

საქართველოს გარემოს დაცვისა და
სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ანგარიში

2022

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ანგარიში 2022

სარჩევი

სოფლის განვითარების სააგენტო 4

ღვინის ეროვნული სააგენტო 70

სურსათის ეროვნული სააგენტო.....88

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია.....96

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი.....112

მინის მდგრადი მართვისა და მინათსარგებლობის
მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო 124

საქართველოს მელიორაცია..... 130

გარემოს ეროვნული სააგენტო 136

დაცული ტერიტორიების სააგენტო 142

ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო..... 166

ეროვნული სატყეო სააგენტო..... 170

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი 176

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო..... 184

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი 186

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო..... 194

ა(ა)იკ სოფლის განვითარების სააგენტო

სოფლის განვითარების სააგენტო შეიმუშავებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ინიცირებულ პროგრამებს/პროექტებს არა მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო დარგის ხელშეწყობისთვის, არამედ გარემოს დაცვისა და მთლიანად სოფლის განვითარების მიმართულებით.

სააგენტოს მისიაა საჭირო რესურსების ყველაზე ეფექტურად და სწორად მიწოდებით, ფერმერთა და სოფლად მაცხოვრებელთა კეთილდღეობის ზრდის ხელშეწყობა.

- შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტი
- გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტი
- სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“
- ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის სახელმწიფო პროგრამა „ქართული ჩაი“
- აგროდაზღვევის პროგრამა
- მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა
- სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის თანადაფინანსების პროგრამა
- მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა
- სოფლის განვითარების პროგრამა
- ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა
- მწვანე საგრანტო პროგრამა
- საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა
- საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის
- სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების მესაკუთრეთა ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა
- არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამა
- თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა
- ტექნიკური დახმარების სახელმწიფო პროგრამა
- სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერა
- ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი

პროექტი ხორციელდება 2013 წლიდან. მისი მიზანია, აგრომეწარმეებისთვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდის გზით, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი წარმოების, აგროპროდუქციის შენახვისა და რეალიზაციის ხელშეწყობა.

პროექტის ფარგლებში, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის მიმართულებით დასაქმებული ფერმერები და სანარმოები საფინანსო ინსტიტუტებისგან იღებენ შეღავათიან აგროკრედიტს და აგროლიზინგს ძირითადი და საბრუნავი საშუალებებისთვის. 2022 წელს პროექტში შესული ცვლილებების თანახმად, ამოქმედდა საბრუნავი საშუალებების კომპონენტის 4 ქვეკომპონენტი - ყურძნის გადამამუშავებელი სანარმოები, ყურძნის გადამამუშავებელი სანარმოები, რომლებიც ყურძნის შექმნას მოახდენენ სპირტის წარმოების მიზნით, არასტანდარტული ვაშლის შემსყიდველი სანარმოები და ერთწლოვანი კულტურების თაფინანსების ქვეკომპონენტი. ასევე, პროექტს დაემატა სხვადასხვა სახის მიზნობრიობები.

კრედიტებს/ლიზინგებს გასცემენ პროექტში მონაწილე კომერციული ბანკები/საფინანსო ინსტიტუტები (12 ბანკი და 4 სალიზინგო ორგანიზაცია), ხოლო სააგენტო ახორციელებს სესხის/ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის/ლიზინგის საზღაურის თანადაფინანსებას. უნდა აღინიშნოს, რომ აგროსექტორით საბანკო/სალიზინგო სექტორის დაინტერესება პროექტის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიღწევაა, რაც სოფლის მეურნეობის განვითარებას უწყობს ხელს.

სესხის მოცულობისა და მიზნობრიობის მიხედვით, საპროცენტო განაკვეთები შემდეგია:

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის

7,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 8%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ახალი მრავალწლოვანი კულტურების გაშენებისათვის

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - სასურსათო მრეწველობის დაფინანსებისათვის

1,500,000 ლარიდან 10,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 5%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგი

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 12%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 12 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მექანიზაციისთვის

7,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 12%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 9 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - სასურსათო მრეწველობის დაფინანსებისათვის

1,500,000 ლარიდან 10,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 7%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 12 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ყურძნის შემსყიდველი სანარმოების დაფინანსებისათვის

20,000 ლარიდან 15,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 16 %-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 8 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ვაშლის შემსყიდველი საწარმოების დაფინანსებისათვის

500,000 ლარიდან 5,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 14 %-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 11 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 9 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ერთნლოვანი კულტურების დაფინანსებისათვის

20,000 ლარიდან 100,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18 %-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას 9 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 12 თვის განმავლობაში.

გაცემული კრედიტები, თანადაფინანსება და ბენეფიციარები

ძირითადი სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები (2013-2022 წ.წ.)

მაჩვენებელი	2013 წ. მარტი - 2022 წ. დეკემბერი	2021 წ. იანვარი - 2022 წ. დეკემბერი
ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების მოცულობა (ლარი)	5,058,873,779	992,873,508
სააგენტოს თანადაფინანსების მოცულობა (ლარი)	709,421,464	173,783,361
ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	74,356	18,861
უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობა	41,993	16,616

გაცემული კრედიტის მოცულობა წლების მიხედვით (2013-2022 წ.წ.)

წელი	ბანკების მიერ გაცემული შეღავათიანი კრედიტი (ლარი)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
2013	249,609,891	4,143,845
2014	481,068,899	29,306,079
2015	318,214,075	53,020,028
2016	200,041,574	49,121,570
2017	313,333,215	48,895,162
2018	297,802,938	60,906,775
2019	465,386,385	70,254,776
2020	759,230,530	92,855,902
2021	981,312,763	127,133,966
2022	992,873,508	173,783,361
სულ	5,058,873,779	709,421,464

საბრუნავი და ძირითადი საშუალებებისთვის გაცემული კრედიტები წლების მიხედვით (2013-2022 წ.წ.)

მიზნობრიობა	სესხის თანხა (ლარი)	სესხების რაოდენობა
საბრუნავი საშუალებებისთვის	1,359,484,624	27,030
ძირითადი საშუალებებისთვის	3,699,389,154	47,326
სულ	5,058,873,779	74,356

2013-2022 წლებში, სულ გაცემულია 5,004,038,646 ლარის ოდენობის 74,067 ერთეული სესხი და 54,835,132 ლარის ოდენობის 289 ლიზინგი.

საბრუნავი და ძირითადი საშუალებებისთვის გაცემული კრედიტები (2022 წ.)

მიზნობრიობა	სესხის თანხა (ლარი)	სესხების რაოდენობა
საბრუნავი საშუალებებისთვის	383,736,284	12,061
ძირითადი საშუალებებისთვის	609,137,224	6,800
სულ	992,873,508	18,861

2022 წელს, სულ გაცემულია 985,180,542 ლარის ოდენობის 18,775 ერთეული სესხი და 7,692,965 ლარის ოდენობის 86 ლიზინგი.

გაცემული კრედიტები დარგების მიხედვით
სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2013-2022 წ.წ.)

მიზნობრიობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტის მოცულობა (ლარი)	წილი ჯამურ კრედიტში (%)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ყურძნის შესყიდვა	589	766,173,984	15.15%	40,662,656
მესაქონლეობა	15,823	550,900,026	10.89%	80,453,263
მებაღეობა	3,957	494,680,639	9.78%	74,383,974
ღვინის წარმოება	902	354,453,371	7.01%	67,150,246
მევენახეობა	4,327	305,783,140	6.04%	72,469,735
პროდუქციის შესანახი საწყობები	2,818	217,943,796	4.31%	27,640,223
შერეული გადამამუშავებელი საწარმოები	220	170,996,102	3.38%	19,253,999
ტექნიკა	2,587	159,238,869	3.15%	19,145,920
პროდუქციის შესანახი მაცივრები	754	155,637,704	3.08%	25,797,963
სხვა	42,379	1,883,066,147	37.22%	282,463,484
სულ	74,356	5,058,873,779	100.00%	709,421,464

სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტის მოცულობა (ლარი)	წილი ჯამურ კრედიტში (%)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ყურძნის შესყიდვა	74	155,964,950	15.71%	7,975,144
მებაღეობა	1,083	124,424,695	12.53%	27,708,319
მარცვლეული კულტურების მოყვანა	6,101	116,127,831	11.70%	1,186,832
მესაქონლეობა	1,591	88,837,219	8.95%	16,307,544
პროდუქციის შესანახი საწყობები	1,098	80,749,854	8.13%	9,692,762
მებოსტნეობა	4,320	50,037,003	5.04%	1,835,967
შერეული	1,280	46,654,819	4.70%	4,949,193
შერეული გადამამუშავებელი საწარმოები	57	38,838,064	3.91%	8,129,477
ღვინის წარმოება	244	36,984,874	3.73%	13,932,528
სხვა	3,013	254,254,198	25.61%	82,065,594
სულ	18,861	992,873,508	100.00%	173,783,361

კომერციული ბანკების მიერ რეზიდენტ იურიდიულ და ფიზიკურ პირებზე გაცემული კრედიტები

თარიღი	სულ საკრედიტო პორტფელი (ათასი ლარი)	საკრედიტო პორტფელი სოფლის მეურნეობის, მეტყვევების და თევზჭერის დარგებში (ათასი ლარი)	წილი სრულ საკრედიტო პორტფელში (%)
01/01/2011	6,004,779	47,680	0.79
01/01/2012	7,306,090	41,003	0.56
01/01/2013	8,327,626	56,923	0.68
01/01/2014	10,128,807	152,130	1.50
01/01/2015	13,035,762	296,946	2.28
01/01/2016	15,657,992	322,001	2.06
01/01/2017	18,741,486	351,983	1.88
01/01/2018	21,344,790	375,005	1.76
01/01/2019	25,744,054	405,483	1.58
01/01/2020	31,116,168	491,971	1.58
01/01/2021	37,330,809	679,817	1.82
01/01/2022	41,290,149	924,745	2.24
01/01/2023			

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

* „შელავათიანი აგროკრედიტის პოლიტიკა“ დაიწყო 2013 წ. 27 მაჩტს

პროექტის მიზანია საქართველოში ახალი გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების შექმნა.

პროექტი მოიცავს ორ კომპონენტს:

- გადამამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი (მათ შორის, ენერგოეფექტური ღუმელების საწარმოს თანადაფინანსება);
- შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი.

პროექტის ფარგლებში

- სააგენტოს თანადაფინანსება - პროექტის ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 40%, მაგრამ არაუმეტეს 500,000 ლარისა;
- შეღავათიანი კრედიტი/ლიზინგი - არაუმეტეს 1,500,000 ლარისა;
- ბენეფიციარის საკუთარი თანამონაწილეობა ან/და პროექტის დაფინანსების ალტერნატიული ფინანსური წყარო.

შენიშვნა: თანადაფინანსების სპეციალური პირობები ვიცედედა იმ პირობებზე, რომლებიც განხორციელდება მაღალმთიანი დასახლებებისა და გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების ნუსხით განსაზღვრულ გეოგრაფიულ ან/და, რომელსაც განხორციელებს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი. აღნიშნულ შემთხვევაში სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება პროექტის ჯამური ღირებულების აჩაუმეტეს 50%-ით თუმცა აჩაუმეტეს 500,000 ლარისა.

გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტის მიზნობრივი არეალია საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტი და თვითმმართველი ქალაქი, შემდეგი თვითმმართველი ქალაქების გარდა: თბილისი, რუსთავი, ქუთაისი, ბათუმი, ფოთი.

გადამამუშავებელი საწარმოების კომპონენტი (ხორციელდება 2014 წლიდან)

ქვემოთ მოცემულია პროექტის ბენეფიციარი 81 საწარმოს უკვე მიღებული და საპროგნოზო შედეგები. 2022 წ. დეკემბრის მდგომარეობით ამუშავებულია 63 საწარმო. 81-ვე საწარმო ამუშავდება 2023 წელს. მაჩვენებლებში არაა გათვალისწინებული წარმოების ზრდა და მოცემულია გაყიდვების დაგეგმილი საშუალო საპროგნოზო სიდიდეები. ფაქტობრივი მონაცემების წყაროს წარმოადგენს სოფლის განვითარების სააგენტოს ხელთ არსებული ოპერატიული ინფორმაცია, ხოლო საპროგნოზო მონაცემები აღებულია პროექტის საგრანტო კონკურსზე დამტკიცებული ბიზნეს-გეგმებიდან.

პროექტის ფარგლებში დაფინანსებული 81 საწარმოსთვის საშუალო ყოველწლიური საპროგნოზო მონაცემები შემდეგია:

დარგები, საწარმოები, ინვესტიციები და სახელმწიფო თანადაფინანსება

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება, გრანტი (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების (გრანტის) წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატმის პიურეს წარმოება	1	4,257,803	600,000	14%
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	1,250,000	300,000	24%
დაფნის გადამუშავება	2	2,363,379	945,351	40%
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	1	1,213,873	500,000	41%
ვაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	1,250,000	500,000	40%
თევზის გადამუშავება	1	1,557,241	622,896	40%
თხილის გადამუშავება	8	11,297,104	3,986,087	35%
კაკლის გადამუშავება	3	4,666,873	1,600,000	34%
კენკროვნების გადამუშავება	1	1,048,493	419,397	40%
კომბინირებული საკვების წარმოება	3	3,492,776	1,240,290	36%
ლორის წარმოება	1	827,733	331,093	40%
მარცვლეულის გადამუშავება	1	2,393,700	957,480	40%
ნუშის გადამუშავება	2	5,371,124	601,855	11%
პელეტები და ბრიკეტები	2	1,500,018	600,007	40%
რძის გადამუშავება	6	5,401,739	2,472,675	46%
რძის გადამუშავება (გუდის ყველი)	1	548,500	219,400	40%
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	2,741,335	598,255	22%
ღვინის წარმოება	10	14,222,264	5,148,043	36%
ყურძნის გადამუშავება	2	3,100,000	1,000,000	32%
ჩაის გადამუშავება	2	2,057,495	989,198	48%
ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	880,706	352,282	40%
ჩაის წარმოება	1	400,000	160,000	40%
ჩირის წარმოება	5	6,199,164	2,103,186	34%
ხილის გადამუშავება	14	20,872,096	7,544,010	36%
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	4,706,656	2,291,263	49%
ხილის გადამუშავება (წვენის წარმოება)	1	1,240,000	400,000	32%
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	2,228,560	500,000	22%
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	1,704,081	610,376	36%
ხორცის გადამუშავება	1	934,105	373,642	40%
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	1,050,588	420,235	40%
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	1,108,528	443,411	40%
სულ	81	111,885,934	38,830,433	35%

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2022წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება, გრანტი (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების (გრანტის) წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	1,250,000	300,000	24%
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	1	1,213,873	500,000	41%
ვაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	1,250,000	500,000	40%
კაკლის გადამუშავება	2	2,691,901	1,000,000	37%
ნუშის გადამუშავება	1	254,637	101,855	40%
პელეტები და ბრიკეტები	2	1,500,018	600,007	40%
ღვინის წარმოება	1	507,500	250,000	49%
ყურძნის გადამუშავება	2	3,100,000	1,000,000	32%
ჩაის წარმოება	1	400,000	160,000	40%
ხილის გადამუშავება	1	319,068	127,627	40%
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	2,228,560	500,000	22%
სულ	14	14,715,557	5,039,489	34%

გადამამუშავებელ საწარმოებს, გარდა გრანტისა, სახელმწიფო (შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში) უფინანსებს კრედიტის პროცენტსაც. ამ ნაწილში პროექტის ბენეფიციარი საწარმოების თანადაფინანსების საპროგნოზო მოცულობაა 17,821,657 (მის სიდიდებზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს კრედიტის ვადაზე ადრე დაფარვამ სრულად ან ნაწილობრივ, ვალუტის კურსის ცვლილებამ და კრედიტის ტრანშების გაცემის ვადების ცვლილებამ იმ საწარმოებისთვის, რომლებსაც ჯერ სრულად არ აქვთ ათვისებული შეღავათიანი აგროკრედიტი).

ნედლეული, პროდუქციის გამოშვება და რეალიზაცია

დაფინანსებული საწარმოების ნედლეულის შესყიდვების და პროდუქციის რეალიზაციის არსებული და საპროგნოზო მონაცემები დარგების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ნედლეულის ღირებულება (ლარი)	წარმოებული პროდუქციის თვითღირებულება (ლარი)	პროდუქციის რეალიზაციით მისაღები შემოსავალი (ლარი)
ატმის პიურეს წარმოება	1	982,800	1,452,999	2,304,048
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	281,250	440,055	820,125
დაფნის გადამუშავება	2	528,637	914,220	1,453,780
ენერგოეფექტური ლემელების წარმოება	1	0	237,090	554,006
ვაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	256,000	716,126	1,602,975
თევზის გადამუშავება	1	1,034,504	1,084,703	1,526,667
თხილის გადამუშავება	8	61,721,963	66,624,855	71,150,458
კაკლის გადამუშავება	3	4,303,334	4,005,322	6,363,064
კენკროვნების გადამუშავება	1	112,376	159,286	196,424
კომბინირებული საკვების წარმოება	3	3,405,844	3,449,257	4,307,689
ლორის წარმოება	1	122,283	100,544	200,902
მარცვლეულის გადამუშავება	1	878,884	1,264,034	1,436,452
ნუშის გადამუშავება	2	5,670,000	17,520,064	69,183,791
პელეტები და ბრიკეტები	2	6,420,400	8,483,083	10,735,038
რძის გადამუშავება	6	1,883,560	2,264,317	3,435,703
რძის გადამუშავება (გუდის ყველი)	1	21,850	34,087	60,210
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	686,252	717,087	1,219,048
ღვინის წარმოება	10	2,883,459	5,211,010	13,372,243
ყურძნის გადამუშავება	2	484,500	1,136,934	3,123,572
ჩაის გადამუშავება	2	302,200	616,275	1,228,802
ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	47,065	200,460	418,000
ჩაის წარმოება	1	402,500	628,638	1,515,729
ჩირის წარმოება	5	1,731,076	2,440,371	5,293,374
ხილის გადამუშავება	14	5,536,026	10,003,174	17,030,672
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	1,943,784	4,794,472	6,994,112
ხილის გადამუშავება (წვენის წარმოება)	1	1,237,329	1,342,266	2,065,240
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	242,848	696,411	1,529,591
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	179,547	232,540	451,532
ხორცის გადამუშავება	1	584,545	825,061	1,035,000
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	548,818	896,855	1,350,779
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	118,295	91,608	269,314
სულ	81	104,551,928	138,583,203	232,228,339

გადამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი - სამუშაო ადგილები (უკვე შექმნილი + საპროგნოზო) (2014-2022 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	დასაქმებულთა რაოდენობა	ერთ საწარმოში დასაქმებულთა საშუალო რაოდენობა
ატმის პიურეს წარმოება	1	12	12
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	16	16
დაფნის გადამუშავება	2	51	26
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	1	10	10
გაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	20	20
თევზის გადამუშავება	1	13	13
თხილის გადამუშავება	8	578	72
კაკლის გადამუშავება	3	43	14
კენკროვნების გადამუშავება	1	28	28
კომბინირებული საკვების წარმოება	3	52	17
ლორის წარმოება	1	11	11
მარცვლეულის გადამუშავება	1	50	50
ნუშის გადამუშავება	2	69	35
პელეტები და ბრიკეტები	2	39	20
რძის გადამუშავება	6	87	15
რძის გადამუშავება (გუდის ყველი)	1	6	6
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	49	49
ღვინის წარმოება	10	108	11
ყურძნის გადამუშავება	2	24	12
ჩაის გადამუშავება	2	25	13
ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	23	23
ჩაის წარმოება	1	12	12
ჩირის წარმოება	5	144	29
ხილის გადამუშავება	14	308	22
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	33	8
ხილის გადამუშავება (წვენის წარმოება)	1	12	12
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	20	20
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	23	23
ხორცის გადამუშავება	1	18	18
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	24	24
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	23	23
სულ	81	1,931	24

სახელმწიფო გრანტით მიღებული შედეგები

შექმნილი ინვესტიციები

ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	111,885,934
სახელმწიფო თანადაფინანსება გრანტის სახით (ლარი)	38,830,433
მოზიდული ინვესტიცია (ლარი)	73,055,502
1 ლარი გრანტით მოზიდული ინვესტიცია (ლარი)	1.88

81 საწარმოში 2014 წლიდან ინვესტირებულია ან ინვესტირების პროცესშია 111,885,934 ლარი (გრანტი, კრედიტი, მენარმის ინვესტიცია). სახელმწიფო გრანტის (38,830,433 ლარი) წილმა ინვესტიციებში 34.71% შეადგინა. სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა 1.88 ლარი ინვესტიცია (აგროკრედიტი და მენარმის ინვესტიცია) მოიზიდა.

შექმნილი სამუშაო ადგილები

დასაქმებულთა ჯამური რაოდენობა (სეზონური დასაქმების ჩათვლით)	1,931
1 დასაქმებულის საშუალო ხელფასი საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით (ლარი/თვე)	534
დასაქმებულთა ჯამური ხელფასი საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით (ლარი/წელი)	12,370,863
საშემოსავლო გადასახადი ჯამური (ლარი/წელი)	2,474,173
1 ლარი გრანტით შექმნილი ხელფასი (ლარი/წელი)	0.25

81 საწარმო 1,931 ადამიანს დასაქმებს (საშუალოდ 24 დასაქმებული 1 საწარმოში) სეზონურად დასაქმებულების ჩათვლით. დასაქმებულთა წლიური ანაზღაურება 12,370,863 ლარია (534 ლარი (საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით) თვეში 1 დასაქმებულზე). სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებული ერთი ლარი ქმნის 0.25 ლარის ოდენობით წლიურ სახელფასო თანხას (0.05 ლარი საშემოსავლო გადასახადის სახით ყოველწლიურად გადაიხდება სახელმწიფო ბიუჯეტში).

სანედლეულო ბაზა

შესასყიდი ნედლეულის ღირებულება (ლარი)	104,551,928
1 ლარი გრანტით შექმნილი ნედლეულის შესყიდვები (ლარი/წელი)	2.69

81 საწარმო წლიურად 104,551,928 ლარის ღირებულების ადგილობრივ ნედლეულს შეისყიდის - სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებული ერთი ლარი ადგილობრივ ასეულობით მცირე და საშუალო ფერმერულ მეურნეობას წლიურად 2.69 ლარის შემოსავალს მოუტანს.

შემოსავლები და შექმნილი აგროპროდუქცია

გამოსაშვები აგროპროდუქციის მასა (კგ./წელი)	31,713,369
აგროპროდუქციის რეალიზაციით მისაღები შემოსავალი (ლარი)	232,228,339
სარეალიზაციო აგროპროდუქციის თვითღირებულება (ლარი)	138,583,203
შექმნილი დამატებული ღირებულება (ლარი)	93,645,136
1 ლარი გრანტით შექმნილი პროდუქციის სარეალიზაციო ღირებულება (ლარი/წელი)	5.98
1 ლარი გრანტით შექმნილი დამატებული ღირებულება (ლარი/წელი)	2.41

81 საწარმო ქვეყანაში დამატებით შექმნის 232 მლნ. ლარზე მეტი სარეალიზაციო ღირებულების 31,713 ტონა აგროპროდუქციას (1 ლარი გრანტი ქმნის ყოველწლიურად 0.82 კგ. აგროპროდუქციას). სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებული ერთი ლარი წლიურად 2.41 ლარის დამატებულ ღირებულებას შექმნის.

შემნახველი სანარმოების კომპონენტი (ხორციელდება 2016 წლიდან)

დარგები, სანარმოები, ინვესტიციები და სახელმწიფო თანადაფინანსება

დაფინანსებული სანარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2016-2022 წ.წ.)

დარგი	სანარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
მარცვლეულის შემნახველი	11	18,164,630	5,470,968	30%
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	114	146,205,162	57,380,706	39%
საშრობი (თხილი და კაკალი)	12	14,797,492	5,173,149	35%
სულ	137	179,167,284	68,024,824	38%

შემნახველი სანარმოების თანადაფინანსების კომპონენტში სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა გრანტმა მოიზიდა 1.63 ლარი ინვესტიცია.

დაფინანსებული სანარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2022 წ.)

დარგი	სანარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
მარცვლეულის შემნახველი	7	8,497,416	3,489,020	41%
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	35	43,884,427	16,740,652	38%
საშრობი (თხილი და კაკალი)	2	4,661,057	1,000,000	21%
სულ	44	57,042,900	21,229,672	37%

შემნახველ სანარმოთა ტევადობა

შემნახველი სანარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი - დაფინანსებული სანარმოების წარმადობა (ტევადობა) დარგების მიხედვით (2016-2022 წ.წ.)

შემნახველი სანარმოს ტიპი	რაოდენობა	ჯამური ტევადობა (ტონა)
მარცვლეულის შემნახველი	11	50,214
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	114	63,798
საშრობი (თხილი და კაკალი)	12	6,756
სულ	137	120,768

საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით

დაფინანსებული საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით (2016-2022 წ.წ.)

რეგიონი/დარგი	შემნახველი საწარმოების რაოდენობა
გურია	8
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	7
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
იმერეთი	4
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	4
კახეთი	21
მარცვლეულის შემნახველი	5
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	12
საშრობი (თხილი და კაკალი)	4
მცხეთა-მთიანეთი	6
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	4
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	11
მარცვლეულის შემნახველი	2
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	5
საშრობი (თხილი და კაკალი)	4
სამცხე-ჯავახეთი	2
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	2
ქვემო ქართლი	12
მარცვლეულის შემნახველი	2
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	10
შიდა ქართლი	73
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	70
საშრობი (თხილი და კაკალი)	2
სულ	137

დაფინანსებული საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი/დარგი	შემნახველი საწარმოების რაოდენობა
გურია	6
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	6
იმერეთი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	1
კახეთი	8
მარცვლეულის შემნახველი	3
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	5
მცხეთა-მთიანეთი	2
მარცვლეულის შემნახველი	1
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	3
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	2
სამცხე-ჯავახეთი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	1
ქვემო ქართლი	2
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	1
შიდა ქართლი	21
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	19
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
სულ	44

შემნახველ საწარმოებს, გარდა გრანტისა, სახელმწიფო (შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში) უფინანსებს კრედიტის პროცენტსაც; ამ ნაწილში პროექტის ბენეფიციარი საწარმოების თანადაფინანსების საპროგნოზო მოცულობაა 13,197,703 ლარი (მის სიდიდეზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს კრედიტის ვადაზე ადრე დაფარვამ სრულად ან ნაწილობრივ, ვალუტის კურსის ცვლილებამ და კრედიტის ტრანშების გაცემის ვადების ცვლილებამ იმ საწარმოებისთვის, რომლებსაც ჯერ სრულად არ აქვთ ათვისებული შელავათიანი აგროკრედიტი).

პროგრამის ფარგლებში, ფერმერებს საშუალება აქვთ, სახელმწიფო თანადაფინანსების დახმარებით, გააშენონ მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღები და შექმნან სანერგე მეურნეობები. პროგრამის განხორციელება 2015 წლის მარტში დაიწყო და მისი მთავარი მიზანია, მრავალწლოვანი კულტურების გაშენების გზით, საქართველოში არსებული სასოფლო-სამეურნეო მიწების ეფექტიანი გამოყენება, რის შედეგადაც, მოხდება იმპორტირებული პროდუქციის ქართული პროდუქციით ჩანაცვლება, გაიზრდება ექსპორტი, გაადვილდება გადამმუშავებელი საწარმოების ნედლეულით უზრუნველყოფა და გაუმჯობესდება სოფლად მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ შედგება ოთხი კომპონენტისგან მრავალწლიანი ბაღების თანადაფინანსების კომპონენტი, სანერგე მეურნეობის თანადაფინანსების კომპონენტი, სეტყვის სანინააღმდეგო სისტემების ან/და ქის/ჭაბურღილის/წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობის თანადაფინანსების კომპონენტი, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზიანებული ნერგების დაფინანსების კომპონენტი.

მრავალწლოვანი ბაღების კომპონენტში ფინანსდება (2022 წლის მდგომარეობით) ნერგების ღირებულების 70%, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში ღირებულების 80%, (დადგენილია თითოეულ ნერგზე თანადაფინანსების მაქსიმალური მოცულობა) წვეთოვანი სარწყავი სისტემის ღირებულების 50% (1 ჰა-ზე წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოსაწყობად განსაზღვრულია არაუმეტეს 2,500 ლარის ოდენობის თანადაფინანსება), ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში ღირებულების 60%, (1 ჰა-ზე წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოსაწყობად განსაზღვრულია არაუმეტეს 3,000 ლარის ოდენობის თანადაფინანსება).

სახელმწიფო პროგრამაში „დანერგე მომავალი“ ბენეფიციარს შესაძლებლობა აქვს მონაწილეობა მიიღოს რამდენჯერმე, თუმცა, ჯამურად მიღებული დაფინანსების ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 250,000 ლარს, ხოლო ჯამურად გაშენებული ბაღის ფართობი, არ უნდა აღემატებოდეს 50 ჰექტარს.

პროგრამის ბაღების კომპონენტის ფარგლებში, ფინანსდება ერთი ბენეფიციარის მიერ მინიმუმ 0.5 ჰა მრავალწლიანი კულტურის ბაღის გაშენება.

თანადაფინანსების მოცულობა 1 ჰა-ზე არ უნდა აღემატებოდეს 10,000 ლარს. ლურჯი მოცვის კულტურაზე 1 ჰა-ზე დაფინანსების მაქსიმალური ლიმიტი შეადგენს 15,000 ლარს.

ბაღების კომპონენტის ფარგლებში, პირველ რიგში, ფინანსდება შესასყიდი ნერგების ღირებულების 70%/80%, ხოლო თანხის დარჩენილი სხვაობიდან - წვეთოვანი სარწყავი სისტემა.

პროგრამაში მონაწილე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებს მრავალწლიანი ბაღის გაშენების შემდგომ უფინანსდებათ/უნაზღაურდებათ შესაძენი შესაწამლი აპარატების ღირებულება წარდგენილი ინვოისის ან/და შესაბამისი დოკუმენტის საფუძველზე, მაგრამ არაუმეტეს 5,000 ლარისა.

სანერგე მეურნეობის კომპონენტში ფინანსდება სანერგე მეურნეობის შექმნის ღირებულების 50%, მაგრამ არაუმეტეს 250,000 ლარისა, ამასთან, ახალი სანერგე მეურნეობის შექმნის შემთხვევაში, სანერგეების კომპონენტით განსაზღვრული მიზნობრიობ(ებ)ის ჯამური ღირებულება უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 100,000 ლარს.

სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემების ან/და ქის/ჭაბურღილის/წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობის თანადაფინანსების კომპონენტი ითვალისწინებს არსებული მრავალწლიანი ბაღების მოდერნიზაციის ან/და ახალი მრავალწლიანი ბაღების გაშენების მიზნით პოტენციური ბენეფიციარებისათვის ფინანსური დახმარების განწევას საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტსა და თვითმმართველ ქალაქში.

- ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფინანსდებათ ჟოლოს, მაყვლის, ვაშლის, მსხლისა და ბლის ბაღებისთვის განკუთვნილი სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემების მოწყობის ღირებულების არაუმეტეს 10%, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში – არაუმეტეს 20%, ამასთან დადგენილია თანადაფინანსების ზედა ზღვარი.
- ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფინანსდებათ/უნაზღაურდებათ ქის/ჭაბურღილის (მათ შორის, სატუმბო სადგურის) მოწყობის ღირებულების არაუმეტეს 50%-ისა, მაგრამ არაუმეტეს 18,800 ლარისა ლარისა, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში – არაუმეტეს 60%-ისა, მაგრამ არაუმეტეს 22,600 ლარისა.
- წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა ფინანსდება ისეთი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე, რომელზეც ამ პროგრამის ბაღების კომპონენტის ფარგლებში არ არის დაფინანსებული ან/და მოთხოვნილი მრავალწლიანი ბაღის გაშენების დაფინანსება, ფიზიკური და იურიდიული პირის შემთხვევაში – არაუმეტეს 50%-ის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 1,250 ლარისა 0,5 ჰა-ზე, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში – არაუმეტეს 60%-ის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 1,500 ლარისა 0,5 ჰა-ზე. კომპონენტის ფარგლებში ფინანსდება ერთი ბენეფიციარის მიერ არაუმეტეს 50 ჰა წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა.

სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზიანებული ნერგების დაფინანსების კომპონენტი (შემდგომში – ნერგების კომპონენტი) ითვალისწინებს ისეთი სტიქიების შედეგად, როგორცაა სეტყვა, ქარიშხალი და წყალდიდობა მრავალწლოვანი კულტურების ბაღებში/პლანტაციებში/ვენახებში დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლებას, პოტენციური ბენეფიციარებისათვის მრავალწლიანი კულტურების ნერგების ღირებულების დაფინანსების გზით.

- ნერგების კომპონენტის ფარგლებში ფინანსდება შესაძენი ნერგების ღირებულება როგორც ნერგების ადგილობრივ ბაზარზე შეძენის, ასევე მათი იმპორტის შემთხვევაში. დადგენილია თითოეული ნერგის მაქსიმალური ღირებულება. ნერგების კომპონენტის ფარგლებში ერთი ბენეფიციარისთვის ფინანსდება არაუმეტეს 50 ჰა-ზე დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლება არაუმეტეს 250,000 ლარის ოდენობით.

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2015-2022 წ.წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ალუბალი	8.63	61,439	32,406	53%
ალუჩა	4.64	13,050	7,745	59%
ატამი	136.01	1,435,608	642,382	45%
ბალი	251.01	3,740,589	1,492,769	40%
ბრონეული	70.94	663,780	294,802	44%
გარგარი	33.91	241,142	128,134	53%
დაფნა	771.92	11,076,597	7,359,239	66%
ვაშლატამა	10.36	255,149	68,008	27%
ვაშლი	1,728.43	35,514,446	15,539,745	44%
ზეთის ხილი	1,909.58	19,127,944	11,402,045	60%
თხილი	1,003.57	4,679,359	2,447,655	52%
კაკალი	3,291.53	27,599,685	16,028,356	58%
კომში	63.45	464,625	256,259	55%
ლეღვი	4.56	21,876	11,709	54%
ლურჯი მოცვი	2,022.93	62,603,247	29,315,720	47%
მაყვალის	253.89	3,443,391	2,022,832	59%
მსხალი	130.56	2,852,827	1,065,736	37%
ნუში	3,954.90	44,599,380	19,942,119	45%
ჟოლო	542.19	8,789,391	5,167,371	59%
საღვინე ვაზი თეთრყურძნიანი	139.40	2,488,468	1,290,163	52%
საღვინე ვაზი წითელყურძნიანი	240.08	3,385,491	2,023,581	60%
სუფრის ყურძენი	59.03	1,005,181	354,457	35%
ტყემალი	340.26	2,254,034	1,255,159	56%
ფეიხო	40.70	285,639	154,808	54%
ფისტა	370.02	4,095,138	1,636,638	40%
ქლიავი	393.70	4,143,458	2,046,232	49%
შინდი	2.54	16,350	9,255	57%
ხურმა	144.76	1,377,054	624,622	45%
სულ	17,923.50	246,234,337	122,619,947	50%

1 ლარი სახელმწიფო გრანტის ინვესტირებით მოზიდულია 1.01 ლარი ინვესტიცია. 2015 წლიდან 2022 წლის 31 დეკემბრის პერიოდში სულ გაშენებულია ან გაშენების პროცესშია 17,923.50 ჰა ფართობის 2,794 ბალი (ბალის კომპონენტი).

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2022 წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ალუბალი	0.07	350	200	57%
ატამი	58.91	739,398	302,620	41%
ბალი	45.37	1,012,966	339,422	34%
ბროწეული	0.11	26,596	14,172	53%
გარგარი	12.99	93,761	53,956	58%
დაფნა	644.83	9,299,058	6,137,805	66%
გამლატამა	7.00	176,556	33,768	19%
ვაშლი	287.70	8,029,773	3,048,008	38%
ზეთის ხილი	1,043.15	11,420,070	6,635,839	58%
თხილი	49.74	326,610	171,017	52%
კაკალი	155.99	1,382,418	786,004	57%
კომში	8.73	67,485	38,090	56%
ლეღვი	4.56	21,876	11,709	54%
ლურჯი მოცვი	504.91	16,790,845	7,447,320	44%
მაყვალა	1.20	54,548	10,588	19%
მსხალი	11.55	255,026	90,275	35%
ნუში	834.17	12,439,991	5,059,181	41%
ჟოლო	55.46	761,874	475,942	62%
ტყემალი	26.68	168,527	91,762	54%
ფისტა	72.53	423,380	291,686	69%
ქლიავი	16.33	315,940	133,961	42%
ხურმა	15.41	230,268	84,079	37%
სულ	3,857.39	64,037,317	31,257,405	49%

რეგიონები და ფართობები
გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული ფართობები რეგიონების მიხედვით (2015-2022 წ.წ.)

რეგიონი	2015-2022 წწ. - ფართობი (ჰა)	2022 წ. - ფართობი (ჰა)
აჭარა	84.94	6.91
გურია	495.12	95.99
თბილისი	4.00	4.00
იმერეთი	1,451.90	613.89
კახეთი	6,462.94	1,467.13
მცხეთა-მთიანეთი	313.16	98.62
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	39.90	-
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	2,208.06	522.39
სამცხე-ჯავახეთი	27.39	3.90
ქვემო ქართლი	3,270.70	452.85
შიდა ქართლი	3,565.39	591.73
სულ	17,923.50	3,857.39

მოსავალი და შემოსავლები

გაშენებული კულტურების საპროგნოზო მოსავალი და ფერმერთა საპროგნოზო შემოსავლები წლების მიხედვით

წელი	2023	2024	2025	2026	2027	2027
მოსავალი (ტონა)	55,189.08	77,129.22	101,987.44	129,756.59	147,258.21	127,595.99
შემოსავალი (ლარი)	131,370,540	198,216,689	276,644,135	362,984,185	434,830,970	393,030,203

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ - გაშენებული კულტურების საპროგნოზო მოსავალი (ტონა) წლების მიხედვით

კულტურა, ტონა / წელი	2023	2024	2025	2026	2027	2027
კურკოვანი	7,029.32	10,637.42	14,677.13	20,486.74	25,050.44	20,823.83
თესლოვანი	33,819.43	41,469.62	51,807.58	62,298.82	65,758.27	56,330.15
სუბტროპიკული	1,425.79	1,886.18	2,397.63	2,539.80	2,651.37	2,616.10
კაკლოვანი	7,896.76	11,804.53	15,796.29	19,755.50	23,324.79	22,321.94
კენკროვანი	5,017.77	11,315.54	16,896.11	22,069.72	26,669.52	24,686.54
ეთერზეთოვანი	0.00	15.94	412.70	2,605.99	3,803.82	817.43
სულ	55,189.08	77,129.22	101,987.44	129,756.59	147,258.21	127,595.99

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ - ფერმერთა საპროგნოზო შემოსავლები (ლარი წელიწადში) კულტურების და წლების მიხედვით

კულტურა, ლარი / წელი	2023	2024	2025	2026	2027	2027
კურკოვანი	11,370,071	16,998,524	23,016,470	31,612,047	38,432,296	32,146,573
თესლოვანი	44,093,779	54,116,704	67,637,031	81,351,941	85,917,356	73,645,004
სუბტროპიკული	1,559,631	2,023,989	2,527,489	2,675,258	2,776,226	2,744,132
კაკლოვანი	47,960,856	72,109,638	96,819,202	121,859,265	144,881,258	138,540,664
კენკროვანი	26,386,204	52,958,272	86,396,324	123,922,079	160,541,542	145,463,373
ეთერზეთოვანი	0	9,561	247,619	1,563,595	2,282,293	490,458
სულ	131,370,540	198,216,689	276,644,135	362,984,185	434,830,970	393,030,203

შენიშვნა: 1) მოცემულია საშუალო მოსავლიანობა; 2) მოცემული მაჩვენებლების გაანგარიშებისას გათვალისწინებულია სოფლის-მეუხნეობის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის მიერ დადგენილი ახლად დახვლი ნეხების ხმობის დასაშვები ნორმის პირობებში; 3) მოცემული მაჩვენებლები შესაძლოა გაიზარდოს 25 -30 %-ით მაღალ აგროტექნიკურ ფონზე და შესაბამის ხელსაყერ მიკროკლიმატურ პირობებში.

კულტურები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2016-2022 წ.წ.)

კულტურა	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ალუბალი	1,807	904	50%
ატამი	1,808	904	50%
ბალი	299,050	149,525	50%
ვაზი	997,002	626,001	63%
ვაშლი	1,808	904	50%
ზეთის ხილი	908,286	250,000	28%
თხილი	23,040	11,520	50%
კენკრა	1,227,140	858,998	70%
კომში	1,808	904	50%
ლურჯი მოცვი	1,893,853	1,051,483	56%
მაყვალის	725,190	500,000	69%
მსხალი	1,808	904	50%
ნუში	1,808	904	50%
ჟოლო	295,898	147,949	50%
ფისტა	16,372	8,186	50%
ქლიავი	1,808	904	50%
სულ	6,398,483	3,609,989	56%

კულტურები და ინვესტიციები (2022 წ.)

კულტურა	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ბალი	297,243	148,621	50%
ზეთის ხილი	908,286	250,000	28%
ფისტა	16,372	8,186	50%
სულ	1,221,901	406,808	33%

რეგიონები და ინვესტიციები

რეგიონები და ინვესტიციები (2016-2022 წ.წ.)

რეგიონი	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
იმერეთი	1,520,958	997,858
კახეთი	2,103,160	831,237
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	1,480,950	960,157
ქვემო ქართლი	535,943	352,846
შიდა ქართლი	757,472	467,890
სულ	6,398,483	3,609,989

რეგიონები და ინვესტიციები (2022 წ.)

რეგიონი	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
კახეთი	924,658	258,186
შიდა ქართლი	297,243	148,621
სულ	1,221,901	406,808

სემპლის სანინალმდეგო სისტემის მოწყობის თანადაფინანსება

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2022 წ.წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია სეტყვის სანინალმდეგო სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ვაშლი	83.33	5,077,524	406,467	8%
ვაშლი, ბალი, მსხალი	1.95	120,826	11,870	10%
სუფრის ყურძენი	30.00	1,885,050	165,300	9%
სულ	115.28	7,083,400	583,637	8%

კულტურები და ინვესტიციები (2022 წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია სეტყვის სანინალმდეგო სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ვაშლი	14.20	755,600	75,560	10%
სულ	14.20	755,600	75,560	10%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2022 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2022 წ. - ფართობი (ჰა)
ქვემო ქართლი	49.57	-
შიდა ქართლი	65.71	14.20
სულ	115.28	14.20

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2022 წ.წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	11.38	34,651	18,390	53%
ატამი, გარგარი	7.44	39,950	18,603	47%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	4,560	2,131	47%
ბალი	6.56	24,443	14,098	58%
გარგარი	2.00	22,989	5,000	22%
ვაშლი	43.33	240,619	110,833	46%
ვაშლი, ატამი	2.45	12,279	5,806	47%
ვაშლი, ატამი, ბალი, გარგარი	1.18	4,097	2,049	50%
ზეთის ხილი	87.92	451,516	219,788	49%
თხილი	391.08	1,848,691	861,317	47%
თხილი, ატამი	10.00	49,800	24,900	50%
თხილი, ხურმა	9.04	43,754	21,877	50%
კაკალი	50.68	156,030	81,119	52%
კაკალი, ხურმა, ქლიავი, ნუში, ბალი, ტყემალი	4.00	17,355	8,678	50%
ლურჯი მოცვი	1.00	5,202	2,500	48%
მანდარინი	1.20	6,000	3,000	50%
ნუში	3.78	38,353	9,409	25%
სალვინე ვაზი	9.47	34,825	17,413	50%
ტყემალი	3.52	15,262	7,550	49%
ტყემალი, თხილი	3.01	15,000	7,500	50%
ფეიხოა	4.40	33,215	11,000	33%
ფორთოხალი	2.00	17,486	5,000	29%
ქლიავი	0.77	4,484	1,916	43%
ქლიავი, ბრონეული, გარგარი, ბალი	1.30	6,400	3,200	50%
ქლიავი, თხილი, ტყემალი	0.86	5,975	2,158	36%
ხურმა	8.46	44,411	20,995	47%
ხურმა, შავი ქლიავი, თხილი	8.91	48,071	22,275	46%
სულ	676.67	3,225,419	1,508,501	47%

კულტურები და ინვესტიციები (2022 წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია ნვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	10.76	32,671	17,400	53%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	4,560	2,131	47%
ბალი	4.81	22,043	12,898	59%
გარგარი	2.00	22,989	5,000	22%
ვაშლი	1.08	5,319	2,660	50%
ვაშლი, ატამი	0.97	4,189	2,095	50%
ვაშლი, ატამი, ბალი, გარგარი	1.18	4,097	2,049	50%
ზეთის ხილი	49.92	251,014	124,788	50%
თხილი	160.18	719,314	330,938	46%
თხილი, ატამი	10.00	49,800	24,900	50%
კაკალი	43.20	120,915	62,455	52%
ნუში	0.65	3,200	1,600	50%
ტყემალი	1.02	5,100	2,550	50%
ტყემალი, თხილი	3.01	15,000	7,500	50%
ფეიხოა	4.40	33,215	11,000	33%
ქლიავი, ბროწეული, გარგარი, ბალი	1.30	6,400	3,200	50%
ხურმა	3.41	17,050	8,525	50%
ხურმა, შავი ქლიავი, თხილი	8.91	48,071	22,275	46%
სულ	307.74	1,364,948	643,962	47%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2022 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2022 წ. - ფართობი (ჰა)
გურია	2.00	-
იმერეთი	7.35	-
კახეთი	341.49	272.29
მცხეთა-მთიანეთი	0.71	0.71
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	220.66	26.64
ქვემო ქართლი	38.72	-
შიდა ქართლი	65.73	8.10
სულ	676.67	307.74

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2022 წ.წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია ჭის/ჭაბურღილის/სატუბი სადგურის მონყობა (კა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	20.11	133,800	62,890	47%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	40,500	18,800	46%
ბალი	20.90	87,000	36,800	42%
ბრონეული, ვაშლი, ქლიავი, ბალი, მსხალი, კაკალი, ზეთისხილი, კომში, ჟოლო, მაცვალი, ტყემალი, ნუში	3.86	42,500	18,000	42%
ვაშლი	124.26	598,602	274,026	46%
ვაშლი, ბალი	26.00	97,226	51,000	52%
ვაშლი, ბალი, ატამი	6.13	18,000	9,000	50%
ვაშლი, მსხალი	2.15	32,314	15,857	49%
ვაშლი, მსხალი, ქლიავი, ბალი, ტყემალი, ალუბალი, ჟოლო, მაცვალი	2.00	52,100	22,600	43%
ვაშლი, მსხალი, ქლიავი, ტყემალი, კაკალი	1.00	30,560	18,000	59%
ვაშლი, ნუში	118.44	153,518	75,200	49%
ზეთის ხილი	46.30	74,370	33,800	45%
თხილი	370.56	1,523,957	734,945	48%
თხილი, ატამი	7.95	37,500	18,750	50%
თხილი, ხურმა	9.04	83,100	41,550	50%
კაკალი	45.62	384,523	189,463	49%
კომში	0.59	44,394	22,600	51%
ლურჯი მოცივი	268.00	1,341,550	627,027	47%
მაცვალი	0.50	30,000	13,750	46%
ნუში	55.90	406,371	186,117	46%
ჟოლო	12.33	93,000	33,000	35%
სალვინე ვაზი	14.80	115,826	56,463	49%
სალვინე ვაზი წითელყურძნიანი	0.52	22,000	13,200	60%
ტყემალი	4.50	59,000	31,200	53%
ტყემალი, ალუჩა	4.00	17,080	5,680	33%
ტყემალი, ატამი, ქლიავი	5.00	27,957	13,979	50%
ტყემალი, თხილი	0.18	29,900	14,950	50%
ფეიხოა	4.40	41,607	18,800	45%
ქლიავი	6.17	44,000	22,000	50%
ქლიავი, ბალი	2.10	41,800	18,800	45%
ქლიავი, ბალი, ტყემალი	0.86	24,007	12,003	50%
ქლიავი, ბრონეული, გარგარი, ბალი	8.50	29,500	14,750	50%
ხურმა	5.89	146,900	73,450	50%
სულ	1,199.47	5,904,461	2,798,450	47%

კულტურები და ინვესტიციები (2022 წ.)

კულტურა	მინის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია ქის/ჭაბურღილის/სატუმბი სადგურის მოწყობა(ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	14.11	101,800	47,890	47%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	40,500	18,800	46%
ბალი	9.60	57,000	18,800	33%
ბროწეული, ვაშლი, ქლიავი, ბალი, მსხალი, კაკალი, ზეთისხილი, კომში, ჟოლო, მაცვალი, ტყემალი, ნუში	3.86	42,500	18,000	42%
ვაშლი	42.49	262,610	111,522	42%
ვაშლი, მსხალი, ქლიავი, ბალი, ტყემალი, ალუბალი, ჟოლო, მაცვალი	2.00	52,100	22,600	43%
ვაშლი, ნუში	118.44	153,518	75,200	49%
ზეთის ხილი	8.30	38,380	18,800	49%
თხილი	222.54	885,554	415,570	47%
თხილი, ატამი	7.95	37,500	18,750	50%
კაკალი	26.77	163,936	85,570	52%
კომში	0.59	44,394	22,600	51%
ლურჯი მოცვი	152.00	723,847	324,146	45%
ნუში	14.45	102,734	51,750	50%
ჟოლო	5.00	30,000	15,000	50%
ტყემალი, თხილი	0.18	29,900	14,950	50%
ფეიხოა	4.40	41,607	18,800	45%
ქლიავი	0.57	14,000	7,000	50%
ქლიავი, ბალი	2.10	41,800	18,800	45%
ქლიავი, ბროწეული, გარგარი, ბალი	8.50	29,500	14,750	50%
სულ	644.76	2,893,179	1,339,298	46%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2022 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2022 წ. - ფართობი (ჰა)
გურია	54.40	38.80
იმერეთი	30.07	22.61
კახეთი	376.85	242.17
მცხეთა-მთიანეთი	21.44	12.05
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	278.43	111.52
ქვემო ქართლი	105.96	31.52
შიდა ქართლი	332.33	186.11
სულ	1,199.47	644.76

მრავალწლიანი ბალების თანადაფინანსების კომპონენტის ფარგლებში დაფინანსებული კოოპერატივებისათვის შესანამლი აპარატის დაფინანსება

შესანამლი აპარატის დასახელება და ინვესტიციები

შესანამლი აპარატის დასახელება და მოდელი, ინვესტიციები (2020-2021 წ.წ.)

შესანამლი აპარატის დასახელება	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ვენახის და ხეხილის თვით შემასხურებელი	6,300	5,000	79%
ხეხილის და ვენახის შესანამლი ახალი	7,276	5,000	69%
სულ	13,576	10,000	74%

მრავალწლიანი კულტურ(ებ)ის ბაღში, პლანტაციასში, ვენახში დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლების კომპონენტი

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2020-2021 წ.წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
სალვინე ვაზი თეთრყურძნიანი	5.58	37,563	35,313	94%
სალვინე ვაზი წითელყურძნიანი	50.00	249,923	249,923	100%
სულ	55.58	287,486	285,236	99%

რეგიონები და ფართობები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2021 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2021 წ.წ. - ფართობი (ჰა)
კახეთი	55.58
სულ	55.58

პროგრამის მიზანია, როგორც კერძო ასევე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაცია, მათი პოტენციალის ეფექტიანად გამოყენება, თანამედროვე ჩაის გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნა და ადგილობრივი ჩაის (მათ შორის, ბიო ჩაი) წარმოების ზრდის ხელშეწყობა. პროგრამა ხორციელდება 2016 წლიდან.

სახელმწიფო პროგრამაში „ქართული ჩაი“ 2020 წელს განხორციელებული ცვლილებების თანახმად, სარეაბილიტაციო სამუშაოების სახელმწიფო დაფინანსების ოდენობები გაიზარდა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში, სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსება გაიზარდა და შეადგენს 90%-ს არაუმეტეს 3,000 ლარს ერთ ჰექტარზე, ხოლო დანარჩენი ბენეფიციარებისთვის თანადაფინანსება იქნება, 70% არაუმეტეს 2,500 ლარისა ერთ ჰექტარზე პროგრამის ფარგლებში ბენეფიციარმა უნდა უზრუნველყოს ჩაის პლანტაციის რეაბილიტაცია და 36 თვიანი აგროტექნოლოგიური გეგმის სრულყოფილად შესრულება. 2022 წელს შემცირდა პროგრამის ბენეფიციარის საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაცი(ებ)ის ან/და პროგრამის ბენეფიციარის მიერ შერჩეული და სახელმწიფოსგან იჯარის უფლებით მისაღები სარეაბილიტაციო ჩაის პლანტაცი(ებ)ის ფართობი და შეადგენს არანაკლებ 3 ჰა-ს ;

აგროტექნოლოგიური სამუშაოების დასრულების შემდეგ, მომდევნო 2 (ორი) წლის განმავლობაში (ანუ მე-4 და მე-5 წელს), პროგრამის ბენეფიციარმა ყოველწლიურად უნდა მიიღოს ნედლი ფოთოლი:

- არანაკლებ 2,000 კგ ერთ ჰექტარზე;
- ბიო ჩაის შემთხვევაში - არანაკლებ 1,000 კგ ერთ ჰექტარზე.

იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ქვეყანაში უკვე შეიქმნა ჩაის გადამამუშავებელი არაერთი საწარმო, ხოლო ჩაის ნედლეული მცირეა, პროგრამის ბენეფიციარებს აღარ ექნებათ საწარმოს შექმნის ვალდებულება.

ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამა - პროექტების რაოდენობა, ფართობი და ინვესტიციები (2016-2022 წ.წ.)

პროექტების რაოდენობა	სარეაბილიტაციო ფართობი (ჰა)	ჯამური ინვესტიცია	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	მზა პროდუქციის (გადამუშავებული ჩაი შეფუთვის გარეშე) მასა* (კგ./წელი)	მზა პროდუქციის (გადამუშავებული ჩაის) სარეალიზაციო ღირებულება (ლარი/წელი)
69	1,646.26	4,821,513	3,357,316	1,570,000	47,100,000

* მზა პირობებში იგულისხმება გადამუშავებული ჩაი შეფუთვის გაჩეშე.

სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა მოიზიდა 0.44 ლარი ინვესტიცია (ჯამურ ინვესტიციაში შედის მხოლოდ ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციისთვის საჭირო ინვესტიციები, მასში არაა შეტანილი ისეთი ხარჯები, როგორებიცაა შემოღობვა, ჩაის გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობა, აპარატურა-დანადგარების შექმნა, სტანდარტების დანერგვა...). 1 ლარი სახელმწიფო გრანტის ინვესტირებით ყოველწლიურად წარმოებული იქნება 0.47 კგ. ჩაის პროდუქტი და ფერმერები/საწარმოები ყოველწლიურად მიიღებენ 14.10 ლარ შემოსავალს.

მუდმივად დასაქმებულთა რაოდენობა 530 ადამიანი იქნება, ხოლო სეზონურად დასაქმებულთა რაოდენობა - 1,000 ადამიანზე მეტი. საშუალო ხელფასი საწარმოში დასაქმებულთათვის თვეში 400 - 500 ლარის ფარგლებში იქნება.

ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამა - პროექტების რაოდენობა, ფართობი და ინვესტიციები (2022 წ.)

პროექტების რაოდენობა	სარეაბილიტაციო ფართობი (ჰა)	ჯამური ინვესტიცია	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
3	31.12	107,998	75,049

გარდა ამისა, 2022 წელს 6 კოოპერატივს გადაეცა ჩაის პირველადი დამუშავებისთვის საჭირო მანქანა-დანადგარები (329,460 ლარის ღირებულებით).

პროგრამის „აგროდაზღვევა“ მიზანი აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობა, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის შემოსავლის შენარჩუნება და რისკების შემცირებაა. პროგრამა ხორციელდება 2014 წლიდან.

2020 წელს განხორციელებული ცვლილებების თანახმად, მრავალწლოვანი კულტურების დაზღვევის შემთხვევაში, ფერმერებს შესაძლებლობა აქვთ დააზღვიონ საკუთარი მოსავალი სამი კალენდარული წლის განმავლობაში.

პროგრამის ფარგლებში, ფერმერებს შესაძლებლობა აქვთ დააზღვიონ მოსავალი სეტყვის, წყალდიდობის, ქარიშხლის და საშემოდგომო ყინვისაგან.

პროგრამის ფარგლებში, შესაძლებელია დაიზღვეს არაუმეტეს 10 ჰა მიწის ნაკვეთი, გარდა მარცვლეული კულტურებისა, სადაც მიწის მაქსიმალური ფართობი 50 ჰა-ს შეადგენს. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში, სადაზღვევო პრემიის მაქსიმალური ოდენობა 50,000 ლარია, ხოლო დასაზღვევი მიწის ნაკვეთის ფართობი შეუზღუდავია.

ფერმერს, რომელიც პროგრამის ფარგლებში შეიძენს დაზღვევას, დაუფინანსდება მისი ღირებულების:

- 50 % - ვაზის დაზღვევის შემთხვევაში
- 70 % - ყველა სხვა კულტურის დაზღვევის შემთხვევაში

სადაზღვევო პრემიები, პოლისები და დაზღვეული ფართობები

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაზღვევო პრემიები და დაზღვეული ფართობები წლების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

წელი	პოლისების რაოდენობა	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	დაზღვეული ფართობი, ჰა
2014	21,056	12,586,739	18,722.82
2015	7,634	3,444,300	4,943.74
2016	18,795	11,981,874	15,471.64
2017	21,394	11,649,283	20,717.94
2018	12,574	7,135,833	11,556.63
2019	16,473	9,583,048	13,851.76
2020	17,881	13,432,374	18,177.55
2021	19,487	15,462,581	19,124.78
2022	14,586	14,268,473	16,465.04
სულ	149,880	99,544,506	139,031.91

მონაცემები რეგიონების მიხედვით

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაზღვევო პრემიები და დაზღვეული ფართობები და ანაზღაურებები რეგიონების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

რეგიონი	პოლისების რაოდენობა	სადაზღვევო პრემია (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
აჭარა	25,670	6,073,441	4,531,356	8,214.66	6,476,083
გურია	9,047	1,890,534	1,649,386	3,269.04	506,150
თბილისი	11	1,189	886	2.32	0
იმერეთი	6,436	540,513	336,583	2,257.09	17,072
კახეთი	68,880	55,121,321	34,043,543	76,205.67	37,102,594
მცხეთა-მთიანეთი	337	184,932	146,082	413.72	16,497
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	451	77,349	44,795	176.71	14,772
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	9,612	2,595,141	1,919,305	7,382.78	1,233,632
სამცხე-ჯავახეთი	6,348	6,364,160	4,389,569	7,375.82	3,041,933
ქვემო ქართლი	4,103	3,472,423	2,493,446	16,001.10	3,185,566
შიდა ქართლი	18,993	23,223,502	16,546,212	17,733.00	16,136,528
სულ	149,880	99,544,506	66,101,164	139,031.91	67,730,827

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაზღვევო პრემიები და დაზღვეული ფართობები და ანაზღაურებები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პოლისების რაოდენობა	სადაზღვევო პრემია (ლ)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
აჭარა	373	75,499	52,736	80.07	989
გურია	58	95,337	66,736	82.96	893
იმერეთი	35	14,956	10,372	29.79	1,152
კახეთი	10,277	9,093,334	4,886,649	10,775.48	1,020,232
მცხეთა-მთიანეთი	29	14,631	10,216	43.66	553
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	19	2,556	1,606	12.11	0
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	284	109,285	76,500	246.57	45,323
სამცხე-ჯავახეთი	718	652,505	456,733	705.08	265,589
ქვემო ქართლი	380	424,679	281,543	2,013.14	2,271
შიდა ქართლი	2,414	3,785,691	2,646,539	2,476.17	291,899
სულ	14,586	14,268,473	8,489,629	16,465.04	1,628,901

სადაზღვევო პრემიების სტრუქტურა

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - სადაზღვევო პრემიები და სტრუქტურა წლების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

წელი	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	დამზღვევის პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი ჯამურ პრემიაში (%)
2014	12,586,739	779,693	11,800,629	94%
2015	3,444,300	1,442,672	1,948,980	57%
2016	11,981,874	3,677,059	8,223,721	69%
2017	11,649,283	4,238,293	7,406,244	64%
2018	7,135,833	2,657,198	4,474,889	63%
2019	9,583,048	3,730,594	5,846,204	61%
2020	13,432,374	5,010,480	8,421,407	63%
2021	15,462,581	5,962,257	9,489,460	61%
2022	14,268,473	5,777,673	8,489,629	59%
სულ	99,544,506	33,275,920	66,101,164	66%

ზარალები და ანაზღაურებები

სადაზღვევო ანაზღაურებები წლების მიხედვით (2014-2022 წ.წ.)

წელი	ბენეფიციარების რაოდენობა	დაზიანებული მოსავლის მიწის ნაკვეთის ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
2014	6,396	10,210.24	11,296,414
2015	4,483	2,561.30	2,904,487
2016	6,391	6,061.27	6,211,368
2017	5,663	9,658.95	9,284,934
2018	1,619	4,848.94	5,645,178
2019	2,540	8,929.42	8,820,626
2020	2,899	9,530.33	11,920,400
2021	3,856	11,190.27	10,018,519
2022	1,127	3,362.77	1,628,901
სულ	22,788	66,353.49	67,730,827

საქართველოში აგროდაზღვევის სახეობაში მიღებული პრემიები და გაცემული ანაზღაურებები: 2010-2012 წლების მონაცემთა შედარება სახელმწიფო პროგრამის „აგროდაზღვევა“ განხორციელების დაწყების შემდეგ პერიოდთან

წელი	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	ანაზღაურებული ზიანი (ლარი)
2010	76,933	84,805
2011	84,626	93,286
2012	93,089	956,353
2013	182,556	56,727
2014	12,586,739	11,296,414
2015	3,444,300	2,904,487
2016	11,981,874	6,211,368
2017	11,649,283	9,284,934
2018	7,135,833	5,645,178
2019	9,583,048	8,820,626
2020	13,432,374	11,920,400
2021	15,462,581	10,018,519
2022	14,268,473	1,628,901

ეფექტიანობა

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - სადაზღვევო ანაზღაურებების სტრუქტურა წლების მიხედვით (2014–2022 წ.წ.)

წელი	ანაზღაურებული ზიანი (ლარი)	ანაზღაურებული ზიანი/სააგენტოს პრემიის წილი (%)	ანაზღაურებული ზიანი/ჯამური სადაზღვევო პრემია (%)
2014	11,296,414	96%	90%
2015	2,904,487	149%	84%
2016	6,211,368	76%	52%
2017	9,284,934	125%	80%
2018	5,645,178	126%	79%
2019	8,820,626	151%	92%
2020	11,920,400	142%	89%
2021	10,018,519	106%	65%
2022	1,628,901	19%	11%
სულ	67,730,827	102.47%	68%

პროგრამაში სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობა მაღალია - სახელმწიფოს მიერ გადახდილი 100 ლარ სადაზღვევო პრემიის თანადაფინანსებაზე მოდის 102.47 ლარი სადაზღვევო ანაზღაურება. ასევე, სახელმწიფომ წვლილი შეიტანა სადაზღვევო ინდუსტრიის განვითარებაში (შემოსავალი, ცოდნა, გამოცდილება, სპეციალისტების ჩამოყალიბება და ა.შ.). სახელმწიფომ კერძო სექტორს ეფექტურად გადასცა აგროდაზღვევის ადმინისტრირების ფუნქცია (სახელმწიფოს მიერ ადმინისტრირების შემთხვევაში სათანადო ხარჯები მნიშვნელოვნად მეტი იქნებოდა) - სადაზღვევო კომპანიებს ანაზღაურების სახით გაცემული აქვთ მიღებული პრემიის 68.04%, რაც სადაზღვევო პრაქტიკისთვის ზომიერი მაჩვენებელია (დარჩენილი ნაწილი მოიცავს აგენტთა ანაზღაურებებს, ადმინისტრირების ხარჯებს და სადაზღვევო კომპანიების მოგებას).

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის მიზანია მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკაზე (ნებისმიერი ტიპის მოსავლის ამლები ტექნიკა, როგორც თვითმავალი, ასევე მისაბმელი, გარდა ყურძნის მოსავლის ამლები ტექნიკისა) ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

პროგრამა ითვალისწინებს მხოლოდ მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსებას, როგორც თვითმავალის, ასევე მისაბმელის.

სააგენტოს თანადაფინანსების მოცულობა ერთ ბენეფიციარზე მარცვლეულის მოსავლის ასაღებად განკუთვნილი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის (კომბაინის) შემთხვევაში შეადგენს ღირებულების არაუმეტეს 30%-ს, მაგრამ არაუმეტეს 150,000 ლარისა, ხოლო სხვა ტიპის მოსავლის ამლები (გარდა ყურძნისა) სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შემთხვევაში არაუმეტეს 50%-ს არაუმეტეს 150,000 ლარისა.

შესასყიდი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა უნდა იყოს ახალი (ექსპლუატაციაში არ მყოფი).

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2019-2022 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
კომბაინი	31	11,931,182	3,979,317	33%
სხვა ტიპის მოსავლის ამლები ტექნიკა (გარდა ყურძნის)	214	23,562,088	10,979,063	47%
სხვადასხვა დანიშნულების სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა	89	10,080,628	4,822,217	48%
სულ	334	45,573,898	19,780,596	43%

მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
კომბაინი	5	2,458,683	652,663	27%
სხვა ტიპის მოსავლის ამლები ტექნიკა (გარდა ყურძნის)	64	8,770,138	3,916,331	45%
სულ	69	11,228,821	4,568,994	41%

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2019-2022 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ქვეყნის მასშტაბით*	232	31,266,856	13,102,926
გურია	1	39,080	19,540
იმერეთი	1	85,930	42,965
კახეთი	74	10,709,040	4,955,113
მცხეთა მთიანეთი	3	541,350	229,840
რაჭა ლეჩხუმი	2	193,125	96,563
სამეგრელო	2	54,150	27,075
ქვემო ქართლი	6	1,288,171	612,514
შიდა ქართლი	13	1,396,195	694,061
სულ	334	45,573,898	19,780,596

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ქვეყნის მასშტაბით*	69	11,228,821	4,568,994
სულ	69	11,228,821	4,568,994

* შენიშვნა: 2020-2022 წლებში პიოგხამით ახ იყო სავადებულო ჰეგიონის/მუნიციპალიტეტის მითითება, თუ სად მოხდებოდა შეძენილი ტექნიკის გამოყენება. შესაბამისად, მონაცემთა ბაზაში ჰეგიონები/მუნიციპალიტეტები მითითებული ახ ახის.

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის მიზანია სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

პროგრამა ითვალისწინებდა შემდეგ მიზნობრიობას:

- სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტრაქტორი, ხელის ტრაქტორი (მოტობლოკი), ტრაქტორზე მისაბმელი (იმპლემენტი), სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის სარეაბილიტაციო სამუშაოებისათვის განკუთვნილი თვითმავალი ტექნიკა;
- შესასყიდი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა (გარდა კომპანიის სასოფლო - სამეურნეო ტექნიკისა და კომბაინისა) უნდა იყოს ახალი (ექსპლუატაციაში არმყოფი) და აკმაყოფილებდეს შემდეგ პირობებს:
 - ა) სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა წარმოებული უნდა იყოს შესყიდვამდე არაუმეტეს 2 კალენდარული წლით ადრე;
 - ბ) სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკაზე უნდა ვრცელდებოდეს საგარანტიო პირობები სააგენტოში განაცხადის წარდგენიდან არანაკლებ 6 თვის ვადით.

თანადაფინანსება - სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების ოდენობა შეადგენს 30-35% არაუმეტეს 70,000 ლარს ერთ ბენეფიციარზე.

„სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის“ ფარგლებში 2021 წლიდან 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 2,415 უნიკალურ ბენეფიციარს გაუფორმდა 2,415 ხელშეკრულება. ინვესტიციის ოდენობამ შეადგინა 146,136,852 ლარი, საიდანაც ხელშეკრულებით განსაზღვრული სააგენტოს თანადაფინანსებაა 47,151,371 ლარი.

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2021-2022წწ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
აჭარა	15	893,143	289,172	32%
გურია	46	2,154,389	709,348	33%
თბილისი	166	15,396,605	4,812,226	31%
იმერეთი	122	5,188,095	1,668,844	32%
კახეთი	1,228	73,402,900	23,527,289	32%
მცხეთა-მთიანეთი	37	2,688,542	866,447	32%
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	18	645,532	219,097	34%
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	159	10,327,897	3,347,136	32%
სამცხე-ჯავახეთი	74	4,427,871	1,437,155	32%
ქვემო ქართლი	143	10,934,625	3,435,332	31%
შიდა ქართლი	407	20,077,254	6,839,324	34%
სულ	2,415	146,136,852	47,151,371	32%

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
თბილისი	4	254,610	83,744	33%
იმერეთი	10	370,900	129,815	35%
კახეთი	24	1,471,843	452,564	31%
მცხეთა-მთიანეთი	8	379,350	132,773	35%
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	1	66,300	23,205	35%
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	7	487,800	155,435	32%
სამცხე-ჯავახეთი	10	387,890	135,762	35%
ქვემო ქართლი	20	1,157,900	392,995	34%
შიდა ქართლი	24	935,260	327,341	35%
სულ	108	5,511,853	1,833,632	33%
შიდა ქართლი	407	20,077,254	6,839,324	34%
სულ	2,415	146,136,852	47,151,371	32%

მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით, სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტო, სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდის (IFAD) ფინანსური მხარდაჭერით ახორციელებს.

პროგრამის მიზანია დივერსიფიცირებული და მდგრადი მერძვეობის დარგის ჩამოყალიბება და განვითარება შესაბამისი ინვენტარისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების გზით. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სოფლად რძის მცირე წარმოების განვითარების ხელშეწყობა - ახალი სტანდარტებისა და საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვა.

პროგრამა ითვალისწინებს როგორც ახალი საქმიანობის დაწყებას, ასევე არსებულის გაფართოებას/მოდერნიზებას/გადაიარაღებას შემდეგი მიმართულებებით*: რძის პირველადი წარმოება, რძის შემგროვებელი პუნქტი, რძის გადამამუშავებელი საწარმო, ვეტერინარია და ხელოვნური განაყოფიერება, ალტერნატიული საქმიანობები ახალგაზრდებისთვის და მზის ენერჯიაზე მომუშავე ელექტროსადგურის მონაცხობა. პროგრამის ფარგლებში, დაფინანსდება ხორციელდება პროექტის ღირებულების 50%-დან 90%-მდე თანადაფინანსებით, ხოლო თანხობრივი ლიმიტები მერყეობს 8,000 ლარიდან 108,000 ლარამდე.

პროგრამა ხორციელდება იმერეთის, კახეთის, სამეგრელო და ზემო სვანეთის, სამცხე-ჯავახეთისა, რაჭა-ლეჩხუმის და ქვემო სვანეთი და ქვემო ქართლის რეგიონებს.

** პროგრამის პიხვედ ეტაპზე (2020-2021 წლები) დაფინანსების ერთ-ერთ მიმართულებას ასევე წარმოადგენდა პიხუტყვის საკვების პიხველადი წარმოება, სადაც თანადაფინანსების მაქსიმალური მოცულობა შეადგენდა 195,000 ლარს, აჩაუმეტეს პროექტის ჯამური ღირებულების 80%-ის მოცულობით.*

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ვეტერინარია და ხელოვნური განაყოფიერება	10	362,862	282,414	78%
პირუტყვის საკვების პირველადი წარმოება	101	22,226,141	15,799,375	71%
რძის გადამამუშავებელი საწარმო (მცირე ზომის)	8	408,588	289,183	71%
რძის პირველადი წარმოება	194	5,475,026	4,108,962	75%
სულ	313	28,472,617	20,479,934	72%

სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა მოიზიდა 0.39 ლარი ინვესტიცია.

„მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ვეტერინარია და ხელოვნური განაყოფიერება	5	204,325	156,230	76%
სულ	5	204,325	156,230	76%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
თბილისი	1	30,741	24,593
იმერეთი	40	2,831,489	2,169,974
კახეთი	58	12,762,062	8,716,378
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	5	991,246	714,850
სამეგრელო და ზემო სვანეთი	85	3,399,889	2,484,654
სამცხე-ჯავახეთი	98	3,742,809	2,809,727
ქვემო ქართლი	25	4,649,957	3,508,220
შიდა ქართლი	1	64,424	51,539
სულ	313	28,472,617	20,479,934

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
თბილისი	1	30,741	24,593
იმერეთი	1	54,810	43,848
სამეგრელო და ზემო სვანეთი	1	17,750	10,650
სამცხე-ჯავახეთი	1	36,600	25,600
შიდა ქართლი	1	64,424	51,539
სულ	5	204,325	156,230

სოფლის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია სოფლად ახალი სამუშაო ადგილების შექმნისთვის შესაბამისი პირობების უზრუნველყოფა, მენარმეობის განვითარების ხელშეწყობა, ეკონომიკური დივერსიფიკაცია, სოფლის მეურნეობის განვითარებისკენ მიმართული მიზნობრივი ღონისძიებები და სექტორში ინვესტიციების მოზიდვა. ამ მიზნით ევროკავშირის (EU) „სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის“ (ENPARD) დაფინანსებით და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით ააიპ „სოფლის განვითარების სააგენტო“ (RDA) ახორციელებს „სოფლის განვითარების პროგრამას“.

პროგრამა ითვალისწინებს სოფლად ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი საქმიანობების ხელშეწყობას თანადაფინანსების გზით.

პროგრამის განხორციელების გეოგრაფიული არეალია შემდეგი მუნიციპალიტეტები: **ქედა, ხულო, ბორჯომი, ახალქალაქი, თეთრიწყარო, ყაზბეგი, ლაგოდეხი და დედოფლისწყარო.**

თანადაფინანსების მოცულობა

- სააგენტოს თანადაფინანსება ერთ ბენეფიციარზე განსაზღვრულია არანაკლებ 20,000 და არაუმეტეს 340,000 ლარით, თუმცა პოტენციური ბენეფიციარის მიერ წარმოდგენილ თითოეულ პროექტზე არაუმეტეს 170,000 ლარით, რომელიც არ აღემატება წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულების 80%-ს.

განახლებადი ენერჯის და ენერგოეფექტური პროექტებისთვის, რომლებიც ითვალისწინებს თერმულ იზოლაციას ან სითბო/სიცივის გენერირებას ძირითადად განახლებადი ენერჯის მიერ, დაფინანსდება შემდეგი პირობებით: სააგენტოს თანადაფინანსების მინიმალური ოდენობა შეადგენს 1,500 ლარს, ხოლო მაქსიმალური ოდენობა შეადგენს 30,000 ლარს, რომელიც არ აღემატება წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულების 80%-ს.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„სოფლის განვითარების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ავეჯის საწარმოს გაფართოება	1	132,600	106,080	80%
ავეჯის საწარმოს მოდერნიზება	2	82,360	65,000	79%
ავტო სკოლის მოწყობა	1	25,995	20,796	80%
ავტო ტექმომსახურების მოწყობა	1	264,847	169,437	64%
აუზი და საუნის მოწყობა	1	170,000	136,000	80%
ბაგებით ტურების მოწყობა	1	214,760	170,000	79%
გლეფინგ კარვების მოწყობა	2	423,315	338,652	80%
დეკორატიული საწარმე	1	225,000	170,000	76%
ექოსკოპიის აპარატი	1	40,000	32,000	80%
თხევადი შპალერის საწარმოს მოწყობა	1	223,837	170,000	76%

ინგლისური ენის სასწავლო ცენტრის შექმნა	1	57,000	45,000	79%
კემპინგ ტურების მოწყობა	1	213,992	170,000	79%
კერამიკის საწარმო	1	31,400	25,120	80%
კვადროციკლების მომსახურება	1	117,815	93,915	80%
კვების ობიექტის მოწყობა	5	526,653	418,522	79%
კოტეჯების მოწყობა	1	263,274	170,000	65%
ლატექსის ხელთათმანების საწარმო	1	156,300	125,040	80%
მარცვლეულის შემნახველი საწარმო	1	30,000	24,000	80%
მზის მიკროელექტრული სადგურის მოწყობა	5	190,646	123,705	65%
მზის პანელების მოწყობა	7	255,902	172,763	68%
მულტიფუნქციური სივრცის მოწყობა	1	198,463	133,170	67%
ორგანული სასუქის საწარმო	1	125,000	100,000	80%
პლასტმასის გადამამუშავებელი საწარმო	1	209,000	145,000	69%
პოლიგრაფიული საბეჭდი	1	79,821	63,857	80%
პოლიპროპილენის ყუთების წარმოება	1	398,816	170,000	43%
რკინის საამქრო	1	112,102	89,682	80%
საკვები ობიექტი	1	208,698	166,958	80%
სამკერვალო	3	263,493	210,794	80%
სამრეცხაოს მოწყობა	1	219,707	170,000	77%
საოჯახო სასტუმრო	6	1,603,077	1,020,000	64%

სარეკრეაციო ზონის მოწყობა	1	263,274	163,274	62%
სასტუმროს მოდერნიზება	1	333,400	169,200	51%
სასტუმროს მოწყობა	2	550,000	295,000	54%
სატრენინგო სივრცე	1	58,000	46,400	80%
საცურაო აუზი	2	466,282	340,000	73%
საცხენოსო-სასწავლო ცენტრის მოწყობა	1	222,172	170,000	77%
საწრუპი ჩხირების საწარმო	1	157,406	125,075	79%
საკომარდო ბანაკის მოწყობა	1	29,280	23,424	80%
სილამაზის ცენტრის მოწყობა	1	85,371	68,297	80%
სტომატოლოგიური ლაბორატორია	1	62,365	49,892	80%
ტექნიკის მომსახურების სერვის ცენტრი	2	545,298	340,000	62%
ტრენინგ ცენტრის მოწყობა	1	225,000	170,000	76%
ქიმიკატების ცენტრის მოდერნიზება	1	25,084	20,060	80%
ხის კოტეჯების საწარმო	1	220,000	170,000	77%
ხის მულჩის და ბრიკეტის წარმოება	1	207,003	165,000	80%
ხის საამქრო	1	256,000	170,000	66%
ხის სათამაშოების საწარმო	4	399,165	297,765	75%
ჰაკათონი	1	20,020	20,000	100%
სულ	77	11,188,993	7,818,878	70%

სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა მოიზიდა 0.43 ლარი ინვესტიცია.

„სოფლის განვითარების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

ავტო სკოლის მოწყობა	1	25,995	20,796	80%
გლეღინგ კარვების მოწყობა	1	212,500	170,000	80%
დეკორატიული სანერგე	1	225,000	170,000	76%
ექოსკოპიის აპარატი	1	40,000	32,000	80%
კერამიკის საწარმო	1	31,400	25,120	80%
კვადროციკლების მომსახურება	1	117,815	93,915	80%
კვების ობიექტის მოწყობა	1	216,000	170,000	79%
კოტეჯების მოწყობა	1	263,274	170,000	65%
მზის პანელების მოწყობა	5	192,181	127,226	66%
ორგანული სასუქის საწარმო	1	125,000	100,000	80%
პლასტმასის გადამამუშავებელი საწარმო	1	209,000	145,000	69%
სამკერვალო	2	228,893	183,114	80%
საოჯახო სასტუმრო	1	361,998	170,000	47%

სასტუმროს მოწყობა	1	165,000	125,000	76%
საცურაო აუზი	2	466,282	340,000	73%
ტექნიკის მომსახურების სერვის ცენტრი	1	255,000	170,000	67%
ქიმიკონტაინერების ცენტრის მოდერნიზება	1	25,084	20,060	80%
ხის სათამაშოების საწარმო	2	124,675	99,005	79%
სულ	25	3,285,098	2,331,237	71%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2020-2022 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
აჭარა	22	2,614,898	1,661,596
კახეთი	24	4,089,412	2,991,694
მცხეთა-მთიანეთი	7	1,037,323	567,498
სამეგრელო	1	20,000	20,000
სამცხე-ჯავახეთი	14	1,738,111	1,279,103
ქვემო ქართლი	9	1,689,249	1,298,988
სულ	77	11,188,993	7,818,878

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
აჭარა	7	378,099	268,952
კახეთი	11	1,921,197	1,396,378
მცხეთა-მთიანეთი	2	393,398	195,120
სამცხე-ჯავახეთი	2	54,696	43,757
ქვემო ქართლი	3	537,708	427,029
სულ	25	3,285,098	2,331,237

ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა ითვალისწინებს არაბიომეურნეობიდან ბიომეურნეობაზე გადასვლის, კერძოდ, ბიონარმოების სერტიფიცირების, საკონსულტაციო მომსახურების, ორგანულ მეურნეობაში დაშვებული ორგანული სასუქების ან/და მავნებლებისა და დაავადებების წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ბიოპრეპარატების შეძენის, ფუტკრის სამკურნალო ბიოპრეპარატებისა და ბიოფიჭის შეძენის, ასევე თაფლისა და ცვილის წარმოებისათვის ლაბორატორიული ანალიზის მომსახურების ხარჯის ანაზღაურებას.

ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამის მიზანია ბიონარმოების მხარდაჭერა ბიოპროდუქტების წარმოების ზრდის უზრუნველსაყოფად. პროგრამის ამოცანაა ბიონარმოების მსურველი პოტენციური ბენეფიციარების ფინანსური მხარდაჭერა.

პროგრამის მიზნობრიობები

პროგრამა ითვალისწინებს, კონვერსიის პერიოდში განეული შემდეგი მიზნობრიობების ანაზღაურებას:

- ბიონარმოების სერტიფიცირება;
- საკონსულტაციო მომსახურება;
- ორგანულ მეურნეობაში დაშვებული ორგანული სასუქების ან/და მავნებლებისა და დაავადებების წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ბიოპრეპარატების შეძენა;
- ფუტკრის სამკურნალო ბიოპრეპარატების და ბიოფიჭის შეძენა;
- თაფლისა და ცვილის ლაბორატორიული ანალიზის მომსახურება.

პროგრამის გავრცელების გეოგრაფიული არეალი

პროგრამის გავრცელების გეოგრაფიული არეალია საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტი და თვითმმართველი ქალაქი.

ანაზღაურება და შეზღუდვები

ბიონარმოების სერტიფიცირებისთვის ან/და საკონსულტაციო მომსახურებისთვის ან/და თაფლისა და ცვილის ლაბორატორიული ანალიზისთვის, კონვერსიის პერიოდში განეული ხარჯის ანაზღაურება ერთ პოტენციურ ბენეფიციარზე შეადგენს **არაუმეტეს 70%-ს**, არაუმეტეს 7,000 ლარს.

თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება, სააგენტოს ანაზღაურება შეადგენს არაუმეტეს 40%-ს, **არაუმეტეს 4,000 ლარს**.

მხოლოდ მევენახეობისა და საფუტკრე მეურნეობის შემთხვევაში, კონვერსიის პერიოდში, ერთი პოტენციური ბენეფიციარისთვის ორგანულ მეურნეობაში დაშვებული ორგანული სასუქების ან/და მავნებლებისა და დაავადებების წინააღმდეგ გამოსაყენებელი, ბიოპრეპარატების შეძენის ხარჯის ან/და ფუტკრის ბიოპრეპარატებისთვის და ბიოფიჭის შესაძენად განეული ხარჯი ანაზღაურდება შემდეგი პირობებით:

- მევენახეობის შემთხვევაში, 1 ჰა-ზე გადაანგარიშებით არაუმეტეს 70%-ით განისაზღვრება, მაგრამ არაუმეტეს 5,100 ლარის ოდენობით. თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არა-

უმეტეს 40%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 2,900 ლარის ოდენობით. განუვლი ხარჯის ანაზღაურება განხორციელდება არაუმეტეს 5 ჰა-ზე გადაანგარიშებით;

- საფუტკრე მეურნეობის შემთხვევაში, თანადაფინანსება ბიოპრეპარატებისთვის და ბიოფიტის შესაძენად არაუმეტეს 70%-ით განისაზღვრება, მაგრამ ერთ სკაზე არაუმეტეს 50 ლარისა და ჯამურად არაუმეტეს 5,100 ლარის ოდენობით, თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება - არაუმეტეს 40%-ით, მაგრამ ერთ სკაზე არაუმეტეს 25 ლარისა და ჯამურად არაუმეტეს 2,900 ლარის ოდენობით.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ბიოსერტიფიცირება	2	9,712	6,798	70%
ბიოსერტიფიცირება/ პრეპარატები	1	2,841	1,989	70%
სულ	3	12,553	8,787	70%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
თბილისი	1	6,775	4,743
იმერეთი	1	2,937	2,056
კახეთი	1	2,841	1,989
სულ	3	12,553	8,787

ენერგოეფექტური და განახლებადი ენერჯის ტექნოლოგიების „მწვანე საგრანტო პროგრამა“ ითვალისწინებს სოფლად მცხოვრები ოჯახებისა და არსებული ბიზნეს სექტორისთვის ენერგოეფექტური/განახლებადი ენერჯის ტექნოლოგიების დანერგვაზე წვდომის გამარტივებას, ენერჯის ხარჯების დაზოგვის, კლიმატის ცვლილებაზე ზემოქმედების შემსუბუქებისა და ბუნებრივ რესურსებზე (განსაკუთრებით ტყის რესურსზე) ზეწოლის შემცირების მიზნით. ვინაიდან, მიმდინარე მდგომარეობით საქართველოში ტყის რესურსი სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისთვის კვლავ მთავარი ენერჯის წყაროა, მწვანე საგრანტო პროგრამა მხარს უჭერს ენერგოეფექტურობის და განახლებადი ენერჯის მიმართულების (მათ შორის ბაზრების) განვითარებას ქვეყანაში. პროგრამა მოიცავს შემდეგ ენერგოეფექტური/განახლებადი ენერჯის ტექნოლოგიების თანადაფინანსებას: თბოიზოლაცია, მზის ენერჯიაზე მომუშავე ქარხნულად დამზადებული ვაკუუმური ტიპის წყლის გამაცხელებელი, მზის ენერჯიაზე მომუშავე მარტივი ტიპის წყლის გამაცხელებელი და ჰაერის გამათბობელი.

პროგრამა მოიცავს შემდეგ ენერგოეფექტური/განახლებადი ენერჯის ტექნოლოგიების თანადაფინანსებას:

- მზის ენერჯიაზე მომუშავე მარტივი ტიპის წყლის გამაცხელებელი და ჰაერის გამათბობელი: ღირებულების 90%-მდე არაუმეტეს 3,000 ლარისა
- მზის ენერჯიაზე მომუშავე ქარხნულად დამზადებული ვაკუუმური ტიპის წყლის გამაცხელებელი: ღირებულების 80%-მდე არაუმეტეს 5,000 ლარისა
- შენობის პირველი სართულის თბოიზოლაცია: ღირებულების 70%-მდე არაუმეტეს 20,000 ლარისა
- შენობის სრული თბოიზოლაცია: ღირებულების 60%-მდე არაუმეტეს 25,000 ლარისა

პროგრამა ხორციელდება შემდეგ მუნიციპალიტეტებში: ახალქალაქი, ბორჯომი, დედოფლისწყარო, ყაზბეგი, ქედა, ხულო, ლაგოდეხი და თეთრიწყარო.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„მწვანე საგრანტო პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
თბოიზოლაცია	26	603,078	379,592	63%
მარტივი ტიპის წყალგამაცხელებელი	1	3,000	2,700	90%
ქარხნული გამაცხელებელი	79	368,700	286,786	78%
სულ	106	974,779	669,078	69%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
აჭარა	37	517,442	344,934
კახეთი	9	44,298	32,618
მცხეთა-მთიანეთი	2	10,541	6,698
სამცხე-ჯავახეთი	48	349,750	244,011
ქვემო ქართლი	10	52,747	40,816
სულ	106	974,779	669,078

პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ქვეყნისა და მისი რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, დაბალანსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას, რეგიონული უთანაბრობების შემცირებასა და ტერიტორიულ განვითარებას.

პროგრამის ამოცანებია ქვეყანაში სწრაფი ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობა, მიზნობრივ რეგიონებში პროექტების დაფინანსების გზით და მცირე და საშუალო საწარმოების კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და რეგიონული ინოვაციური ეკოსისტემის განვითარება.

პროგრამა ხორციელდება 4 საპილოტე რეგიონში: იმერეთი, კახეთი, გურია, რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი.

მიზნობრივი რეგიონებიდან პოტენციური ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულება (გასაცემი სესხის თანხა) უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 300,000 ლარს და არაუმეტეს 1 მლნ ლარს.

პროგრამის მიზნობრიობები და შეზღუდვები

პროგრამა ითვალისწინებს, როგორც ახალი საწარმოების შექმნას, ასევე არსებული საწარმოების მოდერნიზება ან/და გაფართოებას, რომელიც მოიცავს:

- ძირითადი საშუალებების დაფინანსებას, მათ შორის: მანქანა-დანადგარები, წარმოებისთვის საჭირო აღჭურვილობისა და სპეციალიზებული ტიპის ავტოსატრანსპორტო საშუალებების, მშენებლობისა და სარემონტო სამუშაოების დაფინანსება;
- საბრუნავი საშუალებების დაფინანსებას - მხოლოდ ნედლეულის შეძენის, არაუმეტეს პროექტის ჯამური ღირებულების (სესხის თანხის) 20%-ის ოდენობით დაფინანსებას.

ბენეფიციარის შესაბამისობის კრიტერიუმები

- პროგრამის პოტენციურ ბენეფიციარს უნდა გააჩნდეს პროგრამით გათვალისწინებულ საპილოტე რეგიონში სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში მის საკუთრებად რეგისტრირებული უძრავი ქონება ან/და სახელმწიფოსგან/მუნიციპალიტეტისგან იჯარით მიღებული უნდა ჰქონდეს უძრავი ქონება (იჯარის დარჩენილი პერიოდი პროგრამაში განაცხადის წარდგენისას უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 5 წელს), რომელზეც განხორციელდება სესხის თანხის ინვესტირება.
- კომერციული ბანკის მიერ სესხის გაცემა დასაშვებია როგორც ფიქსირებულ, ასევე ცვლად (მცურავ) საპროცენტო განაკვეთში, რომლის ოდენობა უნდა შეადგენდეს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული არაუმეტეს 5% სესხის დამტკიცების თარიღში.
- ბენეფიციარისთვის განკუთვნილი მთლიანი დაფინანსების თანხიდან განხორციელდება, არა უმეტეს პროექტის ფარგლებში აღებული სესხის პირველი 24 თვის საპროცენტო განაკვეთის სრულად დაფინანსება, მაგრამ არაუმეტეს სესხის თანხის 30%-ისა, სესხის ან მისი პირველი ტრანშის გაცემიდან არაუმეტეს მომდევნო 26 თვის განმავლობაში.

- პოტენციური ბენეფიციარის მიერ პროექტის განხორციელება დაგეგმილი უნდა იყოს პროგრამით გათვალისწინებულ რეგიონში, სადაც რეგისტრირებულია და ოპერირებს.
- ბენეფიციარი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ კრიტერიუმებს: იურიდიული პირის შემთხვევაში - გასული კალენდარული წლის განმავლობაში ბრუნვა არ უნდა აღემატებოდეს 20,000,000 ლარს, ხოლო ინდივიდუალური მენარმის შემთხვევაში - გასული კალენდარული წლის განმავლობაში ბრუნვა არ უნდა აღემატებოდეს 100,000 ლარს.
- ბენეფიციარი ვალდებული იქნება პროგრამის ფარგლებში გაცემული დაფინანსების თანხის ყოველ 40,000 ლარზე დამატებით დაასაქმოს არანაკლებ 1 ადამიანი, რაც უნდა დასტურდებოდეს დაფინანსების შეთანხმებით გათვალისწინებული წესით.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
არსებული საწარმოს გადაიარაღება/გაფართოვება	13	8,588,030	5,130,652	60%
არსებული საწარმოს გადაიარაღება/გაფართოვება და ახალი საწარმოს შექმნა	2	1,150,000	690,000	60%
ახალი საწარმოს შექმნა	28	19,694,000	11,797,900	60%
სულ	43	29,432,030	17,618,552	60%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
გურია	3	2,300,000	1,380,000
იმერეთი	23	14,541,950	8,705,004
კახეთი	15	11,990,080	7,175,548
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	2	600,000	358,000
სულ	43	29,432,030	17,618,552

პროგრამა მიზნად ისახავს, მარნეულის და ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტებში ეკონომიკურად არა-აქტიური ქალების ინტეგრაციას საზოგადოების სრულუფლებიან წევრებად, მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და ქალების სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში ჩართვის სტიმულირებას.

საპილოტე პროგრამა შემუშავდა გაეროს ქალთა ორგანიზაციის - UN Women პროექტის „ქალთა ეკონომიკური გაძლიერება სამხრეთ კავკასიაში“ ფარგლებში. აღნიშნული პროექტი შვეიცარიისა და ავსტრიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოების დაფინანსებით მიმდინარეობს.

პროგრამის ფარგლებში ქალ ბენეფიციარებს საშუალება ექნებათ, მცირე მიწის ნაკვეთზე მოაწყონ სასათბურე მეურნეობა და მთელი წლის განმავლობაში აწარმოონ სოფლის მეურნეობის პროდუქცია, შემდგომი რეალიზაციის მიზნით. პროგრამის ფარგლებში, ერთ ბენეფიციარზე დაფინანსდება სასათბურე მეურნეობის მოწყობის ღირებულების არა უმეტეს 90%, მაგრამ არა უმეტეს **25,000 ლარი**. **პროგრამის ფარგლებში, დაფინანსდება არანაკლებ 200 კვ.მ ფართის მქონე სასათბურე მეურნეობის მოწყობა.**

პოტენციური ბენეფიციარი შეიძლება იყოს სრულწლოვანი, არაუმეტეს 60 წლის ქალი, რომელსაც გააჩნია სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში მის საკუთრებად ან თანასაკუთრებად რეგისტრირებული, ჯამურად არა უმეტეს **5,000 კვ.მ მიწის ნაკვეთი.**

პროგრამის ფარგლებში, ბენეფიციარებს გაეწევათ ტექნიკური დახმარება - ჩაუტარდებათ თეორიული კურსი სასათბურე მეურნეობის მართვასა და სპეციფიკური კულტურების მოვლაზე, პრაქტიკული ტრენინგები განსაზღვრული კულტურებისათვის.

განაცხადების განხილვის დროს, პოტენციური ბენეფიციარებიდან პრიორიტეტი, პირველ რიგში, მიენიჭება იმ ქალებს, რომლებსაც გააჩნიათ სოციალურად დაუცველის სტატუსი, ჰყავთ არასრულწლოვანი შვილ(ებ)ი.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
სასათბურე მეურნეობა	30	738,203	664,373	90%
სულ	30	738,203	664,373	90%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
კახეთი	5	135,054	121,539
ქვემო ქართლი	25	603,149	542,834
სულ	30	738,203	664,373

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების მესაკუთრეთა ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა

პროგრამა ითვალისწინებდა სასოფლო-სამეურნეო საქონლისა და ხვნის მომსახურების ღირებულების სუბსიდირებას. პროგრამით გათვალისწინებული სუბსიდიის მისაღებად საჭირო იყო, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს საკუთრებაში ჰქონოდათ საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული 0.25-დან 1.25 ჰა-მდე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, სუბსიდიის მოცულობა 1 ჰექტარ მიწაზე განისაზღვრა 300 ლარით (აგრობარათზე დარიცხული 300 ქულით).

ქულების გამოყენება შესაძლებელი იყო სასოფლო-სამეურნეო საქონლის შესაძენად სპეციალიზებულ მაღაზიებში.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მესაკუთრეთა სტიმულირების პროგრამის ფარგლებში, 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 326,651 ფერმერს დაერიცხა აგროქულები. დარიცხული სუბსიდიის ოდენობა შეადგენს 38,987,813 ლარს, საიდანაც განაღდებულია 35,752,914 ლარი.

არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამა

არასტანდარტული ვაშლის ჩაბარების საერთაშორისო საბაზრო ფასის მკვეთრად შემცირების გამო, საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ არასტანდარტული ვაშლის სუბსიდირების პროგრამა განახორციელა.

პროგრამის ფარგლებში, არასტანდარტული ვაშლის შესყიდვისას სახელმწიფო სუბსიდია მიიღო ხილის გადამამუშავებელმა იმ კომპანიებმა, რომლებიც 2022 წლის 25 დეკემბრამდე, მეხილეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირებისგან 1 კგ არასტანდარტულ ვაშლს არანაკლებ 0.24 ლარად შეისყიდინენ. სოფლის განვითარების სააგენტომ 1 კგ არასტანდარტულ ვაშლზე 0.10 ლარის ოდენობის სუბსიდია გასცა.

„არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამის“ ფარგლებში 2022 წელს 31.12.2022წ.-ის მდგომარეობით კომპანიების მიერ შესყიდული არასტანდარტული ვაშლის რაოდენობამ შეადგინა 73,268,564 კგ., საერთო ღირებულებით 17,774,088.57 ლარი. სააგენტოს მიერ გასაცემი სუბსიდიის მოცულობამ შეადგინა 7,326,856.40 ლარი.

თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა

თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამის მიზანია საქართველოში თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობა თხილის ბაღების მესაკუთრეების ან/და მფლობელების სტიმულირების გზით. პროგრამის ამოცანაა თხილის მოვლა-მოყვანისთვის საჭირო საქონლის ღირებულების სუბსიდიირების გზით, თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობა.

პროგრამა ხორციელდება საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტში, გარდა თვითმმართველი ქალაქებისა.

პროგრამის პოტენციური ბენეფიციარი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი, რომელსაც საკუთრებაში ან/და ფაქტობრივ მფლობელობაში ან/და სახელმწიფოსგან ან/და მუნიციპალიტეტისგან ან/და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისგან იჯარით აღებულ მიწის ნაკვეთ(ებ)ზე აქვს თხილის ბაღ(ებ)ი.

პროგრამის პირობებით გათვალისწინებული სუბსიდიის მისაღებად პოტენციურ ბენეფიციარს დადგენილების ამოქმედების თარიღისთვის საქართველოში საკუთრებაში ან/და თანასაკუთრებაში ან/და სარგებლობაში ან/და ფაქტობრივ მფლობელობაში უნდა გააჩნდეს თხილის ბაღ(ებ)ი ჭამურად არანაკლებ 0.2 ჰა და არაუმეტეს 3 - ჰა.

სუბსიდიის მოცულობა განისაზღვრება 500 ლარით 1 ჰა თხილის ბაღზე გადაანგარიშებით პროგრამაში ჩართულ ბენეფიციარებზე სუბსიდიის გაცემა მოხდება ლიბერთი ბანკის აგრობარათზე შესაბამისი ქულების დარიცხვით.

თანადაფინანსების პირობები

სურსათის უვნებლობის მართვის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის, მათ შორის, ბიოსერტიფიცირების თანადაფინანსების შემთხვევაში, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 50%-ით, არაუმეტეს 15,000 ლარისა, ხოლო, თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არაუმეტეს 30%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 10,000 ლარისა;

მომსახურებისთვის რომელიც დაკავშირებულია ცხოველური წარმოშობის სურსათის მწარმოებელი ან/და გადამამუშავებელი ბიზნეს ოპერატორის აღიარების მინიჭებასთან, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 50%-ით არაუმეტეს 5,000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება არაუმეტეს 30%, მაგრამ არაუმეტეს 3,000 ლარისა;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის მიერ სურსათის უვნებლობის მართვის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის, მათ შორის ბიოსერტიფიცირების თანადაფინანსების შემთხვევაში, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 80%-ით, არაუმეტეს 20 000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არა უმეტეს 40%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 10,000 ლარისა;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში მომსახურებისთვის რომელიც დაკავშირებულია ცხოველური წარმოშობის სურსათის მწარმოებელი ან/და გადამამუშავებელი ბიზნეს-ოპერატორის აღიარების მინიჭებასთან, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 80% -ით არაუმეტეს 8,000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება არაუმეტეს 40%, მაგრამ არაუმეტეს 4,000 ლარისა.

ბრენდირების და შეფუთვის დიზაინის შექმნის შემთხვევაში, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არა უმეტეს 50 %-ით, მაგრამ არაუმეტეს 15,000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არაუმეტეს 30%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 10,000 ლარისა;

- ✓ ISO 22000
- ✓ HACCP
- ✓ GLOBAL G.A.P
- ✓ FSSC-22000
- ✓ BRC
- ✓ BIO

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის მიერ ბრენდირებისა და შეფუთვის დიზაინის შექმნის შემთხვევაში, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 80%-ით, არაუმეტეს 20 000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არაუმეტეს 40%-ით, მაგრამ არა უმეტეს 10,000 ლარისა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ აღჭურვილობის შექმნის შემთხვევაში, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 70%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 10,000 ლარისა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მართვის საკონსულტაციო მომსახურების შემთხვევაში სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 80%, მაგრამ არაუმეტეს 15,000 ლარისა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის შემთხვევაში სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის ღირებულების არაუმეტეს 70% ით, მაგრამ არაუმეტეს 750 ლარის.

პროგრამა სააგენტოს ბენეფიციარებისათვის ასევე ითვალისწინებს საკონსულტაციო მომსახურებას და ტრენინგებს - საერთაშორისო პრაქტიკისა და გამოცდილების გაზიარებას.

სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები

ჯამურად 2016-2022 წლებში გაფორმდა 129 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ISO 22000	55
2	HACCP	43
3	GLOBAL G.A.P	16
4	FSSC-22000	3
5	FSSC v.5.1.	1
6	FSSC 22000 v.5.1.	1
7	BRC	7
8	BRCGS	1
9	BIO	2

ბრენდირება

2020-2022 წლებში გაფორმდა 43 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ბრენდირება	43

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ აღჭურვილობის შექმნის თანადაფინანსება

2020-2022 წლებში გაფორმდა 14 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	აღჭურვილობა	14

სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია

2022 წელს გაფორმდა 3 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია	3

სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები

2022 წელს გაფორმდა 51 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ISO 22000	14
2	HACCP	16
3	GLOBAL G.A.P	14
4	BRC	3
5	BRCGS	1
6	FSSC-22000	1
7	FSSC v.5.1.	1
8	FSSC 22000 v.5.1.	1

ბრენდირება

2022 წელს გაფორმდა 31 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ბრენდირება	31

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ აღჭურვილობის შიქენის თანადაფინანსება

2022 წელს გაფორმდა 9 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	აღჭურვილობა	9

სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია

2022 წელს გაფორმდა 3 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია	3

ტრენინგები

ჯამურად 2017-2020 წლებში გადამზადდა 749 ბენეფიციარი

#	პროგრამა „დანერგე მომავალი“-ს სავალდებულო გადამზადება	2017-2020	608
2	კურკოვანი და თესლოვანი კულტურების სხვა/ფორმირების თეორიული და პრაქტიკული სწავლება	2020	55

3	შრომის უსაფრთხოების სპეციალისტის გადამზადების კურსი	2020	11
4	GLOBAL G.A.P-ის სტანდარტი	2020	45
5	სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები (BRC, IFS და FSSC-22000)	2020	30
5	სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები (BRC, IFS და FSSC-22000)	2020	30

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერა

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის სტატუსის მინიჭება

2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით რეგისტრირებულია სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე 648 კოოპერატივი. კოოპერატივებში გაერთიანებულია ჯამურად 6,856 მეპაიე.

რეგიონი	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი	მეპაიე
კახეთი	102	1,209
ქვემო ქართლი	58	609
შიდა ქართლი	55	525
მცხეთა-მთიანეთი	33	300
სამცხე-ჯავახეთი	92	1,085
იმერეთი	92	1,121
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	62	720
რაჭა-ლეჩხუმი	40	246
გურია	35	486
აჭარა	30	205
თბილისი	49	350
სულ	648	6,856

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ხელშეწყობის პროგრამები

ბიზნესზე ორიენტირებული ფერმერული გაერთიანებების, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის მიზნით არაერთი სახელმწიფო პროგრამა ხორციელდება.

2021 წელს განხორციელდა სხვადასხვა დარგის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის პროგრამები, რომელიც მოიცავდა როგორც პირველადი, ასევე გადამმუშავებელი წარმოების მხარდაჭერას.

„მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამის“ მიზანია სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების საფუტკრე მეურნეობების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება და წარმოებული თაფლისა და მეფუტკრეობის სხვა პროდუქტების ხარისხისა და რაოდენობის ზრდა. სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეს თანადაფინანსებით, გრანტის სახით ღირებულების 30%-ად სხვადასხვა სახის სკების, თაფლის საწურების, შესანახი ავზების გადაცემას გულისხმობს.

„მაღალმთიან რეგიონებში სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საზოვრების რაციონალუ-

რად გამოყენების სახელმწიფო პროგრამის“ მიზანია კოოპერატივებისათვის სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სათიბ-საძოვრების გრძელვადიანი იჯარით გადაცემით მაღალმთიან დასახლებებში მესაქონლეობის განვითარება, საკვებწარმოების მოწესრიგება და რძის გადამამუშავებელი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების გზით ადგილობრივი პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება შემნახველი და სამაცივრო ინფრასტრუქტურის თანადაფინანსება, რომელიც გათვალისწინებულია მხოლოდ ბოსტნეულისა და კარტოფილის შესანახად. 500 ტონა ტევადობის შემნახველი საწარმოს თანადაფინანსების მოცულობა შეადგენს, მისი ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 80%-ს და არაუმეტეს 450,000 ლარს.

პროგრამით დადგენილი პირობით, პოტენციური ბენეფიციარის, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის მეპაიეთა რაოდენობა უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 20 მეპაიეს, თითოეული მეპაიის საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი არანაკლებ 0.1 ჰა-ს, ხოლო პოტენციური ბენეფიციარის ან/და პოტენციური ბენეფიციარის მეპაიეთა საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი(ებ)ის ჯამური ფართობი არანაკლებ 20 ჰექტარს უნდა შეადგენდეს.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის კენკროვანი კულტურების შესანახი მაცივრების თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამა ითვალისწინებს, პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ქვეკომპონენტის ფარგლებში გაშენებული კენკროვანი კულტურების ბალებიდან მიღებული მოსავლის აგროტექნოლოგიური სტანდარტების დაცვით შესანახად სპეციალური სამაცივრე კონტეინერის შექმნის თანადაფინანსებას.

პროგრამით დადგენილი პირობებით, თანადაფინანსების თანხის ოდენობა ერთ ბენეფიციარზე განისაზღვრა მაცივრების ღირებულების არაუმეტეს 80%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 80,000 ლარით.

პროგრამაში მონაწილეობის მისაღებად, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის ან/და მის მეპაიეთა საკუთრებაში არსებული კენკროვანი კულტურების ბალები, უნდა იყოს გაშენებული სახელმწიფო პროგრამის „დანერგე მომავალი“ კენკროვანი კულტურების დაფინანსების ქვეკომპონენტის ფარგლებში, და ჯამურად უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 3 ჰექტარს.

2022 წელი

პროგრამა	ბენეფიციარი	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
მეფუტკრეობა	5	139,385	108,000
შემნახველები	9	5,435,866	4,050,000
სულ:	14	5,575,251	4,158,000

ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი

„ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი“ არეგულირებს ფერმათა/ფერმერთა ერთიანი რეესტრის სისტემას, რითაც მოხდება სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირების, მათი სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისა და მათ საკუთრებაში/სარგებლობაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო აქტივების შესახებ ინფორმაციის ერთიან ელექტრონულ ბაზაში კონსოლიდაცია.

პროექტის მიზანია საქართველოს მასშტაბით სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული ყველა პირის (გარდა იმ პირებისა, რომლებიც სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობას ეწევიან მხოლოდ საქართველოში რეგისტრირებული იურიდიული პირ(ებ) ის დაკვეთით ან/და გაფორმებული შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე) აღრიცხვა, რაც შესაძლებლობას მისცემს სახელმწიფოს ფლობდეს ინფორმაციას, რომელიც გამოყენებული იქნება სამიზნე ჯგუფების სწორი შერჩევისათვის და მათთვის სხვადასხვა მასტიმულირებელი პროექტების/პროგრამების საჭიროებისამებრ დაგეგმვისა და განხორციელებისთვის.

განხორციელებული ღონისძიებები

2022 წელს დაიდო ხელშეკრულება, სსიპ „სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან“ მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში არსებულ ინფორმაციის სოფლის განვითარების სააგენტოსთვის მიწოდების შესახებ. ხელშეკრულების საფუძველზე მიმდინარეობს ტექნიკური სამუშაოები, მონაცემებზე ონლაინ წვდომის (ვებ-სერვისის) აწყობის თაობაზე. ფერმერთა რეესტრში განხორციელდა, არსებული ველების ანალიზი და რედაქტირება/ცვლილებები. შეიქმნა მუდმივი სამუშაო ჯგუფი, რომელიც დაკომპლექტებულია სამინისტროს დაქვემდებარებული უწყებების თანამშრომლებისგან. სამუშაო ჯგუფმა იმუშავა უცხოელ ექსპერტებთან ერთად, რის შემდეგაც შეფასდა არსებული მდგომარეობა და დაიგეგმა ფერმერთა რეესტრის განვითარების გეგმა.

2022 წელს, აქტივობის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად: 2022 წელს „ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტის“ ფარგლებში დარეგისტრირდა 18,280 ფერმერი/ფერმერული მეურნეობა. სულ პროექტის დაწყებიდან პროექტის ფარგლებში დარეგისტრირებული ფერმერების/ფერმერული მეურნეობების რაოდენობამ შეადგინა 177,979 ერთეული.

2023 წელს დაგეგმილია ვებ-სერვისის აწყობა საქართველოს მელიორაციისთან და სხვა სახელმწიფო უწყებებთან.

2023 წელს ასევე დაგეგმილია ფერმერთა რეესტრში სამინისტროს ყველა სტრუქტურების/უწყებების ჩართვა. იგულისხმება როგორც ვებ-სერვისების აწყობა ასევე იუზერების დამატება ფერმერთა რეესტრში მონაცემების ჩასაწერად;

2023 წელს დაგეგმილია არსებული მონაცემების გადამოწმების/ვალიდაციის მექანიზმის შემუშავება ფერმერთა რეესტრში;

2023 წელს იგეგმება შესაბამისი ტექნოლოგიების დანერგვის მიზნით ფინანსური რესურსის მოძიება.

2023 წელს იგეგმება „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების მესაკუთრეთა ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის“ ბენეფიციართა რეგისტრაცია ფერმერთა რეესტრში.

სასოფლო-სამეურნეო ექსპანსია

ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“ რეგიონული სამსახურებისა და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების (ექსტენციის სამსახურების) ძირითადი ფუნქცია ფერმერებისათვის და აგრარულ სფეროში დასაქმებული სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისათვის სასოფლო-სამეურნეო ექსტენციის განხორციელებაა - საოფისე, დისტანციურ და სავლელ პირობებში. ექსტენციის სამსახურები დარგობრივი მიმართულებით საინფორმაციო-საკონსულტაციო საქმიანობის განხორციელების პარალელურად, უზრუნველყოფენ სააგენტოს მიერ განხორციელებული და მიმდინარე პროგრამების/პროექტების შესახებ ინფორმირებას.

ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს რეგიონული სამსახურები და საინფორმაციო საკონსულტაციო ცენტრები, ექსტენციის სერვისის გაძლიერების მიზნით, 2022 წლის განმავლობაში უზრუნველყოფენ მთელ რიგ აქტივობებს, კერძოდ:

- მობილური ექსტენცია
- სოფლად გასვლითი შეხვედრები - კარდაკარის პრინციპით
- წარმატებული ისტორიების გაზიარება
- ექსტენციონისტების ტრენინგები ფერმერებისთვის
- ექსტენციონისტების ტრენინგები სამიზნე ჯგუფებისთვის (პრობაციონერები, ვეტერანები, სკოლის მოსწავლეები და ა.შ.)

- ინდივიდუალური საკონსულტაციო მომსახურების განვსა საოფისე, სავლე და დისტანციურ პირობებში
- დონორ ორგანიზაციებთან, ასოციაციებთან თანამშრომლობა და მათი მხარდაჭერით სხვადასხვა აქტივობების (განათლება, გამოცდილების გაზიარება) დაგეგმვა/ განხორციელება ფერმერთათვის;

2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 9 რეგიონული სამსახურისა და 45 საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრის მიერ საერთო ჯამში განხორციელდა 20551 კონსულტაცია. სოფლად, ადგილობრივ მოსახლეობასთან საინფორმაციო შეხვედრების რაოდენობამ შეადგინა 1,239 ერთეული. საკონსულტაციო მომსახურება ხორციელდებოდა სხვადასხვა საშუალებით (ოფისში; სატელეფონო საუბრები; SMS შეტყობინება; დაინტერესებულ პირებთან ვიზიტი; სოფლებში ფერმერთან ჯგუფური შეხვედრები; შეხვედრები იუსტიციის სამინისტროს საზოგადოებრივ ცენტრებში; ელექტრონული ფოსტა და სოციალური ქსელები).

ექსტენციონისტების გადამზადებისა და მათი ცნობიერების დონის ამაღლების მიზნით, განხორციელდა თანამშრომელთა ატესტაცია.

ახალგაზრდა კადრების სოფლის მეურნეობის დარგით დაინტერესების მიზნით, 2022 წელს სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში, რეგიონულ სამსახურებსა და მუნიციპალურ საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრებში სტაჟირება გაიარა 25 ახალგაზრდამ.

USAID- ის პროგრამა „ფერმერი ფერმერთათვის“ მხარდაჭერით, აშშ-დან მონვეული სპეციალისტის მიერ, მოხდა ფერმერთა (147 ფერმერი) დატრენინგება ლურჯი მოცვის, ვაშლის და ატმისა აგროტექნიკურ საკითხებში.

იაპონიის საერთაშორისო თანამშრომლობის სააგენტოს (JICA) მიერ სააგენტოსათვის (RDA) უსასყიდლოდ გადმოცემულ იქნა , სავლე ლაბორატორიული ხელსაწყოებით აღჭურვილი 3 ერთეული მობილური სასოფლო-სამეურნეო ექსტენციის მანქანა.

გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით, საპილოტე რეგიონის საინფორმაციო-საკონსულტაციო სამსახურისთვის შეძენილი იქნა 4 ავტომობილი Ford Ranger.

გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით, განხორციელდა 6 სასოფლო-სამეურნეო კულტურის (ჟოლო, ამერიკული ლურჯი მოცვი, თხილი, ვაშლი, ატამი, ნუში) შესახებ მოკლემეტრაჟიანი ვიდეო რგოლების გადაღება;

გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით, შვეიცარიაში არსებული სოფლის მეურნეობის, სოფლისა და ექსტენციის სისტემის ხელშეწყობის მექანიზმების გაზიარების მიზნით, განხორციელდა საგანმანათლებლო ვიზიტი ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს თანამშრომელთა 6 კაციანი ჯგუფისთვის შვეიცარიაში

საექსტენციო მომსახურების მეტი ხელმისაწვდომობის მიზნით, რეგიონული სამსახურები და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების თანამშრომლები სარგებლობენ შემდეგი ელექტრონული პლატფორმებით:

- regions.mepa.gov.ge - ხდება ფერმერთა პრობლემებზე ოპერატიული რეაგირება; განეული კონსულტაციების აღრიცხვა; სტიქიების აღრიცხვა; ფერმერთა ტრენინგების აღრიცხვა; სხვადასხვა საინფორმაციო შეტყობინებების გაგზავნის შესაძლებლობები;
- elibrary.mepa.gov.ge - მოიცავს ელექტრონული ბიბლიოთეკას; სადემონსტრაციო ნაკვეთების ეროვნულ ქსელს; ღონისძიებების კალენდარს; წარმატებულ პროექტებს; სიახლეების გამონერის ველს;

my.mepa.gov.ge - ფერმერთა ერთიანი ელექტრონული პორტალი;

მიმდინარე წელს, ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს რეგიონებთან ურთიერთობის დეპარტამენტმა ექსტენციონისტების (რეგიონული სამსახურები, საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრები) ჩართულობით, მათი სპეციალობების შესაბამისად, დაიწყო ორ ახალ პროექტზე მუშაობა, ესენია:

- ფერმერთა დატრენინგება - რომლის ფარგლებშიც, ფერმერთა დატრენინგების მიზნით, მოხდა ექსტენციონისტების სამსახურების თანამშრომელთა სპეციალობების მიხედვით დაჯგუფება და სატრენინგო თემატიკის განსაზღვრა.
- სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების გზამკვლევი - შეირჩა 11 სასოფლო-სამეურნეო კულტურა და ამ საკითხებზე მომუშავე 40 სპეციალისტ-ექსტენციონისტი. თითოეული პროდუქციის გზამკვლევი დეტალურად იქნება აღწერილი კონკრეტული კულტურის წარმოების სრული აგროტექნიკური ციკლი, ფინანსური გაანგარიშება და პროდუქციის რეალიზაციის მარკეტინგული ასპექტები.

ექსტენციონისტების სამსახურები პერიოდულად, „სოფლად გასვლითი შეხვედრების“ ფარგლებში, ახორციელებდნენ სწავლებებს ფერმერებისთვის. კვირაში 2-ჯერ დარგის სპეციალისტები, კონკრეტული სოფლის საჭიროების მიხედვით, დარგობრივი მიმართულებით აწყობდნენ საინფორმაციო ხასიათის შეხვედრებს.

აგვისტოს თვიდან, რეგიონებთან ურთიერთობის დეპარტამენტის თანამშრომლები ჩაერთვნენ 2022 წლის ყურძნის რთველის სამუშაო შტაბში, სექტემბრის თვიდან წლის ბოლომდე - „2022 წლის არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის საკოორდინაციო შტაბში“ და ასევე, ჩართული არიან „თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა“-ში.

განხორციელდა 2022 წლის ოპერატიული მონაცემების შეგროვება და დამუშავება:

- მარცვლოვან-პარკოსან და ბოსტნეულ-ბაღჩეულ კულტურებზე 2022 წლის მოსავლიანობის პროგნოზი;
- მოსავლის აღების აგროკალენდარი;
- საგაზაფხულო ხვანა-თესვის აღრიცხვა;
- სტიქიების აღრიცხვა;
- ატმის და ნექტარინას მოსავლის აღებისა და რეალიზაციის აღრიცხვა;
- მარცვლოვანი კულტურების მოსავლის აღების აღრიცხვა;
- ყურძნის მოსავლის აღრიცხვა.

სოფლის განვითარების სააგენტოს პროექტების/
პროგრამების სტატისტიკა გენდერულ ჭრილში

პროექტების/პროგრამების 2022 წლის სტატისტიკა გენდერულ ჭრილში 2022 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

პროექტის/ პროგრამის დასახელება	ხელშეკრულებების რაოდენობა/ბანკის მიერ გაცემული სესხების რაოდენობა/ სადაზღვევო კომპანიების მიერ გაცემული პოლისების რაოდენობა				უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობა			
	მამრ.	მდედრ.	მამრ./ მდედრ.	ჯამურად (მათ შორის იურიდ. პირები)	მამრ.	მდედ.	მამრ/ მდედ.	ჯამურად (მათ შორის იურიდ. პირები)
შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	14,200	3,741	-	18,861	12,438	3,530	-	16,616
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	356	102	24	667	306	90	23	569
ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	1	-	-	3	1	-	-	3
სასოფლო- სამეურნეო ტექნიკის თანდაფინანსების პროგრამა	44	11	-	69	44	11	-	67
სასოფლო- სამეურნეო მექანიზაციის თანდაფინანსების პროგრამა	80	15	-	108	80	15	-	108
აგროდაზღვევის პროგრამა	11,679	2,645	-	14,586	6,145	1,700	-	7,948
სოფლის განვითარების პროგრამა (UNDP)	12	4	-	25	12	4	-	25
მწვანე საგრანტო პროგრამა	81	21	-	106	81	21	-	106
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	30	-	30	-	30	-	30
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	1	1	-	44	1	1	-	44
მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	4	1	-	5	4	1	-	5

პროექტის/პროგრამის დასახელება	თანადაფინანსება (ლარი)			
	მამრობითი	მდედრობითი	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	88,669,113	17,369,118	-	213,704,537
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	10,380,971	4,419,981	511,642	33,723,033
ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	1,989	-	-	8,787
სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	2,410,343	582,991	-	4,568,994
სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის თანადაფინანსების პროგრამა	1,269,797	327,148	-	1,833,632
აგროდაზღვევის პროგრამა	6,462,501	1,506,146	-	8,489,629
სოფლის განვითარების პროგრამა (UNDP)	802,087	171,035	-	2,331,237
მწვანე საგრანტო პროგრამა	485,930	164,689	-	669,078
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	664,373	-	664,373
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	600,000	600,000	-	18,122,552
მერძვევობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	131,637	24,593	-	156,230
	ინვესტიციის ჯამური მოცულობა/ბანკის მიერ გაცემული სესხის ოდენობა/ დაზღვეული მოსავლის ღირებულება (ლარი)			
პროექტის/პროგრამის დასახელება	მამრობითი	მდედრობითი	მამრობითი/ დედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	433,705,091	86,471,600	-	992,873,508
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	19,616,800	8,042,776	840,209	70,272,945
ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	2,841	-	-	12,553
სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	5,594,570	1,261,353	-	11,228,821
სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის თანადაფინანსების პროგრამა	3,696,819	994,694	-	5,511,853
აგროდაზღვევის პროგრამა	127,822,168	29,463,622	-	167,339,494
სოფლის განვითარების პროგრამა (UNDP)	1,018,569	214,215	-	3,285,098
მწვანე საგრანტო პროგრამა	697,966	249,821	-	974,779
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	738,203	-	738,203
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	1,000,000	1,000,000	-	30,272,030
მერძვევობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	173,584	30,741	-	204,325

პროექტის/პროგრამის დასახელება	ფართობი (ჰა)			
	მამრობითი	მდედრობითი	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	-	-	-	-
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	1,596.41	693.00	65.87	4,824.10
ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	-	-	-	-
სასოფლო- სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	-	-	-	-
სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის თანადაფინანსების პროგრამა	-	-	-	-
აგროდაზღვევის პროგრამა	12,407.52	2,948.12	-	16,465.04
სოფლის განვითარების პროგრამა (UNDP)	-	-	-	-
მწვანე საგრანტო პროგრამა	-	-	-	-
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	-	-	-	-
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	-	-	-
მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	-	-	-	-

ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“ საინფორმაციო დეპარტამენტი (ცხელი ხაზი 1501/153) ემსახურება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და მასში შემავალი უწყებების საქმიანობით დაინტერესებულ პირებს, უწევს მათ პირველად კონსულტაციას და აწვდის ინფორმაციას 24 საათის განმავლობაში, როგორც სატელეფონო, ასევე ონლაინ სერვისის საშუალებით.

2022 წლის მაჩვენებლებით სატელეფონო მომსახურება გაენია 134,342 დაინტერესებულ პირს, ხოლო ონლაინ სერვისის საშუალებით 15,532 დაინტერესებულ პირს.

2021 წელს დაიწყო საინფორმაციო დეპარტამენტში ახალი ოპერატორების სტაჟირების სისტემის დანერგვა, რომელიც 2023 წელს გაგრძელდება.

2021 წელს დაიწყო საინფორმაციო დეპარტამენტში ხარისხის მართვის კონტროლის სისტემების გაძლიერება, რომელიც 2023 წელს გაგრძელდება.

2023 წელს იგეგმება საინფორმაციო დეპარტამენტის კონტაქტ ცენტრის პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება მოთხოვნებისა და თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად.

2023 წელს იგეგმება საინფორმაციო ბიბლიოთეკის ციფრული პლატფორმის შექმნა, რომელიც მისცემს საშუალებას ოპერატორებს ოპერატიულად და ხარისხიანად მოემსახურონ დაინტერესებულ პირებს.

*შენიშვნა: *ცხელი ხაზი 2013 წლიდან 2016 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“, 2016 წლიდან 2019 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ გახემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს, ხოლო 2019 წლიდან გახემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს.*

***ონლაინ ჩეთი 2014 წლიდან 2016 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“, 2016 წლიდან 2020 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ გახემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს, ხოლო 2020 წლიდან დაემატა გახემოს ზედამხედველობის დეპარტამენტი.*

პროექტი „იმერეთის აგრო ზონა“, რომელიც ხორციელდება 2020 წლიდან, როგორც საერთაშორისო ასევე ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარეებს სთავაზობს ინვესტირების განხორციელების შესაძლებლობას მაღალი, საშუალო და დაბალ ტექნოლოგიური სათბურების, შემგროვებელი ლოგისტიკური ცენტრის და სხვა დამხმარე საქმიანობების მიმართულებებით. პროექტის განვითარებისთვის საქართველოს მთავრობის მიერ წყალტუბოსა და ბაღდათის მუნიციპალიტეტებში გამოიყო ჯამში 220 ჰა მიწის ფართობი. აღნიშნულ მიწის ნაკვეთებზე განხორციელდა ტერიტორიის სრული გეოლოგიური, გეოდეზიური და საინჟინრო შესწავლა, ასევე შეიქმნა პროექტის ინფრასტრუქტურული ნაწილის გენერალური გეგმა (მისასვლელი და შიდა გზები; ელექტრო ენერჯის და ბუნებრივი აირის მიწოდება; სარწყავი, სადრენაჟე და საკანალიზაციო სისტემები და სხვა);

2022 წელს პროექტის ფარგლებში განხორციელდა იმერეთის აგრო ზონის სასათბურე მეურნეობების კლასტერის განვითარების (GHCD) პროექტის ფაზა I-ის (2022-2024 წწ.) იმპლემენტაციის საერთო საპროექტო-საკონსულტაციო მომსახურების შესყიდვა, რომელიც ამ ეტაპზე წარმატებით მიმდინარეობს. ამჟამად მიმდინარეობს შპს „იმერეთის აგრო ზონის“ სააქციო საზოგადოებად გარდაქმნის პროცესი, რომელიც უახლოეს მომავალში დასრულდება. ასევე, 2022 წელს განახლდა კომპანიის არსებული 10 წლიანი საპროგნოზო ბიზნეს გეგმა. გარდა ამისა, ბაღდათის მიწის ნაკვეთის დეტალური პროექტირებისთვის მომზადდა ტექნიკური დავალება, რომლის მიხედვითაც განხორციელდა აღნიშნული მომსახურების ფასთა მოკვლევა.

2021 წელს გამოცხადებულ წინადადებათა მიღებაში (RFP) „იმერეთის აგრო ზონამ“ მიიღო განაცხადები 3 ინვესტორისგან ჯამში 20 ჰა ტერიტორიაზე (ამ ეტაპზე ორ ინვესტორთან მოლაპარაკება აქტიურ ფაზაშია). ასევე, ინტენსიურად მიმდინარეობს პირობების მომზადება 2023 წელს წინადადებების მიღების (RFP) გამოცხადებისთვის.

შპს „იმერეთის აგრო ზონის“ მიერ 2022 წლის მარტის თვეში დაფუძნდა ა(ა)იპ „მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრი“ (HTDC). ამავე წელს შპს „იმერეთის აგრო ზონამ“ შემდგომში HTDC-სთვის გადასაცემად სახელმწიფოსგან 1.4 ჰა მიწის ნაკვეთი მიიღო. აღნიშნული ა(ა)იპ წარმოადგენს წევრობაზე დაფუძნებულ ორგანიზაციას და მოიცავს 3 კატეგორიის წევრების ერთობლიობას, კერძოდ:

A კლასის წევრები - არიან ფიზიკური ან/და იურიდიული პირები, რომლებიც არიან აგრო-პროდუქტების, სასათბურე ტექნოლოგიების ან/და ორგანიზაციის მიზნებთან დაკავშირებული ნებისმიერი პროდუქტების / მომსახურების მომწოდებლები;

B კლასის წევრები - არიან ფიზიკური ან/და იურიდიული პირები, რომლებიც ეწევიან ფერმერულ საქმიანობას. სწორედ B კლასის წევრები წარმოადგენენ იმერეთის აგრო ზონის სასათბურე მეურნეობების კლასტერის განვითარების პროექტის მთავარ ბენეფიციარებს და ისინი ძირითადად ასოცირდებიან იმერეთის რეგიონში მესათბურე ფერმერთა თემებთან.

C კლასის წევრები - არიან სხვადასხვა უნივერსიტეტები, პროფესიული მომზადების ცენტრები და აკადემიური სფეროს სხვა წარმომადგენლები.

ამ ეტაპზე ა(ა)იპ მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრში უკვე გაერთიანებულია 12 A კლასის, 35 B კლასის წევრი (მათ შორის „საქართველოს მწვანე მწარმოებელთა ასოციაცია“ 1,000-ზე მეტი ფერმერთა და „საქართველოს თესლის მწარმოებელთა და სანერგე მეურნეობების ასოციაცია“) და 4 C კლასის წევრი. მიმდინარეობს ინტენსიური მუშაობა ახალი წევრების მოზიდვისთვის, ამ პროცესის განმავლობაში შედგა არაერთი შეხვედრა წყალტუბოს მუნიციპალიტეტში მოქმედ ფერმერთან. შეხვედრების ფარგლებში ხდება ფერმერთა პრობლემების იდენტიფიცირება და მათი გადაჭრის გზების შემუშავება.

2022 წლის მარტში დაიწყო შპს „იმერეთის აგრო ზონის“ სასათბურე მეურნეობების კლასტერის განვითარების პროექტის ფაზა 1-ის იმპლემენტაცია და დაფუძნდა ა(ა)იპ „მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრი“.

ა(ა)იპ „მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრის“ საერთო კრებაზე A კლასის წევრების მიერ მოხდა აღმასრულებელი საბჭოს არჩევა.

ა(ა)იპ მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრისთვის შეირჩა 4.2 ჰა არასასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთი ქალაქ ბაღდათში, კოლექტი „იბერიას“ მიმდებარედ. ამჟამად ტერიტორიაზე უკვე ჩატარდა სრული გეოლოგიური და გეოდეზიური შემოწმება. ასევე, შეიქმნა „მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრის“ წევრებისგან შემდგარი ჯგუფი, რომელიც მოამზადებს ტექნიკურ დავალებას შენობა-ნაგებობისა და ტერიტორიის დეტალური პროექტირებისთვის.

სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრის ტერიტორიაზე განთავსდება:

„მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრის“ შენობა, რომელშიც მოეწყობა საგამოფენო სივრცე, შეხვედრების ოთახები, საკონფერენციო დარბაზები, საოფისე ოთახები და სხვა. ასევე, ტერიტორიაზე ცენტრის A კლასის სხვადასხვა წევრის მიერ განთავსდება რამდენიმე სადემონსტრაციო სასათბურე მეურნეობა, რომლებიც გამოყენებული იქნება ცენტრის სტუდენტების პრაქტიკული მეცადინეობებისთვის. ტერიტორიის დიდი ნაწილი დაეთმობა რეკრეაციულ ზონას, სადაც განთავსდება მოსასვენებელი სივრცეები, კვების ობიექტები და სხვა ინფრასტრუქტურა.

2022 წლის აპრილში შპს „იმერეთის აგრო ზონა“ და მის მიერ დაფუძნებული ა(ა)იპ „მებაღეობის სასწავლო და სადემონსტრაციო ცენტრი“ წარმოდგენილი იყვნენ გერმანიაში, ქალაქ ბერლინში, გამართულ აგრო სექტორში ერთ-ერთ უმსხვილეს გამოფენაზე - Fruit Logistica-ზე. აღნიშნულ გამოფენაზე დასწრებამ წარმატებით ჩაიარა, დამყარდა მჭირდო კონტაქტები არაერთ მსხვილ უცხოელ პოტენციურ ინვესტორთან და ამჟამად გრძელდება მათთან ინტენსიური მოლაპარაკებები.

შპს „იმერეთის აგრო ზონის“ დირექტორი 2022 წელს დაეხსრო ბიზნეს-ფორუმებს ნიდერლანდებისა და ბელგიის სამეფოებში, სადაც წარადგინა იმერეთის აგრო ზონის სასათბურე მეურნეობების განვითარების პროექტი და დამსწრეებს ინვესტირების შესაძლებლობები გააცნო. ასევე კომპანია წარმოდგენილი იყო არაბეთის გაერთიანებულ საემიროებში, ქალაქ დუბაიში, გამართულ მსხვილი ლოჯისტიკური კომპანიების სამიტზე „Global Freight Summit 2022“.

2022 წელს შპს „იმერეთის აგრო ზონა“ და „მებაღეობის სასწავლო სადემონსტრაციო ცენტრი“ გახდნენ ისეთი საერთაშორისო ორგანიზაციების/ასოციაციების სრულფასოვანი წევრები, როგორებიც არიან:

- ევროპული ბიზნეს ასოციაციის - EBA;
- გაეროს გლობალური შეთანხმების ქსელი - UN Global Compact;
- შპს „იმერეთის აგრო ზონა“ დამატებით შეუერთდა შემდეგ ორგანიზაციებს:
- ევროკავშირი-საქართველოს ბიზნეს საბჭო - EUGBC;
- შემფუთველთა კლასტერი - PMAG Packaging Cluster და სხვა.

შედეგების პროცესში არსებული პროგრამები/პროექტები

დაგეგმილია პროგრამის „ტყის სექტორის რეფორმის მხარდაჭერა ენერგოეფექტური ღონისძიებების ხელშეწყობით“ განხორციელება, რომელიც აკრედიტებული პირის - გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ) -ის და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სხვადასხვა უწყების ჩართულობით, მათ შორის ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტო“-ს აქტიური მონაწილეობით განხორციელდება.

დაგეგმილია LEADER/CLLD მიდგომაზე დაფუძნებული ადგილობრივი მხარდაჭერის პროგრამის განხორციელება, რომელიც ითვალისწინებს ადგილობრივი განვითარების ჯგუფების ჩართულობით სოფლად სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობების ხელშესაწყობად ადგილობრივად მენარმობის განვითარებას, ბუნებრივი რესურსების ენერგოეფექტური და განახლებადი ენერჯის გამოყენების ხელშეწყობას. პროგრამის ბენეფიციარებისთვის, ადგილობრივი საჭიროებების გათვალისწინებით, ფინანსური დახმარების გაწევას.

სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო

სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს ძირითადი საქმიანობა მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობაა. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად, ღვინის ეროვნული სააგენტო შემდეგი მიმართულებებით მუშაობს:

- მევენახეობის განვითარება;
- ქართული ღვინის პოპულარიზაცია;
- ღვინის ხარისხის კონტროლი;
- რთველის ხელშეწყობის ღონისძიებები;
- ქართული ვაზის კულტურის კვლევა და პოპულარიზაცია;
- ქართული ღვინის ადგილწარმოშობების სისტემის განვითარება.

2022 წელი საქართველოს მელვინეობა-მელვინეობის დარგისთვის გამოწვევებით დაიწყო. რეგიონში არსებული რთული პოლიტიკური ვითარების ფონზე, წლის პირველ ნახევარში ქართული ღვინის ექსპორტმა იკლო რუსეთისა და უკრაინის ბაზრებზე, რაც ექსპორტის საბოლოო მაჩვენებელზე უარყოფითად აისახა. თუმცა, წლის მეორე ნახევრიდან მდგომარეობა დასტაბილურდა და გაგრძელდა ექსპორტის ზრდის ტენდენცია. შედეგად, 2022 წელს საქართველოდან მსოფლიოს 65 ქვეყანაში ექსპორტირებული იყო 103,3 მილიონი ლიტრი, რაც წარმოადგენს ისტორიულ შედეგს ქართული ღვინის ექსპორტის შემთხვევაში.

სახელმწიფოს დაპირება, რომ რთველი ჩაივლიდა ორგანიზებულად და ყველა მევენახე შეძლებდა მოსავლის შეუფერხებლად დაბინავებას, შესრულებულია. რაჭაში მოსავლის თითქმის 100% - 1 500 ტონამდე ყურძენი, კერძო სექტორმა ჩაიბარა. კახეთში კი, კერძო სანარმოებმა მოსავლის თითქმის 75% ჩაიბარეს. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2022 წლის რთველის დროს ყურძნის ძირითადი ნაწილი კერძო სექტორმა ჩაიბარა.

საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, 2022 წლის რთველში, მოსავლის სრულად დაბინავების და პროცესში კერძო სანარმოების აქტიური ჩართულობისა და სტიმულირების მიზნით, სუბსიდირების პროგრამის განხორციელდა. რთველი ჩატარდა ორგანიზებულად, კერძო სექტორის აქტიური ჩართულობით, რაც სუბსიდირების სახელმწიფო პროგრამით იქნა სტიმულირებული. რთველის მხარდაჭერის პროგრამისთვის 100 მილიონამდე ლარი დაიხარჯა.

კახეთში გადამუშავდა 245 ათასამდე ტონა ყურძენი. მოსავალი დააბინავა 23 ათასამდე მევენახემ, რომელთა შემოსავალი 246 მლნ ლარს აღწევს. ყურძნის მიღება-გადამუშავების პროცესში 485 სანარმო იყო ჩართული.

გადამუშავებული ყურძნიდან 138,5 ათას ტონამდე რქაწითელია, 90 ათას ტონამდე საფერავი, 5,7 ათას ტონამდე კახური მწვანე და დანარჩენი სხვადასხვა ჯიშის ყურძენია.

აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფო სანარმოს „მოსავლის მართვის კომპანიის“ მიერ შესყიდულია გადამუშავებული რქაწითელისა და კახური მწვანის მხოლოდ ნახევარი 38%, რაც გასულ წლებთან შედარებით გაუმჯობესებული მაჩვენებელია და 12%-ით ნაკლებია 2021 წლის მაჩვენებელზე, როდესაც სახელმწიფო სანარმომ რქაწითელისა და კახურის მწვანის მთლიანი მოსავლის 50% შეისყიდა.

ყველაზე დიდი რაოდენობით ყურძენი გადამუშავდა გურჯაანის მუნიციპალიტეტში - 60 ათასი ტონა, შემდეგია: ყვარელი - 59 ათასი ტონა, თელავი - 44,5 ათასი ტონა, სიღნაღი - 24,1 ათასი ტონა, საგარეჯო 24 ათასი ტონა, ლაგოდეხი - 11,8 ათასი ტონა, ახმეტა - 11,3 ათასი ტონა და დედოფლისწყარო - 8 ათასი ტონა,

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში, გადამუშავებულია 1570 ტონა ალექსანდროლისა და მუკურეთულის ჯიშის ყურძენი. ღვინის სანარმოებს ყურძენი 1300 -მდე მევენახემ ჩააბარა და მიღებულმა შემოსავალმა 11 მლნ ლარს მიაღწია. მიმდინარე წელს, ამბროლაურში, რთველის საკოორდინაციო შტაბში დარეგისტრირდა 40-ზე მეტი კერძო კომპანია.

საქართველოს მასშტაბით გადამუშავდა 257 ათასი ტონა ყურძენი. გასული წლების ანალოგიურად, რთველის ორგანიზებულად ჩატარებას, ჩასაბარებელი ყურძნის აღრიცხვიანობისა და მიკვლევა-დობის უზრუნველყოფის სამუშაოებს კოორდინაციას რთველის შტაბი უწევდა.

2022 წელს, ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდისკენ მიმართული ღონისძიებები აქტიურად მიმდინარეობდა ქართული ღვინის სტრატეგიულ ბაზრებზე: ამერიკის შეერთებული შტატები, დიდი ბრიტანეთი, პოლონეთი, გერმანია, ბალტიისპირეთის ქვეყნები, ჩინეთი, იაპონია და სამხრეთ კორეა. საანგარიში პერიოდში ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა 50 დეგუსტაციაზე და 41 გამოფენაზე აშშ-ში, დიდ ბრიტანეთში, გერმანიაში, საფრანგეთში, იტალიაში, პოლონეთში, შვედეთში, შვეიცარიაში, ჩინეთში, დანიაში, სამხრეთ კორეაში და საქართველოში.

საანგარიშო პერიოდში გამართული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია:

- 9-10 მარტს ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ქალაქ ნიუ-იორკში, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების საერთაშორისო გამოფენა „Vinexpo America“ გაიმართა. გამოფენაში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების მწარმოებელი 23 კომპანია მონაწილეობდა. ეს იყო ქართული ღვინის ყველაზე მასშტაბური საერთაშორისო წარდგენა COVID-19-ის პანდემიის დანყების შემდეგ. ამერიკის სტრატეგიულ ბაზარზე დასამკვიდრებლად, ქართველი მწარმოებლებისთვის ეს გამოფენა კიდევ ერთი საუკეთესო შესაძლებლობა იყო ახალი სავაჭრო პარტნიორებისა და მომხმარებლების მოსაძიებლად. აღსანიშნავია, რომ აშშ ქართული ღვინის ერთ-ერთი სტრატეგიული ბაზარია, სადაც 2021 წელს ექსპორტის ისტორიული მაქსიმუმი - 1 მილიონი ბოთლი ღვინო დაფიქსირდა.
- 28 მარტიდან 1 აპრილამდე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, რაჭა-ლეჩხუმის მცირე მარნების წარმომადგენლებს პროფესიული სასწავლო კურსი ჩაუტარდათ. ერთკვირიანი პროფესიული სასწავლო კურსი თბილისში გაიმართა. მონაწილეებმა სხვადასხვა ტექნიკურ და საკანონმდებლო საკითხზე, მათ შორის, ეტიკეტირება, ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების რეგულაციები, სერტიფიცირება, ინსპექტირება, საბაჟო პროცედურები, ღვინის დეგუსტაციის საფუძვლები, საერთაშორისო შეფასების სისტემები WSET/OIV, მარკეტინგული ინსტრუმენტები და სხვა ინფორმაცია დარგის სპეციალისტებისგან მიიღეს. აღნიშნული საკითხების საფუძვლიანი ცოდნა უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია მცირე მარნების ეფექტიანად ფუნქციონირებისთვის.
- 29 მარტს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე, ლევან მეხუზლა, ღვინის მწარმოებელ მსხვილ ექსპორტიორ 70-მდე კომპანიის წარმომადგენლებს შეხვდა და ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ახალი პროგრამის მიზნები, პირობები და მონაწილეობისთვის

ქართული ღვინის დეგუსტაცია გერმანიაში, ProWein 2022

საჭირო ტექნიკური საკითხები გააცნო. საქართველოს მთავრობამ, გასული წლის ბოლოს, „ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა“ დაამტკიცა, რომლის მიზანი ქართული ღვინის მსოფლიო მასშტაბით ცნობადობისა და ახალ ბაზრებზე ექსპორტის გაზრდის ხელშეწყობაა. პროგრამას ღვინის ეროვნული სააგენტო, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან კოორდინაციით განახორციელებს.

- 28 აპრილს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ლონდონში ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა. ლონისძიებას ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი ბრიტანული კომპანიის „Swirl Wine Group“ ხელმძღვანელი, ღვინის მაგისტრი სარა ებოტი უძღვებოდა. ლონისძიებას 70-ზე მეტი სტუმარი დაესწრო - სომელიეები, ღვინით ვაჭრობის სფეროს და მედიის წარმომადგენლები. ლონდონში გამართულ დეგუსტაციაზე ქართული ღვინის იმპორტიორებმა 150-მდე დასახელების ქართული ღვინო წარმოადგინეს, მათ შორის ისეთი ღვინოები, რომლებიც ბრიტანეთის ღვინის ბაზარზე ჯერ არ იყიდება. დიდი ბრიტანეთი მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი იმპორტიორი და ღვინის მომხმარებელი ქვეყანაა, რომელიც 2014 წლიდან გამოიკვეთა როგორც ქართული ღვინის ექსპორტის ერთ-ერთი პოტენციურად მზარდი სტრატეგიული ბაზარი. 2021 წელს, დიდ ბრიტანეთში ექსპორტირებული იყო 736391 ბოთლი ღვინო, ზრდამ, 2020 წელთან შედარებით, 71% შეადგინა.
- 6 მაისს შვეიცარიის ქალაქ ციურიხში გამოფენა „საქართველო - 8000 წლის მეღვინეობა“ გაიხსნა. ციურიხში მდებარე ეთნო ღვინის მუზეუმში „Ortsmuseum Hongg“, ექვსი თვის განმავლობაში, დამთვალიერებელს შესაძლებლობა ჰქონდა ქართული ღვინის კულტურასთან და ისტორიასთან დაკავშირებულ ექსპონატებს, არტეფაქტებსა და სხვა საინფორმაციო-საილუსტრაციო მასალას გაცნობოდა. გამოფენა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და ციურიხში მდებარე „ქართული ღვინის გალერეის“ (GeoHaus GmbH) ორგანიზებით და შვეიცარიის კონფედერაციაში საქართველოს საელჩოს მხარდაჭერით გაიმართა. გამოფენა ოფიციალურად ქართული ვაზის დარგვის ცერემონიალით გაიხსნა, გამოფენის ფარგლებში, რეგულარულად იმართებოდა წარდგენა-დეგუსტაციები და ღვინის პროფესიონალებთან თემატური შეხვედრები.
- 11 მაისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, დიდ ბრიტანეთში ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა. ლონისძიებას, რომელიც ქალაქ მანჩესტერში ჩატარდა, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი ბრიტანული კომპანიის „Swirl Wine Group“ ხელმძღვანელი, ღვინის მაგისტრი სარა ებოტი უძღვებოდა. ლონისძიებას 40-მდე სტუმარი დაესწრო - სომელიეები, ღვინით ვაჭრობის სფეროს და მედიის წარმომადგენლები. ლონდონში გამართულ დეგუსტაციაზე ქართული ღვინის იმპორტიორებმა 60-მდე დასახელების ქართული ღვინო წარმოადგინეს, მათ შორის ისეთი ღვინოები, რომლებიც ბრიტანეთის ღვინის ბაზარზე ჯერ არ იყიდება.
- 13 მაისს თბილისში, ბუნებრივი ღვინის ფესტივალი „ZERO COMPROMISE“ გაიმართა. რიგით მესამე ფესტივალი „ZERO COMPROMISE“, ასოციაციის „ბუნებრივი ღვინო“ ორგანიზებით და ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, დედაქალაქში, ყოფილი აბრეშუმის ქარხანაში გაიმართა. ფესტივალზე, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან, ასოციაციის „ბუნებრივი ღვინო“ წევრი 90 მწარმოებელი იყო წარმოდგენილი. ლონისძიებას ყოველწლიურად სტუმრობენ ღვინის იმპორტიორები, ჟურნალისტები, მწერლები და ინდუსტრიის სხვა პროფესიონალები სხვადასხვა ქვეყნიდან, რაც საშუალებას აძლევს ადგილობრივი მარნების წარმომადგენლებს, ადგილზე გააცნონ ღვინოები პოტენციურ მყიდველებს.
- 14 მაისს, მთაწმინდის პარკში, საქართველოს ღვინის კლუბის მიერ ორგანიზებული რიგით მე-13 „ახალი ღვინის ფესტივალი“ გაიმართა. ფესტივალის მიზანი ქართული ტრადიციული ქვევრის ღვინის პოპულარიზაცია, ახალი ჯიშების გაცნობა, საქართველოში წარმოებული ღვინის შესახებ ინფორმაციის გავრცელება და ღვინის სამომხმარებლო კულტურის განვი-

თარებაა. ფესტივალში 61 ღვინის კომპანია, 89 საოჯახო მარანი და ღვინის შეფუთვა/მოხმარებასთან დაკავშირებული აქსესუარების მწარმოებელი 10 კომპანია მონაწილეობდა.

- 14-15 მაისს, დიდ ბრიტანეთში, ქალაქ ლონდონში ბუნებრივი ღვინოების საერთაშორისო გამოფენა „RAW“ (The Artisan Wine Fair) ჩატარდა, რომელშიც, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოდან ქვევრის ღვინის მწარმოებელი 9 კომპანია მონაწილეობდა. გამოფენის ორგანიზატორი ცნობილი ღვინის ექსპერტი იზაბელ ლეჟერონია (საფრანგეთი). საქართველო „RAW WINE“-ში (The Artisan Wine Fair) 2012 წლიდან მონაწილეობს. აღნიშნულ გამოფენაზე ქართული ღვინის წარდგენა ღვინის მწარმოებლებს შესაძლებლობას აძლევს, ღვინის პროფესიონალთა ფართო აუდიტორიას და პოტენციურ იმპორტიორებს საკუთარი პროდუქცია გააცნონ.
- 15-17 მაისს, გერმანიის ქალაქ დიუსელდორფში, ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების საერთაშორისო გამოფენა „ProWein-2022“ გაიმართა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ ორგანიზებით, გამოფენაში ქართული ღვინის მწარმოებელი 24 კომპანია მონაწილეობდა. „ProWein“ 1994 წლიდან ტარდება და ის მსოფლიოში ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოფენა და ღვინის მწარმოებლებისთვის წლის მთავარი მოვლენაა. თავდაპირველად, საქართველოდან გამოფენაში მონაწილეობას მხოლოდ 5 კომპანია იღებდა. გამოფენის მასშტაბებიდან და მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ქართული კომპანიების მხრიდან ინტერესი მზარდია, შესაბამისად, მზარდია მონაწილე კომპანიების რაოდენობაც.
- 16 მაისს, სკანდინავიის ქვეყნებში ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით, შვედეთში, სტოკჰოლმის სომელიეთა სკოლაში „The Wine Hub“ ქართული ღვინის მასტერკლასი და პრეზენტაცია გაიმართა, რომელსაც ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მრჩეველი გოგა თევზაძე უძღვებოდა. ღონისძიება ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერითა და შვედეთის სამეფოში საქართველოს საელჩოს ორგანიზებით ადგილობრივი სომელიეებისთვის, კვებისა და ალკოჰოლური სასმელების სფეროს წარმომადგენლებისთვის გაიმართა.
- 20 მაისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერითა და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Meiburg Wine Media“ ორგანიზებით, ქართული ღვინის დეგუსტაცია ჩინეთის ქალაქ შენჭენში ადგილობრივი მედიის წარმომადგენლისთვის გაიმართა. ღონისძიების „Meiburg Wine Media“ ხელმძღვანელი, ღვინის მაგისტრი დებრა მეიბურგი უძღვებოდა, რომელმაც მონაწილეებს, დეგუსტაციის პარალელურად, ქართული ღვინის ისტორია და თანამედროვე ინდუსტრია გააცნო. სპეციალური პრეზენტაცია მოიცავდა ინფორმაციას მრავალფეროვანი ქართული ვაზის ჯიშებისა და საქართველოს მეღვინეობის რეგიონების შესახებ. ღონისძიების მონაწილეებს 12 სხვადასხვა სახეობის ღვინის დეგუსტაციის შესაძლებლობა მიეცათ.
- 19 მაისს, პოლონეთის დედაქალაქ ვარშავაში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Peope PR“ ორგანიზებით, ქართული ღვინის დეგუსტაცია-სემინარი გაიმართა. ღონისძიებაზე ქართული ღვინის მწარმოებელი 12 კომპანიის ღვინოები იყო წარმოდგენილი. დეგუსტაციას, რომელსაც ცნობილი ღვინის ექსპერტი, სომელიე და ღვინის სკოლის დამფუძნებელი სიმონ მილონასი (Szymon Milonas) უძღვებოდა, პოლონელი სომელიეები, ღვინის დისტრიბუტორები და ცნობილი რესტორნების წარმომადგენლები დაესწრნენ. ღონისძიების ფარგლებში, სტუმრებს შესაძლებლობა მიეცათ, გაცნობოდნენ ქართული ღვინის კულტურას, ისტორიას და თანამედროვე ინდუსტრიას.
- 25 მაისს, ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიკაციის მიზნით, პოლონეთის დედაქალაქ ვარშავაში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Peope PR“ ორგანიზებით, ქართული ღვინის მორიგი დეგუსტაცია-სემინარი გაიმართა. დეგუსტაცია-სემინარს, რომელსაც ცნო-

ბილი ღვინის ექსპერტი, სომელიე და ღვინის სკოლის დამფუძნებელი სიმონ მილონასი (Szymon Milonas) უძღვებოდა, ადგილობრივი მედიის, კომერციული სექტორისა და პოლონეთის რესპუბლიკაში საქართველოს საელჩოს წარმომადგენლები დაესწრნენ. ღონისძიების ფარგლებში, სტუმრებს შესაძლებლობა მიეცათ, გასცნობოდნენ ქართული სუფრის კულტურასა და ტრადიციებს. ღონისძიებაზე ქართული ღვინის მწარმოებელი 6 კომპანიის ღვინოები და ქართული სამზარეულო იყო წარმოდგენილი.

- 20-23 მაისს, იტალიის ქალაქ რომში ღვინის გამოფენა “ROME WINE EXPO”-ს გაიმართა, სადაც ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით ქართული ღვინის მწარმოებელი 8 მარანი იყო წარმოდგენილი. გამოფენის ფარგლებში ქართლი ღვინის სემინარი-დეგუსტაცია გაიმართა.
- ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, 10-12 ივნისს ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების მე-14 საერთაშორისო გამოფენა WinExpo Georgia 2022 გაიმართა. გამოფენაში 200-მდე კომპანია (ოჯახური მარანი, საშუალო და მსხვილი საწარმო, ბიო ღვინის და ქვევრის ღვინის მწარმოებლები, ღვინის ტექნოლოგიების, შესაფუთი მასალების, აქსესუარებისა და სერვისების მომწოდებლები) მონაწილეობდა. გამოფენას საერთაშორისო მონაწილეები იტალიიდან, თურქეთიდან და გერმანიიდან ჰყავდა. გამოფენის ფარგლებში, ჩატარდა ღვინის ექსპორტის ფორუმი - WinExport FORUM, რომელიც მიზნად ისახავდა მენარმეებისა და ღვინის იმპორტიორების შეხვედრებს, დისკუსიის რეჟიმში სხვადასხვა საექსპორტო ბაზრის განხილვას და რჩევებს მენარმეებისთვის.
- 7-9 ივნისს, ლონდონის საგამოფენო ცენტრში „Olympia London“ ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების საერთაშორისო გამოფენა „London Wine Fair 2022“ გაიმართა, რომელშიც ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის მწარმოებელი 17 კომპანია მონაწილეობდა. გამოფენის ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ხელმძღვანელმა, ბრიტანელმა ღვინის მაგისტრმა, სარა ებოტმა (Sarah Abbott) ქართული ღვინის პრეზენტაცია-დეგუსტაცია ღვინის პროფესიონალებისთვის ჩაატარა. გამოფენაზე, რომელიც 1981 წლიდან ტარდება და ღვინის სექტორში ერთ-ერთ მთავარ ღონისძიებადაა მიჩნეული, მიმდინარე წელს, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის 400-მდე მონაწილეს სხვადასხვა სახეობის 3 ათასზე მეტი ალკოჰოლიანი სასმელი ჰქონდა წარმოდგენილი. გამოფენას დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებულ სამეფოში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი სოფიო ქაცარავა და დესპანი გიორგი საგანელიძე დაესწრნენ.
- 19 ივნისს, ღვინის ეფსტივალი „მერანო“ გაიმართა, რომელიც იტალიაში 1992 წლიდან იმართება და მსოფლიოს მასშტაბით ერთ-ერთი უნიკალურია არა მარტო ღვინის, არამედ გასტრონომი-

ული პროდუქტების წარმოების სფეროშიც. ფესტივალის ორგანიზატორები და მხარდამჭერები იყვნენ: ასოციაცია „ქართული ღვინო“, ღვინის ეროვნული სააგენტო, „მერანოს ღვინის ფესტივალი“ და ონლაინ პლატფორმა „მერანო Wine Hunter“; ღონისძიების პარტნიორია „შატო მუხრანი“. „შატო მუხრანში“ გამართულ ფესტივალს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე და ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მუხუზლა დაესწრნენ. სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ დაეგემოვნებინათ სხვადასხვა კომპანიის ღვინოები და გასტრონომიული პროდუქტები. ფესტივალზე წარმოდგენილი იყო 100-მდე კომპანია. ღონისძიების ფარგლებში, კულინარიული მასტერკლასები, სემინარები, იტალიური და ქართული ღვინოების დეგუსტაცია გაიმართა.

- 13-17 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოს ბრიტანელი ღვინის პროფესიონალების 10-კაციანი ჯგუფი სტუმრობდა, რომლის შემადგენლობაში სომელიეები, ღვინის იმპორტიორები და მედიის წარმომადგენლები იყვნენ. ვიზიტი ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ორგანიზებით განხორციელდა. ტურის ფარგლებში, სტუმრები ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს ეწვივნენ, დააგემოვნეს სხვადასხვა სტილის ქართული ღვინოები და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის ჯიდაურას მრავალწლოვანი კულტურების საკვლევ-სადემონსტრაციო ბაზაზე ქართული ვაზის ჯიშების მრავალფეროვნებას გაეცნენ.
- 21 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის “People PR” და პოლონეთის სომელიეთა ასოციაციის ორგანიზებით, პოლონეთის ქალაქ გდანსკში ქართული ღვინის პრეზენტაცია გაიმართა. ღონისძიებაზე, რომელსაც ცნობილი ღვინის ექსპერტი, სომელიე და ღვინის სკოლის დამფუძნებელი სიმონ მილონასი (Szymon Milonas) უძღვებოდა, წარმოდგენილი იყო პრეზენტაცია საქართველოს, საქართველოს მეღვინეობის ისტორიისა და ტრადიციების შესახებ. ღონისძიების ფარგლებში, სხვადასხვა ქართული კომპანიის ღვინოების დეგუსტაცია გაიმართა. ღონისძიებას ცნობილი პოლონელი სომელიეები და კომერციული სექტორის წარმომადგენლები დაესწრნენ.
- 24-26 ივნისს, რაჭა-ლეჩხუმის ღვინის პირველი ფესტივალი ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და შპს „ჯი ეს სერვის გრუპის“ ორგანიზებით გაიმართა. ფესტივალზე რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონის დიდი, საშუალო და მცირე 65 მარანი იყო წარმოდგენილი, რომელთაც შესაძლებლობა მიეცათ, საკუთარი პროდუქცია წარედგინათ სავაჭრო ქსელების წარმომადგენლებისთვის, ფესტივალზე მონვეული ვეროპელი იმპორტიორებისა და ქართველი ექსპორტიორებისთვის. ფესტივალს ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს და-

ქართული ქვევჩი იგალიაში, ქადაჯი მეხანო

ცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე და ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მეხუზლა.

- 25 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Meiburg Wine Media“ ორგანიზებით, ჩინეთის ქალაქ შენჭენში, იმპორტიორებისა და დისტრიბუტორებისთვის ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა. ქართული ღვინის წარდგენას ღვინისა და სპირტიანი სასმელების საკონსულტაციო კომპანიის Tasting Annex დამფუძნებელი რაინტრე ჯუნ ვეი (Raintree Jun Wei) უძღვებოდა. იგი გასულ წელს „Meiburg Wine Media“-ის მიერ განხორციელებული „ქართული ღვინის საგანმანათლებლო პროგრამის“ ფარგლებში შეირჩა ღვინის ოთხ პროფესიონალთან ერთად, რომლებიც, ჩინეთში ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით, სემინარებსა და საგანმანათლებლო ღონისძიებებს ატარებენ.
- 20-23 ივნისს, ბაზრების დივერსიფიკაციის მიმართულებით მიმდინარე ღონისძიებების ფარგლებში, დანიის სამეფოში ღვინის ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენლები იმყოფებოდნენ. ვიზიტის ფარგლებში, სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილე დავით ტყემალაძე სკანდინავიური ღვინის აკადემიის დანიის ფილიალის მენეჯერ თომას ილკაერს შეხვდა. ვიზიტის ფარგლებში, ქალაქ კოპენჰაგენში, დანიის სამეფოში საქართველოს საელჩოს ორგანიზებითა და ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და კომპანიის „Georgisk vin“ მხარდაჭერით, ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა, რომელსაც ღვინის პროფესიონალები დაესწრნენ, მათ შორის, სომელების სკოლის მენეჯერი, სომელები, ღვინის ტურების ორგანიზატორები, ღვინის ონლაინ ჟურნალის გამომცემლები და ღვინის მწერლები. ქართული ღვინის დანიის ქსელურ სავაჭრო ობიექტებში რეალიზაციის საკითხი ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილემ, დავით ტყემალაძემ დანიის უმსხვილესი სავაჭრო ობიექტების გაერთიანების „Salling Group“ ღვინისა და სპირტიანი სასმელების მენეჯერთან, თომას ტრასტთან გამართულ შეხვედრაზე განიხილა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და კომპანიის „Georgisk vin“ ინიციატივით, დანიის ქალაქ ორჰუსში სამეცნიერო-დოკუმენტური ფილმის „საქართველო ღვინის სამშობლო“ ჩვენება გაიმართა. ფილმის დასრულების შემდეგ, მოენყო ქართული ღვინის დეგუსტაცია, რომელსაც ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მრჩეველი გიორგი თევზაძე უძღვებოდა. კომპანიის „Georgisk Vin“ დამფუძნებლის, სოფო საღარაძის ორგანიზებით, ორჰუსში, ღვინის კლუბში „Capo Aarhus“ გაიმართა პრეზენტაცია საქართველოს, ქართული სამზარეულოს, ღვინის ისტორიისა და მეღვინეობის თანამედროვე ინდუსტრიის შესახებ, რომელსაც ასევე გიორგი თევზაძე უძღვებოდა.
- 30 ივნისიდან 2 ივლისამდე, კორეის რესპუბლიკის დედაქალაქ სეულში, ღვინისა და სპირტიანი სასმელების საერთაშორისო გამოფენაზე „Seoul International Wine & Spirits Expo 2022“, ქართული ღვინის მწარმოებელი 14 კომპანია იყო წარმოდგენილი. გამოფენაში „Seoul International Wine & Spirits Expo“ საქართველო უკვე მესამედ მონაწილეობდა. აღსანიშნავია, რომ წელს ქართული ღვინის მიმართ დაინტერესება მნიშვნელოვნად იყო გაზრდილი, რასაც საქართველოს ღვინის სტენდთან ღვინის პროფესიონალებისა და ვიზიტორების სიმრავლეც ადასტურებდა. „Seoul International Wine & Spirits Expo“, თავისი მასშტაბებით, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ერთ-ერთი უდიდესი ყოველწლიური ღონისძიებაა აზიის რეგიონში. გამოფენის ფარგლებში, შედგა ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილის, დავით ტყემალაძის და ელჩის, ოთარ ბერძენიშვილის ინტერვიუები სხვადასხვა მედია საშუალებებთან, მათ შორის „Wine Review“, „Korea Herald“, და „Korea times“, რაც კორეაში ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია.
- გერმანიის ბაზარზე ქართული ღვინის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერითა და სააგენტოს კონტრაქტორი გერმანული მარკეტინგული კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით, 30 ივნისიდან 2 ივლისის ჩათვლით, საქართველოს გერმანელი ღვინის პროფესიონალების ჯგუფი სტუმრობდა. ჯგუფის შემა-

დგენლობაში შედიოდნენ სომელიეები, მათ შორის 3 ღვინის მაგისტრი, ასევე, ღვინის ჟურნალისტები, რომლებიც ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს ქართლსა და კახეთში ეწვივნენ, დააგემოვნეს სხვადასხვა სტილის ქართული ღვინო. ამასთან ერთად, ტურის ფარგლებში, თბილისში მოეწყო სპეციალური დეგუსტაცია (Speed Tasting), სადაც შეფასებისა და რეკომენდაციების მიღების მიზნით, ღვინის პროფესიონალებს საკუთარი პროდუქცია ქართული ღვინის მწარმოებელმა 20 კომპანიამ წარუდგინა.

- 8 ივლისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და საქართველოს ბიზნესის განვითარების ცენტრის (GBDC) ორგანიზებით, ქალაქ ლაიფციგში გამართულ დეგუსტაციაზე, ქართული ღვინის მწარმოებელმა 36 კომპანიამ 100-ზე მეტი სხვადასხვა ღვინო წარადგინა. ქართული ღვინის დეგუსტაციის ღონისძიების სტუმრებს შორის იყვნენ ლაიფციგის სავაჭრო სამრეწველო პალატის, ლაიფციგის ქართული დიასპორის, ღვინის მაღაზიების, რესტორნების და კერძო სექტორის წარმომადგენლები, ღვინის ტრეიდერები და მარკეტოლოგები გერმანიის სხვადასხვა ქალაქიდან. დეგუსტაციაზე წარმოდგენილი იყო როგორც მცირე მარნების, ისე დიდი და საშუალო კომპანიების ქართული ღვინო.
- 13-20 აგვისტოს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოში სტუმრად ამერიკელი ღვინის პროფესიონალები იმყოფებოდნენ. ვიზიტს ორგანიზება ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორმა ამერიკულმა მარკეტინგულმა კომპანიამ „Colangelo&Partners“ გაუკეთა. ჯგუფის შემადგენლობაში ღვინით ვაჭრობის სფეროს წარმომადგენლები და მარკეტოლოგები შედიოდნენ. სტუმრებმა ქართლსა და კახეთში ქართული ღვინის მწარმოებელი 40-მდე კომპანიის ღვინოები დააგემოვნეს. ამერიკის შეერთებულ შტატებში 2021 წელს დაფიქსირდა ქართული ღვინის ექსპორტის ისტორიული მაქსიმუმი - 1 მილიონზე მეტი ბოთლი ღვინო. ამასთან, აშშ-ის ბაზარი ქართული ღვინისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მაღალფასიანი სეგმენტია, სადაც ქართული ღვინის ერთი ლიტრის ფასი 6 აშშ დოლარს აღემატება.
- 26-28 აგვისტოს, ღვინის ეკონომისტთა ამერიკული ასოციაციის მე-14 კონფერენციას, ორი დღის განმავლობაში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი მასპინძლობდა. კონფერენციის დასრულების შემდეგ, 100-მდე მონაწილე ქართლსა და კახეთს სტუმრობდა, სადაც ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს, ვაზის ქართულ ჯიშებს, ღვინის წარმოების ტექნოლოგიებს და ქართული ღვინის კულტურასა და ისტორიას გაეცნენ, სხვადასხვა დასახელების ქართული ღვინოები დააგემოვნეს. დელეგაციის შემადგენლობაში შედიოდნენ სტუმრები აშშ-დან, გერმანიიდან, გაერთიანებული სამეფოდან, იაპონიიდან, უნგრეთიდან, საფრანგეთიდან, კანადიდან, ავსტრალიიდან, სამხრეთ აფრიკიდან, ნიდერლანდებიდან, იტალიიდან და სხვა ქვეყნებიდან. ღვინის ეკონომისტთა ამერიკული ასოციაციის მე-14 კონფერენცია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და ამერიკა-საქართველოს ბიზნესსაბჭოს მხარდაჭერით ჩატარდა.
- 26-28 აგვისტოს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, კორეის რესპუბლიკის ქალაქ დეჯონში საერთაშორისო ფესტივალზე „Daejeon International Wine Festival“ ქართული ღვინის 24 მწარმოებლის, როგორც დიდი კომპანიების, ასევე მცირე მარნების ღვინო იყო წარმოდგენილი. ღვინის ფესტივალის „Daejeon International Wine Festival“ საზეიმო გახნის ცერემონია ქალაქ დეჯონში უმსხვილეს საგამოფენო ცენტრში „Daejeon Convention Center“ გაიმართა და მასში მონაწილეობა მიიღო ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მრჩეველმა, მარიამ მეთრეველმა. ღვინის საერთაშორისო გამოფენის ფარგლებში ქართველი ღვინის ექსპერტმა, მეღვინე ლადო უზუნაშვილმა და ჰოლანდიელმა ღვინის მწერალმა საიმონ ვულფმა ქართული ღვინის მასტერკლასი ჩაატარეს. ქართული ღვინის სტენდი „Daejeon International Wine Festival“-ზე პირველად იყო წარმოდგენილი. აღსანიშნავია, რომ კორეის რესპუბლიკაში ქართულ ღვინის მიმართ ინტერესი ყოველწლიურად იზრდება, რასაც ადა-

სტურებს ადგილობრივი ღვინის ექსპერების, ბაიერებისა და ვიზიტორების სიმრავლე ქართული ღვინის სტენდთან.

- 3 სექტემბერს, იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით გამართულ ღონისძიებას „აღმოაჩინე ქართული ღვინო“, 300-მდე სტუმარი დაესწრო. მათ შორის იყვნენ ადგილობრივი იმპორტიორები, ღვინის პროფესიონალები, სარესტორნო და სასტუმრო ქსელებისა და მედიის წარმომადგენლები. ქართული ღვინის წარდგენას იაპონიაში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი თეიმურაზ ლეჟავა დაესწრო. ღონისძიების ფარგლებში გაიმართა ღვინის დეგუსტაცია, სადაც იმპორტიორების მიერ 200-მდე ქართული ღვინო იყო წარმოდგენილი. საქართველოს მეღვინეობის ისტორიასა და თანამედროვეობის შესახებ, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Red Bridge“ დირექტორმა, ღვინის ცნობილმა მაგისტრმა, კენიჩი ოჰაშიმ და ცნობილმა იაპონელმა სომელიემ, მოტოჰირო ოკოშიმ ისაუბრეს.
- 5-9 სექტემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Meiburg Wine Media“ დირექტორის, ღვინის მაგისტრ დებრა მეიბურგის ხელმძღვანელობით, საქართველოს აზიიდან (ჩინეთი, ჰონგ-კონგი, სინგაპური) ღვინის პროფესიონალები სტუმრობდნენ. ტურის ფარგლებში 10-კაციანი ჯგუფის წევრებმა, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ ღვინის მაგისტრები, სომელიეები და იმპორტიორები, ღვინის საწარმოები ქართლსა და კახეთში მოინახულეს, კახეთში ასევე გაეცნენ ქვევრის დამზადების ტექნოლოგიას. ღვინის მაგისტრის, დებრა მეიბურგის შეფასებით, ქართული ღვინის ცნობადობა და ექსპორტი აზიის ბაზრებზე მნიშვნელოვნად გაზრდილია. ღვინის ტურის ფარგლებში, თბილისში ასევე გაიმართა სხვადასხვა კომპანიის ღვინოების დეგუსტაცია სადაც მწარმოებლებს შესაძლებლობა მიეცათ სტუმრებისთვის საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ღვინოები გაეცნოთ, გასაუბრებოდნენ ღვინის პროფესიონალებს და მიეღოთ მათგან აზიის ბაზრის სპეციფიკასთან დაკავშირებული რჩევები.
- 12-15 სექტემბერს, დიდი ბრიტანეთის ღვინის ბაზარზე ქართული ღვინის ცნობადობის ამაღლებისა და საექსპორტო პოტენციალის გაზრდის ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს ბრიტანელი ღვინის პროფესიონალების ჯგუფი სტუმრობდა. ჯგუფის შემადგენლობაში სომელიეები, ღვინის იმპორტიორები და მედიის წარმომადგენლები იყვნენ. ღვინის პროფესიონალების საქართველოში ვიზიტი ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ორგანიზებით განხორციელდა. ტურის ფარგლებში, სტუმრები, ქართლსა და კახეთში, ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს ეწვივნენ, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის

ქართული ღვინის წახვედნა გამოფენაზე „Stockholm Food and Wine“, შვედეთი

ჯილაურას მრავალწლოვანი კულტურების საკვლევ-სადემონსტრაციო ბაზაზე ქართული ვაზის ჯიშების მრავალფეროვნებას გაეცნენ. ღვინის ტურის ფარგლებში, ბრიტანელი სტუმრებისთვის, თბილისში, სხვადასხვა კომპანიის ღვინოების დეგუსტაცია გაიმართა, სადაც მწარმოებლებს შესაძლებლობა.

- 22 სექტემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, კორეის რესპუბლიკის დედაქალაქ სეულში, ქართული ღვინისადმი მიძღვნილი მასშტაბური ღონისძიება გაიმართა. ღონისძიებას 140 სტუმარი დაესწრო, რომელთა შორის იყვნენ მეღვინეობის დარგის ადგილობრივი ექსპერტები, მედიის წარმომადგენლები, იმპორტიორები და ინფლუენსერები. ღონისძიების მონაწილეებს ქართული ღვინის ისტორია და კულტურა ღვინის ეროვნული სააგენტოს მარკეტინგისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტის უფროსმა, თამარ მეტრეველმა წარუდგინა და ღვინის ეროვნული სააგენტოს მიერ კორეის ბაზარზე უკვე განხორციელებულ და დაგეგმილ მარკეტინგულ აქტივობებზე ისაუბრა, რომელიც ორ ქვეყანას შორის კიდევ უფრო გააღრმავებს ეკონომიკურ ურთიერთობებს და მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ქართული ღვინის ბაზრის დივერსიფიკაციას. ღონისძიების ფარგლებში, ქართული ღვინის პროფესიული მასტერკლასი და პრეზენტაცია გაიმართა. კორეის ბაზარზე მსგავსი მასშტაბის ღონისძიება, რომელიც მიმართულია ქართული ღვინისა და მეღვინეობის უნიკალური ისტორიისა და კულტურის შესახებ ცნობადობის ამაღლებისკენ, ჯერ არ განხორციელებულა, რაც წინგადადგმული ნაბიჯია ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიმართულებით. ღონისძიებაზე წარმოდგენილი იყო ქართული ღვინის მწარმოებელი 21 კომპანიის სხვადასხვა დასახელების ღვინოები. სეულში, ქართული ღვინისადმი მიძღვნილი მასშტაბური ღონისძიება ღვინის ეროვნული სააგენტოს და სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Wine 21“ ერთობლივი ორგანიზებით გაიმართა.
- საქართველოს მთავრობის მიერ ორგანიზებულ „ქართული ღვინის კვირეულის“ ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოში ღვინის საერთაშორისო კონკურსი International Wine & Spirit Competition (IWSC) ჩატარდა. კონკურსზე დარეგისტრირებული უპრეცედენტოდ მაღალი რაოდენობის - 487 ქართული ღვინოდან მედალი 288 მათგანს გადაეცა, 16 ოქრო, 63 ვერცხლი და 209 ბრინჯაო. კონკურსში წარმოდგენილ ღვინის ნიმუშებს საერთაშორისო და ადგილობრივმა ჟიურიმ შეაფასა, რომელსაც ბრიტანელი ღვინის მაგისტრი სარა ებოტი ხელმძღვანელობდა. ჟიურის შემადგენლობაში იყვნენ, ღვინის ექსპერტები ქეთ ლომაქსი, მეგან კლარკი, მეგი მაკფერსონი და კრისტელ გილბერტი, უფროსი სომელიე სალვატორე კასტანო. წარმოდგენილ ღვინის ნიმუშებს IWSC -ის ჟიურის ადგილობრივი მსაჯებიც აფასებდნენ.

ქართული ღვინის დეგუსტაცია ვახშავაში, პოდონეთი

- 6-7 ნოემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, აშშ-ში, ლოს-ანჯელესში, ბუნებრივი ღვინოების გამოფენაზე „RAW Wine“ ქართული ქვევრის ღვინო იყო წარმოდგენილი. საქართველოდან გამოფენაში ღვინის შვიდი მარანი მონაწილეობდა. ტრადიციულად, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესი დიდი იყო ღვინის პროფესიონალებისა და მედიის მხრიდან. ორდღიან გამოფენაზე მოსულ სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, ქართულ ღვინოებთან ერთად, ქართული ღვინის წარმოების უძველეს ტრადიციებს, მის კულტურასა და ისტორიას გაცნობოდნენ. საერთაშორისო გამოფენაზე ქართული ღვინის წარდგენით იზრდება ქვევრის ღვინის ცნობადობა, რაც პოტენციური იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობას იძლევა. გამოფენას საქართველოს გენერალური კონსული ქალაქ სან-ფრანცისკოში, ლევან ბერიძე დაესწრო. ლოს-ანჯელესის გამოფენის მონაწილე კომპანიები, 13-14 ნოემბერს, წარმოდგენილი იყვნენ ქალაქ ნიუ-იორკში, ამავე ფორმატის გამოფენაზე „RAW Wine NY“.
- საქართველო, 2023 წელს, ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) თავმჯდომარე ქვეყანა ხდება. ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მეხუზელაძე აშშ-ში, კალიფორნიის შტატის ქალაქ სანტა-როზაში 6-9 ნოემბერს გამართულ ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) ყოველწლიურ შეხვედრაში მიიღო მონაწილეობა. აღნიშნულ ჯგუფში საქართველოს მონაწილეობის ძირითადი მიზანია ქართული ღვინის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდა და საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიცირება, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოს ღვინის ინდუსტრიისთვის. ჯგუფის თავმჯდომარეობა ხორციელდება ყოველწლიურად, თითოეული მონაწილე ქვეყნის მიერ, როტაციის პრინციპით. მიმდინარე წელს ჯგუფის თავმჯდომარე ქვეყანა ამერიკის შეერთებული შტატებია. ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფი (WWTG) წარმოადგენს ღვინის მწარმოებელი ქვეყნების (არგენტინა, ავსტრალია, კანადა, ჩილე, საქართველო, ახალი ზელანდია, სამხრეთ აფრიკა, აშშ, ურუგვაი) გაერთიანებას. ორგანიზაციის ძირითადი მიზანია ღვინით ვაჭრობის გამარტივება, ღვინით საერთაშორისო ვაჭრობის ხელშეწყობა ინფორმაციის გაზიარებისა და სავაჭრო ბარიერების მოხსნისათვის ერთობლივი ქმედებების განხორციელების გზით. საქართველო WWTG-ს 2014 წელს თავმჯდომარეობდა. აღნიშნულ პერიოდში მოხდა ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხების შეთანხმება და დოკუმენტების შემუშავება, რომლებიც ამ ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებს შორის ღვინით ვაჭრობის პროცედურებს ამარტივებს. ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) მიერ საქართველოს ერთწლიანი თავმჯდომარეობის პერიოდი დადებითად შეფასდა. WWTG-ის თავმჯდომარეობის პერიოდში ქართული მხრიდან მთავარი კოორდინატორი ღვინის ეროვნული სააგენტო იყო. 2014 წლის აგვისტოში, თბილისში გამართულ

ქართული ღვინის წახვედრა გეჰმანიის ქალაქ დაიფციგში

WWTG-ს პლენარულ შეხვედრაზე მიღებულ დოკუმენტს, ღვინის შემადგენლობისა და პოტენციური დამაბინძურებლების ანალიტიკური მეთოდოლოგიისა და მარეგულირებელი შეზღუდვების შესახებ, ორგანიზაციაში დღესაც „თბილისის განცხადება“ ეწოდება.

- 11-13 ნოემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, შვედეთში, გამოფენაზე „Stockholm Food and Wine“ ქართული ღვინის შვიდი კომპანია მონაწილეობდა. შვედეთის სამეფოს დედაქალაქ სტოკჰოლმში, საკვებისა და ღვინის საერთაშორისო გამოფენაში „Stockholm Food and Wine“ ქართული ღვინის მწარმოებელმა შვიდმა კომპანიამ. „Stockholm Food and Wine“-ზე მოსული სტუმრები ქართული ღვინისა და მისი წარმოების 8000-წლიანი ისტორიისადმი განსაკუთრებულ ინტერესს იჩენდნენ. ქართული ღვინის წარდგენა აღნიშნულ გამოფენაზე, სადაც ტრადიციულად ათასობით ღვინის პროფესიონალი იკრიბება, შვედეთის სამეფოში საქართველოს საელჩოს თანადგომით განხორციელდა და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო სკანდინავიის ქვეყნებში ქართული ღვინის პოპულარიზაციისთვის.
- იტალიაში, ქალაქ მერანოს ცენტრში ქართული ქვევრი დაიდგა. ქართული ქვევრი, როგორც ღვინის ძეგლი, იტალიის ერთ-ერთი უძველესი ქალაქის, მერანოს ცენტრში დაიდგა. მონუმენტის გახსნა მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული ღვინის ფესტივალის - მერანოს ღვინის ფესტივალის ფარგლებში მოხდა. ღონისძიებას მერანოს მერი დარიო დალმედიკო, ფესტივალის დამაარსებელი ჰელმუდ კიოხერი, საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი იტალიის რესპუბლიკაში კონსტანტინე სურგულაძე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილე დავით ტყემალაძე და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ აღმასრულებელი დირექტორი თინა კვბელი დაესწრნენ. 30 წლიანი ისტორიის მერანოს ღვინის ფესტივალი მსოფლიოს მასშტაბის ერთ-ერთი გამორჩეული ფესტივალია, რომელსაც ევროპის წამყვანი სამეცნიერო ინსტიტუტების წარმომადგენლები, ღვინის მწარმოებლები, ექსპერტები და ჟურნალისტები ესწრებიან; ათასობით სტუმარს კი, შესაძლებლობა აქვს მონაწილეობა მიიღოს მასტერკლასებსა და დეგუსტაციებში.
- ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და პოლონეთის რესპუბლიკაში საქართველოს საელჩოს მხარდაჭერით, პოლონეთში, ქალაქ კრაკოვში 16-18 ნოემბერს გამართულ საერთაშორისო გამოფენაში „EnoExpo 2022“ ქართული ღვინის მწარმოებელი 24 კომპანია მონაწილეობდა. გამოფენის ფარგლებში გამართულ კონკურსზე, ქართულმა ღვინოებმა ოქროს, ვერცხლისა და ბრინჯაოს მედლები დაიმსახურეს. პოლონეთი ქართული ღვინის საექსპორტო ერთ-ერთ სტრატეგიულ ბაზარს წარმოადგენს, სადაც, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, წლის განმავლობაში, არაერთი ღონისძიება იმართება. ღონისძიებების მიზანი ქართული ღვინის პოპულარიზაცია და მისი საექსპორტო პოტენციალის გაზრდაა.

ქართული ღვინის წახდგენა გამოფენაზე „London Wine Fair“, დიდი ბრიტანეთი

- 15-17 ნოემბერს, კალიფორნიაში „ქართული ღვინის ფორუმი“ წარმატებით ჩატარდა. კალიფორნიის შტატის ქალაქებში, დევისსა და სან-ფრანცისკოში, ქართული ღვინის ფორუმი ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და სან-ფრანცისკოში საქართველოს გენერალური საკონსულოს მხარდაჭერით და საქართველო-ამერიკის ბიზნეს საბჭოს ორგანიზებით გაიმართა. რიგით მეხუთე ფორუმის სამდღიანი პროგრამა მოიცავდა „საფერავის ფესტივალს“, ქართული ღვინის დეგუსტაციას და კონფერენციას, რომელიც ქალაქ დევისის რობერტ მონდავის ინსტიტუტში გაიმართა, მეცნიერების, ეკონომისტების და ღვინის პროფესიონალების მონაწილეობით. კონფერენციის ფარგლებში, განხილული იყო ქართული ღვინის აშშ-ის ბაზარზე დამკვიდრების სტრატეგია, ქართული ღვინის მარკეტინგული პოტენციალი აშშ-ის ბაზარზე, ქართული ღვინის თანამედროვე ინდუსტრიის მდგომარეობა, აშშ-ში ქართული ღვინის ექსპორტის გაზრდის პოლიტიკის საკვანძო ელემენტები და სხვა საკითხები. ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარემ, ლევან მეხუზამ კონფერენციაზე ქართული ღვინის ინდუსტრიის არსებულ მდგომარეობაზე და განვითარების ხედვაზე ისაუბრა. „საფერავის ფესტივალი“ ქალაქ სან-ფრანცისკოში, საქართველოს გენერალური საკონსულოში გაიმართა და მას მასტერ-სომელიე ტეილორ პარსონსი უძღვებოდა. მან ღონისძიების სტუმრებს, ღვინის პროფესიონალებს და ღვინის ვაჭრობის სფეროს წარმომადგენლებს სხვადასხვა კომპანიის წარმოებული საფერავის ღვინოები წარუდგინა. ღონისძიების მიმართ ინტერესი დიდი აღმოჩნდა როგორც სამეცნიერო წრეების, ისე ღვინის პროფესიონალების, ეკონომისტების და მეღვინეობა-მევენახეობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენლების მხრიდან.
- 27 ნოემბერს, ბერლინში, ბუნებრივი ღვინოების გამოფენაზე „RAW Wine“, ქართული ქვევრის ღვინის 18 მარანმა წარადგინა საკუთარი ღვინოები. ეს იყო „RAW Wine Berlin“-ზე ქართული ქვევრის ღვინის ყველაზე მასშტაბური წარდგენა, რაც მნიშვნელოვანია ქვევრის ღვინის საერთაშორისო ცნობადობის გაზრდის და პოტენციური იმპორტიორების მოძიების მიმართულებით, რაც, შედეგად, ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობას იძლევა. „RAW Wine“ (The Artisan Wine Fair) ერთ-ერთი გამორჩეული საერთაშორისო გამოფენაა, სადაც მაღალი ხარისხის ბუნებრივი, ორგანული და ბიოდინამიური ღვინოების მწარმოებლები იკრიბებიან. გამოფენის ორგანიზატორია ღვინის ცნობილი ექსპერტი საფრანგეთიდან იზაბელ ლეგრონი. ბერლინის გამოფენაზე 20-მდე ქვეყნის 160 ბუნებრივი ღვინის მწარმოებელი იყო წარმოდგენილი. ტრადიციულად, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესი დიდი იყო ღვინის პროფესიონალებისა და ვიზიტორების მხრიდან. პოტენციური იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობის გათვალისწინებით, ქართული ღვინის წარდგენა გერმანიაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან, 2019 წლიდან, ეს ქვეყანა წარმოადგენს ქართული ღვინის ერთ-ერთ სტრატეგიულ საქსპორტო ბაზარს.
- ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, 2022 წლის 3-4 დეკემბერს კრაკოვში პროექტი "ქართველი მეღვინე ქალები საზღვრებს გარეშე" განხორციელდა. ღვინის ინდუსტრიაში ქართველი მეღვინე ქალების პოპულარიზაციისადმი მიძღვნილი ღონისძიება ორი დღის განმავლობაში სასტუმროში „Radisson Blu“ მიმდინარეობდა. პროექტის ფარგლებში, რომლის ორგანიზატორიც იყო ასოციაცია „ქალები ღვინის ინდუსტრიაში“, ქართველ და პოლონელ მეღვინე ქალებს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმზე გაფორმდა, გაიმართა ქართული მევენახეობა-მეღვინეობისადმი მიძღვნილი პრეზენტაციები, დეგუსტაცია/მასტერკლასები. ღონისძიების სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ ადგილზე გაცნობოდნენ ქართველი მეღვინე ქალების ღვინის ნიმუშებს, მათი დამზადების ტექნოლოგიებსა და მეთოდებს.

ექსპორტი

საქართველოდან მსოფლიოს 66 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 103,368,263 მილიონი ლიტრი ქართული ღვინო, რაც 28%-ით მეტია 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე;

ღვინის ექსპორტით შემოსავლის სახით მიღებულია 252,532 მლნ აშშ დოლარი, ზრდამ 6%-ს მიაღწია.

ექსპორტის ზრდის დინამიკა შენარჩუნებულია სტრატეგიულ ბაზრებზე, სადაც ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და ცნობადობის გაზრდის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტო მარკეტინგულ ღონისძიებებს ახორციელებს: პოლონეთი - 32% (6 623 266 ლიტრი) , ლატვია - 20% (1 588 597), აშშ - 28% (993 532 ლიტრი), გერმანია - 34% (834286), ლიეტუვა - 9% (785 854 ლიტრი), ესტონეთი - 53% (725 660 ლიტრი) და იაპონია - 68% (231 103 ლიტრი).

სპირტიანი სასმელების ექსპორტიდან მიღებული შემოსავლები 148,145 მლნ აშშ დოლარს აღწევს, რაც 5%-ით ნაკლებია 2021 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. სპირტიანი სასმელების ექსპორტის შემცირება განაპირობა რეგიონში არსებულმა პოლიტიკურმა მოვლენებმა, რადგან აღნიშნული პროდუქციის ძირითადი სარეალიზაციო ბაზრები უკრაინა და რუსეთია.

ქართული ღვინის ხარისხი

სახელმწიფო კონტროლი და სახელმწიფო ზედამხედველობა ჩატარდა 53 ღვინის კომპანიაში, საიდანაც აღებული 975 ალკოჰოლური სასმელის ნიმუშიდან, შეუსაბამობა აღმოჩნდა 9 კომპანიის 30 ნიმუშში.

განხორციელდა 245 ინსპექტირება, აღებული იყო 625 ნიმუში, საერთაშორისო კომპანიების მიერ (SGS, Bureau Veritas) განხორციელდა 200 ინსპექტირება. ინსპექტირების ფარგლებში შეუბამამობა აღმოჩნდა 29 კომპანიის 43 ნიმუშზე, მათ შორის სააგენტოს მიერ ჩატარებულ ინსპექტირების დროს 10 კომპანიის 10 ნიმუშში.

ადგილობრივ ბაზარზე კონტროლის ფარგლებში აღებულ იყო 125 ნიმუში. ლაბორატორიული კვლევები გრძელდება. რიგი დარღვევები ამ ეტაპზე აღმოჩენილია ეტიკეტის წესის, ასევე სერტიფიცირების და ლოტზე ლაბორატორიული დასკვნის ნაწილში.

შემოსული განაცხადების საფუძველზე გაიცა სხვადასხვა დანიშნულების დოკუმენტაცია:

VI-1 ფორმის სერტიფიკატი /ევროგაერთიანების ქვეყნებისათვის/ - 8,249 ცალი; შესაბამისობის სერტიფიკატი - 11,058 ცალი; სხვადასხვა ალკოჰოლიანი სასმელების მწარმოებელ კომპანიაზე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს სერტიფიცირების სამმართველოს მიერ, გაცემულია სულ 19,307 სერტიფიკატი.

- საქართველოს მთავრობამ „ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლისა და სპირტის წარმოების ზოგადი წესისა და ნებადართული პროცესების, მასალებისა და ნივთიერებების ჩამონათვალის განსაზღვრის შესახებ“ დადგინდება მიიღო. აღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტის მიზანია, ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლისა და სპირტის წარმოებისა და რეალიზაციის ეტაპებზე რეგულირების ერთიანი პრინციპების განსაზღვრა. რეგლამენტი ადგენს ზოგად წესსა და მოთხოვნებს ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლისა და სპირტის ეტიკეტირების, წარდგენის, ბაზარზე განთავსებისა და ოფიციალური დასახელების გამოყენების მიმართ, აგრეთვე, განსაკუთრებულ მოთხოვნებს ღვინის კომპანიებისადმი, ტექნიკურ რეგლამენტთან შესაბამისობის კონტროლის განმახორციელებელი პირების ჩამონათვალს. ასევე, დადგინდა ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლისა და სპირტის წარმოების ნებადართული პროცესების მასალები და ნივთიერებები. ახალი რეგლამენტით, სამომხმარებლო ბაზარზე დაუშვებელია ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლის განთავსება სამომხმარებლო ტარაში დაფასოების გარეშე, შესაბამისად, სამომხმარებლო ტარაში დაფასოებული სპირტიანი სასმლის ფაქტობრივ მოცულობით სპირტშემცველობასა და ეტიკეტზე აღნიშნულ სპირტშემცველობას შორის გადახრა არ უნდა აღემატებოდეს $\pm 0,3\%$ -ს. ტექნიკური რეგლამენტით ასევე განსაზღვრულია ბრენდის კატეგორიები ასაკის ან დავარგების მიხედვით. ტექნიკური რეგლამენტი შემუშავებულია „ვაზისა და ღვინის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად და მისი მოთხოვნების დაცვა სავალდებულოა ყველა იმ ღვინის კომპანიისთვის, რომელთა სამეწარმეო საქმიანობა მოიცავს ყურძნისეული წარმოშობის სპირტიანი სასმლისა და სპირტის წარმოებას.

- საქართველოს მთავრობამ „სპირტიანი სასმლის, სასოფლო-სამეურნეო წარმოშობის ეთილის სპირტისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოშობის დისტილატის სერტიფიცირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ დადგენილება მიიღო. დადგენილების მიღების მიზანია საქართველოში წარმოებული სპირტიანი სასმლის, სასოფლო-სამეურნეო წარმოშობის ეთილის სპირტისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოშობის დისტილატის სერტიფიცირებასთან დაკავშირებული საკითხების დარეგულირება, რაც უზრუნველყოფს ამ პროდუქციის მაღალ ხარისხს. დადგენილებაში დეტალურად არის განვლილი სერტიფიცირების ეტაპები, ბიზნესოპერატორის ვალდებულებები, ნიმუშის ლაბორატორიული გამოცდის პროცედურები, ინსპექტირების ჩატარებისა და სერტიფიკატის გაცემის პირობები. სერტიფიცირებას ახორციელებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – ღვინის ეროვნული სააგენტო.

ქართული ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელების სისტემის განვითარებისა და ქართული ღვინის აღნიშვნების დაცვის ხელშეწყობის პროგრამა

საქართველოში რეგისტრირებულ დაცული ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოებს „ზეგანი“, „ოყურემის უსახელოური“მ „ასურეთული შალა“ და „ოკამი“ დაემატა, ამით, ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოების რაოდენობა 29-მდე გაიზარდა, რაც ქართული ღვინის მრავალფეროვნებაზე მიუთითებს და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მისი პოპულარიზაციისა და საექსპორტო პოტენციალის ზრდისთვის.

ამ ეტაპზე, საქართველოში დარეგისტრირებულია დაცული ადგილწარმოშობის დასახელების შემდეგი ღვინოები: ქინძმარაული, მანავი, კახეთი, ნაფარეული, თელიანი, მუკუზანი, წინანდალი, ახაშენი, გურჯაანი, ხვანჭკარა, ატენი, სვირი, ვაზისუბანი, კარდენახი, ტიბაანი, ტვიში, ყვარელი, კოტეხი, ხაშმის საფერავი, ბოლნისი, სალხინოს ოჯალეში, ახმეტა, წარაფი, ახოები, მადრაანის ქისი, ოყურემის უსახელოური, ზეგანი, ასურეთული შალა და „ოკამი“.

ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტი

2014 წელს სააგენტომ დაიწყო და აგრძელებს „ქართული ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტის“ განხორციელებას სააგენტოს „ქართული ვაზის წარმოშობის პოპულარიზაციის“ პროგრამის ფარგლებში.

პროექტის მიზანი საქართველოს ვაზისა და ღვინის მულტიდისციპლინარული კვლევებისათვის ახალი მონაცემების შეგროვება, მევენახეობა-მეღვინეობის უწყვეტი ისტორიის რეკონსტრუქცია და მდიდარი მემკვიდრეობის წარმოჩინება ქართული ღვინის პოპულარიზაციისათვის.

საანგარიშო პერიოდში დაიბეჭდა ორენოვანი (ქართული და ინგლისური) წიგნები „კლიმატის ანალიზი საქართველოს თანამედროვე მევენახეობისათვის, ისრაელის ვეისმანის ინსტიტუტის D-REAMS ლაბორატორიაში განხორციელდა აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის სააგენტოს მიერ მოწოდებული გონიო-აფსაროსის ციხის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი კარბონიზირებული ვაზის ნიჰნების დათარიღება, მილანის უნივერსიტეტის მკვლევარმა გაბრიელე კოლამ (Gabriele Cola) შეკრიბა და დაამუშავა მისთვის მიწოდებული ველური და კულტურული ვაზის ფენოლოგიური ფაზების მსვლელობის მონაცემები 2017-2022 წლების პერიოდისათვის და დაიბეჭდა სხვადასხვა სამეცნიერო სტატიები.

2022 წელს, ვენახების კაცასტრის პროგრამა ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებში განხორციელდა და უახლოეს მომავალში საქართველოს მევენახეობის ყველა რეგიონს მოიცავს. საანგარიშო პერიოდში განხორციელდა საკაცასტრე სამუშაოების დაგეგმვა მიმდინარე წლისათვის, განისაზღვრა სამუშაოების ქრონოლოგია და მასშტაბები. გაიმართა შეხვედრები რეგიონებში საკაცასტრე სამუშაოების დაგეგმვის, ქრონოლოგიისა და შესრულების მიზნით ქვემო ქართლის, მცხეთა-მთიანეთის, შიდა ქართლის და სამცხე-ჯავახეთის ადმინისტრაციულ ერთეულებში. ამასთან ერთად, უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობს ინფორმაციის განახლება კახეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის მევენახეობის ზონებში.

კახეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში მევენახეების მიერ ყურძენი მარნებში ჩაბარდა საკაცასტრო მონაცემთა ბაზიდან (ABACO) გაცემული ამონაწერების საფუძველზე.

განახლდა კაცასტრისთვის გამოყენებული მონაცემთა ბაზა და მოხდა მისი სრულყოფა „აბაკოს“ ექსპერტებთან განხილვის ფორმატში. ტენდერით გამოვლენდა გამარჯვებული კომპანია, რომელმაც ქვემო ქართლში დაიწყო საკაცასტრე რუკებისთვის ორთო-ფოტოების გადაღება, ამავე რეგიონისთვის დაიწყო ოპერატორების მომზადება.

სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო

სურსათის ეროვნული სააგენტო საქმიანობას ახორციელებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განსაზღვრული სტრატეგიის შესაბამისად, რომლის პრიორიტეტული მიმართულებებია:

- სურსათის უვნებლობის თანამედროვე სტანდარტებისა და რეგულაციების დანერგვა;
- მომხმარებლის ინტერესების და ჯანმრთელობის დაცვა
- ნდობასა და სამართლიანობაზე დაფუძნებული სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება;
- ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვა, სხვადასხვა დაავადების პრევენციისა და კონტროლის ღონისძიებების განხორციელებით ქვეყნის ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობის შენარჩუნება;
- სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაცვა მცენარეთა მავნე ორგანიზმებისგან;
- პესტიციდების, აგრო-ქიმიკატების და ვეტერინარული პრეპარატების რეგისტრაცია და ხარისხის კონტროლი;
- საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და უვნებლობის საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებით, ადგილობრივი პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზრდა ადგილობრივ და საექსპორტო ბაზრებზე

* კანონმდებლობა-საქართველოს კანონი, სუხსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარული და მცენარეთა დაცვის კოდექსი

სააგენტოს პრიორიტეტული მიმართულება მომხმარებლის უვნებელი სურსათით უზრუნველყოფის მიზნით, სამომხმარებლო ბაზრისა და კვების ობიექტების შემოწმებაა.

2022 წელს განხორციელდა 30 943 სახელმწიფო კონტროლი (ინსპექტირება - გეგმური -8191; არაგეგმური - 672; გადამოწმება - 9293; ინსპექტირება აღიარების მინიჭების მიზნით -281; დოკუმენტური შემოწმება - 7566; ზედამხედველობა - 988). გამოვლინდა 4231 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.

2022 წელს მონიტორინგის პროგრამის ფარგლებში, 3920 ათასამდე სხვადასხვა დასახელების სურსათის ნიმუშია გამოკვლეული (შეუსაბამობა-394).

2022 წლის მონაცემებით, ვადაგასული ან/და შეუსაბამო სურსათის გამოყენებისა და რეალიზაციის ფაქტების გამოვლენის შედეგად სააგენტოს უფლებამოსილი პირების ზედამხედველობით განადგურდა:

ხორცი და ხორცპროდუქტები	8013კგ.
სხვა მყარი სურსათი	3720კგ.
თხევადი სურსათი	693ლ.
კვერცხი	4094ც.

2022 წელს ქვეყნის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებდა 98 ცხოველთა და 36 ფრინველთა სასაკლაო. აღნიშნულ პერიოდში სასაკლაოებზე დაიკლა 13 374 416 ცხოველი და ფრინველი. გაიცა 434 545 ცალი ვეტერინარული მოწმობა ფორმა N2.

სააგენტო 2022 წლიდან ახორციელებს საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემის (HACCP) გეგმურ აუდიტს.

2022 წელს სურსათის უვნებლობის დეპარტამენტში შევიდა 895 შეტყობინება (მოქალაქეთა სატელეფონო შეტყობინება - 863, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრიდან - 20, სხვა უწყებებიდან - 12), რომელზეც მოხდა შესაბამისი რეაგირება.

ბიზნესოპერატორების შემოწმება ხორციელდება სახელმწიფო კონტროლის გეგმის შესაბამისად, ხოლო ობიექტი და ჯერადობა შეირჩევა სპეციალური ელექტრონული პროგრამით, რაც სუბიექტურ ფაქტორს გამორიცხავს.

ქვეყნები, რომელზეც მოდის ექსპორტირებული სურსათის ძირითადი წილი

ხორცი და ხორცპროდუქტები	არაბეთის გაერთიანებული საამიროები, კატარი, აზერბაიჯანი, სომხეთი
წრბ ტანხორცი	არაბეთის გაერთიანებული საამიროები, საუდის არაბეთი, კატარი, ქუვეითი
ფრინველის ხორცი	აზერბაიჯანი, სომხეთი
რძის პროდუქტები	კანადა, აშშ, აზერბაიჯანი, საამიროები, სომხეთი
თაფლი	აშშ, კანადა, ევროპა EU, გერმანია, საფრანგეთი, ბულგარეთი, ნორვეგია, საუდის არაბეთი, იაპონია
თევზი და ზღვის პროდ. (მ.შ. ხიზილალა)	აშშ, საუდის არაბეთი, აზერბაიჯანი, სომხეთი
ლოკოკინა	საფრანგეთი

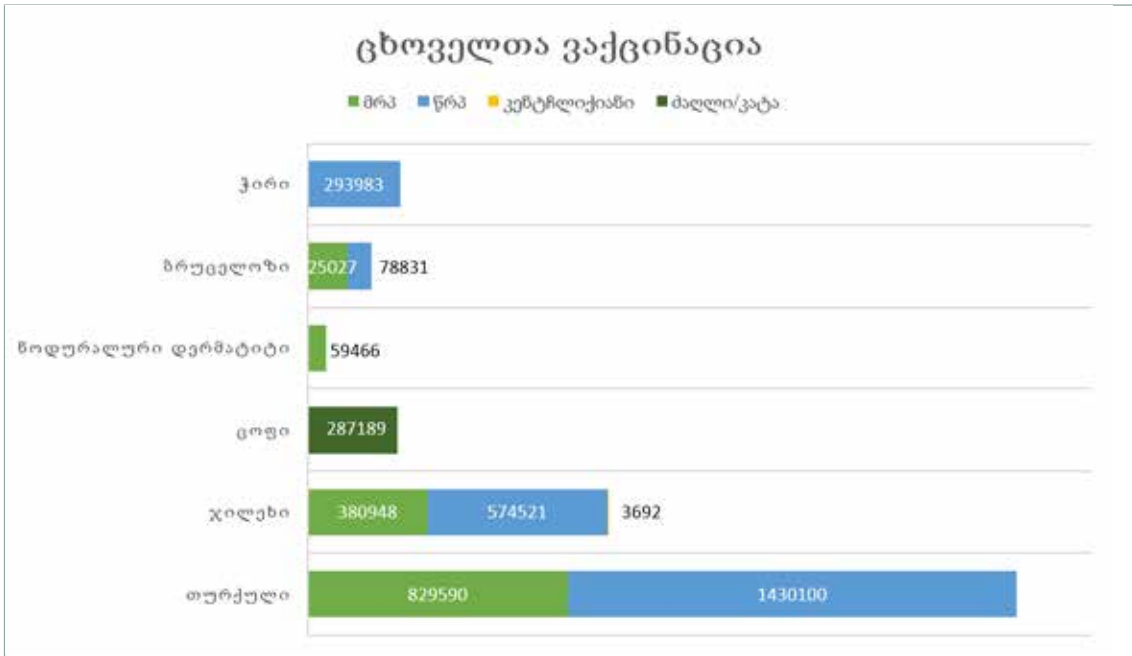
ვეტერინარული კეთილსაიმედოობის უზრუნველყოფა

ქვეყანაში ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობის შენარჩუნებისა და კონტროლის მიზნით, სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვეტერინარიის დეპარტამენტმა განახორციელა შემდეგი ღონისძიებები:

ცხოველთა ვაქცინაცია:

- თურქულის სანინაალმდეგოდ ვაქცინირებულია 2 457 247 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველი, მათ შორის: 917 750 სული მსხვილფეხა და 1 539 399 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- ჯილხის სანინაალმდეგოდ - 1 078 956 სული ცხოველი, მათ შორის: 423 541 სული მსხვილფეხა, 651 368 სული წვრილფეხა პირუტყვი და 3 859 სული კენტჩლიქიანი ცხოველი; ინფექციის კერებში ვაქცინირებულია 3500 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველი;
- ცოფის სანინაალმდეგოდ - 298 186 სული ძაღლი და კატა; 12 000 სული სასოფლო-სამეურნეო ცხოველი; ინფექციის კერებში ვაქცინირებულია 22 335 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველი;
- მსხვილფეხა პირუტყვის ნოდულარული დერმატიტის სანინაალმდეგოდ - 63 786 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- მსხვილფეხა პირუტყვის ბრუცელოზის სანინაალმდეგოდ - 143 700 სული მსხვილფეხა პირუტყვი;
- წვრილფეხა პირუტყვის ბრუცელოზის სანინაალმდეგოდ - 79 081 სული წვრილფეხა პირუტყვი;
- წვრილფეხა პირუტყვის ქირის სანინაალმდეგოდ - 315 875 სული.

სერომონიტორინგი:

- ცოფზე პოსტვაქცინალური ანტისხეულების აღმოჩენა –100 ნიმუში;
- თურქულის არასტრუქტურული პროტეინის (NSP ანტისხეული) აღმოჩენა – 4000 ნიმუში;
- თურქულის სტრუქტურული პროტეინის (SP ანტისხეული) აღმოჩენა – 500 ნიმუში;
- ცხვრის კატარალური ცხელება ანტისხეულის აღმოჩენა - 1000 ნიმუში;
- ტუბერკულოზზე გამოკვლეულია (ტუბერკულინოზაცია) 9 500 სული მსხვილფეხა პირუტყვი
- ბრუცელოზზე გამოკვლეულია მსხვილფეხა საქონლის 200 სისხლის ნიმუში;

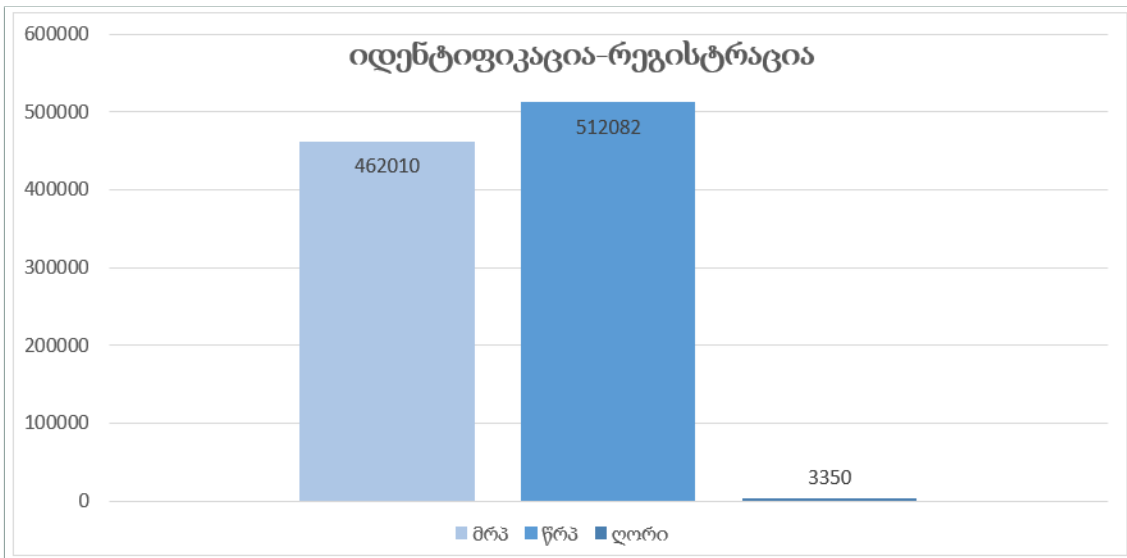
დამუშავება:

- ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების საწინააღმდეგოდ ეპიდემიოლოგიურ კერებში ინ-სექტოაკარიციდული პრეპარატით დამუშავდა 23 458 სული მსხვილფეხა პირუტყვი.

ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაცია

ცხოველთა ჯანმრთელობის კონტროლის, აღრიცხვიანობის, მიკვლევადობის უზრუნველყოფის, ასევე, ეტიკეტირებისა და გამჭვირვალობის ხელშეწყობის მიზნით, მიმდინარეობს ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაცია, რაც პირუტყვის ვაქცინაციის თანმდევი პროცესია. ხელშეკრულებით დასაქმებული სპეციალისტების მიერ განახლებულ მონაცემთა ერთიან ბაზაში (NAITS) მიმდინარეობს იდენტიფიცირებული/ვაქცინირებული პირუტყვის რეგისტრაცია, სადგომების ინფორმაციის განახლება/ინვენტარიზაცია.

- 2022 წელს იდენტიფიცირებულია 492 674 სული მსხვილფეხა, 526 008 სული წვრილფეხა პირუტყვი და 3 666 სული ღორი, რაც შესაბამისად ასახულია მონაცემთა ერთიან ბაზაში ვაქცინაციის შესახებ ინფორმაციასთან ერთად;
- შემუშავდა ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებების პროექტი და მიღებული იქნა მთავრობის დადგენილება საფუტკრე მურწეობებისა და სკების იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციასთან დაკავშირებით.
- გაფორმდა ხელშეკრულებები ორგანიზებულ ფერმებთან ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციაზე;
- შემუშავდა ცხოველთა რეგისტრაციის ეროვნული სისტემის (NAITS) მონაცემთა ერთიანი ბაზის ახალი მოდულები.

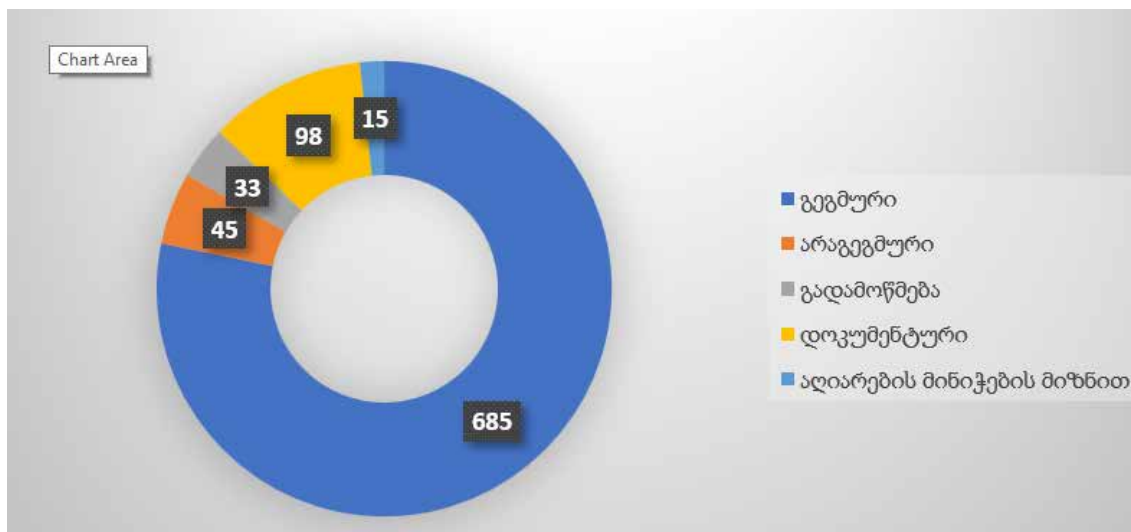

ვეტერინარული პრეპარატების რეგისტრაცია

სააგენტომ დაარეგისტრირა 316 ვეტერინარული პრეპარატი

ვეტერინარული სახელმწიფო კონტროლი

- განხორციელდა 970 შემოწმება, მათ შორის, ინსპექტირება: გეგმური - 768, არაგეგმური - 48; გადამოწმება - 37; ინსპექტირება აღიარების მინიჭების მიზნით - 16; დოკუმენტური შემოწმება - 101. გამოვლინდა 42 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა;

- ვეტერინარული პრეპარატების ხარისხის მონიტორინგის ფარგლებში, ლაბორატორიულად გამოკვლეულია: ვეტერინარული პრეპარატის 186 ნიმუში ნიმუში; შინაური ბინადარი ცხოველის საკვების 50 და თევზის ფქვილის 20 ნიმუში; სალმონელასა და ენტერობაქტერიებზე, ფრინველის საკვების 4 ნიმუში და ცხოველის საკვების 1 ნიმუში; სასურსათო ცხოველის საკვების 20 ნიმუში პესტიციდების ნარჩენებზე.
- ანაბოლური მოქმედების მქონე და აკრძალული ნივთიერების, ვეტერინარული პრეპარატების და დამაბინძურებლების გამოვლენის მონიტორინგის მიზნით, განხორციელდა ცოცხალ ცხოველების ბიოლოგიურ მასალის და ცხოველის საკვების 443 ნიმუშის კვლევა 16 მაჩვენებელზე და 1894 ანალიზის გაკეთება;
- განხორციელდა ვეტერინარული კლინიკის 12 სარეგისტრაციო შემონმება.

ვეტერინარულ-სანიტარიული ზედამხედველობა

ცხოველთა ჯანმრთელობასა და სეზონურ საძოვრებზე გადაადგილებაზე კონტროლის განსახორციელებლად, ქვეყნის მასშტაბით დღეისათვის ფუნქციონირებს 7 ვეტერინარული ზედამხედველობის (ბიოუსაფრთხოების) (3 ქვემო ქართლში, 3 კახეთში და 1 მცხეთა-თიანეთის რეგიონში). 2022 წელს ინსექტოაკარიციდული პრეპარატებით დამუშავდა 13 346 სული მსხვილფეხა და 1 058 817 სული წვრილფეხა პირუტყვი.

ექსპორტი

სააგენტოს ინსპექტორების მიერ ცოცხალ ცხოველებსა და ვეტერინარულ კონტროლქვემდებარე ტვირთზე საექსპორტოდ გაიცა 8870 ვეტერინარული სერტიფიკატი.

საქართველოდან ექსპორტირებულია:

114 102 სული მსხვილფეხა პირუტყვი	237 169 სული წვრილფეხა პირუტყვი
11 523 543 ერთდღიანი წიწილა;	5 012 280 ცალი საინკუბაციო კვერცხი;
256 582 ფრთა ქათამი	3 312 სული ღორი
5 868 418 კგ თევზის ზეთი	11 707 642 კგ თევზის ფქვილი
1 372 000 კგ მანგანუმის ოქსიდი ,	45 050 კგ მზესუმზირის შროტი -
18 431 811 კგ სოიოს შროტი	24 281 620 კგ ცხოველის საკვები და საკვებდანამატი
28 893 კგ წიგნარა	167 210 კგ თევზის საკვები
673 590 კგ მატყლი	2 336 364 კგ ტყავი
4 828 კგ კიბორჩხალა	94 968 კგ ქათო
2 430 კგ ლოკოკინა	4 300 კგ ცოცხალი თევზი
23 000 კგ სიმინდის მარცვალი	1 866 750 კგ ფრინველის საკვები

ფიტოსანიტარიული კეთილსაიმედოობის უზრუნველყოფა

სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე ზიანის შემცირების მიზნით, 2022 წელს სურსათის ეროვნული სააგენტოს მცენარეთა დაცვის დეპარტამენტმა მასშტაბური ღონისძიებები ჩაატარა:

- იტალიური და მაროკოული კალიების საწინააღმდეგოდ დამუშავდა 100 000 ჰექტრამდე ფართობი და მონიტორინგი ჩატარდა 180 600 ჰექტრამდე ფართობზე;
- საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 5 ივნისის N931 განკარგულების შესაბამისად, კახეთის რეგიონში ტრანსმისიური დაავადებების გადამტანების (კოლოების) საწინააღმდეგოდ სპეციალური ტექნიკით დამუშავდა 9000 ჰექტარი ფართობი;
- ამერიკული თეთრი პეპლის წინააღმდეგ კახეთის რეგიონში დამუშავდა 3320 ჰა;

აზიური ფაროსანას საწინააღმდეგოდ განხორციელებული ღონისძიებები

2022 წლის სახელმწიფო მიზნობრივი ქვეპროგრამის „აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ გასატარებული ღონისძიებების შესახებ“ ფარგლებში 36 მუნიციპალიტეტში დამუშავდა 251 185 ჰექტრამდე ფართობი. „მოიზიდე და გაანადგურე“ სადგურებზე დამონტაჟდა 86 491 ფერომონი. მავნებლის გავრცელების კონტროლის მიზნით, მთელი ქვეყნის მასშტაბით მიმდინარეობდა მონიტორინგი (განთავსდა 6451 ფერომონიანი დამჭერი).

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების სახელმწიფო კონტროლი

2022 წელს, ქვეპროგრამის „მცენარეთა დაცვა და ფიტოსანიტარიული კეთილსაიმედოობა“ ფარგლებში შემოწმდა 572-ზე მეტი სარეალიზაციო ობიექტი. ქვეყნის მასშტაბით აღებული და ლაბორატორიულად გამოკვლეულია პესტიციდის 340 და აგროქიმიკატის 40 ნიმუში.

პესტიციდების და აგროქიმიკატების რეგისტრაცია

2022 წელს, გადაიხედა პესტიციდების ნუსხა და დარეგისტრირდა ეფექტიანი, ადამიანისა და გარემოსათვის ნაკლებად საშიში პესტიციდები.

ექსპორტი

2022 წელს სააგენტოს ფიტოსანიტარი ინსპექტორების მიერ გაიცა 11 261 ფიტოსანიტარიული სერტიფიკატი, რის საფუძველზეც საქართველოდან ექსპორტირებულია 164 259 ტონა მცენარეული წარმოშობის პროდუქცია.

2022 წელს მიღებული საკანონმდებლო აქტები

- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 26 აპრილის N224 დადგენილება „ვაზის ჯიშობრივი მახასიათებლების შემონმებისათვის მინიმალური პირობების განსაზღვრის წესის დამტკიცების შესახებ“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 2 მარტის N107 დადგენილება „ცხოველის საკვების სახელმწიფო კონტროლისათვის ნიმუშის აღებისა და გამოკვლევის მეთოდების დამტკიცების შესახებ“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 8 ივნისის N304 დადგენილება „ტექნიკური რეგლამენტის – სურსათთან შეხებისათვის განკუთვნილი პლასტმასის მასალებისა და ნაკეთობების (საგნების) შესახებ დამტკიცების თაობაზე“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 20 ივნისის N326 დადგენილება „ახალი გაცივებული და გაყინული ღორის, ცხვრის, თხის ხორცისა და შინაური ფრინველის ხორცისათვის წარმოშობის ადგილისა და წარმოშობის ქვეყნის განსაზღვრის წესის დამტკიცების თაობაზე“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 12 ივლისის N360 დადგენილება „ტექნიკური რეგლამენტის – სურსათის (სასურსათო) დანამატების შესახებ დამტკიცების თაობაზე“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 29 აგვისტოს N443 დადგენილება „ხბოს დაცვის მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 31 აგვისტოს N445 დადგენილება „ღორების დაცვის მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 3 ოქტომბრის N473 დადგენილება „ცხოველთა კვებაში გამოსაყენებელი ცხოველის საკვები დანამატების წესის დამტკიცების შესახებ“

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო დაბოროტობის საზღვარი

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის (SLA) საქმიანობის ძირითად სფეროს წარმოადგენს ცხოველთა (მ.შ. ფრინველი, თევზი, ფუტკარი) და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა, ასევე სურსათისა და სასმელი წყლის კვლევა. ლაბორატორია, კომპეტენციის ფარგლებში, ჩართულია ქვეყნის მასშტაბით დაავადებების კერის სალიკვიდაციო და საკარანტინო ღონისძიებებში და ხელს უწყობს ახალი სადიაგნოსტიკო მეთოდების აპრობაციასა და დანერგვას. სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელი მოიცავს თბილისის ლაბორატორიას, ორ ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიას (ქუთაისი, ახალციხე) და ათ რეგიონულ ლაბორატორიას (გორი, მარნეული, დუშეთი, გურჯაანი, ამბროლაური, ოზურგეთი, ზუგდიდი, ბათუმი, საჩხერე და მესტია).

ხარისხის მართვა დაბორავორიაში

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ყოველწლიურად წარმატებით გადის საერთაშორისო აკრედიტაციას. 2022 წლის მონაცემებით ლაბორატორია აკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტის ისო/იეკ 17025:2017/2018-ის მოთხოვნებს.

- ეროვნული აკრედიტაციის ცენტრის მიერ სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელში ჩატარდა სარეაქტივო აუდიტი. შემომწების შედეგად სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის საქმიანობის შესაბამისობა სსტ ისო/იეკ 17025:2017/2018 სტანდარტის მოთხოვნებთან შეფასდა წარმატებულად.
- 2022 წელს ჩატარებული საზედამხედველო აუდიტით დადასტურდა, რომ სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის (SLA) ხარისხის მენეჯმენტის სისტემა მთლიანად აკმაყოფილებს ISO 9001:2015 მოთხოვნებს, ვითარდება მუდმივი განვითარების პრინციპის შესაბამისად, შედეგია და მიენიჭა ხარისხის დამადასტურებელი განახლებული სერტიფიკატი.

დაბორავორიის თანამშრომელთა გადამზადება/პროფესიული კომპეტენციის განვითარების პროგრამა

ლაბორატორიაში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა, როგორც სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობას, ასევე, ლაბორატორიის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობას; უწყვეტად ხდება კადრების გადამზადება ლაბორატორიული კვლევის ახალი მეთოდების დანერგვის მიმართულებით. ლაბორატორიის პერსონალს ჩაუტარდა სხვადასხვა სახის ტრენინგი.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ჩართულია პროფესიული კომპეტენციის ტესტირების პროგრამაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ ლაბორატორია აბარებს გამოცდებს პროფესიულ კვლევებში. მსგავს აქტივობებში მონაწილეობა წარმოადგენს როგორც ლაბორატორიის მიერ დამკვეთისათვის შეთავაზებული ტესტირების უტყუარობის და ვალიდურობის ობიექტურ დადასტურებას, ასევე აკრედიტაციის შენარჩუნების ერთ-ერთ სავალდებულო პირობას.

პროფესიული განათლების ხელშეწყობა

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ცდილობს მაქსიმალურად დაეხმაროს სასწავლო საგანმანათლებლო დაწესებულებებს მომავალი სპეციალისტების აღზრდაში. ლაბორატორიაში აქტიურად მიმდინარეობს პროფესიული სასწავლებლებიდან და უნივერსიტეტებიდან სტუდენტების ჩართვა სანარმოო პრაქტიკაში მათი მომავალი დასაქმების მიზნით. ამის საფუძველზე, საგრძნობლად გაიზარდა ახალგაზრდა კვალიფიციური ადამიანური რესურსი. აღსანიშნავია, რომ თანამშრომლების მიღების შემდეგ გრძელდება მათი პროფესიული განვითარება. დასაქმებულმა სტუდენტებმა უკვე მიიღეს მონაწილეობა რიგ სამუშაო სწავლებებსა და ტრენინგებში.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია პროფესიული განათლების ხელშეწყობის მიზნით ჩართულია ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ სხვადასხვა პროექტებში.

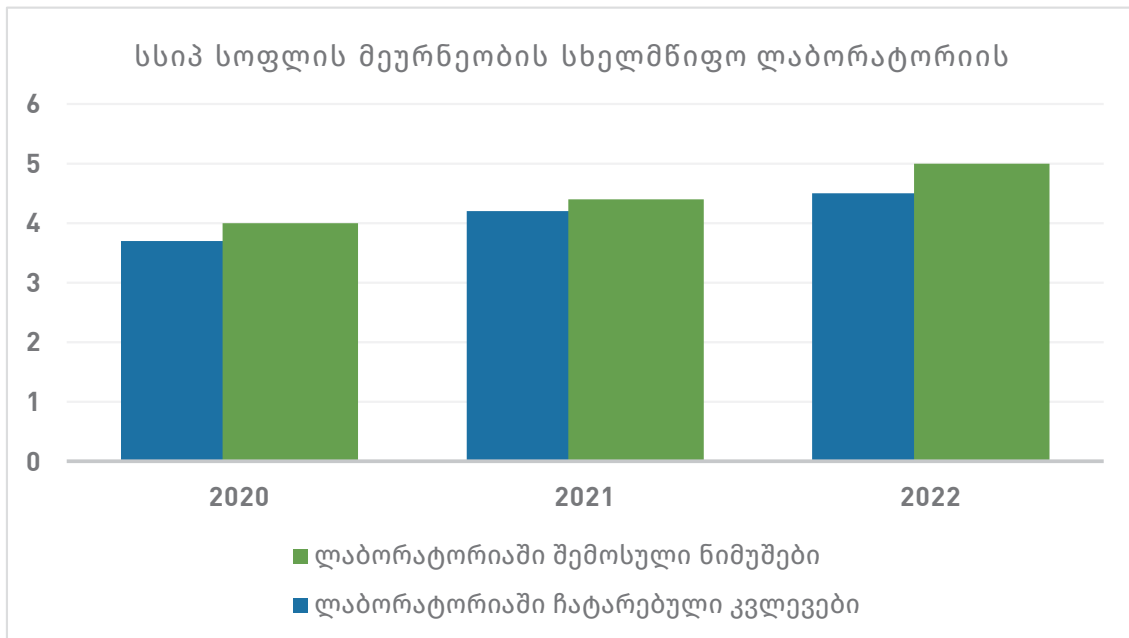

სტატისტიკა

საანგარიშო პერიოდში ჩატარებულია 342 143 სხვადასხვა დასახელების ანალიზი (330 001 ვეტერინალური დაავადებები; 8 393 სურსათის კვლევა; 3 749 მცენარეთა მავნებლები).

აღინიშნებოდა როგორც კერძო პირების, ასევე იურიდიული პირების მოდინება. ლაბორატორიის ფუნქციონირება ორიენტირებულია მომხმარებელზე, ამიტომ მომხმარებელთა მოთხოვნილების და მოლოდინის განსაზღვრა, დაკმაყოფილება, მუდმივი სრულყოფა ლაბორატორიის თითოეული თანამშრომლის მთავარი ამოცანაა.

2021 წლის მონაცემებთან შედარებით, ლაბორატორიაში შემოსული საკვლევი ნიმუშების რაოდენობა 2022 წელს 10%-ით გაიზარდა, ხოლო ჩატარებული კვლევების მაჩვენებელი 15%-ით არის გაზრდილი.

ბიოდაცვა და ბიოსაფრთხოება

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის თანამშრომლებს ჩაუტარდათ შრომის უსაფრთხოების ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის ტრენინგები. კერძოდ:

- 12 თანამშრომელს ჩაუტარდა ბიოსაფრთხოების მე-3 დონის განახლებადი ტრენინგი;
- 4 თანამშრომელს ჩაუტარდა სრული შრომის უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის განახლებადი ტრენინგი ონლაინ
- სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის 90-მდე თანამშრომელს 20 და 27 დეკემბერს ჩაუტარდათ შრომის უსაფრთხოების, სახანძრო უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის ტრენინგები შერეული ფორმატით ადგილზე და დისტანციურად.

50-მდე სტაჟიორმა, პრაქტიკანტმა და სპეციალისტმა გაიარა შრომის უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის მოკლე ვადიანი ტრენინგი ადგილზე და ასევე 10 სპეციალისტს დისტანციურად (პანდემიის პირობებიდან გამომდინარე) ლაბორატორიაში სტაჟირებისთვის

რეგიონული ლაბორატორიები

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის რეგიონული ლაბორატორიები თბილისის ცენტრალურ ლაბორატორიასთან შედარებით მხირე ზომის, თუმცა მნიშვნელოვანი ფუნქციების მქონე ლაბორატორიებია. რეგიონულ ლაბორატორიებში მიმდინარეობს რუტინული კვლევები, რაც მოსახლეობას შესაძლებლობას აძლევს ადგილზე მარტივად და სწრაფად მიიღონ კვლევის შედეგები.

გამომდინარე იქიდან რომ რეგიონებში მეცხოველეობის დარგი განვითარებულია, სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის რეგიონული ლაბორატორიები განსაკუთრებული დატვირთვით მუშაობენ.

რეგიონებში არსებული მოთხოვნებიდან გამომდინარე ლაბორატორიებში მიმდინარეობს ახალი კვლევის მეთოდების შესწავლა, დანერგვა და აკრედიტაცია.

ღონისძიებები და PR აქტივობები

2022 წლის განმავლობაში სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში გაიმართა არა ერთი ღონისძიება - სამუშაო შეხვედრები, ტრენინგები, რეგიონებში ვიზიტები და ა.შ.

აქტიურად მიმდინარეობდა ლაბორატორიის მიღწევებისა და სიახლეების გავრცელება შესაბამის პლატფორმებზე.

დაიბეჭდა და გავრცელდა საცნობარო ლიტერატურა ლაბორატორიის საქმიანობის შესახებ.

- ლაბორატორიაში გაიმართა:
 - სტაჟირების პროგრამა სტუდენტებისთვის;
 - სტუდენტების პროფესიული გადამზადება;
 - მოსწავლეებისა და სტუდენტების ვიზიტი ლაბორატორიაში;
 - ლაბორატორიის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო პროექტებში;
 - თბილისის ლაბორატორიაში სწავლებები ჩაუტარდათ აჭარის ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრისა და ქუთაისის ზონალურ-დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის სპეციალისტებს.

- ლაბორატორიაში გაიმართა შეხვედრები:
 - ფერმერებთან და აგრო მეწარმეებთან;
 - აჭარის ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრის წარმომადგენლებთან;
 - აზერბაიჯანის დელეგაციის ვიზიტი თბილისისა და მარნეულის ლაბორატორიაში;
 - სომხეთის დელეგაციის ვიზიტი თბილისის ლაბორატორიაში.
- ლაბორატორიის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს:
 - სტუდენტთა დასაქმების ფორუმ 2022-ში;
 - მესაქონლეობის ექსპო 2022-ში.

მცენარეთა მავნე ორგანიზმების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი

2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 25 კვლევა:

- ნემატოდების ცისტების გამოყოფა ნიადაგიდან ორგანული გამხსნელებით;
- ნემატოდების გამოყოფა კარტოფილის ტუბერებიდან, ფესვებიდან და მცენარეული ნიმუშებიდან ენზიმატიკური მეთოდით;
- ხორბლის დაავადების გამომწვევი *Ophiobolus graminis* -ს გამოვლენა და იდენტიფიკაცია ბიოლოგიური მეთოდით;
- პომიდვრის ღეროს ნეკროზის გამომწვევი - *Pseudomonas corrugata*-ს გამოვლენა და მორფოლოგიურ-ბიოქიმიური იდენტიფიკაცია;
- კურკოვანი ხილის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევის - *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum* გამოვლენა და იდენტიფიკაცია კლასიკური ბაქტერიოლოგიური მეთოდით;
- პომიდვრის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევი ბაქტერია *Clavibacter michiganensis* subsp. *Michiganensis*-ს იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- პომიდვრის შიგთავსის ნეკროზის გამომწვევი ბაქტერია *Pseudomonas corrugata*-ს იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- კურკოვანი ხილის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევი ბაქტერია *Pseudomonas syringae* pv. *Morsprunorum* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- ზეთისხილის კვანძოვანი დაავადების გამომწვევი ბაქტერია *Pseudomonas savastanoi* pv. *Savastanoi* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- ფიტოფტორის გამომწვევი სოკო *Phytophthora ramorum* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- ვაშლის ქლოროზული ლაქიანობის ვირუსის გამოვლენა Apple Chlorotic Leaf Spot Virus (ACLSV);
- ვაშლის ღეროს დაღარვის ვირუსის გამოვლენა Apple Stem Grooving Virus (ASGV);
- ვაშლის ორმოსებრი ღეროს ვირუსის გამოვლენა Apple Stem Pitting Virus (ASPV);
- მოცვის შოკის ვირუსის გამოვლენა Blueberry Shock Virus (BlShV);
- კიტრის მოზაიკის ვირუსის გამოვლენა Cucumber Mosaic Virus (CMV);
- ჟოლოს ბუჩქოვანი ჯუჯიანობის ვირუსის გამოვლენა Raspberry Bushy Dwarf Virus (RBDV);
- ჟოლოს რგოლოვანი ლაქიანობის ვირუსის გამოვლენა Raspberry ringspot virus (RpRSV);
- მარწყვის ლატენტური რგოლოვანი ლაქიანობის ვირუსის გამოვლენა Strawberry latent ringspot virus (SLRSV)
- პომიდვრის შავი რგოლოვანი ლაქიანობის ვირუსის გამოვლენა Tomato Black Ring Virus (TBRV);
- ხორბლის დაავადების გამომწვევი *Ophiobolus graminis* -ს გამოვლენა და იდენტიფიკაცია

ბიოლოგიური მეთოდით;

- *Hymenoscyphus fraxineus* (*Chalara fraxinea*)-ს გამოვლენა და იდენტიფიკაცია;
- კურკოვანი ხილის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევის - *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum* გამოვლენა და იდენტიფიკაცია კლასიკური ბაქტერიოლოგიური მეთოდით;
- პომიდვრის ღეროს ნეკროზის გამომწვევი - *Pseudomonas corrugata*-ს გამოვლენა და მორფოლოგიურ-ბიოქიმიური იდენტიფიკაცია;
- მათიტელა პენსილვანიის (*Polygonum pensilvanicum* L.) მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია;
- კრასულას (*Crassula helmsii* (Kirk) Cockayne) მორფოლოგიური რკვევა.

შემუშავდა და დამტკიცდა 13 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა:

- ხორბლის დაავადების გამომწვევი *Ophiobolus graminis* -ს გამოვლენა და იდენტიფიკაცია ბიოლოგიური მეთოდით;
- *Hymenoscyphus fraxineus* (*Chalara fraxinea*)-ს გამოვლენა და იდენტიფიკაცია (გადაცემულია დასამტკიცებლად);
- პომიდვრის ღეროს ნეკროზის გამომწვევი - *Pseudomonas corrugata*-ს გამოვლენა და მორფოლოგიურ-ბიოქიმიური იდენტიფიკაცია;
- კურკოვანი ხილის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევის - *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum* გამოვლენა და იდენტიფიკაცია კლასიკური ბაქტერიოლოგიური მეთოდით;
- მათიტელა პენსილვანიის (*Polygonum pensilvanicum* L.) მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია;
- კრასულას (*Crassula helmsii* (Kirk) Cockayne) მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია;
- *Xiphinema Italiae*-ს მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია;
- ცისტების გამოყოფა ნიადაგიდან ორგანული გამხსნელებით;
- ენზიმოლოგიური მეთოდით ნემატოდების (*Meloidogyne* spp) გამოყოფა კარტოფილის ტუბერ-ბიდან და მცენარეული ფესვებიდან;
- *Paralongidorus maximus*-ის მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია;
- მავნებლების იდენტიფიკაცია მცენარის დაზიანების ფორმებით;
- ფრთაქიანი დროზოფილას (*Drosophila suzukii*) მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია;
- ამბროზიის ხოჭოს *Xyleborus dispar* (Pear blight beetle) მორფოლოგიურ- მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია.

ტრენინგები და სემინარები:

- გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) პროექტის „საჯარო მმართველობის რეფორმის მხარდაჭერა საქართველოში“ ფარგლებში, 2022 წლის 13-14 ივნისი, ტრენინგი თემაზე: „თანამშრომელთა საქმიანობის შეფასების წესი და პირობები“; ე.გვრიტიშვილი, დ.ღალანძე, ნ.ბადალაშვილი, ნ.ბოკერია;
- საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაციის (GeLab) გახსნითი შეხვედრა, 2022 წ. 2 მარტი; ნინო ბოკერია, მაია გიორბელიძე;
- “წარმატების სკოლა” ტრენინგი თემაზე: "ემოციური ინტელექტი (EQ) წარმატებისთვის"; 16.06.22; დეპარტამენტის თანამშრომლები;
- “Systemic business consulting”, ტრენინგი თემაზე: თანამშრომელთა საქმიანობის შეფასების წესი, 19.06.2022; ნინო ბოკერია, ნინო ბადალაშვილი;
- UNIDO-GQSP Georgia, საქ. ლაბორატორიების ასოციაცია GELAB; საქართველოს ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურის მდგრადი განვითარების საგზაო რუკის განხილვა, ცვლილებების გზების პრეზენტაცია და ვალიდაცია, 2022 წ. 20 ივნისი, ონლაინ შეხვედრა/სემინარი; ნინო ბოკერია, მაია გიორბელიძე;

- TUV Nord Baltic LLC; „საერთაშორისო სტანდარტი ISO/IEC 17025; 2017, ტესტირებისა და კალიბრაციის ლაბორატორიების კომპეტენციის ზოგადი მოთხოვნები და მათი გამოყენება“, 05-06 ივლისი, 2022; ნინო ბოკერია, მაია გიორბელიძე;
- ვორქშოფი/ტრენინგი, მავნებელთა ინტეგრირებული მართვა (IPM), თბილისი; 23. 08.2022წ; ეთერ გვრიტიშვილი, მანანა გურიელიძე, ნინო დათუკიშვილი, თეა აბრამიშვილი, ნინო ნაზარაშვილი;
- სემინარი „ხარისხის კონტროლი მიკრობიოლოგიურ ლაბორატორიაში“, თბილისი, 02.11.2022, ეთერ გვრიტიშვილი, დალი დალანიძე, მანანა გურიელიძე;
- სემინარი „Biolife Italiana & Mascia Brunelii“, მიკრობიოლოგიის ტექნიკური ტრენინგი, თბილისი, 02.11.2022, მანანა გურიელიძე;
- „სტატისტიკის შესავალი ანალიტიკოსებისთვის (Introduction to Statistics for Analytical Scientists)“, UNIDO-ს ხარისხისა და სტანდარტების გლობალური პროგრამის (GQSP) ფარგლებში, Zoom-ის პლატფორმის გამოყენებით (ორგანიზატორი - საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაცია - GeLab), 30.06.22; ნ.ბოკერია, მ.გიორბელიძე, დ.დალანიძე;
- „საერთაშორისო სტანდარტი ISO/IEC 17025;2017; ტესტირებისა და კალიბრაციის ლაბორატორიების კომპეტენციის ზოგადი მოთხოვნები და მისი გამოყენება“ 5-6 ივლისი, 2022; მ.გურიელიძე, მ.გიორბელიძე;
- „ტერმინოლოგია ანალიტიკურ გაზომვებში (Terminology in analytical measurement)“, UNIDO-ს ხარისხისა და სტანდარტების გლობალური პროგრამის (GQSP) ფარგლებში, Zoom-ის პლატფორმის გამოყენებით (ორგანიზატორი - საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაცია - GeLab); 29 ივლისი, 2022; ნ.ბოკერია, მ.გიორბელიძე, დ.დალანიძე;
- ტრენინგი/ვორქშოფი - მავნებელთა ინტეგრირებული მართვა (IPM), 23 აგვისტო, 2022; ე.გვრიტიშვილი, თეა აბრამიშვილი, ნ.ბოკერია, მ.გურიელიძე, ნ.დათუკიშვილი, ნ. ნაზარაშვილი;
- ბიოინფორმატიკისა და გენომური ეპიდემიოლოგიის კურსი; EECA სასწავლო კურსი; 29.08.2022-28.09.2022 წ; თ.ელბაქიძე;
- „მიკრობიოლოგიური მეთოდების ვალიდაცია და გაზომვის განუსაზღვრელობა (ISO/IEC 17025:2017)“. ორგანიზატორი - საქართველოს ლაბორატორიების ასოციაცია (GeLab). UNIDO-ს ხარისხისა და სტანდარტების გლობალური პროგრამის (GQSP) პროექტი, 26 - 28 ოქტომბერი, მ.გურიელიძე, ონლაინ ტრენინგი.

ჩეხეთის რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის ზედამხედველობის და ტესტირების ცენტრალური ინსტიტუტის (UKZUZ) მიერ დაფინანსებული პროექტის "საქართველოში ფიტოსანიტარული კონტროლის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბება" ფარგლებში, 2022 წლის მაისში (11-13.05) და ნოემბერში (1-4.11) ჩატარდა ტრენინგები:

- *Meloidogyne chitwoodi*, *M.fallax*-ის გამოყოფა კარტოფილის ტუბერებიდან ცენტრიფუგირების და ენზიმატიკური მეთოდებით. ვერიფიკაცია, ვალიდაცია და ასევე მათი სახეობრივი იდენტიფიკაცია მორფოლოგიურ-მორფომეტრიით;
- *Heterodera*-ს სახეობრივი რკვევა მორფოლოგიური ნიშნებით;
- *Aphelenchoides* spp, *Trihoderus* spp-ს გვარის ნემატოდებისა და *Pratylenchus hippeastri*-ს სახეობის იდენტიფიკაცია მორფოლოგიური და მორფომეტრული ნიშნებით;
- Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) ვირუსის იდენტიფიკაცია რეალურ დროში პჯრ (Real Time PCR) და Nest პჯრ მეთოდებით“;
- ბაქტერია „*Ralstonia solanacearum*“ ფილოტიპების დადგენა მოლეკულური მეთოდით;
- საკარანტინო ნემატოდების „*Meloidogyne chitwoodi* a *M.fallax*; *Heterodera* sp“ იდენტიფიკაცია მოლეკულური მეთოდით;

- ორფრთიანთა Diptera-ს რაზმში შემავალი ოჯახების (Bibionidae, Tephritidae, Pleciidae, Sciomyzidae, Dolichopodidae, Platystomatidae) რკვევა საიდენტიფიკაციო ნიშნებით;
- ცრუქერქიჭამიასებრნი - Bostrichidae-ს და რკილისებრნი Anobiidae -ს ოჯახებში შემავალი სახეობების რკვევა მორფოლოგიური ნიშნებით;
- Sclerotinia spp. გვარის სოკოების (S.sclerotiorum, S. cepivora, S. trifoliorum) სახეობრივი იდენტიფიკაცია;
- Monilinia spp. გვარის სოკოების (M. Fructigena, M. laxa, M. fructicola, M. polystoma) სახეობრივი იდენტიფიკაცია;
- Phytophthora spp. გვარის სოკოების (P. ramorum, P. lateralis, P. cambivora, P. cactorum, P. plurivora, P. megasperma, P.pseudosyringae) სახეობრივი იდენტიფიკაცია;
- ვაზის შტამბის დაავადების (Esca, Eutypa sp. Botryosphaeria sp.) გამოვლენა და იდენტიფიკაცია;
- წაბლის კიბოს გამომწვევის Cryphonectria parasitica გამოვლენა და იდენტიფიკაცია;
- საკარანტინო მავნე ორგანიზმის კარტოფილის კიბოს გამომწვევის Synchytrium endobioticum-ის გამოყოფა ნიადაგიდან;
- კარტოფილის დაავადების გამომწვევი პათოგენური სოკოები;
- გაზონის ბალახის დაავადების გამომწვევი პათოგენური სოკოები;
- საქართველოში ეროვნული ფიტოსანიტარული კონტროლის სისტემის ჩამოყალიბება;
- Phyllosticta citricarpa და Phyllosticta paracitricarpa შორის მორფოლოგიური განმასხვავებელი ნიშნები;
- ასიმპტომურ კარტოფილის ტუბერებში საკარანტინო ბაქტერიული ორგანიზმების დეტექციის და იდენტიფიკაციის მეთოდები.

სტუდენტების და რეგიონის თანამშრომლების დატრენინგება:

- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა თსუ - გამოყენებითი ბიომეცნიერებებისა და ბიოტექნოლოგიების IV კურსის სტუდენტებს ჩაუტარა სწავლება ენტომოლოგიის, ფიტოპლანტოლოგიის, მიკოლოგიის, ბაქტერიოლოგიის, ჰერბოლოგიის მიმართულებით.
- ჩაუტარდათ სწავლება ბათუმის ლაბორატორიის სპეციალისტებს (2022წ ივლისი) შემდეგ თემებზე:

მწერების მორფოლოგიური დახასიათება და მათი გავლენა გარემოზე;

- Monochamus -ის გვარში შემავალი სახეობების იდენტიფიკაცია მიკროსკოპირებით;
- ტკიპების ბიო-ეკოლოგია და მორფოლოგიური თავისებურებანი;
- ფიტოპლანტოლოგიის მორფოლოგიური დახასიათება და მათ მიერ მცენარის დაზიანების სიმპტომების შესწავლა.

სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

- კონფერენცია “Diversity of entomopathogenic fungi in hazelnut orchards of the West Georgia” 73RD INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON CROP PROTECTION, 24 May 2022 Gent, Belgium, თ.აბრამიშვილი;

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს ჩეხეთის სოფლის მეურნეობის ზე-დამხედველობის და ტესტირების ცენტრალური ინსტიტუტის (UKZUZ) მიერ ორგანიზებულ საკვალიფიკაციო ტესტირებაში:
- ნემატოდების მორფოლოგიური და მორფომეტრული იდენტიფიკაცია (21 სახეობა). მიღებული შედეგები 90,5% % -ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგებს;

- ორფრთიანთა Diptera- ს რაზმში შემავალი ოჯახების (Bibionidae, Tephritidae, Pleciidae, Sciomyzidae, Dolichopodidae, Platystomatidae) რკვევა საიდენტიფიკაციო ნიშნებით; 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- ApMV ვირუსის დეტექცია Das-Elisa-ს მეთოდით; 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- ქლიავის ნეკროზული რგოლოვანი ლაქიანობის ვირუსი - Prunus Necrotic Ringspot Virus (PNRSV) - Das-Elisa-ს მეთოდით; 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- ქლიავის ჩოფურა ვირუსი- Plum Pox Virus (PPV) - Das-Elisa-ს მეთოდით; 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- Sclerotinia spp. გვარის სოკოების მორფოლოგიურ-სახეობრივი იდენტიფიკაცია; 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- Monilinia spp. გვარის სოკოების მორფოლოგიურ-სახეობრივი იდენტიფიკაცია;
- 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს;
- ფიტოპლაზმების სახეობრივი იდენტიფიკაცია პჯრ მეთოდებით 100%-ით შეესაბამებოდა მოსალოდნელ შედეგს.

საკვალიფიკაციო ტესტირებები რეგიონის თანამშრომლებს:

ბათუმის რეგიონული ლაბორატორიის თანამშრომლებს ჩაუტარდათ საკვალიფიკაციო ტესტირება: საკარანტინო მავნე ორგანიზმის კარტოფილის კიბოს გამომწვევის *Synchytrium endobioticum* პანელის მომზადება. (2022 წ. 14-29 აპრილი შედეგი დადებითია)

შიდა საკვალიფიკაციო პროფესიული ტესტირება:

ხარისხის მენეჯერის ხელმძღვანელობით მცენარეთა მავნე ორგანიზმების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტის თანამშრომლების (ნინო ბოკერია, ნინო ბადალაშვილი, ეკატერინე აბაშიძე) მიერ მომზადდა პანელი და ჩატარდა ამავე დეპარტამენტის ფიტოპათოლოგიის ლაბორატორიის თანამშრომლების (მაია გიორბელიძე, ნინო დათუკიშვილი) პროფესიული ტესტირება „თესლის გამოცდა აღმოცენებაზე“ 3-18 მაისი.

ინტერლაბორატორიულ ტესტირებაში მონაწილეობა:

ჩატარდა ლაბორატორიათშორისი შედარებები სამეცნიერო-კვლევით ცენტრთან თესლის ხარისხის განსაზღვრაზე (სინმინდე, აღმოცენება, 1000 მარცვლის მასა):

- ხორბლის ორი ნიმუში, ქერის ერთი ნიმუში, 07.06.22;
- ხორბლის 4 ნიმუში, 20-28 სექტემბერი;
- ხორბლის 4 ნიმუში, 10-17 ოქტომბერი.

აკრედიტაცია

- დეპარტამენტის ეროვნული აკრედიტაციის სფეროს დაემატა 1 მეთოდი თესლის ხარისხის განსაზღვრაში ISTA-ს მეთოდზე (სინმინდე, აღმოცენება, 1000 მარცვლის მასის განსაზღვრა);
- დეპარტამენტის ფიტოპათოლოგიის, ენტომოლოგიისა და მოლეკულური ბიოლოგიის ლაბორატორიებმა გაიარეს რეაკრედიტაცია. (06.06.22-09.06.22)

გამოქვეყნდა სტატიები:

- A Survey for Two Major Grapevine Viruses in Georgian Vineyards, Caucasus Region"; INTERNATIONAL JOURNAL OF AGRICULTURE & BIOLOGY ISSN Print: 1560-8530; ISSN Online: 1814-9596 22-0053/2022/28-2-113-117 DOI: 10.17957/IJAB/15.1958; ავტორები: თინათინ ელბაქიძე, დალი ლადანიძე, ქეთევან ბადალაშვილი, მარიამ აზნარაშვილი.
- ციტრუსების სარეველები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი) - ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ #72 (გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა), მარტი, 2022, გვ. 14-16;
- კენკროვანი კულტურების სარეველები. ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ #76 (გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა), ივლისი, 2022, გვ. 16; (ასევე ეს სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრარულ ინტერნეტ გაზეთში „აგროკავკასია“ 04.08.22-ში);
- ვაზის სარეველები (ნ.დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე); სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრარულ ინტერნეტ გაზეთში „აგროკავკასია“ 13.08.22-ში);
- ალერგიის გამომწვევი სარეველა მცენარეები (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე) - ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ #77 (გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა), აგვისტო, 2022, გვ. 16;
- სარეველა მცენარეების გამოყენება მცენარეთა დაცვაში - სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრარულ ინტერნეტ გაზეთში „აგროკავკასია“ 15.09.22-ში);
- სარეველა მცენარეების გამოყენება შინაური ცხოველების და ფრინველების საკვებად - სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრარულ ინტერნეტ გაზეთში „აგრონიუს.ჯი“ 15.09.22-ში);
- ხეხილის სარეველები. ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ #78 (გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა), სექტემბერი, 2022, გვ. 14;
- საღებავი სარეველა მცენარეები (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე), სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრარულ ინტერნეტ გაზეთში „აგროკავკასია“ 20.10.22-ში);
- ხორბლის კულტურის სარეველები. (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე), ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“ #79 (გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა), სექტემბერი, 2022, გვ. 15.

ლაბორატორიის ვებ-გვერდზე განთავსებული სტატიები:

- კენკროვანი კულტურების სარეველები (2022 წ -ივნისი) (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე),
- ხეხილის სარეველები (2022 წ -აგვისტო) (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე),

2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 15 კვლევა:

- ცოფი; კლოსტრიდიები: ეშვარი; ბრადბოტი; ენტეროტოქსემია; ანაერობული დიზინტერია; ფუტკრის ნობემატოზი; ძალღის ჭირი; ქლამიდიოზი; ლისტერიოზი; სალმონელოზი; კამპილობაქტერიოზი; ლეპტოსპიროზი; ანაპლაზმოზი; მრბ. ჰერპეს ვირუსი; ორთოქსი;
- დეპარტამენტმა წარმატებით გაიარა ეროვნული აკრედიტაციის ცენტრის მიერ ყოველწლიური შეფასება და აკრედიტაციის სფეროს გაფართოების სააკრედიტაციო აუდიტი.

შემუშავდა და დამტკიცდა 9 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა (SOP):

- ხარისხის კომიტეტს განსახილველად და შემდგომ დასამტკიცებლად გადაეგზავნა 9 (ცხრა) ახალი სოპ-ი;
- განახლდა: 6 სოპ-ი; 1 ალგორითმი;
- ლაბორატორიაში მიმდინარეობს 7 დაავადებაზე ვერიფიკაციის პროცესი;
- საკვალიფიკაციო ტესტირების პანელის ოთხნობიანი გეგმა.

ტრენინგები და სემინარები:

- ბიოსაფრთხოების განახლებადი ტრენინგი ლუგარის მესამე დონის ლაბორატორიაში;
- ბრუცელოზის დიაგნოსტიკის მეთოდების განახლებადი ტრენინგი, ბრუცელოზის რეფერალური ლაბორატორია;
- მიკოპლაზმოზის, კონტაგიოზური აგლაქტია და თხის კონტაგიოზური პლევროპნევმოზის დიაგნოსტიკა სეროლოგიური და მოლეკულური დიაგნოსტიკის მეთოდებით.
- ლაბორატორიის მოლეკულური ბიოლოგიის თანამშრომლები აქტიურად მონაწილეობენ ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოსა (IAEA) და მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების (WHO) მიერ ერთობლივად ორგანიზებულ ტრენინგებსა და ვებინარ შეხვედრებში.
- პრევენტაცია ონლაინ ვორქშოფზე „ლაბორატორიის ბიოსაფრთხოების ნორმების შეფასება“ (IAEA);
- მოლეკულური ბიოლოგიისა და სეროლოგიის მეთოდებით;
- ღორის აფრიკული ცხელების დიაგნოსტიკის სასწავლო კურსი (IAEA);
- მთლიანი გენომის სექვენირების პლატფორმის განვითარება და ბიონფორმაციული მონაცემების დამუშავების თემაზე ვებინარ შეხვედრაში მონაწილეობა (IAEA);
- მოლეკულური ბიოლოგიისა და სეროლოგიის მეთოდებით;
- ცხოველთა დაავადებების ნოდულარული -დერმატიტის, ცხვრისა და თხის ყვავილის, წვრილფეხა რქოსანის ჭირის ადრეული დიაგნოსტიკის სასწავლო კურსი (IAEA);
- ვირუსოლოგიისა და მოლეკულური ბიოლოგიის ლაბორატორიაში ბრუცელოზის დიაგნოსტიკის მეთოდების სწავლების კურსი გაიარეს მესტიისა და საჩხერის ლაბორატორიის დირექტორებმა და მთავარმა სპეციალისტებმა;
- მოლეკულური ბიოლოგიის ლაბორატორიაში ცოფის ვირუსის რეალურ დროში პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქციით (PCR) დიაგნოსტიკის სწავლების კურსი გაიარეს ქუთაისის ლაბორატორიის სპეციალისტებმა;
- ლაბორატორიის მოლეკულური ბიოლოგიის თანამშრომლები აქტიურად მონაწილეობენ ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოსა (IAEA) და მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციების (WHO) მიერ ერთობლივად ორგანიზებულ, COVID-19 ტესტირების შესახებ ვებინარ შეხვედრებში.
- მაიმუნის ყვავილის ვირუსის ეპიდემიოლოგიური სიახლე რეკომენდაციები ლაბორატორიული ტესტირებისათვის (ონლაინ ტრენინგი, შვეიცარია);

- ტრენინგი თანამშრომელთა საქმიანობის შეფასებასთან დაკავშირებით;
- ტრენინგი გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფარგლებში - „საჯარო მმართველობის რეფორმის მხარდაჭერა საქართველოში“, მონვეული ექსპერტი - თამარ სიმონგულაშვილი;
- ბიოუსაფრთხოების მესამე დონის ლაბორატორიის განახლებული ტრენინგი - ლუგარის ლაბორატორიაში;
- ტრენინგი ყირიმ - კონგოს ჰემორაგიული ცხელების გამომწვევი ვირუსის დიაგნოსტიკების სეროლოგიური და მოლეკულური მეთოდები მადრიდის ცხოველთა ჯანმრთელობის კვლევის ცენტრში BSL -3; თამარ ბაისონაშვილი;
- EDL - ILRI სემინარების სერია 2022 (ონლაინ ტრენინგი) ანტიმიკრობული რეზისტენტობა ანტიბიოტიკების მიმართ მგრძობელობის განსაზღვრა დიფუზური მეთოდით; ერიკა მატუჩეკი;
- სამეცნიერო ნაშრომების წერა, ორგანიზებული მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის მიერ. ონლაინ ჩართვა; თამარ ბაისონაშვილი;
- საქართველო - აზერბაიჯანის ლაბორატორიების თანამშრომლობა - ხელშეკრულების მომზადებაში მონაწილეობა, პრეზენტაცია; მ. ნიკოლაიშვილი, მ. კოხრეიძე;
- ლაბორატორიის სპეციალისტებმა ჩაუტარეს სწავლებები - სამ თვიანი სასწავლო კურსი - სამოქალაქო კვლევებისა და განვითარების გლობალური ფონდის (CRDF) პროგრამით, რომელიც მოიცავდა ჯილხის ბაქტერიოლოგიური და მოლეკულური ბიოლოგიის დიაგნოსტიკის მეთოდებს, კვლევებთან დაკავშირებული ბიოუსაფრთხოებისა და ბიოდაცვის პრინციპებს, რისკების იდენტიფიცირებას; სასწავლო კურსის ფარგლებში ტრენინგი ჩაუტარდა - ანბარის უნივერსიტეტის ასისტენტ, პროფესორს;
- სწავლება ჩაუტარდა სვანეთისა და საჩხერის ლაბორატორიის უფროსებს, რძის კალიფორნიული მასტიტის ტესტზე;
- საკვალიფიკაციო ტესტირებაში მონაწილეობა, შემდეგ დაავადებებზე: ჯილხი, ბრუცელოზი, სალმონელოზი, სტაფილოკოკოზი;
- ტრენინგი თანამშრომელთა საქმიანობის შეფასებასთან დაკავშირებით;
- ტრენინგი გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფარგლებში - „საჯარო მმართველობის რეფორმის მხარდაჭერა საქართველოში“, მონვეული ექსპერტი - თამარ სიმონგულაშვილი;
- ტრენინგი საერთაშორისო სტანდარტის ISO/IEC 17025:2017 „ზოგადი მოთხოვნები ტესტირებისა და კალიბრაციის ლაბორატორიების კომპეტენციის შესახებ" და მისი გამოყენება;
- მივლინება CRDF გლობალის მიერ ორგანიზებულ CTR ბიომეცნიერებების გამართულ შეხვედრაზე; თამარ ბაისონაშვილი;

- ტრენინგი შემდეგ დაავადებებზე: მიკოპლაზმა, კონტაგიოზური აგალაქტია და კონტაგიოზური თხის პლევროპნევმონია;
- მომზადდა პროფესიული ტესტირების პანელი ქუთაისის ზონალური ლაბორატორიისათვის ფუტკრის ამერიკულ და ევროპული სიდამპლეზე, ასევე მომზადდა შიდა საკვალიფიკაციო ტესტირების პანელი (PT) ქუთაისისა და ახალციხის ბაქტერიოლოგიის ლაბორატორიებისათვის, შემდეგ დაავადებებზე: ჭილეხი, ბრუცელოზი, სალმონელოზი, სტაფილოკოკი.
- ქუთაისის ზონალურ-დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის სპეციალისტებს - ცოფის ლაბორატორიაში, ჩაუტარდათ ტრენინგები ცოფის დიაგნოსტიკის მეთოდების შესასწავლად;
- ტრენინგები ქუთაისის ზონალურ-დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის მთავარ სპეციალისტებს „თავის ქალის ტრეპანაციის“ შესასწავლად;
- ექსპერტიზა - თბილისის ზღვის ტერიტორიაზე, ზოოპარკში ცხენის ლეშზე; გაგა ოსიაშვილი
- ტრენინგები; ფრინველის გრიპის შესახებ, სპეციალისტების და სტუდენტების დასაქმებასთან დაკავშირებით.

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

- პროფესიული ტესტირება ფრინველის გრიპზე ინგლისი (APHA);
- შიდა ლაბორატორიული ქსელის შემადგენელი სტრუქტურებისათვის მომზადდა ბრუცელოზის, თურქულის და ლეიშმანიოზის საკვალიფიკაციო ტესტირების პანელები.

შეხვედრებსა სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

- ვეტერინარული დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის ხარისხის უზრუნველყოფის სიმპოზიუმი - Virtual Veterinary Diagnostic Laboratory Quality Assurance Symposium (VDLQA). USDA/Animal and Plant Health Inspection Service (APHIS);
- გორის; მარნეულის, დუშეთის ახალციხისა და ქუთაისის ლაბორატორიებში - ბრუცელოზის სადიაგნოსტიკო FPAპარატის Sentry 201-ის კალიბრაცია;
- შეხვედრა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილესა და ფერმერებთან;
- შეხვედრა ყვარლის ბაგის წარმომადგენელთან და თურქ კერძო ლაბორატორიის წარმომადგენელთან;
- შეხვედრა მზარეულებთან: პრევენტაცია, კითხვა პასუხი;
- ონლაინ შეხვედრა: მიკოპლაზმა, კონტაგიოზური აგალაქტია და კონტაგიოზური თხის პლევროპნევმონია - დიდი ბრიტანეთის მცენარეთა და ცხოველთა ჯანმრთელობის სააგენტო (APHA);
- შეხვედრა მომხმარებელთა ინტერესების საზოგადოებრივი დამცველის სამსახურის წარმომადგენლებთან;
- შეხვედრა საქართველოში აკვაკულტურის მდგრადი განვითარების ეროვნული სტრატეგიის შემუშავება - FAO;
- ცენტრალური აზიისა და კავკასიის ბიოსაფრთხოების ასოციაციის BACAC ორგანიზებით კონფერენციაში მონაწილეობა;
- შეხვედრა კამპანიის ფარგლებში - "იცნობდე შენს უფლებებს კომუნიკაციების სფეროში“;
- მიკრობიოლოგიური და მოლეკულური PCR ტესტირების ლაბორატორიების ხარისხის კონტროლი;
- DTRA სთან ონლაინ შემაჯამებელი შეხვედრა დასრულებულ პროექტებთან დაკავშირებით;
- ონლაინ შეხვედრა ბრუცელოზის რეფერალურ ლაბორატორიის სპეციალისტებთან თემზე Brucella spp - ის კულტურის იზოლაცია და იდენტიფიკაცია;

- სემინარი (ონლაინ) საქართველოს გამოცდილება სურსათისა და ვეტერინარიის ლაბორატორიულ დიაგნოსტიკაში მოლეკულურ - გენეტიკური მეთოდების გამოყენებით, მონაწილე ორგანიზაცია უკრაინიდან /Participant from Ukraine;
- ლაბორატორიული დიაგნოსტიკისა და ვეტერინარული - სანიტარული ექსპერტიზის სახელმწიფო სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი და სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია;
- პრეზენტაცია: ჯილენის კვლევის თანამედროვე მეთოდები.
- პრეზენტაცია ხორცისა და თევზის სიახლის დიაგნოსტიკასა და პარაზიტულ დაავადებებზე;
- საგზაო რუკის შემუშავებაში მონაწილეობა დაავადებათა კონტროლის ცენტრის და სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტებთან ერთად გლობალური სტანდარტების და ხარისხის პროგრამის ფარგლებში (აშშ).

სტუდენტების გადამზადება:

- ცოფის ლაბორატორიაში სტაჟირება გაიარა ტექნიკური უნივერსიტეტის მეცხოველეობის ფაკულტეტის IV კურსის 8 სტუდენტმა;
- ცოფის ლაბორატორიაში სტაჟირება გაიარა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის აგრარული მეცნიერებების ბიოსისტემების ინჟინერიის ფაკულტეტის IV კურსის 8 სტუდენტმა;
- სტაჟირება გაიარა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგიური ფაკულტეტის IV კურსის 23 სტუდენტმა.
- საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის და ტექნიკური უნივერსიტეტის აგრარული მეცნიერებების და ბიოინჟინერიის ფაკულტეტის სტუდენტების რამდენიმე ჯგუფს, სხვადასხვა დროს, ჩაუტარდათ ცხოველების და ფრინველების სხვადასხვა დაავადებებზე, სემინარები პათ. ანატომის, პარაზიტოლოგიის და ჰისტოლოგიის დიაგნოსტიკის საკითხებზე; - გაიარეს პრაქტიკული სწავლება და გავაცანით პათ.მორფოლოგიური კვლევების და პარაზიტოლოგიის ლაბორატორიის პრაქტიკული მუშაობის პრინციპები;
- პარაზიტოლოგიაში სტაჟირებაზე იმყოფებოდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგიის ფაკულტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი.

სურსათის კვლევის დეპარტამენტი

2022 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 17 კვლევა:

- მარცვლეულში აფლატოქსინის B1-ის განსაზღვრა მაღალეფექტური სითხური ქრომატოგრაფიის (HPLC) გამოყენებით. (Determination of Aflatoxin B1 and sum of aflatoxins - B1, B2, G1, G2 in grains by high efficiency liquid chromatography (HPLC));
- ამიტრაზის და მისი მეტაბოლიტების განსაზღვრა თაფლში QuEChers-ის მეთოდით LC/MS/MS-ის გამოყენებით. (Determination of Amitraz and its metabolites in honey by QuEChers method using LC/MS/MS);
- ბრომუკონაზოლის და კლოტრიმაზოლის განსაზღვრა თაფლში QuEChers-ის მეთოდით LC/MS/MS-ის გამოყენებით. (Determination of Bromuconazole and Clotrimazole in honey by QuEChers method using LC/MS/MS);
- ტეტრაციკლინის ჯგუფის: ტეტრაციკლინის, ოქსიტეტრაციკლინის და ქლორტეტრაციკლინის განსაზღვრა ქსოვილში CHARM II ანალიზატორის გამოყენებით. (Determination of Tetracyclines group by CHARM II analyzer);
- აფლატოქსინ M1-ის განსაზღვრა რძეში CHARM II ანალიზატორის გამოყენებით. (Determination of Aflatoxin M1 by CHARM II analyzer);

- პესტიციდების განსაზღვრა ხილში, ბოსტნეულში და წვენებში CHARM II ანალიზატორის გამოყენებით. (Determination of pesticides in fruit, vegetables and juices by CHARM II analyzer);
- აფლატოქსინ B1-ის განსაზღვრა მარცვლეულსა და ცხოველთა საკვებში CHARM II ანალიზატორის გამოყენებით. (Determination of Aflatoxin B1 in grain and feed by CHARM II analyzer);
- ამფენიკოლების ჯგუფის განსაზღვრა ქსოვილში CHARM II ანალიზატორის გამოყენებით (Determination of Amphenicol group in tissue using CHARM II analyzer);
- E.coli-ს გამოვლენისა და ყველაზე ალბათური რიცხვის განსაზღვრის მეთოდი (The method for determining the probable number e of E.coli);
- კამპილობაქტერიების აღმოჩენის DA მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში. (method for detection of Campylobacter in food and animal feed);
- კამპილობაქტერიების დათვლის DA მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში (Method for enumeration (DA) in food and animal feed);
- სუფრის მარილის მასური წილის განსაზღვრა პურ-ფუნთუშეულში (Determination of the mass fraction of salt in bread-cookies);
- შაქრების განსაზღვრა ფქვილის საკონდიტრო ნაწარმში (Determination of sugars in flour confectionery);
- შაქრების განსაზღვრა პურ-ფუნთუშეულში (Determination of sugars in bread and cookies);
- შაქრების განსაზღვრა რძემჟავა პროდუქტში (Determination of sugars in lactic acid product);
- ქათმის გაყინულ ტანხორცში ჭარბი წყლის შემცველობის განსაზღვრა წვეთოვანი მეთოდით (Determination of excess water content in frozen chicken meat by drip method);
- პურის მასური წილის განსაზღვრა ხორცპროდუქტში (Determining the mass share in the meat products).

დეპარტამენტში დაინერგა და აკრედიტაციის პროცესშია შემდეგი მეთოდები:

- ცეფალოსპორინების განსაზღვრა თაფლში და რძეში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით. (Determination of cephalosporins in honey and milk by a triple quadrupole mass spectrometer (TSQ QUANTIS) coupled to a liquid chromatograph);
- ვერცხლისწყლის განსაზღვრა თევზში და ხორცში ვერცხლისწყლის ატომურ-აბსორბციული სპექტრომეტრის AMA 254 – Advanced Mercury Analyser - ის გამოყენებით;
- (Determination of mercury in fish and meat using mercury atomic absorption spectrometer AMA 254 – Advanced Mercury Analyser);
- ვერცხლისწყლის განსაზღვრა წყალში ვერცხლისწყლის ატომურ-აბსორბციული სპექტრომეტრის AMA 254 – Advanced Mercury Analyser - ის გამოყენებით. (Determination of mercury in water using mercury atomic absorption spectrometer AMA 254 – Advanced Mercury Analyser).

შემუშავდა და დამტკიცდა 17 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა (SOP).

ტრენინგები და სემინარები:

- საერთაშორისო კონსულტატის - ვადიმს ბარტკევიჩის (ინსტიტუტი BIOR, რიგა, ლატვია) მიერ ჩატარდა ტრენინგი - „ცეფალოსპორინების ნარჩენების განსაზღვრა თაფლში სითხური ქრომატოგრაფ/მას-სპექტრომეტრ/მას-სპექტრომეტრის გამოყენებით (LC/MS/MS)“. სწავლაში მონაწილეობდნენ ლაბორატორიის მთავარი სპეციალისტები მარიკა მიქიაშვილი და მარიამ მაყაშვილი;
- 18 - 20 მაისს ლაბორატორიის უფროსმა სპეციალისტმა მარიკა ხაჩიძემ 2022 წლის მივლინებული იყო ქ. ბათუმში, სსიპ „ლაბორატორიული კვლევით ცენტრში“ სწავლებაზე, რომელიც იყო დაკავშირებული არასაკვები საღებავების (სუდანი I, სუდანი II, სუდანი III, სუდანი IV, პარა წითელი) განსაზღვრასთან საკვებ პროდუქტებში;

- მსოფლიო ბანკის თაფლის პროექტის ფარგლებში საერთაშორისო კონსულტანტის ვადიმს ბარტკევიჩის მიერ ჩატარდა სწავლება თაფლში ამინოგლიკოზიდების განსაზღვრაზე LC/MS/MS -ის გამოყენებით;
- მსოფლიო ბანკის თაფლის პროექტის ფარგლებში საერთაშორისო კონსულტანტის ვადიმს ბარტკევიჩის მიერ ჩატარდა სწავლება თაფლში სულფანამიდების განსაზღვრაზე LC/MS/MS -ის გამოყენებით;
- სწავლება დანიის ვეტერინარული და სურსათის ადმინისტრაციის ლაბორატორიაში: ლაბორატორიის მენეჯმენტი და ხარისხის უზრუნველყოფა; ტრენინგი ანალიტიკურ მეთოდებში: ანტიბიოტიკების განსაზღვრა ხორცში LC -MS/MS-ის გამოყენებით;
- შედეგების; ინტერპრეტაცია: LC-MS/MS ყოველდღიური მოვლა; სკრინინგისა და დამადასტურებელი მეთოდების ვალიდაცია; ნარჩენების კონტროლის ეროვნული გეგმა;
- ინსტიტუტი - BIOR, რიგა, ლატვია - ორგანოლუბტიკური მაჩვენებლის განსაზღვრა;
- ვორქშოპი - "Improving World Trade Organization Sanitari and Phytosanitary transparency in Georgia;
- Training organized by USDA and TUV NORD - Training on ISO/IEC 17025:2017 — Challenges of Practical Implementation and Maintenance of the Standard in Testing Laboratories, including Food Safety Area;
- საქართველო, NCDC - ანტიმიკრობიული რეზისტენტობის განსაზღვრა დისკ- დიფუზიის მეთოდის გამოყენებით;
- SLA შრომის და ბიოუსაფრთხოების განახლებადი ტრენინგი.

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

- კოაგულაზა დადებითი სტაფილოკოკის აღმოჩენა და დათვლა რძის ფქვილში;
- მძიმე მეტალების განსაზღვრა კაკაოს ფხვნილში;
- მძიმე მეტალების განსაზღვრა სასმელ წყალში;
- დითიოკარბამატული პესტიციდების განსაზღვრა სალათის პიურეში;
- აფლატოქსინი M1 განსაზღვრა რძის ფხვნილში;
- საკვები დანამატების (საღებავების) განსაზღვრა ცხარე წინააპში;
- ლაბორატორიათშორისი შედარება - მცენარეულ ზეთში ნაჯერი, უჯერი ცხიმოვანი მჟავების და ტრანსცხიმების შემცველობის განსაზღვრა.

სტუდენტების გადამზადება.

- სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის, სურსათის კვლევის დეპარტამენტში სასწავლო პრაქტიკა გაიარა 25 სტუდენტმა.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო- კვლევითი ცენტრი

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია: აგრარული მეცნიერების, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის წარმოების განვითარების, მეცნიერული მხარდაჭერა, მცენარეთა და ცხოველთა აგრო-ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნება, სელექციური პროცესების წარმართვა, ჯიშთა გამოცდა, საკოლექციო წარგაობებისა და გენბანკის შექმნა, ცხოველთა ხელოვნური განაყოფიერებისა და სანაშენე საქმიანობის ხელშეწყობა, თესლისა და სარგავი მასალის სტანდარტებისა და სერტიფიცირების სისტემის შემუშავება და განხორციელება, ყურძნის ხილისა და სხვა სოფლის მეურნეობის პროდუქტთა შენახვა-გადამუშავების თანამედროვე მეთოდების კვლევა-გავრცელება, მცენარეთა მავნებელ დაავადებებთან ბრძოლის ინტეგრირებული დაცვის სისტემების შემუშავება, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა სამანქანო ტექნოლოგიების სრულყოფა, ახალი ტექნოლოგიების გავრცელება, სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროში რისკის შეფასების უზრუნველყოფა, ბიომეთოდების შემუშავება, ბიომეურნეობების განვითარების ხელშეწყობა და სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულ პირთა ექსტენციაში თანამონაწილეობა.

ინფრასტრუქტურა

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრს სახელმწიფო საკუთრებაში და მმართველობის უფლებით გააჩნია კეთილმოწყობილი სასოფლო-სამეურნეო ბაზები, თანამედროვე ლაბორატორიები და საცდელ-სადემონსტრაციო ნაკვეთები:

- მრავალწლოვანი (ვაზი, ხეხილი, აგრო-სატყეო) კულტურების საკვლევ-სადემონსტრაციო ბაზა (სოფ.ჯილაურა, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- ერთწლოვანი (მარცვლოვანი, პარკოსანი, ბოსტნეული, ბალჩეული, ტექნიკური) კულტურების საკვლევ-სადემონსტრაციო ბაზა (სოფ. წილკანი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის 2 ლაბორატორია (სოფ.ჯილაურა, მცხეთის მუნიციპალიტეტი და სოფ. ანასეული, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი);
- მცენარეთა ვირუსული ფიტოპლაზმური და ბაქტერიული დაავადებების კვლევის ELISA და RT PCR ლაბორატორია (სოფ.ჯილაურა, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- თესლის ხარისხის ლაბორატორია (სოფ. წილკანი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- პროფ. ივანე სარიშვილის სახელობის ნიადაგის კვლევის ლაბორატორია (სოფ. წილკანი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- მცენარეთა მიკროკლონური (in vitro) გამრავლებისა და უვირუსო სარგავი მასალის კვლევის ლაბორატორია (სოფ. წილკანი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი);
- თუთის აბრეშუმხვევის სანაშენე ლაბორატორია (სოფ.წილკანი, მცხეთის მუნიციპალიტეტი)
- მეცხოველეობის სანაშენე, სასელექციო-კვლევითი სადგური (სოფ. განთიადი, დმანისის მუნიციპალიტეტი);
- შინაური ცხოველებისა და ფრინველების საცდელ-სადემონსტრაციო საკვლევო ფერმა (კრწანისი, გარდაბნის მუნიციპალიტეტი);
- მეფუტკრეობის სანაშენე სადგური (სოფ. მუხური, ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი);
- სასათბურე კომპლექსი, 6 დიდი და 27 პატარა მზის სისტემის სათბური (სოფ. შულავერი, მარნეულის მუნიციპალიტეტი);
- სასელექციო, ჯიშთა გამოცდის სადემონსტრაციო ნაკვეთები საქართველოს 24 მუნიციპალიტეტში;
- „შპს ღვინის ლაბორატორია“- მმართველობის უფლებით (თბილისი);
- შპს ადამ ბერიძის სახელობის ნიადაგის, სურსათისა და მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის დიაგნოსტიკური ცენტრი "ანასეული" - მმართველობის უფლებით (სოფ. ანასეული, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი).

2022 წელს, სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრში აგრარული სექტორის განვითარების მეცნიერული მხარდაჭერის, მცენარეთა და ცხოველთა აგრო-ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების, თანამედროვე ტექნოლოგიების კვლევისა და დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით, საქმიანობა ხორციელდებოდა შემდეგი ძირითადი მიმართულებებით:

მრავალწლოვანი კულტურების აგროტექნოლოგიების სრულყოფა-შემუშავება და გენოფონდის შენარჩუნება:

- ხეხილის ჯიშების ინტროდუქციის, შესწავლისა და მათგან საუკეთესოების შერჩევის მიზნით, ჯიდაურას მრავალწლოვანი კულტურების სადემონსტრაციო ბაზაზე გაშენდა ხეხილის ინტროდუქციებული ჯიშების ახალი საკოლექციო ნაკვეთი;
- ადგილობრივი ჯიშების კოლექცია შეივსო 10- მდე ახალი ფორმით;
- განხორციელდა ვაშლის, მსხალის, ნუშის და კაკლის (26 ჯიშის) მორფოლოგიური აღწერა და ნაყოფის მექანიკური დახასიათება;
- ჩატარებულია საგაზაფხულო გასხვლა UFO-ს და ესპანური ბუჩქის მეთოდოლოგიით;
- ჩატარდა ახალი სისტემით ფორმირებული ბლის ხეების ნაზარდის ბიომეტრული მონიტორინგი;
- ჯიშებზე დაკვირვების შედეგებიდან გამომდინარე სარეკომენდაციოდ გამოიყო რამდენიმე ჯიშ: ვაშლი - სანსა, ფუჯიონი; მსხალი - დიუ კომისის დეჰანი, ბოჰემიცა, ბალი - კანადა ჯაიანტი, სკინა ქლიავი - შუგარ ტოპი,ოგისტ დელაითი, გარგარი - გოლდრიჩი, ატამი - როიალ მაჯესტიკი, მაქს 4 , პლეინ დელიშესი, ექსტრიმ გლობი, ხურმა - ფუიუ; ნუში - ფერადუელი, კაკალი - ჰოვარდი, ლარა, მინი კივი - ვეიკი; გოჯი ბერი - ფორმა 2010 (ჰოლანდიური), ფორმა -1 და ფორმა - 2.

მარცვლოვანი კულტურების ადგილობრივი გენოფონდის მოძიება-კონსერვაცია, ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან ადაპტაცია, ბიოქიმიური და კომერციული მარკვირების შესწავლა, ჯიშთა გამოცდა:

- საქპატენტს დასარეგისტრირებლად გადაეცა ხორბლის ახალი ჯიშ „ხვამლი“.
- მიღებულია ხორბლის სამი ენდემური სახეობის (მახა, ჩელტა ზანდური, დიკა) 1510 კგ საბაზისო თესლი ფერმერებთან შემდგომი გავრცელებისთვის.
- მიღებულია ხორბლის ორი ადგილობრივი ჯიშის (ახალციხის წითელი დოლის პური, შავფხა) 4960 კგ საბაზისო თესლი შემდგომი გავრცელებისთვის.
- მიღებულია სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სახელით დარეგისტრირებული ხორბლის ორი ახალი ჯიშის (საული 9, თბილისური 15) 1820 კგ საბაზისო თესლი შემდგომი გავრცელებისთვის.

- გამრავლების სანერგედან მიღებულია ხორბლის ორი სახეობების (კოლხური ასლი, გვანა ზანდური) 110 კგ სათესლე მასალა.
- მიღებულია სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სახელით დარეგისტრირებული შვრიის ახალი ჯიშის (არგო) 1100 კგ სათესლე მასალა შემდგომი გავრცელებისთვის.
- გამრავლების და სელექციური სანერგეებიდან მიღებულია ხორბლის ადგილობრივი ჯიშების სუპერელიტური თესლი შემდგომი გამრავლებისთვის.
- საერთაშორისო სანერგეებიდან გამორჩეული საშემოდგომო ხორბლის შვიდი, ქერის ექვსი ასევე საგაზაფხულო ხორბლის სამი, შიშველმარცვლიანი ქერის ექვსი პერსპექტიული ფორმის გამოცდა მიმდინარეობს სელექციურ სანერგეში.
- სარწყავი (24 IWWYT-IR) და ურწყავი ზონის (23 IWWYT-SA) სანერგეების 90 გენოტიპის შესწავლით გამოირჩა რეგიონისათვის ადაპტირებული, დადებითი სამეურნეო ნიშან-თვისებების მქონე CIMMYT-იდან მოწოდებული ხორბლის 24 ფორმა.
- მიღებულია ტრიტიკალეს 460 კგ თესლი.
- მიღებულია ჭვავის 220 კგ თესლი.

ბოსტნეული და ბაღჩეული კულტურების გენოფონდის მოძიება, აღდგენა, შენახვა, გავრცელების ხელშეწყობა:

- მიმდინარეობს ბოსტნეულ - ბაღჩეული, პარკოსანი და ტექნიკური კულტურების ადგილობრივი და შემოტანილი ჯიშების გენოფონდის გამდიდრება;
- ფერმერთა თესლით უზრუნველსაყოფად ხორციელდება ბოსტნეულ-ბაღჩეული და პარკოსანი კულტურების პირველადი მეთესლეობა;
- აგრობიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და გამდიდრების მიზნით მიმდინარეობს მრავალნაირი და ნაკლებად გავრცელებული ბოსტნეული კულტურების კვლევა.
- გრძელდება FAO / IAEA -ის მიერ მხარდაჭერილი საერთაშორისო პროექტი: კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტირებული, ბოსტნეული კულტურების ახალი მაღალმოსავლიანი ჯიშების მიღება ინდუცირებული მუტაგენების გამოყენებით.
- დასარეგისტრირებლად მომზადებულია სხვადასხვა კულტურების 16 გამორჩეული პერსპექტიული ფორმა.

თესლისა და სარგავი მასალის წარმოების განვითარების მხარდაჭერა:

- გრძელდება საქართველოში შემორჩენილი სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ტრადიციული ჯიშების მოძიება, იდენტიფიკაცია, UPOV-ის და CPVO-ის ტექნიკური მახასიათებლების მიხედვით დახასიათება და გასავრცელებლად დაშვებული ჯიშების ეროვნულ კატალოგში შეტანა;
- განახლდა მარცვლეულისა და პარკოსანი კულტურების ადგილობრივი ჯიშების ex-situ სამუშაო კოლექცია;
- ამჟამად გენბანკში საშუალო ვადით ინახება ხორბლის 500, სიმინდის 50 , ლობიოს 34 იდენტიფიცირებული ნიმუში;
- ახალი ჯიშების დაცვის საერთაშორისო გაერთიანების (UPOV)-ის მეთოდის მიხედვით დახასიათებულია ლობიოს ადგილობრივი ჯიშები: წითელი ადგილობრივი, ჩიტისკვერცხა, ქონა, ბორჯომულა, დედოფალა, შვიდკვირია, შულავერა და მერცხალა.
- 2021-2022 წლის მონაცემებით ეროვნულ კატალოგში შეტანილია სულ - 26 ჯიში. აქედან: ხორბლის - 14 ჯიში, მათ შორის: 6 ქართული და 8 უცხოური ჯიში, ასევე ვაზის 12 ჯიში.

- გრძელდება მრავალწლოვანი კულტურების სარგავი მასალის სერტიფიცირება.
- 2022 წელს გაცემულია მრავალწლოვანი კულტურების 12 სერტიფიკატი.
- ევროპის ტექნიკური რეგლამენტების საფუძველზე დამუშავდა დაფნის კულტურის სერტიფიცირების სქემის დეტალები;
- პროგრამის „თესლისა და სარგავი მასალების სერტიფიცირების სისტემის მხარდაჭერა საქართველოში“ ფარგლებში გაცემულია ხარისხის დამადასტურებელი 29 სერტიფიკატი;
- განხორციელდა 27 სანერგე მეურნეობის დოკუმენტალური და სავლე მონიტორინგი, აღებული იქნა სარგავი მასალის საანალიზო ნიმუშები;
- ხორბლის თესლის მწარმოებლებთან განხორციელდა სათესლე ნაკვეთების სავლე ინსპექტირებები 10 ფერმერთან;
- ჩატარდა ხორბლის სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული სათესლე მასალის საკონტროლო დანაყოფების გამოცდა;
- კონსულტაციების და რეკომენდაციების გაწევის მიზნით, გრძელდება ფერმერებთან შეხვედრები.

მცენარეთა ინფორმირებული ღაცვის სისტემების კვლევა:

- კენკროვანი კულტურების მავნე ორგანიზმებთან ბრძოლის ინტეგრირებული სისტემის შემუშავების მიზნით დასავლეთ (ზუგდიდის, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტები) და აღმოსავლეთ (მცხეთის, გარდაბნის, თიანეთის მუნიციპალიტეტები) საქართველოში გამოვლენილია:
- ლურჯი მოცვის 2 დაავადება, 4 მავნებელი, 5 დომინანტური და 1 სარეველა მცენარე;
- ჟოლოს 4 დაავადება, 2 მავნებელი, 1 ბუნებრივი მტერი, 5 დომინანტური სარეველა მცენარე;
- უეკლო მაცვლის 2 მავნებელი.
- ხეხილოვანი კულტურების მავნე ორგანიზმებთან ბრძოლის ინტეგრირებულ სისტემაში ბიოლოგიური მეთოდების შემუშავების და ჩართვის მიზნით:
- გამოკვლეულია თხილის, ატმის და ვაშლის 2-2, ქლიავის 1 სოკოვანი ეთიოლოგიის დაავადება;
- დადგენილია ხეხილოვანი კულტურების დაავადებების წინააღმდეგ 3 ახალი ბიოლოგიური პრეპარატის ეფექტურობა;
- მოძიებულია თხილის ბუგრის 1 ბიოაგენტი აღმოსავლეთ საქართველოში;
- დადგენილია აზიური ფაროსანას გაზაფხულის პოპულაციაში პათოგენის - *Nosema maddoxii* გავრცელების ინტენსივობა გურიისა და სამეგრელოს რეგიონებში;
- გრძელდება თხილის და ვაზის ვირუსული, ფიტოპლაზმური, ბაქტერიული დაავადებების კვლევა იმუნოფერმენტული (ELISA) და მოლეკულური (PCR) მეთოდებით
- პირველად საქართველოში, ათვისებულია სწრაფი, სავლე PCR მეთოდი (BioRanger-ის გამოყენებით);
- ჯილაურას ბაზაზე განხორციელდა ვაზის საძირის და სადედეს კვლევა და 4 სახის ვირუსული ინფექციის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა;
- ვაზის სარგავი მასალის სერტიფიცირების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით, EPPO-სტანდარტების გათვალისწინებით ELISA ლაბორატორიული მეთოდით განხორციელდა კვლევა ვირუსული ინფექციების არსებობაზე
- ვირუსულ დაავადებაზე შემოწმებულია ფილოქსერაგამძლე 5 ჯიშის 50 საძირე და კულტურული ვაზის 20 ჯიშის 100 სანამყენე-საკვირტე მცენარე; გამოვლენილია უვირუსო მცენარეები.

ტყის იშვიათი სახეობების გენეტიკური რესურსების შესწავლა, აგროსაფეო კულტურების კვლევა და ბიოდაინფორმაციის მოწყობა:

- საქართველოს აგროკლიმატური პირობებისათვის ვერხვის მრავალმიზნობრივი პლანტაციების გაშენების სქემების დამუშავების მიზნით, კოლექციაში განხორციელდა საქართველოში ბუნებრივად გავრცელებული სახეობის *Populus tremula* დაკალმება;
- ვერხვის შერჩეული 6 ფორმით გაშენდა ახალი საცდელი პლანტაცია ორი სქემით (მოკლე და საშუალო როტაციის); მცენარეებზე განხორციელდა ფენოლოგიური დაკვირვებები;
- ვერხვის პლანტაციების გასაშენებლად მომზადდა ბროშურა ფერმერებისთვის;
- თუთის რეზისტენტული და მაღალპროდუქტიული ჯიშებისა და ფორმების შესწავლის მიზნით, მცენარეთა ფენოლოგიური დაკვირვების შედეგად გამოვლინდა თუთის საადრეო და საგვიანო სამი ფორმა;
- კანქვეშა მყნობის მეთოდით დამუშავდა თუთის დაბალპროდუქტიული ნარგაობებიდან მაღალპროდუქტიული პლანტაციების სწრაფად მიღების მეთოდი.
- დაიგეგმა სამუშაოები ზოგიერთი სამკურნალო მცენარის შესწავლისა და კულტივირების ტექნოლოგიური სქემის შემუშავების მიზნით;
- კულტივირების ტექნოლოგიური სქემა შემუშავებულია სამკურნალო ტუხტისთვის (*Althaea officinalis*);
- დამატებით გაშენდა კალენდულას (გულყვითელას) *Calendula officinalis* მცირე პლანტაცია, რომელზედაც გრძელდება კვლევები;
- გოჭიბერის ფოთლისა და თეთრი თუთის ფოთლისგან მომზადდა ექსპერიმენტული ჩაი.

რისკის შეფასების შესაძლებლობების გაზრდა:

- ეროვნულ დონეზე შემუშავებულ ქართულ სასურსათო პროდუქტთა ნუტრიენტული შემცველობის ბაზას დაემატა 77 ახალი ერთეული. მონაცემთა ბაზა მზადაა კომპიუტერული უზრუნველყოფის პროგრამაში (Nutritics) ინტეგრირებისთვის;
- განხორციელდა 12 ნაციონალური კერძის რეცეპტის სტანდარტიზება და დადგინდა ნუტრიენტული მახასიათებლები;
- განსაზღვრულ იქნა ბროილერში გავრცელებული *Campylobacter jejuni*-ის და *Campylobacter coli*-ის პოპულაციებში ფტორქინელონის ჯგუფის ანტიბიოტიკების მიმართ რეზისტენტულობის აღმოცენების რისკის ალტერნატიული გზები; შემუშავებულია კვლევის ექსპერიმენტული მოდელი და მოძიებულია პირველადი მონაცემები;

- საქართველოში ინვაზიური მწერის - ფრთალაქიანი დროზოფილას რისკის შეფასების მიზნით, განისაზღვრა თვისობრივი და რაოდენობრივი შესწავლის მეთოდები. EPPO-ს (ევროპის მცენარეთა დაცვის ორგანიზაცია) მიერ რეკომენდებული პროგრამის „CAPRA“ თვისობრივი მეთოდის გამოყენებით განისაზღვრა საქართველოს ტერიტორიაზე ფრთალაქიანი დროზოფილას შესაძლო შემოჭრის, გავრცელების, დამკვიდრების რისკის დონეები და შემუშავდა რისკის შეფასების სამეცნიერო დასკვნა- რეკომენდაციები;
- საქართველოში გარეული და მიუსაფარი ცხოველებიდან შინაური ცხოველების ცოფით ინფიცირების რისკის შეფასების პროექტის ფარგლებში მოძიებული და გაანალიზებული იქნა ცოფით ინფიცირების რისკის შეფასებასთან დაკავშირებით საერთაშორისო მეთოდოლოგია, სამეცნიერო კვლევები და გამოცდილების შესახებ ინფორმაცია. მომზადდა რისკის შეფასების მოდელი რისკის თვისობრივი შეფასებისათვის.
- ჩატარდა NCBI -ის ბაზაში არსებული საქართველოში გამოყოფილი ცოფის გამომწვევი აგენტის იზოლატების გენოტიპური მონაცემების ნუკლეოტიდური ანალიზები, რომლის შედეგებზე დაყრდნობით, გამოთქმულია მტკიცე მოსაზრება, რომ აღნიშნული პათოგენით ინფიცირებული ძაღლის პოპულაციები შეიძლება წარმოადგენდნენ ძროხებში ცოფის აღმოცენების და გავრცელების რისკ ფაქტორს საქართველოში.

საქართველოს მიწის ფონის შესწავლის და ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესება:

- მიღებულია კვლევის შედეგები ნიადაგის 25 ათასი ჰა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ფართობზე თეთრიწყაროს, ბოლნისის, მარნეულის, სიღნაღის და დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტებში;
- აღებული და ლაბორატორიულ პირობებში შესწავლილია ნიადაგის 202 ნიმუში;
- განახლებულია ელექტრონულ მონაცემთა ბაზა ნიადაგის ეროზიის და ნიადაგში მაკროელემენტების (აზოტი, ფოსფორი, კალიუმი) შემცველობის ამსახველი 1:2 000 000 მასშტაბის ციფრული რუკების შესაქმნელად - გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) ნიადაგის საერთაშორისო თანამშრომლობის სამდივნოს (GSP) მიერ შემუშავებული მეთოდოლოგიის გამოყენებით;
- გამოკვლეული ნიადაგის 60 ნიმუში;

- ვაზის და თხილის კულტურისთვის ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესების მიზნით მომზადდა 3 რეკომენდაცია;
- კვლევებზე დაყრდნობით განახლდა მიღებული შედეგების ელექტრონული მონაცემთა ბაზა.

მცენარეული სასუქებისა და ბიოპრეპარატების კომპლექსური გამოყენების შესაძლებლობების კვლევის ფარგლებში:

თესლბრუნვების, მწვანე სასუქებისა და ბიოპრეპარატების კომპლექსური გამოცდის ფარგლებში:

- ესპარცეტზე, ქერზე, ხორბალზე, ჭვავსა და შვრიაზე გამოიცადა 9 ბიოპრეპარატი და მიმდინარეობს მონაცემთა დამუშავება;
- მიღებული კვლევის შედეგების მიხედვით მზადდება რეკომენდაცია თესლბრუნვების, მწვანე სასუქებისა და ბიოპრეპარატების კომპლექსური გამოყენების შესაძლებლობებზე.
- გრძელდება ალელოპათიის (მცენარეთა ურთიერთგავლენის) და მისი სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკაში გამოყენების შესაძლებლობების მეცნიერული კვლევა;
- მიმდინარეობდა შერეულ ნათესებში პესტიციდური აქტივობის მცენარეთა გამოყენების შესაძლებლობების კვლევა.
- გამოიცადა 15 ბიოპრეპარატი და მიმდინარეობს მიღებული შედეგების დამუშავება;
- მიმდინარეობდა ქართული კაოლინის და ბენტონიტური თიხის კომპოზიტის გავლენის შესწავლა ბოსტნეულ კულტურებზე;
- მიმდინარეობდა კვლევითი სამუშაოები ქერის ქართული გენოფონდის შენარჩუნების ასევე სამარცვლე, სალუდე, საფურაჟე ქერის ჯიშების გამოვლენის და შეფასების მიმართულებით.
- ჩატარდა ქერის ჯიშების მახასიათებლების შეფასება მორფოლოგიური, ბიოლოგიური და სამეურნეო ნიშან-თვისებებით;
- შესწავლილია ჩანოლის, დაავადებების და მავნებლების მიმართ გამძლეობა;
- განხორციელდა ქერის შერჩეული ჯიშების შეფასება ორგანოლეპტიკური და ფიზიოლოგიური კრიტერიუმების მიხედვით;

საქართველოში გავრცელებული შინაური ცხოველების, ფრინველების, თევზების და საშენობლო-სასარგებლო მწერების ადგილობრივი ჯიშების და პოპულაციების აღდგენა-გაუმჯობესება და გენეტიკური ბანკის შექმნა:

- მიმდინარეობდა მსხვილფეხა რქოსანი საქონლის ადგილობრივი ჯიშების და პოპულაციების მოძიება, შესწავლა, სანაშენე ბირთვების ჩამოყალიბება;
- მიმდინარეობდა უძველესი ქართული მთის ჯიშის ძროხის, ასევე კავკასიური ნაბლას პროდუქტიულობის, რძის ქიმიური შედგენილობის და სხვა სამეურნეო მაჩვენებლების კვლევა;
- გრძელდებოდა საქართველოში შემოყვანილი მაღალპროდუქტიული ჯიშების მოშენების ეფექტურობის შესწავლის სამუშაოები.
- დმანისის სასელექციო სადგურის ბაზაზე შექმნილია კავკასიური ნაბლა ჯიშის სანაშენე ბირთვი 20 სულ პირუტყვზე.
- ხობის მუნიციპალიტეტის სოფ.შავლელებში შექმნილია გადაშენების ზღვარზე მყოფი მეგრული წითელი ჯიშის ძროხის ტიპური ნახირი, გრძელდება მისი შესწავლის სამუშაოები;
- შესწავლილია ინტროდუცირებული ჯიშების მომშენებელი 18 ინდუსტრიული ფერმერული მეურნეობის მდგომარეობა;
- ფერმერებზე გადაცემული ნახევრადნაზმატყლიანი და ნაზმატყლიანი ცხიმკუდიანი ცხვრის სულადობაზე (72 სული) და იმერული ცხვრის სულადობაზე (55 სული) მიმდინარეობს სასელექციო სამუშაოები;

- მიმდინარეობს შეთანხმების სამუშაოები „კავკასიის გენეტიკა“ და ფრანგულ ლაბორატორია - „elva novia“ და „cecna“ გენბანკის შექმნის თაობაზე.
- შეიქმნა ადგილობრივი ქათმის 5 პოპულაციის (ჩალისფერი, შავი, მეგრულა, ნაცარა და ყელტიტველა) საკოლექციო გუნდი 250 ფრთის ოდენობით (თითოეულ პოპულაციაში 50 ფრთა) და გადაეცა ფერმერულ მეურნეობას.
- გრძელდება ქართული ფუტკრის მეგრული და გურული პოპულაციების შესწავლა და განმე-ნდა ნარევი ფუტკრისაგან.
- ხალასად მოშენებულია მეგრული პოპულაციის ფუტკრის 60 ოჯახი;
- დამზადდა თუთის აბრეშუმხვევიას გენოფონდის ყველა ჯიშის წმინდა გრენა (6000 ნადები).
- საკვებწარმოების მიმართულებით ბუნებრივ სათიბ-საძოვრებზე მიმდინარეობს სასუქების სხვადასხვა ფორმების ეფექტურობის დადგენა.
- სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითმა ცენტრმა მიიღო მონაწილეობა ყოველწლიურ გამოფენაში „მესაქონლეობის ექსპო /CattleExpo 2022“.
- გამოფენის ფარგლებში მოეწყო მაღალპროდუქტიული და ადგილობრივი სელექციური მსხვილფეხა პირუტყვის გამოფენა-შეჯიბრი, სადაც გაიმარჯვებული გახდა - სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის დმანისის სასელექციო სადგურში გამოყვანილი **კავკასიური წაბლა და მეგრული წითელი ჯიშის ძროხა**.
- საგამოფენო სივრცეში დამთვალეირებელს საშუალება ჰქონდა მეცხოველეობის მიმართულებით ცენტრის მეცნიერ-თანამშრომელთა მიერ გამოცემულ დარგობრივ ლიტერატურასა და გზამკვლევს გასცნობოდა.

ქართული ვაზის გენოფონდის დაცვა, ქართული და ინფორმაციული ჯიშების შესწავლა და ენოლოგიური კომპენსიის შეფასება:

- ცაგერის მუნიციპალიტეტის სოფ. ტვიშიში, ამავე სახელწოდების მიკროზონის გაფართოვების მიზნით, ამპელოგრაფიული დესკრიპტორების მიხედვით აღწერილ და შესწავლილ იქნა ვაზის საკვლევო ჯიშ - ცოლიკოური; შემუშავებულია ვენახში ნიადაგის მოვლის ღონისძიებები;
- მევენახეობის ახალი მიკროზონების (ორბელური ოჯალეში, ცაგერი) შესწავლის მიზნით, ანალოგიური ტიპის სამუშაოები განხორციელდა ვაზის ჯიშებზე: ორბელური ოჯალეში და ცოლიკოური;

- თანამედროვე ჰარმონიზირებული საერთაშორისო ამპელოგრაფიული დესკრიპტორების გამოყენებით ისწავლება ქართული ადგილობრივი ვაზის 100 ჯიში.
- შერჩეულ 13 ქართულ ვაზის ჯიშების ფოთლებში შესწავლილ იქნა პიგმენტების შემცველობა, მინიმალური-Fo, მაქსიმალური-Fm და ვარიაბელური-Fv ფლუორესცენციის ინტენსივობები;
- ჯილაურას ბაზაზე განხორციელდა ვაზის საძირე და სანამყენე მცენარეების ერთნლიანი რქების (300 ნიმუში) ლაბორატორიული კვლევა 8 სახის ვირუსული ინფექციურ დაავადებაზე;
- ენოლოგიური მახასიათებლების შესწავლის მიზნით დაინერგა ქართული შეუსწავლელი ვაზის 27 ჯიშის ყურძენი; მიმდინარეობს ღვინის ნიმუშების ვინიფიკაცია შემდგომი კვლევებისათვის;
- მიღებულ იქნა ვაზის ჯიშების - ქისისა და ხიხვის ღვინის კულტურული საფუარის სპონტანური მიკროფლორის ბიომასები;
- ქართული ხორბლის ჯიში - „წითელი დოლიდან“ და „ვანა ზანდურიდან“ მიღებულია სპონტანური საფუარის ბიომასა და დაფიქსირებულია 11 წმინდა კულტურა;

სოფლის მეურნეობის პროექტთა შენახვა-გაღამუშავების თანამედროვე ტექნოლოგიების შესწავლა:

- შემუშავებულია პროფილაქტიკური სასმელების და ძმრის 16 საკვლევი ნიმუშის ტექნოლოგიური სქემა;
- ვაშლის სიდრის (2 ვარიანტი) და პანტა მსხლის ფერმენტირებული წვენის ბაზაზე დაბალალკოჰოლიანი სასმელების მიღების მიზნით განხორციელდა ექსპერიმენტები;
- კვლევის მიზნით, დამზადდა ალუბლის, ბლის და შინდის ბიოქიმიური ძმრის ნიმუშები;
- დამუშავდა ბიოქიმიური ძმრების გამოყენებით სხვადასხვა გადამამუშავებული პროდუქტის რეცეპტურები;
- ჩატარდა ოსმოსური გაუნყლოების მეთოდით დამზადებული მშრალი ხილის: ალუბალის, ქლიავის და ბლის დეგუსტაცია;
- მიღებულია ფუნქციონალური ხასიათის პროდუქტები - ნექტარი, კომპოტი, ჯემი, მურაბა, სმუზი – შაქრის გამოყენების გარეშე;
- თაფლის გამოყენებით დამზადდა მშრალი ხილის და ბოსტნეულის სხვადასხვა სახეობების კომპოზიციის ექსპერიმენტული ნიმუშები;
- დადგინდა და მომზადებულ იქნა იოგურტში შესატანი ინგრედიენტების - ყურძნის ანარჩენი ნიმუშების დოზები;
- დადგინდა იოგურტის ზოგიერთი პარამეტრი: ქიმიური შედგენილობა, ფენოლური ნაერთების ჯამური რაოდენობა და ბოჭკოს შემცველობა.
- განისაზღვრა ვაზის ჯიშებში ყურძნის შენახვის შემდგომი დანაკარგების რაოდენობა;
- შეფასდა ბლის 3 ჯიში მათი ბიოქიმიური მაჩვენებლების და შენახვის უნარიანობის მიხედვით;
- დაიბეჭდა ბროშურა-რეკომენდაცია “ნატურალური უშაქრო ლიმონათების მიღების ტექნოლოგია”
- დადგინდა კურკოვანი ხილის (ატამი, ნექტარინი) შენახვის ხანგრძლივობა და დანაკარგები შენახვის დროს. მიღებული შედეგების საფუძველზე გამოიცემა რეკომენდაცია;

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების თანამედროვე სამაწანო ტექნოლოგიების კვლევა:

- დამუშავებულია თვითმავალ შასზე დააგრეგატებული ბრტყლად სასხლავი აპარატის ტექნოლოგიური სქემა და სამუშაო ორგანოების ესკიზური ნახაზები;
- დამზადდა ნიადაგის სატკეპნი პროფილატორი და მოხდა მისი სამეურნეო გამოცდა;
- დამზადებულია ჩაის ბუჩქების ბრტყლად სასხლავი აპარატის საცდელი ნიმუში;
- განხორციელდა ექსპერიმენტალური ჩიხელის საშემოდგომო გამოცდა.

უვირუსო სათესლე და სარგავი მასალის მიღებისა და ჯიშების კონსერვაცია:

- გამრავლდა კარტოფილის 1080 ადგილობრივი, 350 ინტროდუცირებული და 650 კარტოფილის საერთაშორისო ცენტრის(CIP) კლონი, სულ 2080 მცენარე;
- ბატატის (ტკბილი კარტოფილის) ინ ვიტრო გამრავლების ტექნოლოგიის შემუშავება - დახვეწის მიზნით, გამრავლდა ისრაელიდან მიღებული ბატატის 30 მცენარე.

ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების პერსპექტიული ფორმების გენეტიკური რესურსების შერჩევა, შესწავლა და გამრავლების ტექნოლოგიის შემუშავება:

- განხორციელდა შერჩეულ ციტრუსოვანთა ჯიშებისა და ფორმების სტანდარტული ნერგების მყნობით გამრავლება. სულ დაიმყნო 500-მდე მცენარე.
- მოძიებული იქნა კვიის პერსპექტიული ჯიშ-ფორმა: ყვითელგულა კვი, ჩინეთში სელექციით მიღებული წითელგულა კვი, ფეიჰოას პერსპექტიული ჯიშ-ფორმა აპოლო;
- დაკვირვებისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შესწავლის მიზნით საკოლექციო ნაკვეთზე დაირგო ყვითელგულა კვი;
- დაკალმებულია წითელგულა კვიის მცენარეები, ასევე ლიმონი მეიერი, ლიმონი ბუჟი, ლიმონი ახალქართული, ფეიჰოას პერსპექტიული ჯიშ-ფორმა აპოლო;
- ჩაქვში მოძიებულ იქნა ჩაის ჯიშ „კოლხიდა“-ს სადედე მცენარეები.
- ანასელის საკოლექციო ნაკვეთზე დაირგო ავოკადოს თესლნერგები;

- სამსახურთან არსებულმა სანერგე მეურნეობამ, სადაც შერჩეული ჩაისა და სუბტროპიკულ კულტურათა პერსპექტიული ჯიშ-ფორმების სტანდარტული ნერგების გამრავლება მიმდინარეობს, მიიღო ადგილობრივი კვალიფიციური სანერგის დამადასტურებელი სერთიფიკატი.

ღნმ მარკაჰარების გამოყენებით ქართული ვაზის ჯიშების იდენტიფიცირება და გენეტიკური მონაცემების ბაზის შექმნა:

- გრძელდება ვაზის მიკროსატელიტური მარკერების საშუალებით ქართული ვაზის ჯიშების შესწავლა;
- საექსტრაქციო მასალა აღებულ იქნა ვაზის 20 სხვადასხვა ჯიშიდან და განხორციელდა დნ-მ-ის ექსტრაქცია;
- ჯილაურას ბაზის სადედე და საკოლექციო ვენახებიდან აღებული და გამოკვლეულია ვაზის რქების 300-ზე მეტი ნიმუში; ასევე FAO-ს პროექტის საშუალებით მოწოდებული ვაზის რქის 350 ნიმუში.

აკრარულ სფეროში თანამედროვე ტექნოლოგიებთან ხედვისანვლოების და სფეროში დასაქმებულთა ცოდნის ამაღლება - კონსულტაცია :

- მთელი საქართველოს მასშტაბით თემატური კონსულტაცია გაენია 2 000 -მდე ფერმერსა და დაინტერესებულ პირს;
- სხვადასხვა სახელმწიფო პროექტების „დანერგე მომავალი“ და სხვ. ფარგლებში ცენტრის მიერ გაცემულია 500-ზე მეტი დასკვნა-რეკომენდაცია;

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის თანამშრომლების მონაწილეობით ჩატარდა:

- 100-მდე თემატური ტრენინგი და ლექცია-სემინარი;
- 30 -მდე სატელევიზიო და რადიო ეთერი;
- დამუშავებულია 10-მდე თემატური ბროშურა;

გამოქვეყნებული და გამოცემულია:

- 10 სახელმძღვანელო (წიგნი);
- 50-ზე მეტი სტატია;
- 30-მდე კონფერენციის თეზისი.

სსიპ მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო

მიწა განსაკუთრებული მნიშვნელობის ამონურვადი რესურსია, რომელსაც დაცვა, რაციონალური გამოყენება და გონივრული მართვა სჭირდება. ამ ამოცანების განსახორციელებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მმართველობის სფეროში 2020 წელს შეიქმნა და ფუნქციონირება დაიწყო სსიპ მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნულმა სააგენტომ. უწყებამ უნდა უზრუნველყოს მიწის რესურსების ინტეგრირებული მონაცემების ერთიანი ბაზის შექმნა, მიწის ბალანსის წარმოება, მიწის მდგრადი მართვა და მიწათსარგებლობის სახელმწიფო მონიტორინგი.

მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მომზადდა „მიწის რესურსების ინტეგრირებულ მონაცემთა ბაზის შექმნისა და განვითარების კონცეფციის“ დოკუმენტი, რომელიც სააგენტოს საშუალებას მისცემს შექმნას და აწარმოოს:

- მიწის რესურსების მონაცემთა ერთიანი ბაზა, რომლის მიზანია მიწის საფარის (Land Cover) და მიწათსარგებლობის (Land Use) შესახებ ერთიანი, სანდო, ზუსტი, ერთგვაროვანი და დი-გიტალური გეო-ინფორმაციის შექმნა;
- საქართველოს მიწის ფონდის შესახებ ერთიანი ბალანსი;
- სხვადასხვა სახის გეო-სტატისტიკური ანგარიშების დამუშავება;
- მიწის რესურსების გამოყენებაზე ფართო სპექტრის მომხმარებლების საინფორმაციო ვებ-სერვისებით მომსახურება;
- ფართო მომხმარებლისთვის ხელმისაწვდომი მიწათსარგებლობისა და მიწის საფარის გის პორტალი lis.ge.
- ქვეყანაში მიწის რესურსების მდგრადი პოლიტიკის გატარებისთვის აუცილებელი სახელ-მწიფო სახედამხედველო, მონიტორინგისა და არბიტრირების პროცესის საინფორმაციო უზრუნველყოფა.

კონცეფციის პრინციპების გათვალისწინებით შემუშავდა პროექტი, რომელიც გულისხმობს, საერთაშორისო სტანდარტებით, მიწის საფარის შესახებ ერთიანი მონაცემების შექმნას CORINE-ს კლასიფიკატორის შესაბამისად, 42 კატეგორიის მიხედვით. პირველ ეტაპზე განხორციელდება საპილოტე პროექტი ლაგოდეხისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში (სულ 184 000 ჰა), ხოლო შემდგომ ეტაპზე - მთელი ქვეყნის მასშტაბით. პროექტის მიზანია, მიწის ბალანსის შედგენის მიზნით, მიწის რესურსების ინტეგრირებულ მონაცემთა ბაზის შექმნა არსებული ინფორმაციების ინტეგრაციისა და აერო და კოსმოსური გადაღებების დეშიფრაციის საფუძველზე.

2024 წლის პირველ ივლისამდე გამოქვეყნდება მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოს მიერ მომზადებული პირველი მიწის ბალანსი. მიწის ფონდის შესახებ მობილიზებული მონაცემები ქვეყანას საშუალებას მისცემს, თანამედროვე გამოწვევების შესაბამისად მართოს აგრარული და ეკონომიკური სექტორები. აღნიშნული მონაცემები უზრუნველყოფს მიწის გამოყენებისა და დაცვის სახელმწიფო კონტროლს და ხელს შეუწყობს მიწის ბაზრის განვითარებას. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია მიწის ფონდში არსებული მდგომარეობისა და გამოწვევების განსაზღვრის თვალსაზრისით, მიწათსარგებლობის ცვლილების დინამიკის ანალიზისთვის. მონაცემთა ერთიანი ბაზა სოფლის მეურნეობის დარგში ზუსტი სტატისტიკის წარმოების საშუალებას გააჩენს, რაც უმნიშვნელოვანესია სასურსათო უსაფრთხოების პოლიტიკის გაძლიერებისთვის, ნიადაგის დეგრადაციის ანალიზისა და შესაბამისი ღონისძიებების დაგეგმვისათვის, ასევე მიწის კონსოლიდაციის სტრატეგიული ხედვისა და ეფექტიანი მექანიზმების ჩამოყალიბებისათვის. მიწის რესურსების მონაცემთა ერთიანი ბაზა მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია ინვესტიციების მოსაზიდად, რადგან სათანადო და სანდო ინფორმაციის მიწოდების საშუალებას იძლევა.

სააგენტო ჩართულია მიწის ნაკვეთების საიდენტიფიკაციო სისტემის (LPIS - Land Parcel Identification System) საწყისი ფენის დანერგვის საპილოტე პროექტში, რომლის ფარგლებში ხორციელდება თელავის, გურჯაანის და დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტებში მდებარე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სავარგულების იდენტიფიკაცია აერო გადაღებების დეშიფრაციის საფუძველზე. მონაცემები გამოყენებულ იქნება ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს მიერ LPIS-ის მიზნებისთვის.

საძოვრების ეკოსისტემას და მცენარეულ საფარს განსაკუთრებით აზიანებს პირუტყვის მრავალწლიანი ექსტენსიური (1 სული პირუტყვისთვის დადგენილი საძოვრის ზღვრული ნორმის დარღვევა) ძოვება, სიმჭიდროვის ზრდა და საძოვრების არარაციონალური გამოყენება. „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის პროგრამა“ საქართველოს მთავრობამ 2021 წელს დაამტკიცა. პროგრამის მიზანს წარმოადგენს, საძოვრების დეგრადაციისგან დაცვა და მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობა. საძოვრების იჯარით განკარგვის უფლება ეძლევათ მხოლოდ იმ ფერმერებს, რომლებმაც საკუთრებაში ჰყავთ მსხვილფეხა ან/და წვრილფეხა რქოსანი პირუტყვი. ერთ სულ მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისთვის განსაზღვრულია არანაკლებ 1 ჰა და არაუმეტეს 1.5 ჰა საძოვარი, ხოლო ერთ სულ წვრილფეხა რქოსანი პირუტყვისთვის - არანაკლებ 0.2 ჰა და არაუმეტეს 0.5 ჰა.

2022 წლის 30 დეკემბრის მდგომარეობით, სააგენტოს მიერ იდენტიფიცირებულია სარგებლობის უფლებით დაუტვირთავი, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრის კატეგორიის 1 ჰექტარი და მეტი ფართობის მქონე 2,775 მიწის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 116,861 ჰექტარი.

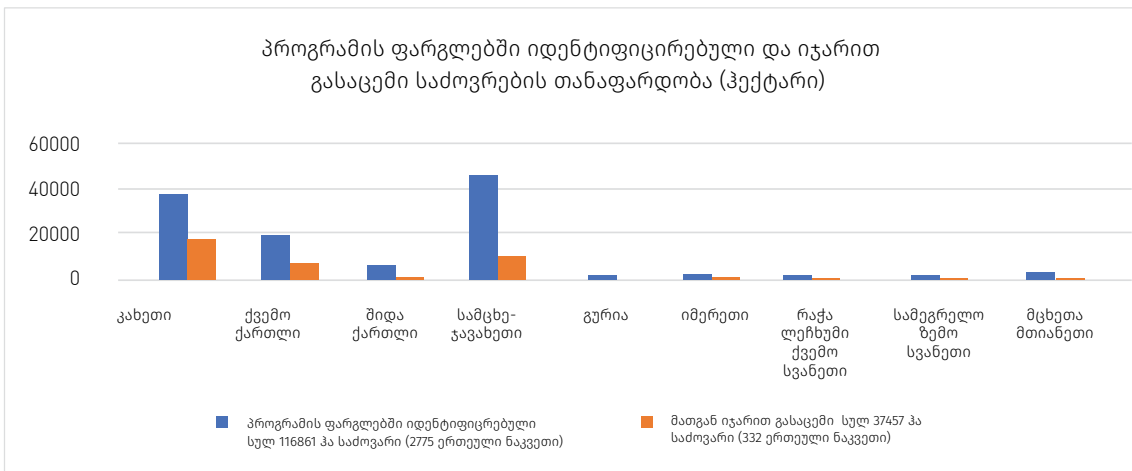
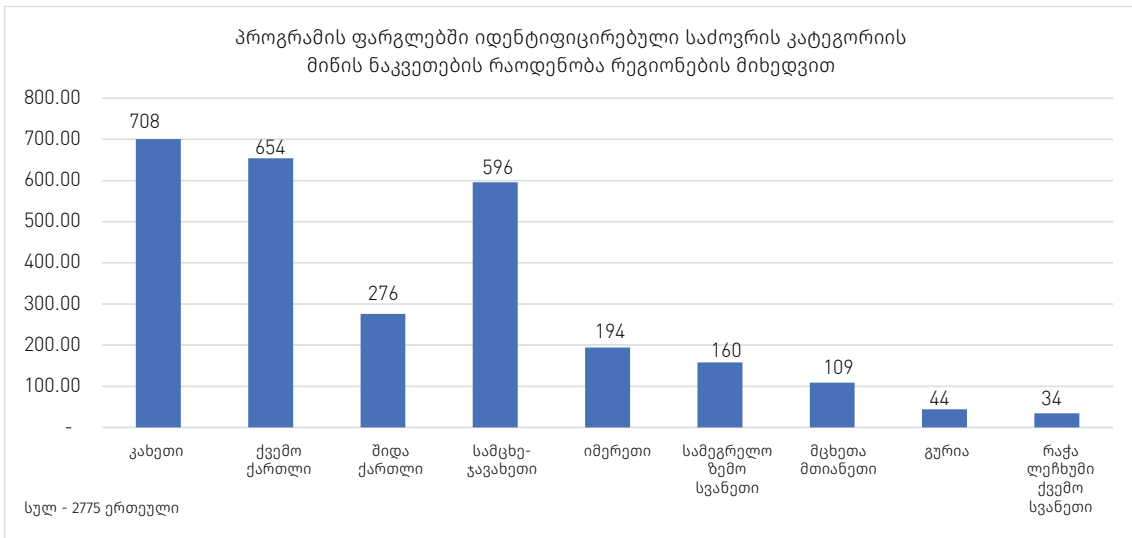
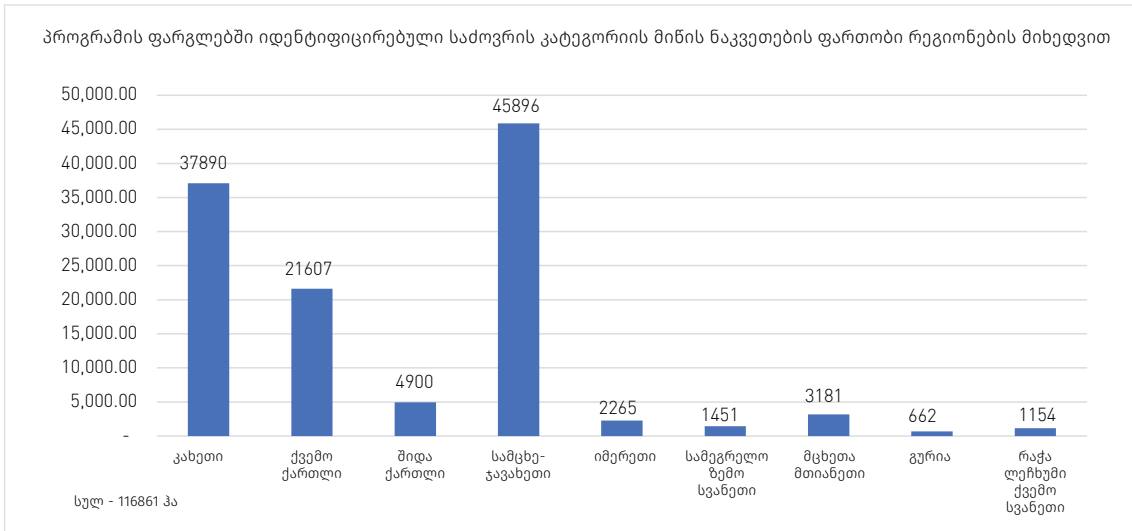
2022 წლის 28 მარტიდან სააგენტომ შეარჩია და ექვს ეტაპად გამოაქვეყნა იჯარით გასაცემი საძოვრების მონაცემები. ჯამში, ინტერესი გამოიხატა 212 კოდზე და მასთან დაკავშირებული მონაცემები გადაიგზავნა ქონების ეროვნულ სააგენტოში. პირდაპირი წესით გადაცემას დაექვემდებარა 119 მიწის ნაკვეთი საერთო ფართობით 12,650 ჰა, ხოლო აუქციონის წესით გადაცემას - 93 მიწის ნაკვეთი საერთო ფართობით 14,495 ჰა. ქონების ეროვნულ სააგენტოში ჩატარებულია აუქციონები 84 მიწის ნაკვეთზე საერთო ფართობით 13,037 ჰა. იჯარის ხელშეკრულება გაფორმდა 45 (6,847 ჰა) მიწის ნაკვეთზე. ხელშეკრულებების გაფორმების პროცესი გრძელდება.

აღსანიშნავია, რომ პროგრამის ფარგლებში მოქალაქეთა განცხადებების საფუძველზე განხორციელდა როგორც კატეგორიის გარეშე რეგისტრირებული 8340 ჰექტარი (67 ნაკვეთი) სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთისთვის საძოვრის კატეგორიის მინიჭება, ასევე 100 ჰექტარზე მეტი ფართობის მქონე 6 ნაკვეთისთვის (1,240 ჰა) სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების საძოვრის კატეგორიის მინის ნაკვეთად რეგისტრაცია სახელმწიფო საკუთრებაში.

„სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის პროგრამა“ გრძელდება, მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოსა და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებგვერდებზე ხელმისაწვდომია იჯარით გასაცემი საძოვრების შესახებ მონაცემები და მიმდინარეობს პროგრამაში მონაწილეობის მსურველთა რეგის-

ტრაცია. მომავალში გაიზრდება სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ისეთი საძოვრების ფართობის მოცულობა, რომელთა განკარგვა მოხდება სამართლებრივ ჩარჩოში, კერძო პასუხისმგებლობის ქვეშ. ეს კი მათ რაციონალურ გამოყენებას და დაცვას უზრუნველყოფს.

კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ნეგატიური პროცესებისგან მიწის რესურსების დასაცავად და მიწის ნაყოფიერების შესანარჩუნებლად სახელმწიფომ ქარსაფარი ზოლები პრიორიტეტად გამოაცხადა. შემუშავდა და დამტკიცდა ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების შესახებ კანონი. პარალელურად, მიმდინარეობს „ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების ინვენტარიზაციის სახელმწიფო პროგრამა“, რომლის ფარგლებში 2022 წლის 30 დეკემბრის მდგომარეობით ინვენტარიზებულია 1271 ჰექტარი ქარსაფარი ზოლი.

პროგრამის ფარგლებში მიმდინარეობს ქარსაფარი ზოლების ფაქტობრივი მდგომარეობის აღწერა, შემორჩენილ ქარსაფარ ზოლებში არსებული მერქნიანი მცენარეების სახეობრივი შემადგენლობის და ხნოვანებითი სტრუქტურის განსაზღვრა. ინვენტარიზაციას ექვემდებარება როგორც მწვანე ნარგაობებით დაკავებული ქარსაფარი ზოლები, ასევე ქარსაფარი ზოლების ის ტერიტორიები, სადაც მთლიანად ან ნაწილობრივ არის განადგურებული მწვანე ნარგაობები ან/და სახელმწიფო უწყებებში დაცული დოკუმენტების მიხედვით დგინდება, რომ მიწის ნაკვეთი ან/და მისი ნაწილი წარმოადგენდა ქარსაფარ ზოლს.

სააგენტო მიჰყვება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებულ ინვენტარიზაციის გეგმას. გეგმის მიხედვით, 2022 წელს განხორციელდა საგარეჯოს და მარნეულის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე არსებული ქარსაფარი ზოლების ინვენტარიზაცია. ინვენტარიზებულმა ფართობმა შეადგინა 917 ჰექტარი. 2021 წელს თელავის მუნიციპალიტეტში დასრულდა ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების ინვენტარიზაციის საპილოტე პროექტი, რომელმაც გამოავლინა 1446 ნაკვეთი ქარსაფარი ზოლი საერთო ფართობით - 355 ჰა. საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში განხორციელდა 2021 წელს თელავის მუნიციპალიტეტში ინვენტარიზებული ქარსაფარი ზოლების რეგისტრაცია, კერძოდ სახელმწიფო საკუთრების უფლებით და ქარსაფარი ზოლის სტატუსით დარეგისტრირდა 1033 მიწის ნაკვეთი, საერთო ფართობით - 319 ჰა.

ქარსაფარი ზოლების შესახებ კანონი ითვალისწინებს, კერძო საკუთრებაში არსებული ქარსაფარი ზოლებისთვის სტატუსის მინიჭებას მესაკურის თანხმობის შემთხვევაში. მიმდინარეობს მოლაპარაკებები მესაკუთრებთან სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით. საჯარო რეესტრის ეროვნულ

სააგენტოსთან თანამშრომლობით, უძრავი ქონების ამონაწერში უკვე აისახება მონაცემები ქარსაფარი ზოლის და სტატუსის შესახებ, რაც აქამდე არ იყო, ხოლო საკადასტრო გეგმაზე ფიქსირდება ქარსაფარი ზოლის აღმნიშვნელი პირობითი ნიშანი.

2023 წელს ინვენტარიზაცია ჩატარდება დედოფლისწყაროს, კასპის, დუშეთისა და ქარელის მუნიციპალიტეტებში. წინასწარი მონაცემებით, სამუშაოების სავარაუდო ფართობი შეადგენს 2448 ჰექტარს.

საინვენტარიზაციო სამუშაოების დასრულება იგეგმება 2024 წელს, ინვენტარიზაციის შედეგების და სპეციალური მოკვლევის გათვალისწინებით დაიწყება მათი აღდგენა/რეაბილიტაცია და ახალი ქარსაფარი ზოლების გაშენება. აღსანიშნავია, რომ ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლის შესახებ კანონის მოთხოვნის საფუძველზე დამტკიცებულია კანონით გათვალისწინებული ყველა კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი: ქარსაფარი ზოლის აღდგენის, გაშენების, მოვლის, დაცვისა და მასზე ზედამხედველობის წესი; ქარსაფარი ზოლის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტისა და აღდგენის წესი; ქარსაფარ (მინდორდაცვით) ზოლში სპეციალური დანიშნულებით ქრის განხორციელებისას კომპენსაციის გადახდის წესი და სხვა.

მინათსარგებლობის მონიტორინგი

მინის მდგრადი მართვისა და მინათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნულმა სააგენტომ უფლებამოსილების ფარგლებში, „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის რესურსზე ხელმისაწვდომობის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული იჯარით გაცემული სახნავი კატეგორიის მინის პირდაპირ გამოსყიდვის მიზნით, მოქალაქეების მომართვის საფუძველზე უზრუნველყო 611,93 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთის მონიტორინგი. ასევე, სააგენტომ დებულებით განსაზღვრული უფლებამოსილების ფარგლებში, არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთის მიზნობრივი დანიშნულების ცვლილებასთან დაკავშირებით უზრუნველყო 20.95 ჰექტარი მინის ნაკვეთის დათვალიერება.

შპს საქართველოს მელიორაცია

საქართველოს კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, მინების მელიორაცია, სარწყავი და დამშრობი სისტემების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და მართვა მნიშვნელოვან როლს წარმოადგენს სოფლის მეურნეობის განვითარებაში, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ქვეყანაში ინტენსიური და ეფექტიანი სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის საჭირო პირობების შექმნა.

შპს „საქართველოს მელიორაცია“ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისთვის ირიგაციისა და დრენაჟის სერვისების მიმწოდებელი კომპანიაა. ასევე, სერვისებს შორისაა: ჰიდროელექტროსადგურებისთვის, საწარმოებისთვის და ტბორებისთვის წყლის მიწოდება. კომპანია მომსახურებას ქვეყნის მასშტაბით ოცი სერვისცენტრის საშუალებით ახორციელებს. მელიორირებული სასოფლო-სამეურნეო მიწების ფონდის გაზრდის მიზნით, ათწლეულების განმავლობაში მწყობრიდან გამოსული სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის სარეაბილიტაციო პროექტები ფორსირებულ რეჟიმში მიმდინარეობს.

სამელიორაციო სისტემების მონესრიგება მნიშვნელოვნად ავითარებს სოფლის მეურნეობის სექტორს. უმჯობესდება და იზრდება საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა. ამ კუთხით, მნიშვნელოვანი წინსვლა და შედეგებია მიღწეული. ყოველწლიურად იზრდება წყალუზრუნველყოფილი და დრენირებული სავარგულების რაოდენობა, რამაც სოფლის მოსახლეობას დამატებითი სტიმული გაუჩინა დაბრუნებოდნენ მიწათმოქმედებას.

უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში, საქართველოს მასშტაბით, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 423 სარეაბილიტაციო პროექტი განხორციელდა.

რეაბილიტაცია ჩატარდა 2 058 კმ საირიგაციო და 1 292 სადრენაჟე არხებს, შეკეთდა 53 სათავე ნაგებობა და 47 სატუმბი სადგური.

მასშტაბური სამუშაოები ჩატარდა ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაციის პროგრამითაც. სამელიორაციო არხის განმდინისა და მონესრიგების სამუშაოები განხორციელდა 19,200 კილომეტრზე, შეკეთდა 23,964 ერთეულ სხვადასხვა ტიპის ჰიდროტექნიკური ნაგებობა.

გატარებული ღონისძიებების შედეგად, მელიორირებული მიწის ფართობი 3,5-ჯერ გაიზარდა. კერძოდ:

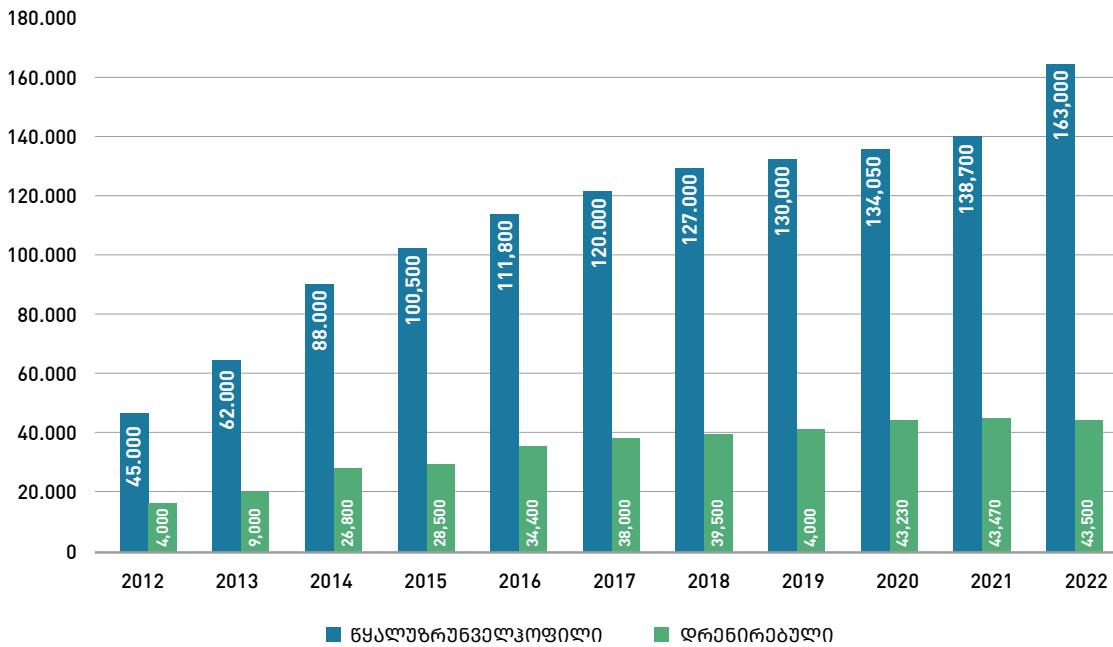
წყალზრუნველყოფილი მიწის ფართობი ქვეყანაში 45,000 ჰექტარიდან 163,559 ჰექტარამდე, მათ შორის:

- კომპანიის მიერ (საკუთარი ძალებით ან კონტრაქტორი ორგანიზაციების მიერ) განხორციელებული სამუშაოების შედეგად - 139,806 ჰა;
- WB და IFAD მიერ განხორციელებული პროექტების შედეგად - 17,986 ჰექტარი, საიდანაც კომპანიის კაპიტალში შემოსულია 9,780 ჰა;
- სარწყავი არხების საპროექტო ფართობის გარეთ 5,767 ჰექტარი ირწყვება.

დრენირებული მიწის ფართობი 14,000 ჰექტარიდან 43,469 ჰექტარამდე გაიზარდა.

ექსპლუატაციაში შევიდა რეაბილიტირებული სატუმბი სადგურები და მონესრიგდა საირიგაციო ქსელი, რომლის მეშვეობითაც სარწყავი წყალი მიეწოდება ისეთ სოფლებს, სადაც ათეულობით წლის განმავლობაში სავარგულები არ მორწყულა.

მელიორირებადი ფართობები წლების მიხედვით

მხოლოდ 2022 წელს 39 სამელიორაციო ინფრასტრუქტურული პროექტი დასრულდა, ჯამური ღირებულებით 13.2 მლნ ლარი (მათ შორის კომპანიის ძალებით 30 პროექტი 2,1 მლნ. ლარი).

რეაბილიტაცია/ექსპლუატაციის ფარგლებში 2022 წელს გაინმინდა დაახლოებით - 2,027 კილომეტრი სიგრძის სარწყავი და სადრენაჟე არხები; შეკეთდა ან შეიცვალა - 75,2 კმ მილსადენი; შეკეთებულია მსხვილი ჰიდროტექნიკური ნაგებობა - 135 ერთეული; განხორციელდა - 3,067 სხვადასხვა ჰიდროტექნიკური ერთეულის რემონტი ან შეცვლა ახლით (ფარები, ურდულები, წყალგამყოფი კვანძები, ტუმბოები, ელექტრო და მექანიკური მოწყობილობები და სხვა);

მელიორირებული მიწის ფართობის ზრდასთან ერთად, ყოველწლიურად მნიშვნელოვნად იზრდება კომპანიის მომსახურების არეალი - სავარგულები, რომელზეც შეზღუდული ან შეწყვეტილი იყო სასოფლო-სამეურნეო კულტივირების პროცესი.

განუღი მომსახურების მაჩვენებლები

2021 წელი	დაკონტრაქტებული ფართობი (ჰა)			
	ირიგაცია	დრენაჟი	ტბორი	სულ
	50,986	5,025	2,152	58,163

2022 წელი	დაკონტრაქტებული ფართობი (ჰა)			
	ირიგაცია	დრენაჟი	ტბორი	სულ
	60,405	6,552	2,091	69,048

დებიტორული დავალიანების ამოღებისა და მომხმარებლებისთვის მიმდინარე წელს მომსახურების შეუფერხებლად განვეის მიზნით, კომპანიაში შემუშავებულია დავალიანების განწილვადების წესი.

2022 წელს, შპს „საქართველოს მელიორაცია“ დასაქმების ხელშეწყობის პროექტში ჩაერთო. საზოგადოებრივ სამუშაოებში ჩართვის მიზნით, მარეგულირებლის პოზიციაზე დასაქმდა 76 სოციალურად დაუცველი შრომისუნარიანი მოქალაქე.

გეოლოგია

- საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, მიმდინარეობს წყლის აღრიცხვიანობის მონესრიგება, რომლის მიზანია, სამელიორაციო სისტემების მიხედვით აღებული და გამოყენებული წყლის რაოდენობის ზუსტი აღრიცხვა, მონაცემთა დამუშავება და ვიზუალიზაცია შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფით. ზემოაღნიშნული პროცესი, შესაძლებლობას მოგვცემს, წყლის რესურსების გამოყენება მოხდეს მაქსიმალურად რაციონალურად, შემუშავებულ იქნას წყალსარგებლობის გეგმა-გრაფიკი და ვანარმოთ ჰიდროლოგიური ანალიზი. ამ ეტაპზე იგეგმება 10 (ათი) ავტომატური ხარჯმზომი სადგურის მოწყობა.
- იგეგმება სანარმოო რესურსების მართვის (ERP) სისტემის სრული მოდერნიზაცია. ყველა ძირითადი ბიზნესპროცესის ცენტრალიზებულ სისტემაში თავმოყრა და მაქსიმალური ავტომატიზაცია. კომპანიის გამონვევებიდან გამომდინარე, შესაბამისი მოდულების დანერგვა, შიდა სააღრიცხვო პოლიტიკისა და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. ზემოაღნიშნული ბიზნესგადაწყვეტა, ხელს შეუწყობს კომპანიის ეფექტიანობის ზრდას, დაგეგმვის, აღრიცხვის, ოპერატიული მართვის, კონტროლსა და ფინანსური ანალიზის ოპტიმიზაციას.
- მიმდინარეობს ბილინგის სისტემების სრული მოდერნიზაცია, რომელიც გულისხმობს, კომპანიის რეალურ საქროებებზე აგებულ ბიზნესპროცესის აღწერასა და განახლებული მოდულების დეველოპმენტს, რომლის როგორც შინაარსობრივი, ასევე ტექნიკური მხარე შესაბამისობაში მოვა, როგორც კომპანიის გამონვევებთან, ასევე თანამედროვე საერთაშორისო სტანდარტებთან. აღნიშნული სისტემის განვითარების დროს მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა გეოინფორმაციული სისტემების (GIS) სრულყოფასა და ინტეგრაციას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალ შესაბამის უწყებებთან. ზემოაღნიშნული პროცესი ხელს შეუწყობს კომპანიის კომერციული მიმართუ

ლებით განვითარებას, მიმდინარე პროცესების ანალიზსა და მომხმარებელთან ურთიერთობას (CRM).

- წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების დაფუძნებაზე ორიენტირებული პროგრამის ფარგლებში, განხორციელდა პირველი საპილოტე წმო-ს არეალის იდენტიფიცირებისა და არსებული მონაცემების ანალიზის სამუშაოები (ქვემო სამგორის მარჯვენა მაგისტრალის მომსახურების ზონა), რომლის საფუძველზეც, მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მომდევნო თვეებში დაგეგმილია ფერმერების საველე, ტექნიკური ტრენინგების ორგანიზება და მათთვის ცნობიერების ამაღლების კამპანიის ჩატარება წმო-ების შექმნის მიზანშეწონილობისა და მასთან დაკავშირებული თემატური საკითხების შესახებ.

წონიერი ორგანიზაციები და დაკავშირებული ღონისძიებები

ევროპის საინვესტიციო ბანკი

ევროპის საინვესტიციო ბანკს, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და შპს „საქართველოს მელიორაციას“ შორის გაფორმდა თანამშრომლობის შესახებ სამმხრივი ხელშეკრულება საკონსულტაციო მომსახურების თაობაზე ზემო სამგორის საირიგაციო პროექტის მომზადების მხარდასაჭერად.

სამმხრივი ხელშეკრულების ფარგლებში ევროპის საინვესტიციო ბანკის მიერ დაქირავებულმა საკონსულტაციო კომპანია „ატკინსმა“ დაასრულა ზემო სამგორის სარწყავი სისტემის ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების (ტედ) დოკუმენტაციის მომზადება.

2022 წლის 22 დეკემბერს, ხელი მოეწერა ევროპის საინვესტიციო ბანკსა და საქართველოს მთავრობას შორის ფინანსურ ხელშეკრულებას ზემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციისათვის. ამჟამად, პროექტი არის მომზადების სტადიაზე.

ამ პროექტის განსახორციელებლად საჭირო ფინანსური უზრუნველყოფა მოიცავს როგორც სესხის ნაწილს, ასევე გრანტის ნაწილს. სესხის ნაწილში ძირითადი დამფინანსებელი იქნება ევროპის საინვესტიციო ბანკი, ხოლო თანადამფინანსებელი საფრანგეთის განვითარების სააგენტო. რაც შეეხება გრანტს, საფრანგეთის განვითარების სააგენტო უზრუნველყოფს ევროკავშირის გრანტის მობილიზებას 10 მლნ ევროს ოდენობით.

ზემო სამგორის საირიგაციო სისტემის რეაბილიტაციის პროექტის სრული საორიენტაციო საინვესტიციო ღირებულებაა დაახლოებით 90 მლნ ევრო.

აზიის განვითარების ბანკი

კლიმატგონივრული ირიგაციის (CSI) სექტორის განვითარების პროგრამის ფარგლებში, აზიის განვითარების ბანკი გეგმავს სესხის გამოყოფას, ქვემო სამგორის საირიგაციო სისტემის მოდერნიზაციისათვის, რომელიც მოიცავს ქვემო სამგორის მარცხენა მაგისტრალსა და შიდასამეურნეო ქსელებს.

პროექტი დაყოფილია ორ ფაზად: პირველი ფაზა მოიცავს 8.4 კმ მაგისტრალური არხისა და 5,372 ჰექტარი შიდასამეურნეო ქსელის მოდერნიზაციას, ხოლო მეორე ფაზა მოიცავს 9.2 კმ მაგისტრალური არხისა და 1,943 ჰექტარი შიდასამეურნეო ქსელის მოდერნიზაციას.

ამ არეალებზე არსებულ გამანაწილებლებზე აზიის განვითარების ბანკის კონტრაქტორმა კომპანია Landell Mills / ILF მოამზადა და შპს „საქართველოს მელიორაციას“ წარუდგინა მოდერნიზაციის კონცეპტუალური ანგარიში. მოცემულ ეტაპზე მიმდინარეობს მუშაობა პროექტის კონცეფციასთან დაკავშირებული პოზიციების შესაჯერებლად და საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად.

ქვემო სამგორის მარცხენა მაგისტრალის და შიდასამეურნეო ქსელების რეაბილიტაციის პროექტის სრული საორიენტაციო ღირებულებაა 58.2 მლნ აშშ დოლარი.

საფრანგეთის განვითარების სააგენტოს მიერ დაგეგმილია 7.5 მილიონი ევრო ევროკავშირის გრანტის მობილიზება, შემდგომში ზემოაღნიშნული სამელიორაციო პროექტის განხორციელების ხელშესაწყობად.

მსოფლიო ბანკი (WB)

მსოფლიო ბანკის ახალი პროექტი - GRAIL (Georgian Resilient Agriculture, Irrigation and Land) შედგება სამი კომპონენტისაგან, რომლის პირველი კომპონენტი მდგრადი და პროდუქტიული სარწყავი სოფლის მეურნეობა (150 მლნ. აშშ დოლარი) მოიცავს რამდენიმე ქვეკომპონენტს, რომლებიც ეხება ირიგაციასა და „საქართველოს მელიორაციას“:

1.1. ქვეკომპონენტი ითვალისწინებს შერჩეული საირიგაციო სისტემების მოდერნიზაციას (85-90 მლნ. აშშ დოლარი); 1.2 ქვეკომპონენტი მოიცავს კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის და ღირებულებათა ჯაჭვის განვითარების ხელშეწყობას (25 მლნ. აშშ დოლარი); 1.3. ქვეკომპონენტი ეხება ირიგაციის სექტორის მართვის გაუმჯობესებას (25 მლნ. აშშ დოლარი); 1.4 ქვეკომპონენტი ეხება ადგილობრივი საირიგაციო ინსტიტუტების გაძლიერებას (10 მლნ. აშშ დოლარი).

2022 წლის ბოლოს მდგომარეობით, მიმდინარეობს 57.1 მლნ ლარის ღირებულების სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის 24 გარდამავალი სარეაბილიტაციო პროექტი.

გარდა ამისა, 2023 წელს დაგეგმილია დამატებით 22 სარეაბილიტაციო პროექტის დაწყება (88.5 მლნ ლარის ღირებულებით).

შესაბამისად, 2023 წელს კომპანია იმუშავებს ჯამურად 145.5 მლნ ლარის ღირებულების 46 სარეაბილიტაციო პროექტზე.

აღნიშნული პროექტების განხორციელების შედეგად მოსალოდნელია:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობის ზრდა დამატებით - 14,692 ჰექტარი;
- სარწყავი წყლის მიწოდების გაუმჯობესება დამატებით - 21,779 ჰექტარზე;
- დაშრობილი მიწის ფართობის ზრდა დამატებით - 905 ჰექტარი.

მათ შორის:

2023 წელს დაგეგმილია 19 სარეაბილიტაციო პროექტის დასრულება, რის შედეგადაც:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი გაიზრდება დამატებით - 6,190 ჰექტარით;
- სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება დამატებით - 900 ჰექტარზე;

სისტემებში წყლის გეგმიური განაწილებისა და ხარჯვის ლიმიტების შემუშავების მიზნით კომპანიაში შეიქმნა საკოორდინაციო ჯგუფი

- იგეგმება გეგმიური წყალსარგებლობის სისტემის დანერგვა მოქმედი სარწყავი სისტემებისათვის სარწყავი წყლის ხარჯვის ლიმიტის განსაზღვრა და წყლის განაწილება წინასწარ შედგენილი გეგმა-გრაფიკების მიხედვით. წინასწარ განისაზღვრება წყალმოთხოვნილების ლიმიტები და შესაბამისი წყალაღების მოცულობები, კვების წყაროებიდან. წინასწარ იქნება შედგენილი წყლის განაწილების გრაფიკები კულტურების მორწყვის აგროვადების მოთხოვნების შესაბამისად. აღნიშნული საფუძვლად დაედება შემდგომი საექსპლუატაციო ღონისძიებების დაგეგმვას, რაც ერთიანობაში მოგვცემს წყლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების შესაძლებლობასა და მისი მიზნობრივი და ეფექტიანი გამოყენების კონტროლის საშუალებას.
- საპილოტე პროექტი განხორციელდა ძველა-შერთულის სარწყავ სისტემაზე;
- მომზადდა წყლის ხარჯვის ლიმიტების განსაზღვრისა და წყლის განაწილების გეგმა-გრაფიკების შედგენის ზოგადი ინსტრუქცია (მეთოდოლოგია). 2023 წელს დაგეგმილია აღნიშნული მეთოდოლოგიის დანერგვა/გამოცდა ორ მსხვილ საირიგაციო სისტემაზე;

- დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში „ივრის ზეგანის ტარიბანას და ნატბურის ველის 4400 ჰექტარი მიწების გასარწყავების“ ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების (ტედ) დამუშავება.
- ფოთის ჰიდროკვანძის მოწყობა. ამ მიმართულებით მიმდინარეობს შეფასება და რეკომენდაციების მომზადება საერთაშორისო საკონსულტაციო კომპანიის მიერ.

შპს „საქართველოს მელიორაციის“ მიერ ჩატარებული კაპიტალური სამუშაოების შედეგად, აღდგენილი ინფრასტრუქტურა მომდევნო წლების განმავლობაში ხელს შეუწყობს მელიორაციის დარგის გამართულ ფუნქციონირებას, რაც თავისთავად, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის ზრდის მნიშვნელოვან წინაპირობას წარმოადგენს.

სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო

გარემოს ეროვნული სააგენტო ახორციელებს ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის კვლევებს, ჰიდრომეტეოროლოგიური და გეოლოგიური მოვლენების მონიტორინგს, ამინდსა და კლიმატურ პირობებზე დაკვირვებას, ასევე, შავი ზღვის ბიომრავალფეროვნების კვლევას. გარდა ამისა, სააგენტოს, მიმდინარე წელს დაემატა ახალი მიმართულებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ექსპერტიზის ჩატარების პროცედურების განხორციელებას, ჰაერდაცვითი და წყალდაცვითი დოკუმენტაციის შეთანხმებას, ასევე, გარემოზე მიყენებული ზიანის გამოსწორების ღონისძიებების დაგეგმვას.

2022 წლის განმავლობაში, სააგენტოს მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა ატმოსფერული ჰაერის, ზედაპირული წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მასშტაბური კვლევები. გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფარგლებში დაიწყო პროექტის “ჰაერის ხარისხის პოლიტიკის შემუშავების შესაძლებლობების გაუმჯობესება ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის კომპლექსური ინსტრუმენტების დანერგვის გზით” განხორციელება, რომელიც ითვალისწინებს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მოდელირებას და სააგენტოს თანამშრომელთა შესაძლებლობების გაძლიერებას.

შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარე პროგრამის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის 8 ავტომატური და 1 მობილური სადგურის შესყიდვის პროცედურები ხორციელდება. ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელის გაფართოება უმნიშვნელოვანესი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება საქართველოში ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გაუმჯობესების მიმართულებით. პროექტის ბიუჯეტი 2 მილიონ ევროს შეადგენს.

აჰინდის პროგნოზირება

2022 წელს ექსპლოატაციაში ჩაეშვა თანამედროვე სტანდარტების მეტეოროლოგიური რადარი სოფ. კიკეთის მიმდებარედ, რომელიც ოპერატიულ რეჟიმში გადმოსცემს მონაცემებს ღრუბელთა ტიპების, მათი ინტენსივობის, გადაადგილების, მიმართულების, სიჩქარის და სხვა ფიზიკური პარამეტრების შესახებ. აღნიშნული რადარი შესაძლებლობას მოგვცემს აღმოსავლეთ საქართველოს თითქმის მთელ ტერიტორიაზე დადგინდეს მოსალოდნელი ნალექების რაოდენობა და ინტენსივობა, რაც უზრუნველყოფს მათგან გამომწვეული წყალმოვარდნების და ღვარცოფების შესახებ ინფორმაციის შესაბამისი უწყებებისთვის დროულად მიწოდებას.

ქვეყნის ტერიტორიაზე აჰინდის პროგნოზირების ხარისხის გაუმჯობესებასა და მოსალოდნელი სტიქიური ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების შესახებ ადრეული გაფრთხილებების გავრცელების სისტემის სრულყოფის მიზნით მდ. ენგურისა და მდ. რიონის აუზებში დამონტაჟდა 15 ერთეული ავტომატური მეტეოროლოგიური და ჰიდროლოგიური სადგური. ასევე, მდ. ენგურისა და მდ. ხობის აუზებისთვის მომზადდა წყალდიდობა/წყალმოვარდნებისა და თოვლის ზვავების საფრთხეების რუკები.

2022 წელს გაიხსნა მეტეოროლოგიური გამზომი საშუალებების ახალი საკალიბრაციო ლაბორატორია, რომელიც სრულად აღიჭურვება უახლესი საკალიბრაციო დანადგარებით, უზრუნველყოფს ქვეყნის მასშტაბით განთავსებული ჰიდრომეტეოროლოგიური სადგურების გეგმიურ კალიბრაციას, რაც გაზრდის ატმოსფერული წნევის, ტემპერატურის და ტენიანობის გაზომვის ხარისხს, ასევე, მინიმუმამდე დაიყვანს ჰიდრომეტეოროლოგიური პარამეტრების გაზომვების ცდომილებას.

წყლის მონიტორინგი

მინისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების მონიტორინგის ქსელის გაუმჯობესების მიზნით, დამატებით 2 ავტომატური სადგური მოეწყო. სადგურები აღჭურვილია უახლესი ჰიდროგეოლოგიური აპარატურით, რომელიც მინისქვეშა წყლების ძირითადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებელი პარამეტრების (დებიტი, ტემპერატურა, წყალში გახსნილი მყარი ნაწილაკები, ელექტროგამტარობა, წყალბად-იონთა კონცენტრაცია) უწყვეტ მონიტორინგს და გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მონაცემთა ავტომატურ რეჟიმში მოწოდების საშუალებას იძლევა. მიღებული მონაცემების საფუძველზე, შესაძლებელია მინისქვეშა მტკნარი წყლების მაჩვენებლების დროში ცვალებადობის გამოვლენა-დადგენა, რაც ითვალისწინებს ჰიდროგეოლოგიური მოკლე ან გრძელვადიანი პროგნოზების შედგენას. ამ დროისათვის საქართველოს მასშტაბით მინისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების ავტომატური და ინსტრუმენტალური მონიტორინგი 68 წყალპუნქტზე ხორციელდება.

გეოლოგიის გეოდინამიკური კვლევა

გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ შეფასდა საცხოვრებელი სახლების, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთების და მიმდებარე ტერიტორიების გეოდინამიკური მდგომარეობა, საშიშროების რისკის განსაზღვრით და შესაბამისი რეკომენდაციებით. რის საფუძველზეც შედგენილ იქნა საინჟინრო-გეოლოგიური დასკვნები. მომზადდა მდ. კინტრიშის, მდ. ნატანების, მდ. სუფსას და მდ. ხობისწყლის აუზების გეოლოგიური საფრთხეების (მენყერი, ღვარცოფი) ზონირების რუკები. რაც ბუნებრივი კატასტროფების მართვის ციკლის გაუმჯობესებას ემსახურება. აღნიშნული კვლევები ხელს შეუწყობს სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული და სამეურნეო საქმიანობების ეფექტურად დაგეგმვას და განხორციელებას.

2022 წელს სააგენტოს სპეციალისტების მიერ მომზადდა და გამოქვეყნდა საინფორმაციო ბიულეტენები გარემოს დაბინძურების, გეოლოგიური პროცესების, მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შესახებ.

2022 წლის განმავლობაში „კლიმატის მწვანე ფონდის“ (GCF), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) და საქართველოში გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP Georgia) მხარდაჭერით აქტიურად მიმდინარეობდა სავსელე სამუშაოები, რომელიც სხვა აქტივობებთან ერთად ითვალისწინებს საქართველოს ტერიტორიაზე სტიქიური გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური საფრთხეების შეფასებას, საფრთხეების და რისკების ზონირების რუკების შედგენას და ადრეული გაფრთხილების სისტემის სრულყოფას.

შავი ზღვის კვლევები

2022 წელი მნიშვნელოვანი იყო შავი ზღვის კვლევების კუთხით. განხორციელდა სამეცნიერო კვლევები საქართველოს საზღვაო სივრცეში გავრცელებული ძირითადი სარწეაო თევზებისა და სხვა ჰიდრობიონტების რესურსების შეფასებისა და სარწეაო პროგნოზირების მიზნით. აღსანიშნავია, რომ ზღვის პროდუქტების მარაგის შეფასების სრულყოფილად წარმოება ხელს შეუწყობს ქვეყანაში დარგის მდგრად განვითარებას, ეკონომიკის ზრდას და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას.

სოჭის გირჩი

გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ, რაჭა-ლეჩხუმის, ქვემო სვანეთის, სამცხე-ჯავახეთისა და გურიის რეგიონებში, აუქციონის წესით, მიმდინარე წელს განხორციელდა სოჭის გირჩის სარგებლობის მრავალწლიანი ლიცენზიების გაცემა. აუქციონის შედეგად 20 ლოტზე 200 ტონამდე სოჭის გირჩის რესურსის რეალიზაცია განხორციელდა, რის შედეგადაც სახელმწიფო ბიუჯეტმა მიიღო 1 630 056 ლარი.

აღნიშნული შედეგი მნიშვნელოვანია, რადგან მომდევნო წლებში სტაბილურად იქნება უზრუნველყოფილი სოჭის გირჩის თესლის ექსპორტი საქართველოდან, სანერგე მასალისა და საახალწლო ნაძვის ხეების წარმოების მიზნით ევროპასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში, რაც ხელს უწყობს რეგიონის განვითარებას, ადგილობრივი ბიუჯეტის შემოსავლებს და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას.

მიმდინარე წელს გარემოს ეროვნულ სააგენტოს 2 ახალი მიმართულება დაემატა. „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში“ (2022 წლის 17 მარტის საქართველოს კანონი №1445) შეტანილი ცვლილებით, 2022 წლის 1 მაისიდან, გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტი სამინისტროს სისტემაში შემავალ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს შემადგენლობაში გადავიდა. დეპარტამენტი უზრუნველყოფს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული სტრატეგიული დოკუმენტებისთვის და სახელმწიფო ან კერძო საქმიანობებისთვის, რომელთა განხორციელებამ შესაძლოა მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოახდინოს გარემოზე, ადამიანის სიცოცხლეზე ან/და ჯანმრთელობაზე, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ექსპერტიზის ჩატარების პროცედურების განხორციელებას, ასევე, ჰაერდაცვითი და წყალდაცვითი დოკუმენტაციის შეთანხმებას. ასევე, დეპარტამენტი უზრუნველყოფს საზოგადოებისთვის გზმ/სგმ ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებისა და აღნიშნულ წარმოებაში, საზოგადოების მონაწილეობის შესაძლებლობის შესახებ ინფორმაციის დროულ, ეფექტიან და ადეკვატური საშუალებებით მიწოდებას და საზოგადოებისთვის დოკუმენტაციის ხელმისაწვდომობას.

2022 წელს, გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტის მიერ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებგვერდზე განთავსდა 369 განცხადება, შესაბამის დოკუმენტაციასთან ერთად, 77 განცხადება საჯარო განხილვასთან დაკავშირებით, ხოლო გარემოს ეროვნული სააგენტოს ვებგვერდზე განთავსდა 736 განცხადება შესაბამის დოკუმენტაციასთან ერთად და 86 განცხადება საჯარო განხილვასთან დაკავშირებით.

დეპარტამენტის მიერ 2022 წელს მომზადდა:

- 6 სგმ სკრინინგის გადაწყვეტილება
- 3 სგმ სკოპინგის დასკვნა
- 1 სგმ რეკომენდაცია
- 179 გზმ სკრინინგის გადაწყვეტილება (155 არ დაექვემდებარა გზმ-ს, ხოლო 24 დაექვემდებარა)
- 70 გზმ სკოპინგის დასკვნა;

- 31 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება;
- 57 სამართლებრივი აქტის პროექტი.

2022 წელს, სხვადასხვა რეგიონსა თუ მუნიციპალიტეტში გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტის ორგანიზებითა და მონაწილეობით გაიმართა 137 საჯარო განხილვა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 1678 პირმა, მათ შორის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვებში 976, ხოლო გზშ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვებში 702 პირმა.

დეპარტამენტის მიერ 2022 წელს შეთანხმდა:

- 923 ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროების და მათ მიერ გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ინვენტარიზაციის ტექნიკური ანგარიში;
- 77 ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- 3948 მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების სახელმწიფო აღრიცხვის ფორმა;
- 223 ზედაპირული წყლის ობიექტიდან წყლის ამოღების ტექნიკური პირობების პროექტი;
- 17 ზედაპირული წყლის ობიექტებში დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების ნორმების პროექტი;
- 458 წყლის გამოყენების სახელმწიფო სტატისტიკური აღრიცხვის ფორმა."

2022 წელს ბექდურ მედიაში საჯარო განხილვის შესახებ გამოქვეყნდა 130 განცხადება. ამასთან, „ევროკავშირი გარემოსთვის“ (EU4Environment) პროექტის ფარგლებში, მიმდინარეობდა სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასებისა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების არსებული სახელმძღვანელოების განახლება და ჰიდროელექტროდგურების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სახელმძღვანელოს შემუშავება.

გარემოსთვის მიყენებული ზიანის გამოსწორება

2022 წლის 1 ივლისს, საქართველოში ძალაში შევიდა „ევროდირექტივასთან“ ჰარმონიზებული ახალი კანონი „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“, რომელიც გარემოსდაცვითი მმართველობის საკითხებს ეხება და პირდაპირ კავშირშია გარემოსდაცვითი მმართველობის და აღსრულების სისტემის გაუმჯობესებასთან.

კანონი არეგულირებს გარემოზე ზიანის მიყენების პრევენციასთან, შერბილებასთან, აღმოფხვრასთან და გარემოს მდგომარეობის აღდგენასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს. აღნიშნული კანონის საფუძველზე გამოიცა შესაბამისი კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, რომლებიც ადგენენ გარემოზე მიყენებული ზიანის გამოსასწორებელი ღონისძიებების გეგმის შედგენის წესს, დაზიანებული გარემოს გამოსასწორებელი ღონისძიებების განსაზღვრის კრიტერიუმებს და ალტერნატიულ ტერიტორიაზე განსახორციელებელი სანაცვლო გამოსასწორებელი ღონისძიებებს.

აღნიშნული სისტემის დანერგვის უზრუნველსაყოფად სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოს დამატა ახალი ფუნქციები და ამ ფუნქციების განსახორციელებლად შეიქმნა ახალი სტრუქტურული ერთეული - გარემოზე მიყენებული ზიანის გამოსწორების ღონისძიებების დეპარტამენტი, რომლის ძირითადი მიზანია გარემოსთვის მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელი პირის მიერ მომზადებული გამოსასწორებელი ღონისძიებების გეგმის შეთანხმება.

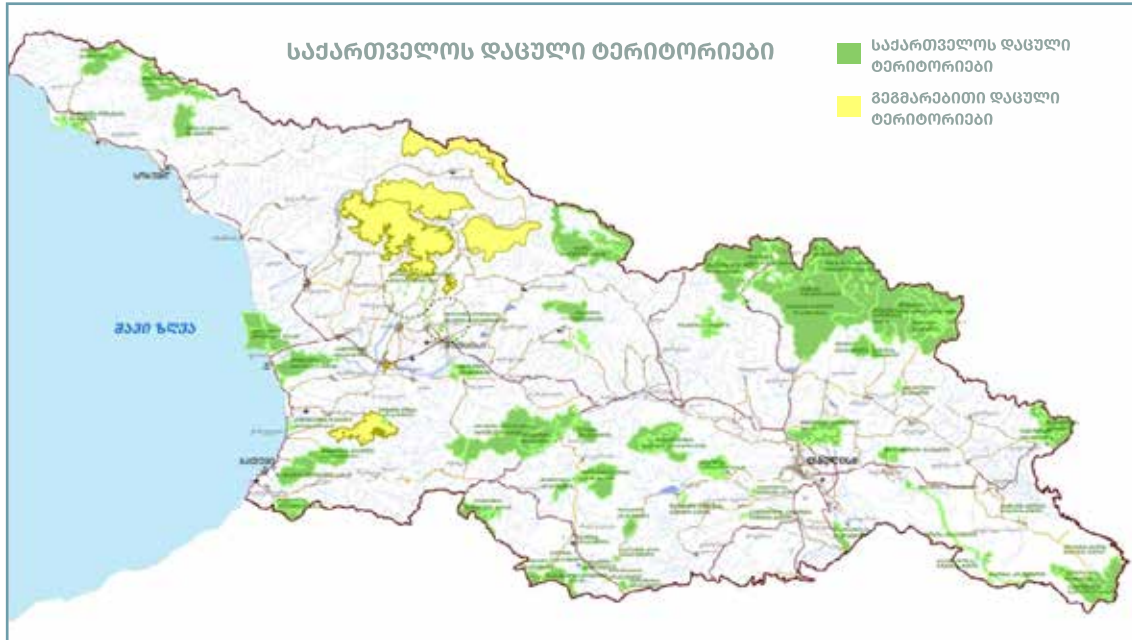

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საქმიანობის სფეროს წარმოადგენს სახელმწიფო ნაკრძალების, ეროვნული პარკების, ბუნების ძეგლების, აღკვეთილების, დაცული ლანდშაფტების, ბიოსფერული რეზერვატების, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნების და საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ჭარბტენიანი ტერიტორიების სისტემის მართვა.

2022 წელს დაცული ტერიტორიების ფართობი 116 720.90 ჰექტრით გაიზარდა და შეადგენს 912 908 ჰექტარს, რაც, დაახლოებით, საქართველოს ტერიტორიის 13%-ია.

საქართველოში (IUCN-ის კრიტერიუმების მიხედვით) 6 სხვადასხვა კატეგორიის 100 დაცული ტერიტორიაა, კერძოდ: 14 სახელმწიფო ნაკრძალი, 14 ეროვნული პარკი, 40 ბუნების ძეგლი, 26 აღკვეთილი, 5 დაცული ლანდშაფტი და 1 მრავალმხივი გამოყენები ტერტირორია. აქედან დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულია 94 დაცული ტერიტორია (დაცული ლანდშაფტების მართვაზე პასუხისმგებელია ადგილობრივი მუნიციპალიტეტები).

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს სტრუქტურა

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ცენტრალური აპარატის შემადგენლობაში შედის 9 სამსახური და 5 სამმართველო. სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულია 21 ტერიტორიული ადმინისტრაცია.

2022 წლის მდგომარეობით, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოში დასაქმებულია 713 თანამშრომელი (ცენტრალური აპარატი - 114 თანამშრომელი, მათ შორის 55 შტატიანი და 59 შტატგარეშე; ტერიტორიული ადმინისტრაციები - 599 თანამშრომელი, მათ შორის 517 შტატიანი და 82 შტატგარეშე).

დასაქმებულთა სტატისტიკა გენდერულ ჭრილში

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოში დასაქმებულია 579 კაცი და 134 ქალი.

2022 წელს განხორციელებული ძირითადი თემატური მიმართულებები

2022 წლის განმავლობაში, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და მისი ტერიტორიული ადმინისტრაციების მიერ, საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების მიზნით, განხორციელდა შემდეგი ძირითადი საქმიანობები:

დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოება

- გაფართოვდა კოლხეთის ეროვნული პარკი 671.5 ჰა-ით
- ძალაში შევიდა კანონი ცივ-გომბორის აღკვეთილის დაარსების შესახებ, ფართობი: 4 935 ჰა

შედეგად კანონროქები:

2022 წელს მიღებულ იქნა შემდეგი კანონები და ძალაშია 2023 წლიდან:

- კვერეთის აღკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ - 14 797 ჰა
- რაჭის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ - 50 835 ჰა
- შიდა ქართლის დაცული ტერიტორიების (ჯამში 32 850 ჰა), კერძოდ:
- ტანას და თეძამის დაცული ლანდშაფტის შექმნისა და მართვის შესახებ - 21 864 ჰა
- ტანას აღკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ - 10 986 ჰა
- მაჭახელას დაცული ლანდშაფტის შექმნისა და მართვის შესახებ - 4 294 ჰა
- ნუგზარ ზაზანაშვილის სახელობის სამუხის მრავალხმრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნისა და მართვის შესახებ - 13 273.43 ჰა

ინფორმაციაზე ხელისაწვდომობის უზრუნველყოფა და საჯარო განხილვები

2022 წელს დაცული ტერიტორიების საკონსულტაციო საბჭოს მიერ ორი სამუშაო შეხვედრა გაიმართა. საბჭოს წევრებმა სხდომაზე განიხილეს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ ბოლო წლებში მიღწეული შედეგები, ასევე ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვისა და ტყის დაცვა-აღდგენის მიმართულებით განხორციელებული პროექტების შედეგები. საბჭოს წევრებმა იმსჯელეს დაცული ტერიტორიების ქსელის განვითარებაზე, გეგმარებითი დაცული ტერიტორიების დამტკიცებისთვის საჭირო პროცედურებზე.

დაცული ტერიტორიების საბჭოს შემადგენლობაში არიან გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციები, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლები.

2022 წლის საანგარიშო პერიოდში გაიმართა 5 დაცული ტერიტორიის (თუშეთის, ლაგოდეხის, ვაშლოვანის, მტირალას, ჭაჭუნას) მენეჯმენტის გეგმის საჯარო განხილვა.

დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმები

2022 წლის განმავლობაში მიმდინარეობდა მუშაობა და დამტკიცების პროცედურები 10 დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმაზე: ბორჯომ-ხარაგაულის, თუშეთის, ლაგოდეხის, მტირალას, ჭაჭუნას, ვაშლოვანის, ფშავ-ხევსურეთის, თბილისის, აჯამეთის და ყაზბეგის დაცული ტერიტორიებისთვის.

2022 წელს დამტკიცდა 3 მენეჯმენტის გეგმა (დონორი CNF):

- ბორჯომ-ხარაგაულის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა
- თუშეთის სახელმწიფო ნაკრძალის და თუშეთის ეროვნული პარკის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა
- ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა

2022 წლის საანგარიშო პერიოდში სსიპ დაცული ტერიტორიების მართვას დაქვემდებარებული 21 ტერიტორიული ადმინისტრაციიდან დაცული ტერიტორიების მართვას მენეჯმენტის გეგმით ახორციელებს 10 ადმინისტრაცია, ხოლო დანარჩენი იმართება დროებითი რეგულირების წესით.

ტყის ინვენტარიზაცია და ტყის მართვის გეგმები

2022 წელს ტყის ინვენტარიზაცია ჩატარდა 6 დაცულ ტერიტორიაზე, ჯამში 45 816.8 ჰექტარზე:

- ალგეთის ეროვნული პარკი
- თეთრობის ალკვეთილი
- ლაგოდეხის ალკვეთილი
- ლაგოდეხის სახელმწიფო ნაკრძალი
- ერუშეთის ეროვნული პარკი
- ცივ-გომბორის ალკვეთილი.

ინვენტარიზაციის საფუძველზე შემუშავდა 6 ტყის მართვის გეგმა, რომელთაგან 4 (ალგეთი, თეთრობი, ლაგოდეხის ნაკრძალი და ლაგოდეხის ალკვეთილი) დამტკიცებულია. მიმდინარეობს 2 დაცული ტერიტორიის (ერუშეთი, ცივ-გომბორი) ტყის მართვის გეგმის დამტკიცებისთვის საჭირო პროცედურები.

2022 წელს ჯამში დამტკიცდა 5 ტყის მართვის გეგმა:

- ბორჯომ - ხარაგაულის ეროვნული პარკი (56 112 ჰა, სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით)
- ლაგოდეხის სახელმწიფო ნაკრძალი (19 755 ჰა, დონორი: EU/UNDP/SIDA)
- ლაგოდეხის ალკვეთილი (2 025 ჰა, დონორი: EU/UNDP/SIDA)
- ალგეთის ეროვნული პარკი (8 769 ჰა, დონორი: EU/UNDP/SIDA)
- თეთრობის ალკვეთილი (3 089 ჰა, დონორი: EU/UNDP/SIDA).

2022 წლის მდგომარეობით დამტკიცებულია 12 ტყის მართვის გეგმა, 179 847.5 ჰექტარზე.

დაცული ტერიტორიების დეპარკაცია და რევისტრაცია

2022 წელს 6 დაცულ ტერიტორიაზე განხორციელდა სადემარკაციო სამუშაოები:

- მტირალას ეროვნული პარკი
- ჭავჭავეთის დაცული ტერიტორიები (ფარავნის, საღამოს და აბულის ტბები)
- ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკი
- ცივ-გომბორის ალკვეთილი
- ერუშეთის ეროვნული პარკი
- ყაზბეგის ეროვნული პარკი

დაცულ ტერიტორიაზე ეკოტურიზმის განვითარების გენერალური გეგმების მომზადება

2022 წელს დაიწყო ბორჯომ-ხარაგაულის, თბილისის, ალგეთის და ფშავ - ხევსურეთის დაცული ტერიტორიებისთვის ეკოტურიზმის განვითარების გენერალური გეგმის მომზადება, დონორი-SIDA.

დაცული ტერიტორიების დაცვა-პატრულირება

- საანგარიშო პერიოდში, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს 21-ვე ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში ხორციელდებოდა პატრულირება შესაბამისი სპეციფიკური ეკიპირებითა და გამართული სატრანსპორტო საშუალებებით აღჭურვილი რეინჯერების მიერ.

კატრულირებისა და მონიტორინგის თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა - SMART კატრულირება

- დაცული ტერიტორიების დაცვა-მონიტორინგის გაუმჯობესების მიზნით, დაცულ ტერიტორიებზე მიმდინარეობს SMART კატრულირების სისტემის დანერგვა, გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF), გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF) ფინანსური მხარდაჭერით, „დაცული ტერიტორიების სისტემის ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფა“ პროექტის ფარგლებში. ინიციატივის პარტნიორია ასევე ფონდი Global Conservation.
- დაცული ტერიტორიების 12 ადმინისტრაციაში (ალგეთი, კინტრიში, მაჭახელა, ყაზბეგი, მტირალა, თუშეთი, ფშავ-ხევსურეთი, ვაშლოვანი, ჭავჭავაძის, ლაგოდეხი, ბორჯომ-ხარაგაული, თუშეთის დაცული ლანდშაფტი) რეინჟერები გადამზადდნენ, როგორც SMART ოფიცრები. შეიქმნა დაცული ტერიტორიების მახასიათებლებიდან გამომდინარე კონსერვაციის არეალები და შემუშავდა ანგარიშგების ფორმატი.

SMART ტექნოლოგიების საბუნებო რეჟიმში დანერგვის პროცესში, ადმინისტრაციები მუშაობენ შემდეგი ფორმატით:

- საპატრულო გუნდები აგროვებენ და აღრიცხავენ მონაცემებს საპატრულო მარშრუტებზე, როგორცაა საფრთხეები (მაგ. ბრაკონიერობის შესახებ), კატრულირების შედეგები (მაგ. სამართალდარღვევების გამოვლენა) და ველურ ბუნებაზე დაკვირვება
- კატრულირების შედეგად მოპოვებული მონაცემები მონმდება და ხდება მისი შეტანა მონაცემთა ბაზაში
- ხდება მონაცემების რუკებზე დატანა და ანგარიშგება, მათი წარმოდგენა ვიზუალურად ცხრილების, გრაფიკების და რუკების სახით
- სტრატეგიული დაგეგმარება და გეგმების შემუშავება
- განახლებული მონაცემების და ინფორმაციული ანგარიშგების საფუძველზე ხდება სტრატეგიული დაგეგმარება და გეგმების შემუშავება

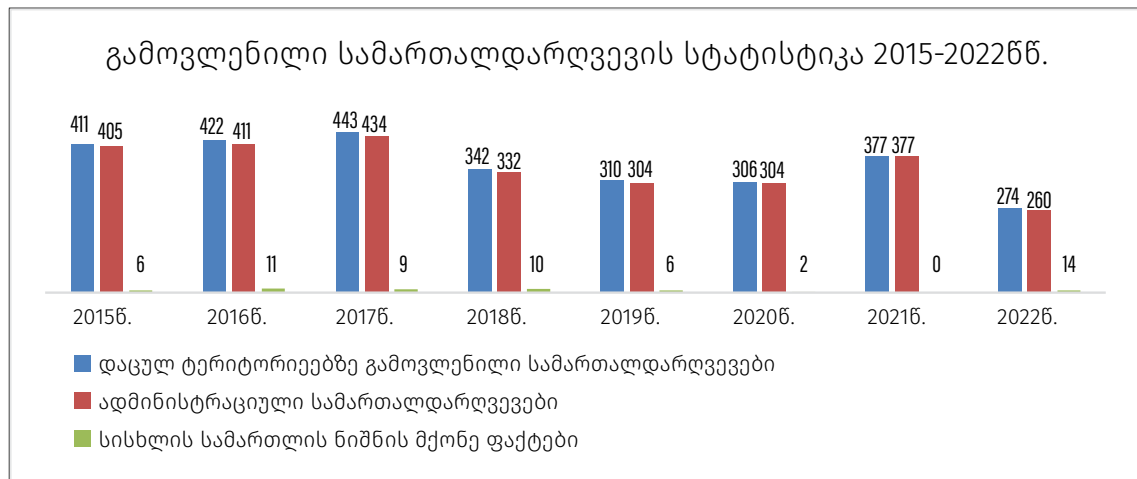
2022 წლის განმავლობაში, თითოეული ადმინისტრაციის მიერ მომზადდა სამი სატექსტო ანგარიში, მოხდა მათ მიერ წარმოდგენილი SMART პროგრამის მუშაობასთან დაკავშირებით გამოვლენილი პრობლემური საკითხების განხილვა და დაინყო მუშაობა პრობლემების აღმოფხვრის მიმართულებით. დაიგეგმა „SMART Connect“-ზე (პროგრამის ონლაინ ვერსია) გადასვლა. ყოველივე ამის საფუძველზე, მომდევნო თვეებში SMART პატრულირებით მუშაობის ფორმატზე სრულად გადავა დაცული ტერიტორიების 12 ადმინისტრაცია.

თქნოლოგიების სრულად დანერგვის შედეგ, SMART მოგვცემს შედეგ უპირატესობებს:

- გაიზარდა რეინჯერების მიერ შეგროვებული მონაცემების აღრიცხვის ეფექტურობა
- გაძლიერება კონსერვაციის მენეჯერების ინფორმირება დროული და ზუსტი ინფორმაციით საფრთხეების შესახებ, სად ხდება დარღვევები და როგორია მათზე რეაგირება
- კონსერვაციის მენეჯერების მიერ მოცემული ინფორმაციის სტრატეგიული გამოყენებით, შესაძლებელი გახდება უკეთესად დაიგეგმოს და განხორციელდეს პატრულირების ოპერაციები
- უზრუნველყოფილი იქნება კანონდარღვლების უფრო ნათელი და სტანდარტიზირებული ღონისძიებები
- გაუმჯობესდება მართვლობის სისტემა თანამშრომლების მართვის, ადმინისტრირების და ანგარიშგებისათვის.

დაცულ ტერიტორიაზე გამოვლენილი სამართალდარღვევები

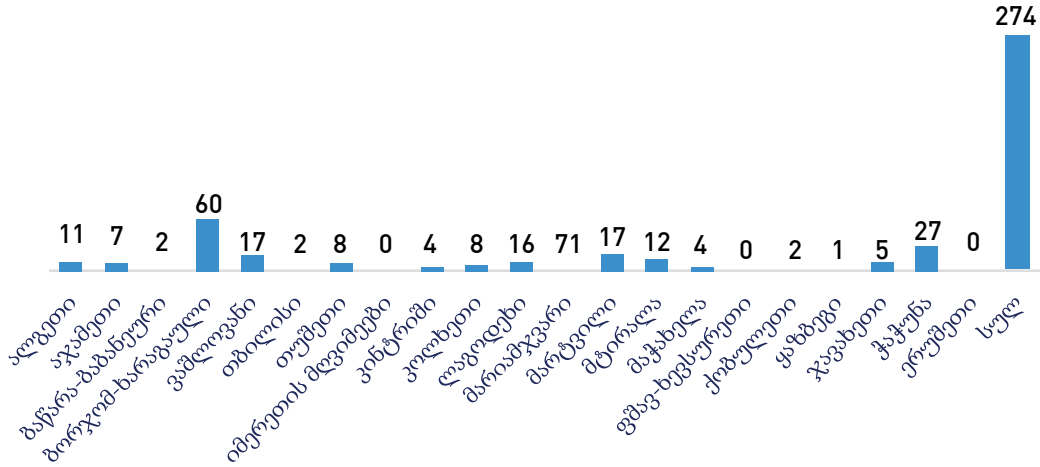
საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე, 2022 წლის მონაცემებით, გამოვლენილი და სამართალდამცავ ორგანოებზე გადაცემულია 274 სამართალდარღვევის ფაქტი, აქედან 260 ადმინისტრაციული და 14 სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე. სამართალდარღვევების რაოდენობა 2021 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით შემცირდა დაახლოებით 27,3%-ით.

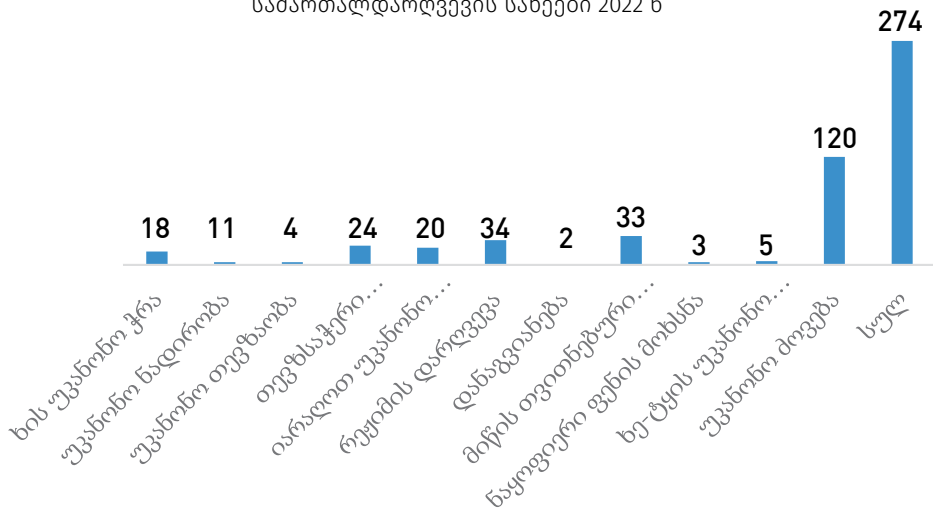
სამართალდარღვევის სახეები და სტატისტიკა

2022 წლის მონაცემებით სასამართლოსთვის გადაცემული უკანონო ქმედებებიდან, სასამართლოს მიერ განხილულია 166 სამართალდარღვევა, განხილვის პროცესშია 108 შემთხვევა, სასამართლოს მიერ გამოტანილი დადგენილებით სამართალდამრღვევებს 58 შემთხვევაში მიეცათ შენიშვნა და 108 შემთხვევაში დაეკისრათ ჯარიმა, ჯარიმების მოცულობამ შეადგინა 53 349.056 ლარი.

სამართალდარღვევები დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების მიხედვით 2022წ.

სამართალდარღვევის სახეები 2022 წ

ბუნებრივი რესურსებით მდგრადი სარგებლობა

ადგილობრივი მოსახლეობის ხე-ტყით უზრუნველყოფის მიზნით, 2022 წელს ადგილობრივ მოსახლეობაზე გაცემულია სულ 14 202.391მ³ (საშუაშე) ხე-ტყე. ხე-ტყე გაიცა 10 ადმინისტრაციიდან.

ტყის მოვლა-აღდგენა

- ტყის გაჯანსაღების მიზნით, სააგენტოს მიერ, 2022 წლის განმავლობაში შეძენილია 1080 ფერომონიანი საჭერი. მავნებელი დაავადებების წინააღმდეგ ბიოლოგიური ბრძოლის მეთოდი გამოყენებულ იქნა დაახლოებით 200.67 ჰა-ზე, 4 დაცული ტერიტორიისთვის: ბორჯომ-ხარაგაულის, ალგეთის, ფშავ-ხევსურეთის, ყაზბეგის ეროვნულ პარკებში.
- კოლხური ბზის დასამუშავებელი პრეპარატები შეძენილია 4 დაცული ტერიტორიისათვის: ბანარა-ბაბანეურის, კინტრიშის დაცული ტერიტორიების, კოლხეთისა და თბილისის ეროვნული პარკებისთვის, ჯამში, დაახლოებით 10.11 ჰა ტერიტორიისთვის.

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი

- ტერიტორიული ადმინისტრაციების მიერ დაცულ ტერიტორიებზე ხორციელდება მონიტორინგი გავრცელებულ ბიომრავალფეროვნებაზე
- დაცულ ტერიტორიებზე, 2022 წლის განმავლობაში, გაცემულია 30 ნებართვა სამეცნიერო კვლევების ჩასატარებლად.

კონსერვაციული პროექტები დაცულ ტერიტორიაზე

დაცულ ტერიტორიებზე მიმდინარეობს კონსერვაციული პროექტები, მათ შორის:

- ქურციკის რეინტროდუქციის/აღდგენის პროექტი ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და აზერბაიჯანის ეკოლოგიის სამინისტროს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელდა ქურციკების (ჯეირნების) რეინტროდუქცია აზერბაიჯანიდან საქართველოში. რეინტროდუქცია წარმატებით მიმდინარეობს 2013 წლიდან დღემდე. პროექტი ხორციელდება WWF-ის მიერ, TJS ფინანსური მხარდაჭერით. ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე ქურციკების რაოდენობა უწყვეტად იზრდება, 2022 წლის მონაცემებით, დაფიქსირებულია 300-მდე ქურციკი.
- ჯიხვის მონიტორინგი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე – 2018 წლიდან, პირველად კავკასიაში დაიწყო და დღემდე მიმდინარეობს აღმოსავლეთ-კავკასიური ჯიხვის ტრანსასაზღვრო ტელემეტრიული მონიტორინგი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე და ზაქათალას ალკვეთილში, არასამთავრობო ორგანიზაცია NACRES-ის მიერ.
- თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე, აგვისტოს თვეში, ფოტოხაფანგმა გამოავლინა ლეოპარდი (ჯიქი), რაც უკანასკნელი 40 წლის განმავლობაში არ დაფიქსირებულა. არასამთავრობო ორგანიზაცია NACRES-ის მიერ თუშეთისა და ფშავ-ხევსურეთის დაცულ ტერიტორიებზე დაიწყო ჯიქის/ლეოპარდის კვლევა, დაცულ ტერიტორიებზე განთავსებულია ფოტომახები.

გარემოსდაცვითი განათლება და ცნობიერების ამაღლება

2022 წლის განმავლობაში, საზოგადოების გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლების მიზნით, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და მისი ტერიტორიული ადმინისტრაციების ორგანიზებით განხორციელდა სხვადასხვა სახის ღონისძიება სამიზნე ჯგუფების მიხედვით:

- სკოლის მოსწავლეებისთვის და სტუდენტებისთვის მომზადდა და განახლდა მიზნობრივი პრეზენტაციები გარემოსდაცვითი თემატიკით

- ჩატარდა 187 შეხვედრა ადგილობრივ მოსახლეობასთან
- სტუდენტებისა და მოსწავლეებისთვის ჩატარდა 448 ლექცია-სემინარი
- დაცულ ტერიტორიებზე მოეწყო 800-ზე მეტი ეკოტური
- მოსწავლეებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობით განხორციელდა 105 დასუფთავების და 16 გამწვანების აქცია
- საანგარიშო პერიოდში აღინიშნა 16 ე.წ. „მწვანე კალენდრის“ დღე, რომელთა ფარგლებშიც განხორციელდა სხვადასხვა სახის ეკოსაგანმანათლებლო აქტივობა
- დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მცხოვრებ მოსახლეობაში, სპეციალური კითხვარის საშუალებით, ჩატარდა სოციოლოგიური გამოკითხვა, გამოიკითხა 2 100 რესპოდენტი.
- საანგარიშო პერიოდში ეკოსაგანმანათლებლო აქტივობებში მონაწილეობა მიიღო სულ 73 571 მონაწილემ, საიდანაც 45 274 მოსწავლეა, 2 304 სტუდენტი, 3 091 პედაგოგი/ ლექტორი, 21 774 ადგილობრივი მოსახლე და 1 128 სხვა დაინტერესებული პირი.

ეკოლონისქიებაბი ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენლებთან

ალგეთისა და ჭავჭავეთის ეროვნული პარკების, ბანარა-ბაბანურის დაცული ტერიტორიების და მარიამჯვარის სახელმწიფო ნაკრძალის ადმინისტრაციების მიერ, 2022 წლის განმავლობაში მოეწყო შეხვედრები დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენლებთან. აღნიშნულ სამიზნე ჯგუფთან სულ ჩატარდა 46 ეკოსაგანმანათლებლო ლექცია-სემინარი, 1 დასუფთავების აქცია და 31 შეხვედრა.

ურთიერთთანამშრომლობის მეორეხარისხი

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტომ, 2022 წელს გააფორმა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმები შემდეგ საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან:

- სსიპ „ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი“
- სსიპ კოლეჯი „ახალი ტალღა“
- „ბი პი ექსპლორეიშენ (კასპიის ზღვა) ლიმიტედი“
- „ქეა კავკასია“
- გარემოსდაცვითი ეკოლოგიური ასოციაცია „დეა“
- ა(ა)იპ მწვანე ალტერნატივა
- სსიპ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ეკოტურიზმი დაცულ ტერიტორიაზე

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის აღდგენა სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს. 2022 წლის მონაცემებით, ვიზიტორთა რაოდენობა (902 010 ვიზიტორი), 2019 წლის ვიზიტორთა რეკორდულ რაოდენობასთან (1 199 011 ვიზიტორი) შეფარდებით აღდგა 75 % - ით, 2021 წლის მონაცემებთან შედარებით კი დაახლოებით 53%-ით არის გაზრდილი. დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარება ნიშნავს რეგიონებსა და მუნიციპალიტეტებში მცირე და საშუალო ბიზნესის შექმნას და განვითარებას, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას და მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, რეგიონებსა და სოფლებში მაცხოვრებლების დაბრუნებას.

დაცულ ტერიტორიებზე, ეკოტურიზმის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა განვითარებულია 18 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციაში: ვაშლივანის, თუშეთის, ბორჯომ-ხარაგაულის, ჭავჭავეთის, იმერეთის მღვიმეების (პრომეთეს მღვიმე, სათაფლია, ნავენახევის მღვიმე, საწურბლიას მღვიმე, თეთრა მღვიმე), მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების (მარტვილის კანიონი, ოკაცეს კანიონი, ოკაცეს (კინჩხას) ჩანჩქერი), კოლხეთის, მტირალას, ქობულეთის, ალგეთის, კინტრიშის, მაჭახელას, თბილისის (მცირე ინფრასტრუქტურა), აჭაბეთის ალკვეთილის (მცირე ინფრასტრუქტურა) ყაზბეგის (მცირე ინფრასტრუქტურა), ჭაჭუნას (მცირე

ინფრასტრუქტურა), ფშავ-ხევსურეთის (მცირე ინფრასტრუქტურა), და ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციებში.

- 2022 წლის მდგომარეობით დაცულ ტერიტორიებზე 89 საფეხმავლო (მათ შორის სამანქანოსთან ინტეგრირებული) ბილიკია და 5 სანაოსნო მარშრუტი. ბილიკების საერთო სიგრძე 1 900 კმ-მდეა.

2022 წლის საანგარიშო პერიოდში:

- 3 დაცულ ტერიტორიაზე მოეწყო 3 ახალი ბილიკი (ჯამში, დაახლოებით 55კმ) და განახლდა სამანქანოსთან ინტეგრირებული 7 არსებული ბილიკი (251 კმ)
- განახლდა საინფორმაციო, საინტერპრეტაციო და მიმართულების მანიშნებელი დაფები
- საანგარიშო პერიოდში 21 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციისთვის განისაზღვრა საინფორმაციო დაფებთან დაკავშირებით საჭიროებები, მომზადდა ტექნიკური დავალება (1 100-ზე მეტი სხვადასხვა სახის დაფა და სტიკერი), მომზადდა საინფორმაციო დაფების დიზაინები, საბეჭდი მასალები
- 4 დაცულ ტერიტორიამდე მისასვლელ გზებზე (მარტვილის კანიონის, ოკაცეს კანიონის, ოკაცეს ჩანჩქერის და პრომეთეს მღვიმის ბუნების ძეგლები) დამონტაჟდა 37 ცალი საგზაო მანიშნებელი

ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურა 9 დაცულ ტერიტორიაზე

- წალკის (დაშბაშის) კანიონის ბუნების ძეგლზე უნიკალური ეკოტურისტული კომპლექსი გაიხსნა, მოეწყო შუშის ხიდი, რესტორანი, კოტეჯები, ბაიკ-ლაინი, საქანელა
- ფშავ-ხევსურეთის ეროვნულ პარკში, შატილში, აშენდა და გაიხსნა თანამედროვე სტანდარტებით მოწყობილი ვიზიტორთა ცენტრი და ადმინისტრაციული შენობა
- გაიხსნა მაჭახელას ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრის საგამოფენო დარბაზი
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრის ეზოში მოეწყო კაფეტერია მიმდებარე ინფრასტრუქტურით და ზიპლაინი
- მარტვილის კანიონზე მოეწყო ზიპ-ლაინი და საფეხმავლო ხიდი

- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე მოეწყო საპიკნიკე ადგილები
- პონტოს მუხის აღკვეთილში (კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია) მოეწყო მცირე ინფრასტრუქტურა, ფანჩატურები და დახლები
- ჭაჭუნას აღკვეთილში აშენდა ტურისტული თავშესაფარი, მოეწყო ფრინველებზე დაკვირვების 2 კომპლექსი, 2 საპიკნიკე და ცეცხლის დასანთები ადგილი
- მტირალას ეროვნულ პარკში მოეწყო კაფეტერია

განახლება/რეაბილიტაციის სამუშაოები ჩატარდა 8 დაცულ ტერიტორიაზე

- მარტვილის კანიონზე განახლდა ტურისტული ინფრასტრუქტურა
- იმერეთის მღვიმეების დაცულ ტერიტორიებზე (პრომეთეს მღვიმე, სათაფლია) ტურისტულ ინფრასტრუქტურას ჩაუტარდა სარემონტო სამუშაოები
- კოლხეთის ეროვნულ პარკში, 2 ლოკაციაზე განახლდა 4 საპიკნიკე ადგილი
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე, 3 ლოკაციაზე განახლდა 3 საპიკნიკე ადგილი
- ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე, მანიმში, გარემონტდა არსებული თავლა
- მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ადმინისტრაციულ შენობას ჩაუტარდა სარემონტო სამუშაოები, განხორციელდა სარეინჟერო სადგურის რეაბილიტაცია საინფორმაციო ცენტრად, ტერიტორიაზე არსებულ ტურისტულ თავშესაფარს ჩაუტარდა სარეაბილიტაციო სამუშაოები
- ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის შენობას ჩაუტარდა სარემონტო სამუშაოები

მნიშვნელოვანი ეკოტურისტული და ინფრასტრუქტურული პროექტები

- წალკის (დაშბაშის) კანიონზე უნიკალური ეკოტურისტული კომპლექსი გაიხსნა.
- 15 დაცულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს 1 200 კმ-ზე მეტი სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების და თანმდევი ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის მოსაწყობი სამუშაოები (ბორჯომ-ხარაგაული - 240 კმ, თეთრობი - 50 კმ, ლაგოდეხი - 100 კმ, ვაშლოვანი - 110 კმ, აჯამეთი - 30 კმ, ერუშეთი - 100 კმ, მარიმჯვარი - 25 კმ, კინტრიში-მტირალას დამაკავშირებელი - 150 კმ, სამეგრელო-იმერეთის დამაკავშირებელი - 58 კმ... განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჯუთა-როშკა-ომალის

დამაკავშირებელი პროექტი, რომელიც მოიცავს: 220 კმ სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების ქსელის, 64 საფეხმავლო ხიდის და 7 სამთო თავშესაფრის (მთის ქოხები) მოწყობას

- საქართველოს ეროვნულ პარკებში, ვიზიტორთა მეტად უსაფრთხო და კომფორტული მოგზაურობისთვის, შეიქმნა პირველი მობილური აპლიკაცია - Parks.ge, ორივე - IOS და Android მომხმარებლებისთვის.

ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებელი

დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარებისა და დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების შედეგად, მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობა აქტიურად ჩაერთო დაცული ტერიტორიების ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა ტურისტული სერვისების მიწოდებაში, რაც იწვევს ადგილობრივების ეკონომიკური შემოსავლის მნიშვნელოვან ზრდას.

13 დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ (ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხის, იმერეთის მღვიმეების, მტირალას, კოლხეთის, თუშეთის, ვაშლოვანის, მარტვილის, მაჭახელას, ჭავჭავეთის, ოკაცეს, კინჩხას და კინტრიშის დაცული ტერიტორიები) ხორციელდება, დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარების შედეგად, ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებლის მონიტორინგი.

2022 წლის მდგომარეობით, დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ 407 სასტუმრო, 250 მაღაზია და 184 კვების ობიექტია, დასაქმებულია 1 445 ადამიანი. მათი შემოსავალი შეადგენს დაახლოებით 5 713 651 ლარს.

საერთაშორისო ურთიერთობები

დაცული ტერიტორიების სააგენტო, საერთაშორისო და ადგილობრივი დონორი ორგანიზაციების ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით, ახდენს სხვადასხვა პროექტების/პროგრამების წარმატებით განხორციელებას, საერთაშორისო თანამშრომლობისა და პარტნიორობის დამყარებას და გაღრმავებას საზღვარგარეთის ქვეყნების, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლებთან.

2022 წელს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ მოზიდულია უპრეცედენტო, 50 000 000 ლარზე მეტი საგრანტო პროექტების პორტფელი - ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნის, განვი-

თარების, საკონსერვაციო ღონისძიებების, ეკოტურიზმის და დაცული ტერიტორიების მდგრადი განვითარების ხელშესაწყობად.

მიმდინარე პერიოდში სააგენტო ახორციელებს როგორც საერთაშორისო გრძელვადიან საგრანტო პროგრამებს, ასევე სხვადასხვა საგრანტო პროექტსა და არაერთ ქვე-აქტივობას.

საერთაშორისო პროექტები:

„ბიომრავალფეროვნება და მდგრადი ადგილობრივი განვითარება საქართველოში“ – გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW) ახალი საგრანტო პროექტი, ბიუჯეტით 16 250 000 ევრო. - 2022 წელს ხელი მოეწერა საგრანტო ხელშეკრულებას დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და KfW-ს შორის საგრანტო პროექტის დაწყების თაობაზე, ასევე, ხელი მოეწერა საკონსულტაციო ხელშეკრულებას, რაც ითვალისწინებს, რომ პროექტის მართვას განახორციელებს საერთაშორისო ორგანიზაცია GOPA. პროექტის ფარგლებში მოხდება ახლად დაარსებული დაცული ტერიტორიების განვითარება, ვიზიტორთა ცენტრების და საფეხმავლო ბილიკების მოწყობა, შექმნილ იქნება ინვენტარი, აშენდება სარეინჯერო კოტეჯები, მოხდება რეინჯერების გადამზადება, შეიქმნება სხვადასხვა სტრატეგიული დოკუმენტები, დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ განხორციელდება სოციალური პროექტები, ეკოტურიზმის წახალისების ინიციატივები, ჩატარდება საგრანტო კონკურსები ადგილობრივი მცირე ბიზნესებისთვის.

UNESCO-მ პირველად დაცული ტერიტორიების ისტორიაში, „კოლხური ტყეებისა და ჭარბტენიანი ტერიტორიების“ გრანტი გამოუყო - მიმდინარე წლის ოქტომბერში დაცული ტერიტორიების განვითარების ფონდსა და UNESCO-ს შორის საგრანტო ხელშეკრულება გაფორმდა, რომლის ფარგლებშიც UNESCO გამოყოფს გრანტს 149 920 დოლარის ოდენობით, „კოლხური ტყეებისა და ჭარბტენიანი ტერიტორიების“ განვითარებისთვის, მისი მართვის ეფექტურობისა და მდგრადი ტურიზმის ხელშეწყობისათვის. პროექტი ასევე მოემსახურება აღნიშნული ტერიტორიების უნივერსალური ღირებულების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას. 2022 წლის საანგარიშო პერიოდში, განხორციელდა მოხალისეების პროგრამა „Cash for Work“, 20 მოხალისე ჩაერთო UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის სტატუსის მქონე 4 დაცული ტერიტორიის (კოლხეთისა და მტირალას ეროვნული პარკები; ქობულეთისა და კინტრიშის დაცული ტერიტორიები) მენეჯმენტში. განხორციელდა საერთაშორისო ექსპერტის ვიზიტი საქართველოში, რომელმაც UNESCO-ს პარკების თანამშრომლებს ტრენინგები ჩაუტარა. დეკემბერში შედგა სასწავლო მისია გერმანიის UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის საიტებზე.

შვედეთის მთავრობის და UNDP-ს დაფინანსებით, მმართველობის რეფორმის ფონდის (GRF) პროგრამის ფარგლებში, მოპოვებული ახალი გრანტი 59 850 დოლარის ოდენობით, რომელიც თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის მომზადებასა და დაცულ ტერიტორიებზე ტყის რესურსების მდგრადი გამოყენების პრინციპის დანერგვაზე იქნება მიმართული. მიმდინარე პერიოდისთვის, დაწყებულია თბილისის მენეჯმენტის გეგმის მომზადება, რასთან დაკავშირებითაც, პირველი საკონსულტაციო შეხვედრა ნოემბრის თვეში გაიმართა.

CNF – კავკასიის ბუნების ფონდის მხარდაჭერით განხორციელებული საქმიანობები - 2022 წელს განხორციელდა 21 ტერიტორიული ადმინისტრაციის თანამშრომლებისთვის სახელფასო დანამატის გაცემა და დაზღვევით უზრუნველყოფა, ჯამში 10 000 ევროს ოდენობით. ასევე, შესყიდულ იქნა 6 ავტომანქანა პატრულირების გაუმჯობესებისთვის, 610 საველე ფეხსაცმელი და 260 ზურგჩანთა რეინჯერებისთვის; განხორციელდა ინფრასტრუქტურის აღდგენის, მოვლა-შენახვისა და მიმდინარე ხარჯების თანადაფინანსება; აღჭურვილობისა და ინვენტარის შექმნა საკვანძო სახეობებზე ორიენტირებული მონიტორინგის უზრუნველსაყოფად. ამასთან, მიმდინარე წელს, მომზადდა ლაგოდეხის საგამოფენო დარბაზის დიზაინი, რომლის შესაბამისად, საგამოფენო დარბაზი 2023 წელს გარემონტდება.

GEF/UNDP-ის პროექტის „დაცული ტერიტორიების სისტემის ფინანსური მდგრადობის გაუმჯობესება“ ფარგლებში, დასრულდა 12 ადმინისტრაციის SMART პატრულირების სისტემით აღჭურვა და თანამშრომელთა ტრენინგები. შესყიდულ იქნა ინვენტარი (კომპიუტერები, სმარტ ტელეფონები), მომზადდა ქვაბისხევის ეკოტურისტული კომპლექსის მონყობის პროექტი, შემუშავების პროცესშია მტირალას ეროვნულ პარკში შესვლის გადასახადის ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების კვლევა, გადამზადდნენ ცენტრალური აპარატის და ტერიტორიული ადმინისტრაციების თანამშრომლები ფინანსური მართვისა და შრომის უსაფრთხოების კუთხით, დასრულდა ვაშლოვანის, მტირალას, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიებისა და თუშეთის დაცული ლანდშაფტის მენეჯმენტის გეგმებზე მუშაობა.

„გადავარჩინოთ ბუნება-საქართველო“-ს პროექტის ფარგლებში, SIDA-ს დაფინანსებით, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის გამოიყო გრანტი 785 000 ევროს ოდენობით, რაც მიმართული იქნება შემდეგი აქტივობების დასაფინანსებლად: მენეჯმენტის გეგმების შემუშავება და განახლება, გენერალური გეგმების მომზადება, წყლის რესურსების მართვის გეგმების მომზადება. მიმდინარე პერიოდისთვის, მენეჯმენტის გეგმების და გენერალური გეგმების მომზადება დაწყებულია და დასრულდება ეტაპობრივად 2022, 2023 და 2024 წლებში.

(IRDG) პროექტის ფარგლებში, „სოფლის განვითარების გაუმჯობესება საქართველოში“, EU, ENPARD-ის დაფინანსებით, UNDP-ს მეშვეობით, 2022 წელს, 248 000 აშშ დოლარის გრანტი მიმართული იქნა ტყის ინვენტარიზაციის და ტყის მართვის გეგმების შედგენაზე. ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოები განხორციელდა დაახლოებით 33 000 ჰა-ზე. ამასთან, პროექტის ფარგლებში მომზადდა დაცული ტერიტორიების პირველი მობილური აპლიკაცია.

UNDP-ს დაფინანსებით მაჭახელას ვიზიტორთა ცენტრის საგამოფენო სივრცე მოეწყო - გაეროს ფინანსური რესურსით და მტირალას და მაჭახელას ეროვნული პარკების მეგობართა ასოციაციის და ეროვნული მუზეუმის მხარდაჭერით, 2022 წელს მაჭახელას ვიზიტორთა ცენტრის საგამოფენო სივრცე სრულად აღიჭურვა თანამედროვე ინვენტარითა და მონყობილობებით. ბიუჯეტი დაახლოებით 100 000 ლარი.

„დაცული ტერიტორიების მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში“, KFW-ს ფინანსური რესურსით (4 000 000 ლარი) აშენებული ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრი და ადმინისტრაცია ოფიციალურად გაიხსნა.

„საბუკო“-სთან თანამშრომლობით, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ქაჭუნას ალკვეთილის ადმინისტრაციისთვის აშენდა ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა, განხორციელდა მდინარე ივრის ქალის ტყის მონიტორინგი, შეფასდა მონყობილი გაბიონის, ქვაცირის ეფექტი ქალის ტყის დატბორვაზე, შემუშავდა ქაჭუნას ალკვეთილის მენეჯმენტის გეგმა, რომლის საჯარო მოსმენაც გაიმართა.

USAID-ის დაფინანსებით, დაცული ტერიტორიების სააგენტო თანამშრომლობს:

- ამერიკის სატყეო დეპარტამენტთან (USFS) –USFS, რომელიც მხარდაჭერას უწევს ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკს ტყის ხანძრის მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში. ამასთან, მიმდინარე წელს USFS-ის მეშვეობით მოხდა სააგენტოს თანამშრომელთა გადამზადება აშშ-ში. აღნიშნული პროექტის ფარგლებში, დაცული ტერიტორიების 2 თანამშრომელი იმყოფ-

ფებოდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით.

- ამერიკის ეროვნული პარკების სამსახურთან (USNPS) – DOI პროგრამის ფარგლებში, ამერიკის ეროვნული პარკების სამსახური უწევს ტექნიკურ მხარდაჭერას საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს, კვალიფიკაციის ამაღლებისა და შესაძლებლობების გაძლიერების მიმართულებით. მიმდინარე წელს 10-მდე თანამშრომელმა აიმაღლა კვალიფიკაცია აშშ-ში.
- USAID ეკონომიკური თანამშრომლობის პროგრამა - პროგრამის ფარგლებში, დაცულ ტერიტორიებს 2022 წელს უცხოელ ინფლუენსერთა ჯგუფი ესტუმრა, რომლებმაც საქართველოს დაცული ტერიტორიების შესახებ ფართო მედია და სოც. მედია კამპანია აწარმოეს.

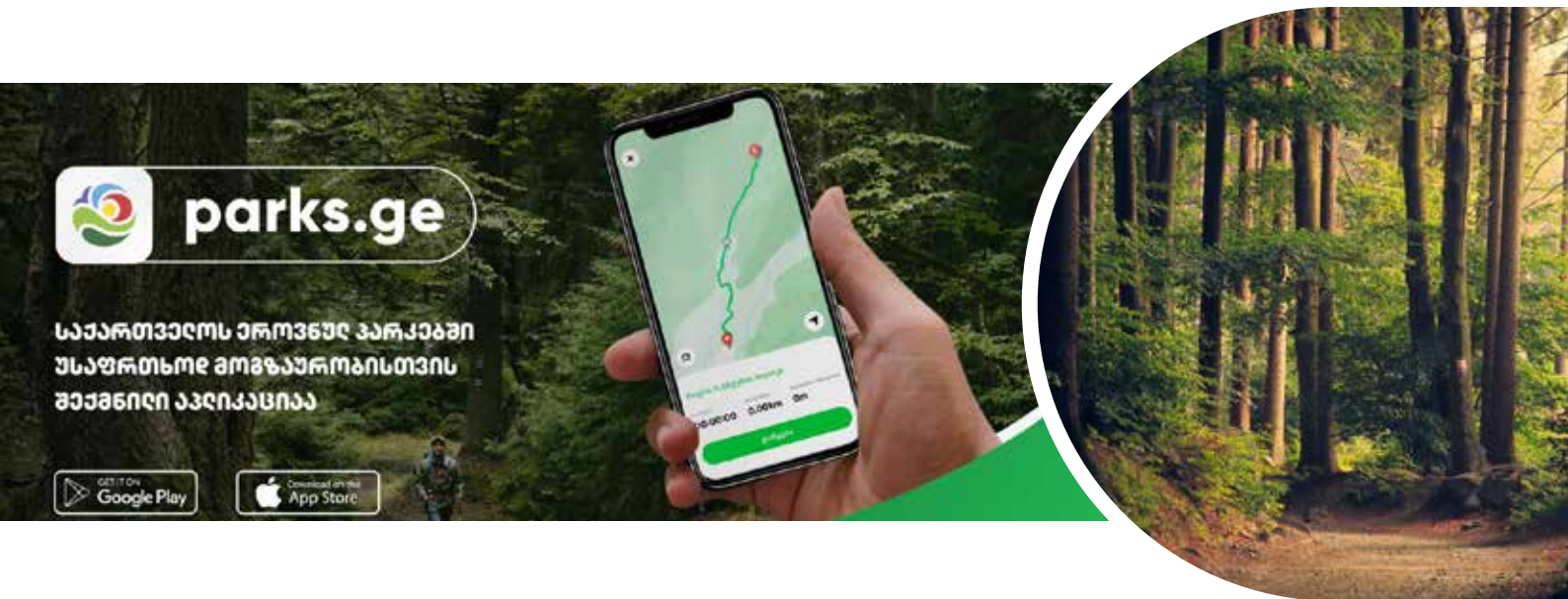
პროექტი „ახალი სიცოცხლე ლაგოდების დაცული ტერიტორიების ბილიკებისთვის - 70 000 ლარის გრანტი გამოყოფილია bp-ს მიერ და ხორციელდება CARE Caucasus მიერ. ინიციატივის ფარგლებში მოხდება ლაგოდების დაცულ ტერიტორიებზე საფეხმავლო ბილიკის მოწყობა/ განახლება, საინტერპრეტაციო ელემენტების დამატება.

იმერეთის მუხის აღდგენის ღონისძიება აჭაშეთის ალკეთილში - 254 000 ლარის ფინანსური რესურსის ფარგლებში, ბიოლოგიურ მეცნიერებათა ასოციაცია „ელკანას“ მიერ 2022 წელს დაიწყო აჭაშეთის ალკეთილში იმერეთის მუხის აღდგენის ღონისძიებები. პროექტი დაფინანსებულია bp-ს მიერ.

საერთაშორისო თანამშრომლობა

UNESCO-ს „ადამიანი და ბიოსფეროს“ პროგრამის ფარგლებში, „დედოფლისწყაროს ბიოსფერული რეზერვატი“ და „სამი ალაზნის ბიოსფერული რეზერვატი“ შეყვანილ იქნა UNESCO-ს ბიოსფერულ რეზერვატთა ქსელში. საქართველოს ბიოსფერული რეზერვატები მოიცავს თუშეთის, ბაწარა-ბაბანურის და ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებს.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო აგრძელებს მუშაობას UNESCO-ს რეკომენდაციების შესრულებასთან დაკავშირებით. ამ ეტაპზე, WWF-თან თანამშრომლობით, მიმდინარეობს ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების მომზადება და პოტენციური ბუფერული ზონების შესწავლა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ განხორციელდა ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების ნომინირება IUCN-ის „მწვანე ნუსხა“-ში. მიმდინარე პერიოდში ხორციელდება შესაბამისი ინფორმაციების მოგროვება, რათა ნომინირებული ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები გადავიდეს შეფასების შემდეგ ეტაპზე.

მიმდინარე წელს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ხპ-ს შორის ხელი მოეწერა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმს, რომლის ფარგლებშიც, ხპ დააფინანსებს საგრანტო ინიციატივებს დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და კორეის ეროვნული პარკების სამსახურს შორის არსებული ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის ფარგლებში, მიმდინარე წელს განხორციელდა საქართველოს დელეგაციის ვიზიტი კორეის რესპუბლიკაში, რის ფარგლებშიც საქართველოს დაცულ ტერიტორიების სააგენტოს გადმოეცა უახლესი სტანდარტების დრონი. მიმდინარეობს მუშაობა 6 სახანძრო მანქანის გადმოცემასთან დაკავშირებით.

მიმდინარე საანგარიშო პერიოდში, დაცული ტერიტორიების სააგენტომ გააფორმა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი აზერბაიჯანის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან. მემორანდუმის ფარგლებში დაიგეგმება ტრანსსასაზღვრო ერთობლივი ინიციატივები.

მიმდინარე საანგარიშო პერიოდში, დაცული ტერიტორიების სააგენტომ გააფორმა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი ესტონეთის ეროვნული პარკების სამსახურთან. მემორანდუმის ფარგლებში გაიმართა საქართველოს ეროვნული პარკების გამოფენა ესტონეთში, ლაპემას ეროვნულ პარკში.

მარკეტინგი და საზოგადოებასთან ურთიერთობა

2022 წელს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ, სხვადასხვა კამპანიის ფარგლებში, განხორციელდა 30-ზე მეტი ღონისძიება, ჩატარდა 8 ტრენინგი, მომზადდა 650-მდე სხვადასხვა სახის ვიზუალური მასალა, 3 საიმიჯო ვიდეო-კლიპი და 800-მდე კადრი საიმიჯო-საარქივო მასალისთვის, 250-მდე საიმიჯო ფოტო და განხორციელდა 25-მდე ნიუსის ფოტო/ვიდეო გადაღება, მომზადდა 27 საჯარო წერილის პასუხი. საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს სატელევიზიო სივრცე დაეთმო 98-ჯერ, საინფორმაციო სააგენტოებში დაცული ტერიტორიების შესახებ ინფორმაცია გამოქვეყნდა 165-ჯერ.

ღონისძიებები:

სხვადასხვა დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტული სეზონისთვის მოსამზადებელი სამუშაოების დათვალიერება - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ იური ნობაძემ და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ დავით იოსებაშვილმა მარტვილის კანიონზე, სათაფლიასა და პრომეთეს მღვიმეში ტურისტული სეზონისთვის მოსამზადებელი სამუშაოები დაათვალიერეს.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის აბასთუმნის მონაკვეთზე მდინარე ოცხეს მდინარის კალმახის ქვირითით გათევზიანება - დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ველური ბუნების სააგენტოს სპეციალისტებმა მდინარე ოცხე 60 000-მდე მდინარის კალმახის ქვირითით დაათევზიანეს. ღონისძიებას ესწრებოდნენ მინისტრის მოადგილე იური ნობაძე და სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილი.

მინისტრის ვიზიტი მარტვილის კანიონზე - სამეგრელოს რეგიონში, მინისტრის მიერ დაგეგმილი სამუშაო ვიზიტის ფარგლებში, მინისტრი ეწვია მარტვილის კანიონს, დაათვალი-

ერა ახალმონყობილი ზიპ-ლაინი და საფეხმავლო ხიდი და გაეცნო მიმდინარე და დაგეგმილ ინფრასტრუქტურულ-ეკოტურისტულ პროექტებს.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმება - მემორანდუმის ფარგლებში, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ხელშეწყობით, მოხდება სტუდენტების ცნობიერების ამაღლება გარემოსდაცვითი საკითხებისა და საქართველოს დაცული ტერიტორიების მიმართულებით, როგორც თეორიული ცოდნით, ასევე პრაქტიკული უნარ-ჩვევებით.

შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარე პროექტის “გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო” ფარგლებში, სამუშაო შეხვედრა - შეხვედრაზე დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლებმა, შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს გარემოსდაცვითი პროგრამების ხელმძღვანელებმა და პროექტის განმახორციელებელმა ჯგუფის წევრებმა, პროექტის კონცეფციაზე, განხორციელებულ აქტივობებსა და სამომავლო გეგმებზე იმსჯელეს.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და კავკასიის ბუნების ფონდს (CNF) შორის საგრანტო ხელშეკრულებების გაფორმება.

საქართველოს დამოუკიდებლობის დღის 26 მაისის აღსანიშნავი ღონისძიება - წლევანდელი წლის 26 მაისის თემის - #ევროპისკენ მიხედვით, კონცეფციის აწყობა, ტექსტუალური და ვიზუალური მასალების მოძიება, შედგენა, მიწოდება ივენთ კომპანიისთვის, ყველა დეტალსა და ნიუანსში სრული ჩართულობა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ვიზიტი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, კახეთის სახელმწიფო რწმუნებულთან ირაკლი შიოშვილთან ერთად, ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე, კახეთის რეგიონის დაცული ტერიტორიების რეინჯერებს შეხვდა.

ნავენახევის მღვიმის გახსნა - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ იური ნოზაძემ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ დავით იოსებაშვილმა და თერჯოლის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებმა ნავენახევის მღვიმე დაათვალიერეს და გახსნეს.

ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში, არწივის კანიონზე მონყობილი ახალი ეკოტურისტული სივრცის დათვალიერება - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ იური ნოზაძემ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილთან ერთად, ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში, არწივის კანიონზე შესრულებული ეკოტურისტულ-ინფრასტრუქტურული სამუშაოები დაათვალიერა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და გერმანიის განვითარებისა და რეკონსტრუქციის ბანკს (KfW) შორის საგრანტო ხელშეკრულების გაფორმება - ხელშეკრულების თანახმად, მომდევნო 6 წლის განმავლობაში, დაცული ტერიტორიების სააგენტო, ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნისა და განვითარებისთვის 16.250 მილიონ ევროს გრანტს მიიღებს. ღონისძიებას ესწრებოდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია.

ფშავ-ხევსურეთის ეროვნულ პარკში, შატილში, საერთაშორისო სტანდარტის ვიზიტორთა ცენტრის გახსნა - გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW) ფინანსური მხარდაჭერით (4 მილიონი ლარი) მონყობილი ვიზიტორთა ცენტრი, დაათვალიერეს და გახსნეს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ დავით

იოსებაშვილმა, გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW) საქართველოს გარემოსდაცვითი პორტფელის მენეჯერმა, ფრენკ მორშელმა და გერმანიის ელჩმა საქართველოში ჰუბერტ ქნირშმა.

ალგეთის ეროვნულ პარკში, ნალკის კანიონის უნიკალური ეკოტურისტული სივრცის გახსნა - გახსნის საბეიშო ღონისძიებას ესწრებოდნენ: საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, საქართველოს პარლამენტის წევრები, მთავრობისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე ორი ახალი პროდუქტის „SMART სივრცული მონიტორინგისა და ანგარიშების სისტემისა“ და „დაცული ტერიტორიებისთვის ელექტრონული სწავლების“ პრეზენტაცია - პრეზენტაციას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილი, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილე ანნა ჩერნიშოვა, კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF) აღმასრულებელი დირექტორი ტობიას მიუნხმაიერი და ადგილობრივი თვითმართველობის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

საერთაშორისო ბლოგერებსა და ინფლუენსერების ვიზიტი კოლხეთის ეროვნულ პარკში - 12 საერთაშორისო ინფლუენსერი, რომელიც საქართველოს 4 სხვადასხვა მიმართულებით მოგზაურობდა, სხვადასხვა რეგიონის სათავგადასავლო, ეკო, კულტურულ-ტურისტულ მიმართულებებს და პროდუქტებს სოციალურ ქსელებში პოპულარიზაციას გაუწევნ, რომელსაც მილიონობით ინტერნეტ მომხმარებელი გაეცნობა მთელს მსოფლიოში. კოლხეთის ეროვნულ პარკში ბლოგერებსა და ინფლუენსერებს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, დავით იოსებაშვილმა და თავმჯდომარის მოადგილემ, თამარ ხახიშვილმა უმასპინძლეს და საქართველოში Unesco-ს ბუნებრივი მემკვიდრეობა გააცნეს. კოლხეთის ეროვნული პარკის გარდა, ბლოგერები ოკაცესა და მარტვილის კანიონებსა და თუშეთის დაცულ ტერიტორიებსაც ესტუმრნენ.

მაჭახელას ეროვნულ პარკში საერთაშორისო სტანდარტის საგამოფენო სივრცე გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, იური ნოზაძემ, აჭარის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ, დავით გაბაიძემ, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ზაზა შავაძემ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, დავით იოსებაშვილმა და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილემ ანნა ჩერნიშოვამ გახსნეს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის, ოთარ შამუგიას შეხვედრა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ხელმძღვანელებთან - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ხელმძღვანელებთან სამუშაო შეხვედრის ფარგლებში, მიმდინარე წლის შედეგები და არსებული გეგმები განიხილა. საუბარი შეეხო ასევე, 2022 წლის ბიუჯეტის შესრულების საკითხებს.

კოლხეთის ეროვნულ პარკში მონყობილი ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის დათვალიერება - მიმდინარე წელს, კოლხეთის ეროვნული პარკის მრავალფეროვან ეკოტურისტულ სერვისებს ზიპ-ლაინი და კლდეზე საცოცი კედლის ატრაქციები შეემატა. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, იური ნოზაძემ და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, დავით იოსებაშვილმა, კოლხეთის ეროვნულ პარკში ახლადმონყობილი ინფრასტრუქტურა და მიმდინარე სამუშაოები მოინახულეს.

რეინჯერთა მსოფლიო დღე - რეინჯერთა მსოფლიო დღე, წელს, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების 110 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, ლაგოდეხის ეროვნულ პარკში აღინიშნა. ლაგოდეხის

დაცული ტერიტორიები აღმოსავლეთ ევროპაში, კავკასიასა და საქართველოში პირველი დაცული ტერიტორიაა. სწორედ მისი შექმნით იწყება საქართველოში დაცული ტერიტორიების ისტორია და განვითარება. წელს, სააგენტომ, დაცული ტერიტორიების დაცვასა და განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის, 40-ზე მეტი რეინჯერი დააჯილდოვა მადლობის სიგელითა და ფულადი პრემიით. კომპენსაციები გადაეცათ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს დაღუპული რეინჯერების ოჯახებს. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, რეინჯერებს პროფესიული დღე მიულოცა და სიმბოლური საჩუქრები გადასცა. ღონისძიებას ასევე საქართველოს მთავრობის, დიპლომატიური კორპუსისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

საქართველოს დაცულმა ტერიტორიებმა ომის ვეტერანებს უმასპინძლა - ომის ვეტერანებსა და მათ ოჯახებს, 8 აგვისტოს, საქართველოს ყველაზე პოპულარულმა დაცულმა ტერიტორიებმა - მარტვილის კანიონი, ოკაცეს კანიონი, ოკაცეს ჩანჩქერი, ნავენახევის მღვიმე, წალკის კანიონი, პრომეთეს მღვიმე და სათაფლია - უმასპინძლეს. ომის ვეტერანებთან და მათი ოჯახის წევრებთან შესახვედრად, წალკის კანიონზე გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილი და „კასს ლენდის“ დირექტორი ეკატერინე თორდია იმყოფებოდნენ.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის, ოთარ შამუგიას შეხვედრა სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების დასაქმების პროგრამის ბენეფიციარებთან, აჭამეთის დაცულ ტერიტორიებზე - საქართველოს პრემიერ-მინისტრის, ირაკლი ლარიბაშვილის ინიციატივით, მიმდინარე წლის გაზაფხულზე, სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების დასაქმების მასშტაბური სახელმწიფო პროგრამა ამოქმედდა. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ზურაბ აზარაშვილი, აჭამეთის დაცულ ტერიტორიებზე, სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების დასაქმების პროგრამის 26 ბენეფიციარს შეხვდნენ და მათ საქმიანობას გაეცნენ.

მტირალას ეროვნულ პარკში მიმდინარე ეკოტურისტული სამუშაოების დათვალიერება - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე თორნიკე რიჟვაძესთან ერთად, მტირალას ეროვნულ პარკში მიმდინარე ეკოტურისტული სამუშაოები (ეკოტურისტული კოტეჯები, აჭარული ღვინის სახლი და კაფეტერია) დაათვალიერა. მინისტრთან ერთად, მტირალას ეროვნულ პარკში აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრი ზაზა შავაძე, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერი ლევან ზოიძე, საქართველოს პარლამენტის წევრი, ქობულეთის მაჟორიტარი დეპუტატი ზაალ მიქელაძე და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე დავით იოსებაშვილი იმყოფებოდნენ.

დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციის ტრენინგი - 8-9 სექტემბერს, დასავლეთ საქართველოს დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების თანამშრომლებს (ძირითადად ვიზიტორთა სპეციალისტებს) დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციის ტრენინგები ჩაუტარდათ, ქ. ქუთაისში.

დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციის ტრენინგი - 12-13 სექტემბერს, აღმოსავლეთ საქართველოს დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების თანამშრომლებს (ძირითადად ვიზიტორთა სპეციალისტებს) დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციის ტრენინგები ჩაუტარდათ, ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე.

საქართველოს დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციის - Parks.ge – პრეზენტაცია - მიმდინარე წელს, პირველად საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე, ინერგება მომხმარებლის

მოთხოვნებსა და უახლეს სტანდარტებზე მორგებული საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე სამოგზაურო მობილური აპლიკაცია - Parks.ge – მობილური აპლიკაცია, საქართველოს ეროვნულ პარკებში უსაფრთხოდ სამოგზაუროდ. ღონისძიებაზე წარმოდგენილ იქნა დაცული ტერიტორიების სამოგზაურო მობილური აპლიკაციის პრეზენტაცია, რომლის მიზანია ვიზიტორთა კიდევ უფრო კომფორტული, მარტივი და უსაფრთხო მოგზაურობა.

ღონისძიებას დაესწრნენ: გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე და მისი მოადგილეები, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თანამშრომლები და ადმინისტრაციების დირექტორები, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების, ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის და აჭარის ტურიზმის, ეკოტურიზმის განვითარების ასოციაციის წარმომადგენლები, ტურისტული სააგენტოები/კომპანიები, გიდები, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონების ადგილის მართვის ორგანიზაციები (DMO) და სხვა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ბი-პი-ს შორის მემორანდუმის გაფორმება - დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, დავით იოსებაშვილმა და კომპანია ბი-პი-ს ხელმძღვანელმა საქართველოში, აიტან ჰაჯიევამ ხელი მოაწერეს მემორანდუმს, რომლის ფარგლებშიც, საქართველოს დაცული ტერიტორიების მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ერთობლივი პროექტები განხორციელდება.

მაჭახელას ეროვნული პარკი 10 წლისაა, მაჭახლობა 2022 - დაცული ტერიტორიების სააგენტომ მონაწილეობა მიიღო სახალხო დღესასწაულში „მაჭახლობა“ და მაჭახელას ეროვნული პარკი 10 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, სხვადასხვა სახის აქტივობები წარმოადგინა. დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ, დავით იოსებაშვილმა, მაჭახლობის დღესასწაულზე მისულ სტუმრებს სპეციალურად მოწყობილ სივრცეში - მაჭახელას ეროვნული პარკის მსგავს გარემოში უმასპინძლა, სადაც წარმოდგენილი იყო მოსასვენებელი სივრცე, საკემპინგე ადგილით და სალაშქრო ინვენტარით, საბავშვო გასართობი სივრცე, ვირტუალური რეალობის კუთხე, მაჭახელას ეროვნული პარკის ფოტოები და საინფორმაციო ბანერები.

სამუშაო შეხვედრები 2022 წლის შედეგებისა და 2023 წლის გეგმების განსახილველად - დაცული ტერიტორიების სააგენტოში, ტერიტორიული ადმინისტრაციების ხელმძღვანელებთან სამუშაო შეხვედრები მიმდინარეობდა 2022 წლის შედეგებისა და 2023 წლის გეგმების განსახილველად.

კოლხეთის ეროვნული პარკის გურიის მონაკვეთზე, 200 ხობის გაშვება - კოლხეთის ეროვნული პარკის გურიის მონაკვეთზე, ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჩიბათში, კომპანია „ასკანელის“ ორგანიზებითა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ჩართულობით, ბუნებაში 200 ხობის გაშვება განხორციელდა. ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ და მისმა მოადგილეებმა, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტისა და კომპანია „ასკანელის“ წარმომადგენლებმა.

დაცული ტერიტორიების თავმჯდომარის და მოადგილეების გაცნობითი შეხვედრა იუნესკოს პროექტის 20 მონაწილესთან - დაცული ტერიტორიების სააგენტომ, UNESCO-სთან და დაცული ტერიტორიების განვითარების ფონდთან თანამშრომლობით, ახალი საგრანტო პროექტის განხორციელება დაიწყო. პროექტი მიზნად ისახავს საქართველოში UNESCO-ს პირველი მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის უბნის „კოლხური ტყეების და ჭარბტენიანი ტერიტორიების“ პოპულარიზაციას, მისი მართვის ეფექტურობისა და მდგრადი ტურიზმის ხელშეწყობას, მათ შორის, აღნიშნული ტერიტორიების უნივერსალური ღირებულების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას. პროექტის ფარგლებში, მოხალისეობრივი პროგრამის საშუალებით 20 ადგილობრივ ახალგაზრდას, შესაძ-

ლებლობა მიეცათ ჩაერთონ UNESCO-ს საიტის მართვის პროცესში, დასაქმდნენ „კოლხური ტყეების და ჭარბტენიანი ტერიტორიების“ მმართველ სტრუქტურაში, გაეცნონ დაცული ტერიტორიების მართვის სპეციფიკას, დაეხმარონ რეინჯერებს ყოველდღიური მოვალეობის შესრულებაში, მათ შორის, ბილიკების კეთილმოწყობა, ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობა, ბუნების დაცვა-შენარჩუნება და მონიტორინგი. დაცული ტერიტორიების თავმჯდომარე და მისი მოადგილეების პროგრამის მონაწილეების გასაცნობად კოლხეთის ეროვნულ პარკს ეწვივნენ, მათ საქმიანობას გაეცნენ და პროექტის ფარგლებში, საჩუქრები გადასცეს.

„თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის“ შემუშავებასთან დაკავშირებული პირველი შეხვედრა - დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმის შემუშავების მიზანია დაცული ტერიტორიებისათვის გრძელვადიანი მიზნებისა და მართვის შესაბამისი მიდგომების განსაზღვრა. სამუშაო შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის, ასევე, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების, სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და სხვა დაინტერესებული მხარეები ესწრებოდნენ.

მედიასთან ურთიერთობა

2022 წლის განმავლობაში, საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს სატელევიზიო სივრცე დაეთმო 100-ჯერ, მათ შორის:

- მომზადდა 20-მდე სიუჟეტი საქართველოს დაცული ტერიტორიებისა და თანამშრომლების შესახებ და გაშუქდა სხვადასხვა მაუწყებლობაში: ტვ იმედი - „იმედის კვირა“, „საიმედო ტური“, „იმედის დილა“, „იმედის დღე“, „იმედის ქრონიკა თეა სიჭინავასთან ერთად“; რუსთავი 2 – „კურიერი“, „დილა მშვიდობისა საქართველო“; პირველი არხი - „მომამბე“, მოამბე „რეგიონები“; პოსტ ტვ - „ბიზნეს პოსტი“. სატელევიზიო სივრცეში გაშუქდა 61-ჯერ; ეთერები დაეთმო 20-ჯერ.
- საინფორმაციო სააგენტოებში დაცული ტერიტორიების შესახებ ინფორმაცია გამოქვეყნდა 165-ჯერ.

სარეკლამო ინსტალაციები და საიმიჯო მასალები:

მომზადდა 300-მდე სხვადასხვა სახის ვიზუალური მასალა სოციალური მედია არხებისთვის და საინფორმაციო სააგენტოებისთვის, მათ შორის საჯარო განხილვების, მწვანე დღეების, ტერიტორიების დაკვეთის და სამუშაო საათების, ფოტომახეების და სხვადასხვა სიახლეების შესახებ ბანერები; ასევე, ეკოტურისტული ობიექტების გახსნის, საიუბილეო თარიღების აღმნიშვნელი ღონისძიებებისა და სხვადასხვა საერთაშორისო თუ ადგილობრივი პროექტების ფარგლებში მომზადდა საიმიჯო-საინფორმაციო ბანერები/მასალები.

სხვადასხვა დაცულ ტერიტორიებზე განსათავსებლად მომზადდა ადმინისტრაციების საინფორმაციო, ამკრძალავი/სარეკომენდაციო, სასაზღვრო, სადემარკაციო, საინტერპრეტაციო/საინფორმაციო დაფების და საგზაო ბილბორდების და ბანერების 350-მდე საბეჭდი ფაილი. დაცული ტერიტორიების მობილური აპლიკაციისთვის მომზადდა აპლიკაციის დეველოპმენტის ეტაპისთვის საჭირო ტექნიკური დავალების დოკუმენტი. დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საქმიანობის, პროექტების, გეგმების და აშ შესახებ მომზადდა 20-მდე პრეზენტაცია.

მომზადდა 3 საიმიჯო ვიდეო-კლიპი და 800-მდე კადრი საიმიჯო-საარქივო მასალისთვის, 250-მდე საიმიჯო ფოტო და განხორციელდა 25-მდე ნიუსის ფოტო/ვიდეო გადაღება.

საჯარო ინფორმაცია

მიმდინარე წელს დაცული ტერიტორიების სააგენტოში, საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნით, 27 წერილი შემოვიდა. ყველა მათგანს გაეცა პასუხი, კანონით დადგენილ ვადებში.

ტრენინგები / გადამზადება

- ტრენინგი - „Parks.ge - მობილური აპლიკაცია“ – 18 ტერიტორიული ადმინისტრაციის 30-ზე მეტ თანამშრომელს ჩაუტარდა 2 დღიანი ტრენინგების კურსი მობილური აპლიკაციის ძირითადი გვერდებისა და ფუნქციონალის, მომხმარებლის სამომხმარებლო პანელისა და ადმინისტრატორის უფლებების შესასწავლად.
- ტრენინგი - „ეფექტური კომუნიკაცია“ – პროექტის ფარგლებში, მარკეტინგისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის მიერ, ჩატარდა ტრენინგების 2 დღიანი კურსი, 6 ტერიტორიული ადმინისტრაციის 100-ზე მეტ თანამშრომელთან. აღნიშნული ინიციატივის მიზანია დაცული ტერიტორიების რეინჯერების, ბუნებრივი რესურსების და ვიზიტორთა მომსახურების სპეციალისტების კვალიფიკაციის ამაღლება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გაზიარებით, რათა მეტად გაუმჯობესდეს დაცულ ტერიტორიებზე მომსახურების სტანდარტები, მოხდეს საუკეთესო კულტურის ჩამოყალიბება და ეფექტური კომუნიკაციის უნარ-ჩვევების განმტკიცება.
- 2022 წელს თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით ტრენინგი ჩატარდა „ტყის დაცვის, აღდგენის, მოვლის, აღრიცხვის სისტემის, მონიტორინგის, ტყეთსარგებლობის და მდგარდ მართვასთან დაკავშირებით“ (დონორი: UNDP). სულ გადამზადდა 10 თანამშრომელი.

იურიდიული საკითხები

2022 წელს შემუშავდა 4 კანონპროექტი და მთავრობის დადგენილების 4 პროექტი:

- კანონპროექტები:
 - ტანისა და თეძმის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ
 - რაჭის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ
 - კვერეთის აღკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ
 - “მტირალას ეროვნული პარკის შესახებ” საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე
- მთავრობის დადგენილებების პროექტები:
 - ტექნიკური რეგლამენტის – ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცების თაობაზე
 - ტექნიკური რეგლამენტის – თუშეთის სახელმწიფო ნაკრძალის და თუშეთის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცების თაობაზე
 - დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტული მომსახურების განვითარების უფლების გადაცემისას და ამ მომსახურებასთან დაკავშირებული ქონების საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრული ფორმით სარგებლობაში გადაცემისას სანყისი სააუქციონო ფასის განსაზღვრისა და აუქციონის ჩატარების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე
 - 4 დაცული ტერიტორიის უძრავი ქონების სარგებლობაში გადაცემისა და სპეციალური დაწესებულებით სარგებლობის წესის განსაზღვრის თაობაზე.

2022 წლის განვლილ პერიოდში, დაცულ ტერიტორიებზე, ტურისტული სერვისის განვითარების მიზნით, დაცული ტერიტორიების სარგებლობაში გადასაცემად ჩატარდა 10 ელექტრონული აუქციონი.

2022 წლის განვლილ პერიოდში დაიდო 15 იჯარის ხელშეკრულება სათიბ-სადოვრების სარგებლობაში გადაცემის მიზნით.

ინსპექტირება

2022 წელს, ინსპექტირების სამსახურის მიერ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ცენტრალურ აპარატსა და დაქვემდებარებულ 18 ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში განხორციელდა სამსახურეობრივი შემოწმებები (კომპეტენციის ფარგლებში), კერძოდ, - კოლხეთის ეროვნული პარკის, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის, მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების, კინტრიშის დაცული ტერიტორიების, მტირალას ეროვნული პარკის, მაჭახელას ეროვნული პარკის, ქობულეთის დაცული ტერიტორიების, ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების, ალგეთის ეროვნული პარკის, იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების, ბანარა-ბაბანურის დაცული ტერიტორიების, აჭარის ავღეთის, მარიამჯვარის სახელმწიფო ნაკრძალის, თუშეთის ეროვნული პარკის, ყაზბეგის ეროვნული პარკის, ჭაჭუნას ალკვეთილის, ჭავახეთის დაცული ტერიტორიების და ვაშლოვანის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციებში. შემოწმების შედეგადაც დადგინდა სააგენტოს თანამშრომელთა მხრიდან დისციპლინური გადაცდომების ფაქტები, შედგა 31 დასკვნა, ხოლო 40 თანამშრომლის მიმართ გამოყენებული იქნა სააგენტოს შინაგანაწესით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის სხვადასხვა ზომა, მათ შორის 1 თანამშრომელი გათავისუფლდა დაკავებული თანამდებობიდან.

ინსპექტირების სამსახურის მიერ, მიმდინარე წელს, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანების საფუძველზე, განხორციელდა სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ცენტრალურ აპარატსა და ტერიტორიულ ადმინისტრაციებში(განხორციელდა ყველა ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში ადგილზე გასვლითი შემოწმება) იარაღის და საბრძოლო მასალის საწყობში შენახვის წესის შესრულების და აღრიცხვის სისწორის მდგომარეობის შემოწმება, რის შემდგომაც შედგა დასკვნა და სააგენტოს შესაბამის სამსახურებს და ტერიტორიულ ადმინისტრაციებს მიეცათ რეკომენდაციები.

სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო მუშაობს კრწანისის ტყეპარკის აღდგენაზე, ველური ბუნების კონსერვაციაზე, კრიტიკული სახეობებისა და ჰაბიტატების აღდგენასა და მდგრად სარგებლობაზე შემდეგი პრინციპების საფუძველზე: სახეობათა კვლევა, პოპულაციების მონიტორინგი, ადგილობრივ სახეობათა აღწარმოება, დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენა, საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირება, მოსახლეობის ჩართულობა და ინფორმირება, ნადირობისა და თევზჭერის მართვა.

ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის (NBSAP) საფუძველზე განსაზღვრული მიზნების და ამოცანების ეფექტური განხორციელების მიზნით, ველური ბუნების კონსერვაციის და მდგრადი გამოყენების შესახებ, საქართველოს მთავრობამ მოახდინა გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ ეროვნული საშენი მეურნეობის რეორგანიზაცია სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს სახით, რათა მომხდარიყო ყველა საბაზო ფუნქციის გაერთიანება, რაც უკავშირდება სანადირო სახეობების აღრიცხვას, მათი პოპულაციების და ჰაბიტატების მონიტორინგს, ველური სახეობების და მათი ჰაბიტატების ex-situ და in-situ კონსერვაციის მხარდაჭერას, ნადირობის და თევზჭერის სექტორების და ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობას. გადაწყვეტილება მიღებული იქნა FAO/MEPA პროექტის - „ველური ბუნების მდგრადი მართვის შესაძლებლობების გაძლიერება“ - წარმატებით განხორციელების შემდეგ (განხორციელდა 2017-2019 წწ) გაცემული რეკომენდაციების საფუძველზე.

რეორგანიზაციისთანავე საქართველოს მთავრობამ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს (NWA) გამოუყო 250 ჰექტარი კრწანისის ტყეპარკში, პრიორიტეტი მიენიჭა დარჩენილი ღირებული ეკოსისტემის გადარჩენას, რომელიც შეიქმნა 1968 წელს, როგორც მწვანე ზონა თბილისსა და რუსთავს შორის, ქალის ტყეების 1200 ჰექტარ ტერიტორიაზე, მდინარე მტკვრის გასწვრივ და რომელიც ბოლო სამი ათეული წლის განმავლობაში აღმოჩნდა მაღალი ზეწოლის ქვეშ ინტენსიური უკანონო დასახლებების, ბრაკონიერობის (ნადირობა, თევზჭერა), ქვიშის და ხრეშის ამოღების და სხვა მიზეზების გამო. ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო ასევე ახორციელებს სხვა ღონისძიებებს ბუნებრივი გარემოს გადაშენების საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობების აღდგენის და რეინტროდუქციის მიმართულებით.

ველური ბუნების ეროვნულ სააგენტოში, შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით 2022 წელს დაიწყო პროექტი „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ რომლის ფარგლებში, ველური ბუნების სააგენტოს ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება დაიწყო, პროექტი საქართველოს ველური ბუნების მდგრადი მართვის პრინციპების დანერგვას უწყობს ხელს. გარდა ამისა, პროექტის ფარგლებში, 2022 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა კრწანისის ტყეპარკის აღდგენა, რის შედეგადაც იგი გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებაზე გათვალისწინებული საჯარო სივრცედ მოეწყო.

ამასთან, პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში 2 მნიშვნელოვანი აქტივობა ხორციელდება, კერძოდ, „კრწანისის ტყის დეგრადირებული ეკოსისტემის აღდგენა და სამხრეთ კავკასიის ეკოსისტემების კვლევის და აღდგენის ცენტრის შექმნა“ და „წითელ ნუსხაში შეტანილი და გადაშენების პირას მყოფი ხის სახეობების ex-situ კონსერვაცია“ პროგრამის ფარგლებში, კრწანისის ტყეპარკის შიდა გზების რეაბილიტაცია უკვე დასრულდა - 7,5 კმ საგზაო მონაკვეთს აღდგენითი სამუშაოები ჩატარდა; დასრულდა 150 ჰა-ის შეღობვის, ღობის პერიმეტრის გამწვანებისა და გარე განათების სამუშაოები; მოეწყო დეკორატიული სკვერები და სარწყავი სისტემები. ტყეპარკში სხვადასხვა სახეობის 5000-მდე მწვანე ნარგავი დაირგა და ბალახის საფარი დაიგო.

პროგრამის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში შეიღობა, გასარწყავიანდა და დასარგავად გამზადდა ტყეპარკის სამხრეთის კიდურა 75 000 კვ. მეტრი ქალის ტყის განადგურებული ნაწილი. კრწანისის ტყეპარკში ქალის ტყის აღდგენა ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს ორგანიზებითა და შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარეობს. 2023 წლის გაზაფხულზე აქ დაირგვება თელის, ფშატის, ელდარის ფიჭვის, საკმლის ხის, აკაკის, იოლღუნისა და სხვა სახეობათა ნერგები, რომლებიც შეეფერება ნახევრად სემიარიდული ზონის ლანდშაფტს.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, 2022 წელს პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება საქართველოს“ ფარგლებში, მუშაობა მიმდინარეობდა კანონპროექტზე „ნადირობისა და სანადირო სახეობათა მართვის შესახებ“. შედეგად, კანონპროექტის მიზანია ნადირობის ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური ფასეულობების თანაბრად გათვალისწინება და სანადირო სახეობებისა და მათი საბინადრო გარემოს (ჰაბიტატი) მდგრადი მართვა, სახეობათა პოპულაციების კონტროლი, სოფლის მოსახლეობისთვის ახალი სამუშაო სივრცის შექმნა და მონადირეთა სერტიფიცირება, რის შედეგ-

ნადირობის ნებართვის შემოღება; მონადირეთა სერტიფიცირება; საეგრო სამსახურის ჩამოყალიბება; სამონადირეო სავარგულების კლასიფიცირება; სამონადირეო მეურნეობების გაჩენა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სავარგულებში;

შეიქმნება ორი ტიპის სამონადირეო მეურნეობა: საზოგადოებრივი და კერძო

ველური ბუნების მართვის სისტემა ჰარმონიზირებული იქნება საქართველოს მიერ აღიარებულ საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და დირექტივებთან.

2016 წლიდან ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო ახორციელებს პროექტს, რომელიც საქართველოს „წითელი ნუსხის“ სახეობის, მდინარის კალმახის გამრავლებას ითვალისწინებს. ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახი 2006 წელს “წითელ ნუსხაში” მოხვდა. მინიჭებული აქვს მოწყვლადის კატეგორია. ასეთი ტენდენცია ევროპის არაერთ ქვეყანაშია, რის გამოც პოპულაციის ხელოვნური გამრავლება და მდინარეთა დათევზიანება ხდება. მსგავსი ღონისძიების გარეშე საქართველოს მდინარეებში სახეობა დროთა განმავლობაში დაიკარგება. ველური ბუნების სააგენტო მუშაობს ნაკადულის კალმახის სხვადასხვა პოპულაციის გამრავლებაზე და შემდეგ მდინარეთა დათევზიანებაზე. მდინარის კალმახის საშენში 160 კვ.მ. შენობა აშენდა, სადაც კალმახის ინკუბატორი და სალიფსიტე აუზები განთავსდა. აღნიშნული საინკუბატორო ნაგებობა სააგენტოს აძლევს საშუალებას გამოჩეკილი ლიფსიტების რაოდენობა იყოს 500 000-ზე მეტი. 2022 წელს ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ წითელი ნუსხის სახეობის, მდინარის კალმახით 30 მდე მდინარე და ტბა 700 000 მდე ლიფსიტითა და ლავრით დაათევზიანა. ბუნებაში აღდგენის მიზნით კი, საქართველოს 5 ლოკაციაზე, მათ შორის დაცული ტერიტორიების მდინარეებში 100 000-მდე მეტი ლიფსიტით დაათევზიანა. გაშვებული თევზების მეთვალყურეობა ფოტო და ვიდეო ხაფანგებით ხდება.

ასევე, 2016 წლიდან ველური ბუნების სააგენტო აქტიურად მუშაობს ადგილობრივი გარეული სა-

ხეობის ფრინველების - კაკაბის, კოლხური ხობის, პორფირიონისა და გნოლის გამრავლებასა და ბუნებაში მათი პოპულაციების აღდგენაზე. 2017 წელს საშენ მეურნეობაში მოეწყო ორნიტოფერმა, ბუნებასთან ინტეგრირებული ვოლიერებითა და საწინილე საინკუბატორო ნაგებობებით და დაიწყო მოწყვლადი სახეობების კოლხური ხობის, პორფირიონის, კაკაბისა და გნოლის გამრავლება.

2020 წელს ხობის მუნიციპალიტეტში, სოფელ ნოჯიხევში კოლხური ხობის საწინილე მეურნეობა მოეწყო. მეურნეობა მოიცავს ბუნებასთან ინტეგრირებულ ვოლიერებს, საინკუბატორო-საწინილე ნაგებობებს და ადმინისტრაციულ შენობას. მეურნეობაში საკვები ბაზის უზრუნველსაყოფად წელს 8 ჰექტარზე დაითესა სიმინდის მარცვალი. მეურნეობის საქმიანობის ერთ-ერთ ძირითად მიზანს კოლხური ხობის გამრავლება და ბუნებაში გაშვება წარმოადგენს. ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ 2022 წელს ადგილობრივი ველური სახეობის 5 000 ფრთაზე მეტი კოლხური ხობის, კაკაბის და ხონთქრის ქათმის გამრავლება განახორციელა, ბუნებაში გაშვებისა და სამონადირეო მეურნეობებისთვის მიწოდების მიზნით.

ასევე, 2022 წელს ველური ბუნების სააგენტოს ინიციატივითა და შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით, პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობის, კეთილშობილი ირმის საშენის მოწყობა დაიგეგმა. ევრაზიის კონტინენტზე არსებული კეთილშობილი ირმის სახეობებიდან გადაშენება ემუქრება მხოლოდ კავკასიურ ქვესახეობას, რაც ათეული წლების განმავლობაში მიმდინარე ბრაკონიერობის შედეგია. დღეს საქართველოში ირმის მხოლოდ სამი მცირე პოპულაცია არსებობს ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის, ლაგოდეხის ნაკრძალისა და გარდაბნის ალკვეთილის პოპულაციების სახით, რომლებიც ერთმანეთისგან მოწყვეტილია, რაც მდგომარეობას კიდევ უფრო ართულებს. სწორედ ამიტომ, ალგეთის ეროვნული პარკის ვრცელ ტერიტორიაზე (8000ჰა) კეთილშობილი ირმის ველური პოპულაცია შეიქმნება, რის შედეგადაც იგი გეოგრაფიულად დაუახლოვდება სხვა არსებულ პოპულაციებს.

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო

ეროვნული სატყეო სააგენტო ქვეყანაში ტყის მართვის ძირითადი ორგანოა. სააგენტოს ძირითად ფუნქციას ტყის მდგრადი მართვა, ტყის მოვლა-აღდგენა და ტყის ტერიტორიაზე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი გამოყენება წარმოადგენს.

სააგენტოს მართვის ქვეშ ქვეყნის სახელმწიფო ტყის 1,993,900 ჰექტარია. სააგენტო რეგიონული სატყეო სამსახურების მეშვეობით, ქვეყნის 9 რეგიონში ოპერირებს (აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარდა).

ეროვნული სატყეო სააგენტოს პრიორიტეტული მიმართულებებია ტყეების სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტყის ინვენტარიზაცია და მართვის გეგმების მომზადება ასევე, მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობა და კანონიერ მერქანზე ხელმისაწვდომობის ზრდა, რაც მოსახლეობის შეშით მომარაგების ახალი მექანიზმის დანერგვას გულისხმობს. მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობა ასევე მოიცავს კერძო სექტორის ხელშეწყობას, დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნასა და შემოსავლების მიღების შესაძლებლობების ზრდას.

ეროვნული სატყეო სააგენტოს 2022 წლის მთავარ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენდა:

- ტყის აღდგენა და სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება;
- ტყის ინვენტარიზაცია და მართვის გეგმების მომზადება;
- მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობა.

აღსანიშნავია, რომ კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის ფარგლებში შემუშავებული „საქართველოს 2030 წლის კლიმატის სტრატეგიის“ თანახმად, ქვეყანამ 2030 წლისთვის 4000 ჰა-ზე მეტ ფართობზე უნდა უზრუნველყოს დეგრადირებული ტყეების აღდგენა.

ბოლო წლების განმავლობაში, ეროვნული სატყეო სააგენტო, ტყის აღდგენის ღონისძიებებს გეგმავს და ახორციელებს ამ სამიზნე მარკეტების გათვალისწინებით.

2022 წელს აღდგენა-გაშენების (მ.შ. მოვლის) ღონისძიებები განხორციელდა 1871.5 ჰა-ზე, 8 რეგიონში, მათ შორის, მნიშვნელოვანია, რომ დაიწყო ალაზნის ქალის ტყის აღდგენის პროექტი ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტში.

დეკემბრის თვის მდგომარეობით, ტყის აღდგენა-გაშენების ღონისძიებები 1346.8 ჰა ფართობზე დასრულებულია. ამ ეტაპზე 412 ჰა ფართობებზე კვლავ მიმდინარეობს ტყის აღდგენის სამუშაოები (შეღობვა, ფართობის განმეხდა და ნიადაგის აჩიჩქენა), ამას გარდა, 112.4 ჰა ფართობზე, განხორციელდა წინა წლებში აღდგენილ-გაშენებული ფართობების მოვლის ღონისძიებები.

2023 წელს, დეგრადირებული ფართობების აღდგენა-გაშენების მიზნით კახეთის, ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, სამცხე-ჯავახეთის, იმერეთის, რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთის და გურიის სატყეო სამსახურების მართვას დაქვემდებარებული ტერიტორიებისათვის მომზადდა 15 ტყის აღდგენა-გაშენების პროექტი, საერთო ფართობით - 1537.3 ჰა;

ბოჩკომის ტყის აღდგენა

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტერიტორიებზე, უკანასკნელი 5 წლის განმავლობაში, იდენტიფიცირებული ტყისთვის ზიანის მომტანი ძირითადი შემდეგი მავნებელ-დაავადებებია: მბეჭდავი ქერქიჭამია, ბზის სიდამწვრე და ბზის ალურა, წაბლის ქერქის კიბო.

მბეჭდავი ქერქიჭამია (*Ips typographus*) - მავნე მწერი სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში, გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან გავრცელდა და დიდი ზიანი მოუტანა ნაძვნარ კორომებს. ხმობის ინტენსივობის მომატება დაფიქსირდა 2011 წლიდან. ბრძოლის ღონისძიებები ხორციელდება 2013 წლიდან; სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში ტყის მოვლა-აღდგენის დეპარტამენტის სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, განთავსდა 3000 ფერომონიანი მწერმჭერი და განხორციელდა მათი 11 ჯერ მონიტორინგი. სულ მონიტორინგის ფარგლებში განადგურდა 1 300 000 მბეჭდავი ქერქიჭამია.

ბზის სიდამწვრე და ბზის ალურა - სოკოვანმა დაავადებამ (პათოგენური სოკო *Cylindrocladium buxicola*), რომელიც „ბზის სიდამწვრის“ სახელითაა ცნობილი, 2010-2013 წლებში დასავლეთ საქართველოს ბზის კორომების ძირითადი ნაწილი, მათ შორის, უნიკალური ბუნების ძეგლები განადგურა. კოლხური ბზა მასობრივად ხმებოდა ბუნებრივი გავრცელების მთელ არეალზე. 2015 წელს ბზის დაავადებას მავნებელი მწერი ბზის ალურა დაემატა.

ეროვნული სატყეო სააგენტო, მავნებელი მწერის - ბზის ალურას წინააღმდეგ, ბრძოლის ღონისძიებებს 2016 წლიდან ახორციელებს. კერძოდ, ბიოლოგიური ინსექტიციდის გამოყენებით სეზონზე რამდენჯერმე ხორციელდებოდა ბზის ბუნებრივი წარმოშობის კორომების დამუშავება. გარდა ამისა ბზის ალურას მიერ დაზიანებულ კორომებში ხდება ფერომონიანი მწერმჭერების განთავსება. უკანასკნელი ორი წლის შედეგებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ კორომების სანიტარიული მდგომარეობა გაუმჯობესებულია, რიგ ტერიტორიებზე შეიმჩნევა რეგენერაცია ასევე, კარგი ბუნებრივი განახლება.

წაბლის ქერქის კიბო (*Cryphonectria parasitica*) - ეს სოკოვანი დაავადება საქართველოში ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 40-იან წლებში დაფიქსირდა და იგი იწვევს ჩვეულებრივი წაბლის ხმობას. წაბლის ქერქის კიბოთი დაავადებული წაბლნარი კორომები, მთელი ქვეყნის მასშტაბით გვხვდება.

ბზის შეწამვა

მბეჭდავი ქერქიჭამიას მონიტორინგი

წაბლის ქერქის კიბოს ბიოლოგიური კონტროლი

ტყის ინვენტარიზაცია ტყის მდგრადი მართვის წინაპირობაა, რომლის მეშვეობითაც ხდება ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შეფასება და ყველა სახის სატყეო სამუშაოების დაგეგმვა. მას ათწლიანი სარევიზიო პერიოდი აქვს. პროცესის აღდგენა ეროვნულმა სატყეო სააგენტომ, 2013 წლიდან შეძლო. დღეისთვის ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შესახებ ინფორმაცია განახლებულია და მომზადებულია ტყის მართვის ათწლიანი გეგმები სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებული 232,316.0 ჰა ფართობისთვის.

2022 წელს, დამტკიცდა ტყის მართვის გეგმა ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტისთვის (21 261 ჰა).

განხორციელდა ტყის ინვენტარიზაცია და მომზადდა ტყის მართვის გეგმები:

ლენტეხის (79 314 ჰა), ამბროლაურის (81 069 ჰა), დედოფლისწყარო-სიღნაღის (23 651), ნალკა-თეთრიწყაროს (56 122 ჰა), ადიგენის (33 836 ჰა) და ახმეტის (55 492 ჰა) მუნიციპალიტეტებისთვის.

დაიწყო ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოები თიანეთის (49 489 ჰა) მუნიციპალიტეტში. აღსანიშნავია, რომ თიანეთის სატყეო უბანზე ხორციელდება მონაცემთა შეკრება განსხვავებული მეთოდოლოგიითაც, რომლის პილოტირებაც გასულ წლებში საერთაშორისო სუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით ახმეტის სატყეო უბანზე განხორციელდა და მონაცემთა უკეთესი ანალიზის საშუალებას იძლევა. განსხვავებული მეთოდოლოგიით სავალე მონაცემების შეგროვებას 20 ახალგაზრდა მეთყვე (ტაქსატორი) ახორციელებს, რომლებიც სააგენტოს სპეციალური პროგრამით გადამზადდნენ და დასაქმებულები არიან ტყის ინვენტარიზაციის სამუშაოებზე.

ტყის აღივსვა

სატყეო ინფრასტრუქტურის მოწყობა, ორგანიზებული ხე-ტყის დამზადების სამუშაოები და მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობის განვითარება უზრუნველყოფს, როგორც მოსახლეობის მიერ სათბობი შეშის შეუფერხებლად ათვისებას, ასევე, სოფლად დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნასა და დამატებითი შემოსავლების მიღების შესაძლებლობების ზრდას.

2022 წელს, მოწყობა 9 საქმიანი ეზო, სულ დღეის მდგომარეობით, ეროვნული სატყეო სააგენტოს ქვეყნის მასშტაბით მოწყობილია 39 საქმიანი ეზო.

ტყით სპეციალურ სარგებლობასთან დაკავშირებით გაფორმდა ტყით სპეციალური სარგებლობის შესახებ 17 ხელშეკრულება და გამოიცა 74 ბრძანება. განსაკუთრებული დანიშნულებით ტყით სპეციალური სარგებლობის უფლება მიენიჭა 161 სუბიექტს;

2022 წელს სააგენტოს მიერ, ორგანიზებული ხე-ტყის დამზადების ღონისძიებებით, მათ შორის აუქციონის მეშვეობით სარეალიზაციოდ დამზადდა 153 544 კმ მერქნული რესურსი; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ, საბიუჯეტო ორგანიზაციები მომარაგდა 16 659 კმ სათბობი მერქნული რესურსით. მიმდინარეობდა სატყეო გზების საპროექტო დოკუმენტაციის მომზადების უზრუნველსაყოფად, საველე სამუშაოები რეგიონების მიხედვით; 2022 წლის 1 იანვრიდან 30 სექტემბრის ჩათვლით დაპროექტდა ტყეკაფამდე მისასვლელი 99 739,5 მეტრი სატყეო გზა, მ.შ. მოწყობა 6 357,5 მ; რეაბილიტაცია 93 382 მ. მიმდინარე პერიოდში განხორციელდა სატყეო გზების მოწყობა/რეაბილიტაციის სამუშაოები სულ 721 43,5 მეტრი: მ.შ. მოწყობა - 6 030,5 მ; რეაბილიტაცია - 66 113 მ.

საანგარიშო პერიოდში, მოსახლეობის სათბობი შეშით უზრუნველსაყოფად, სოციალური ძრის ფარგლებში, გამოიყო ტყეკაფები 289 322,7 კმ-ზე; ხე-ტყის დამზადების ბილეთებით გაყიდული მოცულობა შეადგენს 274 705,5 კმ-ს; საქმიანი ეზოებიდან ხე-ტყით სარგებლობის ბილეთებით გაყიდული მოცულობა შეადგენს 3 825,8 კმ-ს.

სააგენტოსთვის, კანონმდებლობის შესაბამისად, გადმოცემული (დასაწყობებული) მერქნული რესურსის რაოდენობამ, სულ შეადგინა 10 860,62 კმ. მ.შ. უკანონოდ ტყითსარგებლობის შედეგად მოპოვებული და ჩამორთმეული მერქნული რესურსი, რომელიც განსაკარგავად გადაეცემა სააგენტოს შეადგენს 4 388,3 კმ. აღნიშნული მერქნული რესურსის შეფასება/დახარისხება მიმდინარეობს ეტაპობრივად.

საქმიანი ეზო

სექტორში არსებული გამოწვევების დაძლევის შესახებ საერთაშორისო პრაქტიკისა და მიდგომების გაზიარების მიზნით, ეროვნული სატყეო სააგენტო ინტენსიურად თანამშრომლობს ადგილობრივ თუ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. აღნიშნული თანამშრომლობის შედეგად, 2022 წლის განმავლობაში განხორციელდა არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი, ნაწილი კი კვლავ მიმდინარეობს.

საქართველოს მთავრობის მიერ, დამტკიცდა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს საგრანტო ხელშეკრულება „ტყის მდგრადი მართვა ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტერიტორიებზე 8 სამიზნე სატყეო უბანზე“. პროექტი მიზნად ისახავს ტყეების დეგრადაციით გამოწვეული ემისიების შემცირებას ტყეების მდგრადი მართვის გზით, აგრეთვე ენერგოეფექტური და ალტერნატიული საწვავის პოპულარიზაციას, საშუაშე მერქნის მოხმარების შესამცირებლად, რაც ტყეების დეგრადაციის მთავარი გამოწვევი მიზეზია. პროექტის ფარგლებში, საქართველოს 3 რეგიონის რვა მუნიციპალიტეტის მასშტაბით 270,807 ჰა-ზე იგეგმება ტყის მდგრადი მართვის განხორციელების მხარდაჭერა. დონორის დაფინანსება შეადგენს 14 მილიონ ევროს.

საქართველოს მთავრობის მიერ, დამტკიცდა პროექტი „საქართველოში მდგრადი და კლიმატ-გონივრული ტყის მართვის პრაქტიკის მხარდაჭერა“ პროექტის დონორია იაპონიის მთავრობა, ხოლო განმახორციელებელი პარტნიორია გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP). პროექტის ფარგლებში, მცხეთის მუნიციპალიტეტში, სოფელ ჭილაურაში “საქმიანი ეზო“ მოეწყო, ძეგვისა და ქვემო ლისის “საქმიანი ეზოები” 4 სატვირთო ავტომობილით, 3 მაღალი გამავლობის ავტომობილით, 1 ტრაქტორით და 3 ელექტროენერჯის გენერატორით აღიჭურვა. პროექტის ფარგლებში, ადგილობრივ მეტყევეებს პერსონალური უსაფრთხოების ნაკრები, 100 ერთეული ცეცხლმაქრი და 3 კვადროციკლი გადაეცათ, რაც ტყის ხანძრების რისკების მართვას შეუწყობს ხელს. აღნიშნულის განსახორციელებლად დონორის მიერ 920 000 აშშ დოლარია გამოყოფილი.

დასრულდა პროექტი „ტყის მდგრადი მართვის მხარდაჭერა დედოფლისწყაროსა და თეთრინყაროს სატყეო უბანებზე“ (EU/UNDP/NFA). პროექტის ფარგლებში დედოფლისწყაროსა (24,183 ჰა) და თეთრინყაროს (54,717) მუნიციპალიტეტებში ტყის 78,900 ჰა ფართობზე მომზადდა ტყის მართვის გეგმები. მზის ენერჯის პანელებით აღიჭურვა ლაგოდეხის საქმიანი ეზო. პროექტის საგრანტო თანხა შეადგენდა 417,140 ლარს.

დასრულდა სლოვენის საერთაშორისო თანამშრომლობისა და განვითარების ცენტრის მიერ (CMSR) დაფინანსებული პროექტი „ტყის მდგრადი მართვა ადიგენის მუნიციპალიტეტში“ (CMSR/WWF/Zavita/NFA). პროექტის საგრანტო თანხამ შეადგინა - 563,540 ევრო. საანგარიშო პერიოდში, სააგენტოს შესაძლებლობების გასაძლიერებლად განხორციელდა ტრენინგები ტყის ინვენტარიზაციისა და მართვის მიმართულებით, ასევე მეტყევეებს ჩაუტარდათ ტრენინგები სხვადასხვა ტექნიკასთან უსაფრთხოდ მუშაობის კუთხით. პროექტის ფარგლებში, სააგენტომ შეისყიდა ტყის მართვისთვის საჭირო აღჭურვილობა, მათ შორის მაღალი გამავლობის ავტომობილი, მრავალფუნქციური ჰიდრაულიკური სატვირთო ავტომობილი, ჰიდრაულიკური ხერხი, ხე-ტყის გადაზიდვისთვის საჭირო სატვირთო ავტომობილი ამწეით და ტყის ინვენტარიზაციის აღჭურვილობა. მომზადდა ადიგენის სატყეო უბნის ტყის მართვისა და ტყის რეკრეაციული გეგმები.

სსე გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის გაძლიერება

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საექვე-წყებო დანესებულება - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მათ შორის, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შეღფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში.

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2013 წლის 10 მაისის N26 ბრძანებით დამტკიცებული დებულებით განსაზღვრული უფლება-მოვალეობების ფარგლებში, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის საქმიანობის პრიორიტეტულ მიმართულებებად განისაზღვრა - გარემოს დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, მათ შორის, ხე-ტყის კონტროლის გაძლიერება ხე-ტყის უკანონო მოპოვების, ტრანსპორტირებისა და გადამუშავების ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა, აღკვეთა; გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში

გაცემული ლიცენზიებით, გზშ-ის სფეროში გაცემული შესაბამისი აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულების კონტროლი.

ასოცირების ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე ვალდებულებების შესრულებისა და გარემოსდაცვითი სტანდარტების ევროპულ მოთხოვნებთან დაახლოებასთან ერთად, დეპარტამენტის წინაშე ახალი ამოცანები დაისახა:

- საავტომობილო ბენზინის ხარისხობრივი ნორმების ან/და დიზელის სანვავის შემადგენლობის ნორმების კონტროლი;
- პლასტიკის პარკების, ბიოდეგრადირებადი და კომპოსტირებადი პარკების წარმოებისას ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების შესრულებაზე კონტროლი;
- მაცივარაგენტზე მომუშავე სტაციონარული მოწყობილობის მფლობელის, ჰაერის კონდიციონერებისა და სამაცივრო მოწყობილობების ან თბური ტუმბოების მომსახურე პირების მიერ ვალდებულებათა შესრულების კონტროლი.

სამრეწველო სექტორიდან გარემოს დაბინძურების პრევენციისა და შემცირების მიზნით საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა (2021 წ.) ხელი შეუწყო დეპარტამენტის გააქტიურებას ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მოთხოვნების კონტროლის მიმართულებით; მათ შორის, მიმდინარეობს მუშაობა მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში (airMonitoring) მსხვილი დამაბინძურებელი ობიექტების ჩასართავად, რომელთაც გააჩნიათ გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის ინსტრუმენტული მეთოდით უწყვეტად განსაზღვრისა და მონაცემების აღნიშნულ სისტემაში უწყვეტად გადმოცემის ვალდებულება. ამ ეტაპზე ელექტრონულ სისტემაში რეგისტრირებულია 18 კომპანია.

უკანონო ტყითსარგებლობის, ბრაკონიერობის ფაქტების პრევენციის, შემაკავებელი გარემოს შექმნის მიზნით შემუშავდა წინადადებები ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის კანონმდებლობის გასამკაცრებლად. მათ შორის:

- გამკაცრდება ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა წიაღით სათანადო ლიცენზიის გარეშე სარგებლობისთვის; დაცულ ტერიტორიებზე ხე-ტყის უკანონო მოპოვების/ ტრანსპორტირების, მრგვალი ხე-ტყის (მორის) სპეციალური ფირნიშის ან ხე-ტყის წარმოშობის დოკუმენტის გარეშე ტრანსპორტირებისათვის;
- ელექტროდენით, ელექტროშოკის აპარატით ან სხვა აკრძალული იარაღით თევზჭერისთვის გაუქმდება ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა და დაწესდება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა.

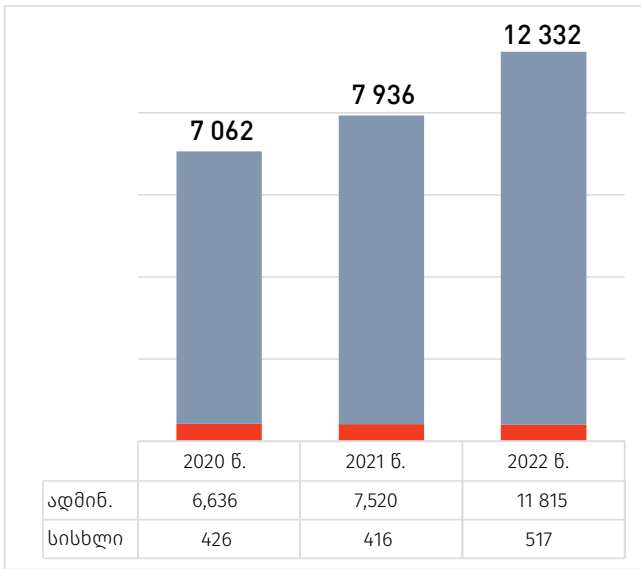
მწვანე კლიმატის ფონდის (GCF) და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტის - „ტყის ზედამხედველობის გაძლიერება“ - ფარგლებში შექმნილ იქნა მაღალი გამავლობის ავტომატური, ფოტოხაფანგები, სხვა მოწყობილობები; ტყის რესურსების კონტროლის მიმართულებით მომუშავე ინსპექტორებისა და პატრულირებისა და სწრაფი რეაგირების მიმართულებით დასაქმებული თანამშრომლებისთვის ჩატარდა ტრენინგები დეპარტამენტის კომპეტენციაში შემავალ თემებზე, მათ შორის პრაქტიკული და საველე სწავლებები. სულ სწავლება გაიარა 114 თანამშრომელმა.

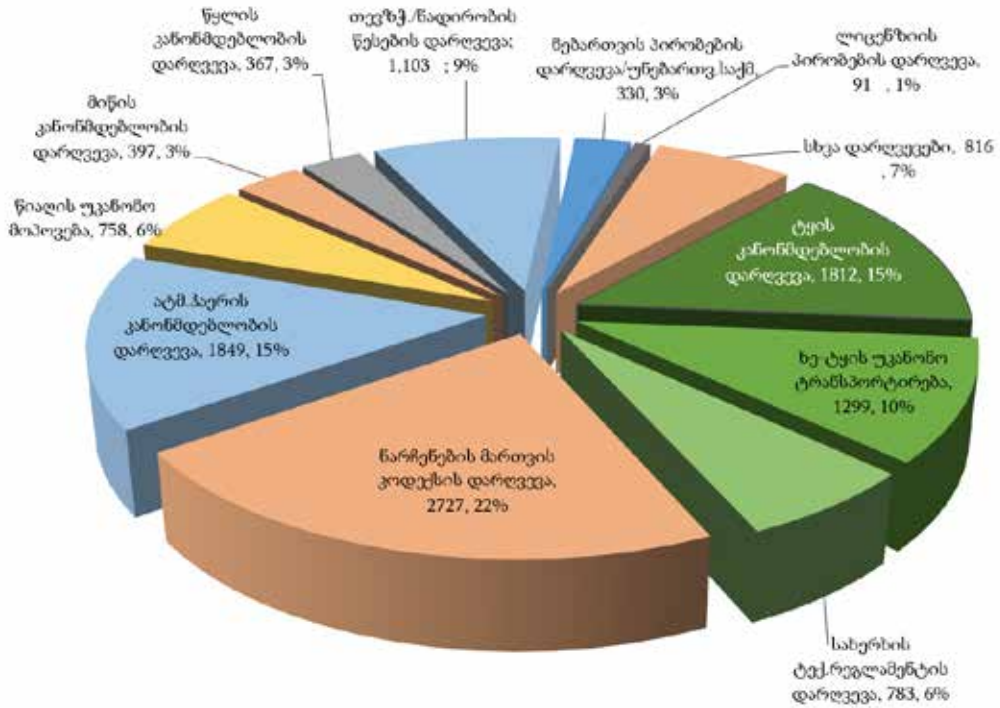
2022 წელს ინსპექტირებისა და პატრულირების შედეგად გამოვლინდა გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის 12 332 ფაქტი. მათ შორის:

- 11 815 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტი, რომლებზეც შედგა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმები და გადაიგზავნა შესაბამის სასამართლოებში განსახილველად;
- 517 სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე ფაქტი, რომლებიც გადაეცა საგამოძიებო ორგანოებს შემდგომი რეაგირებისთვის.

სამართალდარღვევათა დინამიკა, 2020-2022

სამართალდარღვევათა სტრუქტურა, 2022

სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნების მქონე ფაქტების სტრუქტურა, 2022

ხე-ტყის უკანონო მოპოვება	211
უკანონო თევზჭერა	118
უკანონო სახურხი საამქროს ფუნქციონირება	87
წილის უკანონო მოპოვება	76
მიწის დაბინძურება, დეგრადაცია	8
ხე-ტყის უკანონო ტრანსპორტირება	6
უკანონო ნადირობა	4
წყლის ობიექტის დაბინძურება	3
ნივთმტკიცების განადგურება, დოკუმენტის გაყალბება	3
უნებართვო საქმიანობა	1
სულ, 517 საქმე	517

ჯარიმა და გარემოსთვის მიყენებული ზიანი

2022 წელს, მიმდინარე მონაცემებით, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტების განხილვის შედეგად სამართალდამრღვევებზე დაკისრებული ჯარიმის თანხამ 7 591 645 ლარი შეადგინა.

გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად გარემოსთვის მიყენებულმა ზიანის დაანგარიშებულმა ოდენობამ შეადგინა 12 828 464 ლარი.

ჯარიმა და გარემოსთვის მიყენებული ზიანი, 2020-2022

წ.წ.	ჯარიმა, ლ	ზიანი, ლ
2020 წ.	2 005 600	4 067 094
2021 წ.	2 738 780	7 948 897
2022 წ.	7 591 645	12 828 464

რეგულირების ობიექტების ინსპექტირება

2022 წელს რეგულირების ობიექტების (ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზიის, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მფლობელი სუბიექტების, გარემოსდაცვით ტექნიკურ რეგლამენტებს დაქვემდებარებული საწარმოების) 4 635 ინსპექტირება განხორციელდა, მათ შორის, განხორციელდა 408 რეგულირების ობიექტის საქმიანობის გარემოსდაცვით კანონმდებლობასთან შესაბამისობის გეგმიური და არაგეგმიური შემოწმება:

- 69 - გარემოზე ზემოქმედების ნებართვას, ან ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნას, ან გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებას დაქვემდებარებული ობიექტი;
- 6 - ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზია/ტყის ფონდის ფართობები (შერჩევით);
- 7 - სამონადირეო მეურნეობის, თევზჭერის სპეციალური ლიცენზია;
- 20 - გმო სახეობების იდენტიფიცირების მიზნით სასოფლო-სამეურნეო ნათესებიდან ნიმუშების აღება/შემოწმება;
- 306 - საქართველოს ნავსადგურებში შემოსული გემების ინსპექტირება.

2022 წელს 211 რეგულირების ობიექტს წარედგინა ადმინისტრაციული მიწერილობები - მათი საქმიანობის ინსპექტირების ან ანგარიშგების და სხვა პროცესში გამოვლენილი დარღვევების გონივრულ ვადაში აღმოსაფხვრელად სავალდებულო ღონისძიებების გატარების ან რაიმე ქმედებებისაგან თავის შეკავების მიზნით. მათ შორის, 93 რეგულირების ობიექტს - საქმიანობის შეზღუდვის (სრული ან ნაწილობრივი) მოთხოვნით დარღვევის სრულ აღმოფხვრამდე.

ჩატარებულ შემოწმებათა შედეგების საფუძველზე, შემუშავდა წინადადებები ხე-ტყის დამზადების სპეციალური 3 ლიცენზიის გაუქმების თაობაზე.

გენმოდირიცირებული ორგანიზმების კონტროლი

2022 წელს „ცოცხალი გენმოდირიცირებული ორგანიზმების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, განხორციელდა 20 შემოწმება, ფიზიკური და იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებში დათესილი ან/და სასაწყობო მეურნეობებში ნიმუშების აღებისა და მათში ცოცხალი გენმოდირიცირებული ორგანიზმების სახეობების იდენტიფიცირების მიზნით.

- ლაბორატორიული კვლევის შედეგების შესაბამისად, გარემოში გენმოდირიცირებული ცოცხალი ორგანიზმის ინტროდუქციის ფაქტი არ გამოვლინდა.

პლასტიკის და ბიოდეგრადირებადი პარკების კონტროლი

პლასტიკის ან/და ბიოდეგრადირებადი პარკების წარმოებისას კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების დადგენის მიზნით, განხორციელდა 79 ობიექტის ინსპექტირება და შესაბამისი ლაბორატორიული კვლევები. 37 ობიექტზე გამოვლინდა ტექნიკური რეგლამენტის – „პლასტიკის და ბიოდეგრადირებადი პარკების რეგულირების წესის“ მოთხოვნების დარღვევა.

მრგვალი ხე-ტყის გადამამუშავებელი საამქროების კონტროლი

2022 წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა პრევენციული ღონისძიებები არარეგისტრირებული სახერხი საამქროების ფუნქციონირების, ასევე უკანონოდ მოპოვებული ხე-ტყის გადამამუშავების ფაქტების პრევენციის, გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით:

2022 წლის მდგომარეობით, მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონულ სისტემაში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებულია მრგვალი ხე-ტყის (მორის) გადამამუშავებელი 780 საამქრო. ამავე პერიოდში გამოვლინდა 87 არარეგისტრირებული, უკანონო სახერხი საამქრო.

შავი ზღვის დაბინძურების კონტროლი

შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველოს მიერ MARPOL 73-78 კონვენციის შესაბამისად:

- განხორციელდა საქართველოს ნავსადგურებში შემოსული 306 გემის ინსპექტირება გარემოსდაცვითი მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით;

გამოვლინდა გემებიდან ზღვის დაბინძურების 21 შემთხვევა. პასუხისმგებელი პირები დაჯარიმდნენ - თითოეული 65 000 ლარით. გარემოსთვის მიყენებული ზიანის დაანგარიშებულმა საერთო ოდენობამ შეადგინა 248 435 ლარი. დაწესებულია კონტროლი ზღვის დაბინძურების სალიკვიდაციო ღონისძიებების განხორციელებაზე.

გაფრქვევების უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების კონტროლი

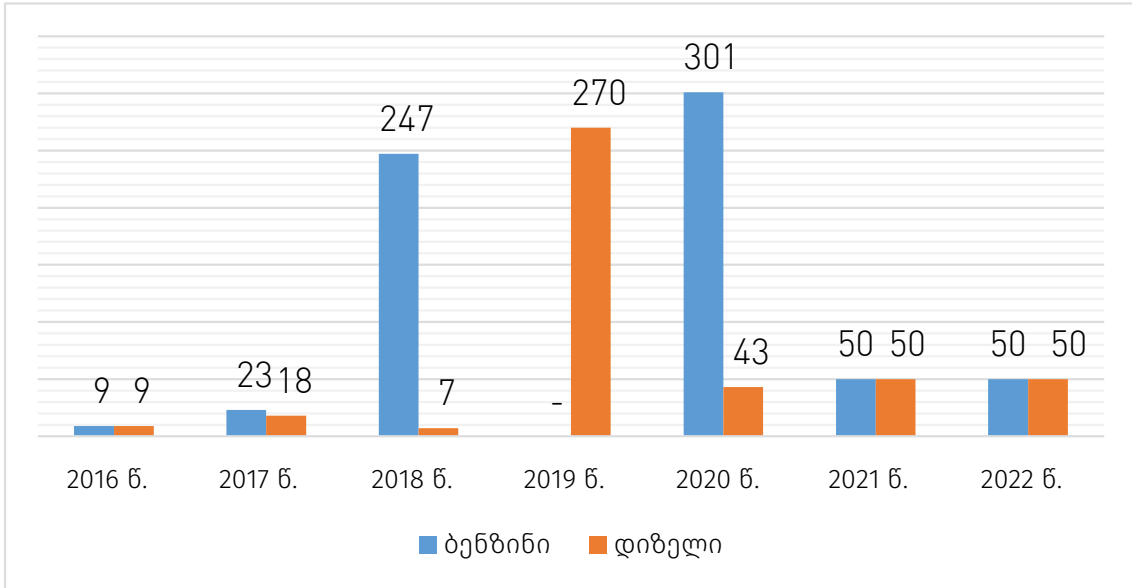
დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო, 2021-2022 წლების განმავლობაში დეპარტამენტის მიერ 59 საწარმოს მიმართ შედგენილია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევის ოქმების საფუძველზე დაეკისრათ ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა.

აღნიშნული ვალდებულების შესრულების მიზნით თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში ჩართულია 18 კომპანია (7 - სერვისის გამართვის პროცესშია), რომელთა გაფრქვევის წყაროებზე დამონტაჟებული უწყვეტი მონიტორინგის ხელსაწყო/სინჯის ამღების მეშვეობით ინფორმაცია მოეწოდება დეპარტამენტს.

სანვავის ხარისხის კონტროლი

2022 წელს საავტომობილო ბენზინისა და დიზელის სანვავის ხარისხის კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში განთავსებული 100 ავტოგასამართი სადგურის რეზერვუარებიდან განხორციელდა ბენზინისა და დიზელის სანვავის სინჯების აღებისა და ლაბორატორიული კვლევის პროცედურები.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ დიზელის სანვავის 29 სინჯში სანვავის ხარისხი არ აკმაყოფილებდა კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს.

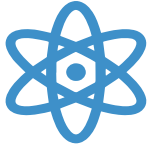

2022 წელს „ცხელი ხაზზე - 153“ მიღებულია 2 988 შეტყობინება გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის თაობაზე, რაზედაც დეპარტამენტის მიერ განხორციელდა რეაგირება და გატარდა კანონმდებლობით დადგენილი ზომები.

2023 წელს გაგრძელდება მუშაობა შემდეგი მიმართულებებით:

- დეპარტამენტის შესაძლებლობების გაძლიერება, მათ შორის: აღჭურვილობის შექმნა/განახლება; ცალკეული სამსახურების ფუნქციების გაძლიერება/ოპტიმიზაცია; თანამშრომელთა სამუშაო პირობების გაუმჯობესება.
- ავტოსატრანსპორტო საშუალების გამონაბოლქვის გზებზე კონტროლი;
- ინფრასტრუქტურული პროექტები: ოფისების მშენებლობა ქუთაისსა და თელავში;
- რეგიონული სტრუქტურის ოპტიმიზაცია - აღმოსავლეთის რეგიონული სამმართველოს მე-3 განყოფილების ბაზაზე, შიდა ქართლის რეგიონული სამმართველოს შექმნა;
- ანალიტიკური სამსახურის გაძლიერება - რისკების მოდულის დანერგვა;
- მონიტორინგის სამსახურის გაძლიერება - კონტროლის მექანიზმების გაზრდა;
- სწრაფი რეაგირების თანამშრომელთა შესაძლებლობების გაძლიერების ღონისძიებების განხორციელება ტყის კონტროლის მიმართულებით (GCF-ის ფარგლებში), მათ შორის, გაგრძელდება აღჭურვილობის შექმნა და შესაბამისი სწავლებების ჩატარება;
- საავტომობილო საწვავის ხარისხის კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებთან შესაბამისობის კვლევების განხორციელება;
- პლასტიკის ან/და ბიოდეგრადირებადი პარკების წარმოებისას კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების დადგენის მიზნით ინსპექტირების განხორციელება;
- მაცივარაგენტებზე მომუშავე მონოპოლიზაციების მომსახურებაზე კონტროლის მიზნით მაცივარაგენტების მართვის ელექტრონული სისტემის დანერგვა და შესაბამისი სწავლებების განხორციელება, მათ შორის, ტრენინგები მენარმეებისთვის;
- ინსპექტორების გადამზადება სხვადასხვა პროექტის ფარგლებში საუკეთესო პრაქტიკის გაცნობისა და ინსპექტირების პროცესში გამოყენების მიზნით;
- გარემოს დაცვის სახელმწიფო კონტროლის ხელშეწყობის მიზნით ელექტრონული სისტემების განვითარება, მათ შორის ბუნებრივი რესურსების მიკვლევადობის გაუმჯობესება სხვა უწყებების ელექტრონულ სისტემებთან ინტეგრირების გზით.

სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო ახორციელებს ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში საკანონმდებლო აქტების პროექტების შემუშავებას, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას, ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ავტორიზაციასა და ინსპექტირებას, რადიოაქტიური ნარჩენების მართვასა და ბირთვულ ან/და რადიოლოგიურ საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირებას.

- ტექნოლოგიების განვითარების შედეგად წარმოშობილი საჭიროებებისა და მოქმედი რეგულაციების საერთაშორისო სტანდარტებთან ჰარმონიზაციის მიზნით, ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტომ შეიმუშავა კანონპროექტი - „რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის შესახებ“. კანონპროექტის მოსალოდნელი ზოგადი შედეგი მარეგულირებელი რეჟიმის გაუმჯობესებაა მისი ეფექტიანობის უზრუნველყოფის გზით, რაც აუცილებელია ადამიანისა და გარემოს დასაცავად მაიონებელი გამოსხივების მავნე ზემოქმედებისაგან.
- ბირთვული და რადიაციული საქმიანობების სახელმწიფო რეგულირების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი კომპონენტია აღნიშნული საქმიანობის ავტორიზაცია, რომელიც გულისხმობს ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემას. 2022 წელს რადიაციული უსაფრთხოებისა და ბირთვული დაცულობის ნორმებისა და მოთხოვნების სრული დაცვით გაიცა ბირთვულ და რადიაციულ საქმიანობაზე 46 ლიცენზია, 76 ლიცენზიის მფლობელ ობიექტს მიეცა საქმიანობის გაფართოების უფლება, ლიცენზიის ფარგლებში გაიცა 57 ნებართვა მაიონებელი გამოსხივების წყაროების იმპორტზე, ექსპორტზე, შექმნა და გადაცემაზე.
- ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ინსპექტირება კონტროლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მექანიზმია. 2022 წლის იანვრიდან დღემდე სულ განხორციელდა 158 ინსპექტირება. აქედან 154 გეგმური და 4 არაგეგმური, როგორც სამედიცინო, ასევე არასამედიცინო პროფილის მქონე ობიექტებზე. 39 ორგანიზაციაში გამოვლინდა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა, რაზედაც შედგა 64 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა ოქმი. არაგეგმური ინსპექტირების შედეგად გამოვლინდა ორი არალიცენზირებული საქმიანობის ფაქტი.

2022 წელს სააგენტოს სპეციალისტების მიერ განხორციელდა რეაგირება რადიოაქტიური წყაროს უკანონო ბრუნვის აღკვეთის 2 ფაქტზე და ათამდე რეაგირება - რადიოლოგიურ ინციდენტზე საზღვრებზე, საგანგებო სიტუაციებზე და მოსახლეობის მომართვის საფუძველზე.

- მობილური ლაბორატორიის გამოყენებით ჩატარდა გარემოს რადიაციული მონიტორინგისთვის საჭირო რადიოლოგიური გაზომვები კახეთის რეგიონში, გაზომვების შედეგებმა გვაჩვენა, რომ ბუნებრივი რადიონუკლიდების რაოდენობა ნორმის ფარგლებშია.
- საანგარიშო პერიოდში შემუშავდა დაბა ანასეულთან (გურია) განთავსებული ყოფილი ჩაისა და სუბტროპიკული მცენარეების ინსტიტუტის რადიოლოგიურად დაბინძურებული ტერიტორიის გამოკვლევის შემდგომი საფეხურის გეგმა, შესაბამისად განხორციელდა აღნიშნულ ტერიტორიაზე განთავსებული მოცულობების რადიოლოგიური კვლევები და ასევე ტერიტორიის შესწავლა გეორადარის მეშვეობით.

სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია **საზოგადოების გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის ხელშეწყობა და გარემოსდაცვით და აგრარულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.**

ცენტრი უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულებით ფორმალური და არაფორმალური განათლების ხელშეწყობას, მათ შორის სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფის: ფერმერების, საგანმანათლებლო დაწესებულებების წარმომადგენლების და გარემოსდაცვითი და აგრარული საკითხებით დაინტერესებულ პირების შესაძლებლობების გაძლიერებას ტრენინგებზე, სასწავლო პროგრამებზე, კურსებზე, კონკურსებზე, საგანმანათლებლო და საინფორმაციო მასალებზე ხელმისაწვდომობის გზით.

ცენტრის საქმიანობა ეფუძნება:

- „გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ამ სფეროში მართლმსაჯულების საკითხებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ“ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის ეკონომიკური კომისიის კონვენციის (ორჰუსი) პრინციპებს
- გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნებს
- გაეროს ევროპის ეკონომიკის კომისიის (UNECE) „განათლება მდგრადი განვითარებისათვის“ სტრატეგიის ხედვებსა და მიმართულებებს

გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლება სკოლაში

2022 წლის განმავლობაში, გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლების ხელშეწყობის მიზნით, ცენტრი აქტიურად მუშაობდა დაწყებითი საფეხურის პედაგოგების გადამზადების მიმართულებით და **გადამზადდა 2011 მასწავლებელი**. ამ დროისთვის სულ **3800-ზე მეტი მასწავლებელი უკვე გადამზადებულია** და მოსწავლეები სწავლობენ ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა მდგრადი განვითარება, ბიომრავალფეროვნების დაცვა, წყლის რესურსების დაცვა, ჰაერის დაცვა დაბინძურებისგან, კლიმატის ცვლილება და ბუნებრივი საფრთხეების შემცირება, ნარჩენების მართვა, მიწის მართვა და გაუდაბნობის წინააღმდეგ ბრძოლა, სოფლის მეურნეობა, სურსათის უვნებლობა და ხარისხი.

სკოლაში გარემოსდაცვითი განათლება

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი სკოლაშემდეგი აღზრდის დაწესებულებების აღმზრდელებისა და მეთოდისტების გადამზადებას აგრძელებს. ტრენინგი ეფუძნება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისთვის მომზადებულ სახელმძღვანელოს „სკოლაშემდეგი გარემოსდაცვითი განათლება“. სახელმძღვანელო ყველა იმ საკითხს აერთიანებს, რომელთა ადრეული ასაკიდან სწავლება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ბავშვებში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ასამაღლებლად. **2022 წელს გადამზადებულია 295 აღმზრდელი და მეთოდისტი**. პროგრამის ფარგლებში, 2016 წლიდან ჯამში **2352 აღმზრდელი და მეთოდისტი გადამზადებული**. სკოლაშემდეგი გარემოსდაცვითი განათლების პროგრამის შეფასების და განახლების მიზნით 2022 წელს ჩატარდა კვლევა და კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით განახლდა სახელმძღვანელო და დაემატა ახალი თემა - კლიმატის ცვლილება.

გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლება სკოლაში

საქართველოს მასშტაბით 6867 პირი გადამზადდა გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულებით. აქედან **გარემოსდაცვითი მიმართულებით გადამზადდა 4287 მონაწილე** შემდეგ თემებზე:

- სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება
- გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში
- გარემოსდაცვითი დემოკრატია - ადამიანის უფლებები და ვალდებულებები
- საქართველოს დაცული ტერიტორიები
- კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება
- გარემოსდაცვითი მმართველი
- კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობა
- ოზონდამშლელ ნივთიერებებთან დაკავშირებული ეროვნული რეგულირება და საკანონმდებლო ბაზა
- მწვანე შესყიდვების საკითხები სამაცივრე და ჰაერის კონდიციონერების სექტორში
- ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მდგომარეობა
- დედამიწის ისტორია - პროტოპლანეტიდან ლურჯ პლანეტამდე
- ნარჩენების მართვა
- ბიომრავალფეროვნების მნიშვნელობა და დაცვა
- მდგრადი განვითარების მიზნები და გაუდაბნობა

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი, **აგრარული მიმართულებით** ფერმერთა კვალიფიკაციის ამაღლებისთვის, გამოვლენილი საჭიროებების შესაბამისად ატარებს ტრენინგებსა და სემინარებს იმ საკითხების შესახებ, რომელიც მნიშვნელოვანია ადგილობრივი სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების და ხარისხის გასაზრდელად. 2022 წელს სულ გადამზადებულია **1300 მონაწილე/ფერმერი**, კერძოდ, მონაწილეებმა გაიარეს ტრენინგები შემდეგი თემების შესახებ:

- ცხოველთა ჯანმრთელობა და კვება
- ვეტერინარია
- მემცენარეობა
- ნუშის წარმოების აგროტექნოლოგია
- სიმინდის მოვლა-მოყვანის თანამედროვე ტექნოლოგიები
- ლურჯი მოცვის წარმოების აგროტექნოლოგია
- თანამედროვე სასათბურე მეურნეობის მოწყობა
- ქარსაფარი ზოლების მოვლა-გაშენება
- მეფრინველეობა - ქათმის მოშენება, ჯიშები, კვება, დაავადებები და პრევენცია
- ფუტკრის დაავადებები და საფუტკრეებში ჩასატარებელი ღონისძიებები - მეფუტკრე ფერმერების შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით, ტრენინგთა ტრენინგი ჩატარდა მეფუტკრეობის მიმართულებით. გადამზადების შემდგომი პროცესი რეგიონებში გაგრძელდა, რის შედეგადაც, ქვეყნის მასშტაბით, 48 მუნიციპალიტეტში 955 მეფუტკრე გადამზადდა. ტრენინგის ფარგლებში მეფუტკრეებმა ინფორმაცია მიიღეს ხარისხიანი და უსაფრთხო პროდუქტების მიღება-შენახვის წესების, ფუტკრის დაავადებების იდენტიფიკაციის, დაავადებებთან ბრძოლის მეთოდების გაცნობა-დანერგვის, საფუტკრეებში ჩასატარებელი სეზონური სამუშაოების დაგეგმვა-ჩატარების, საფუტკრის ჟურნალის წარმოების შესახებ. პრაქტიკული სწავლების ნაწილში მეფუტკრეები გაცნენ მავნებლებთან ბრძოლის თანამედროვე მეთოდებს და შესაბამის გარემოსდაცვით ღონისძიებებს. ტრენინგებზე ყურადღება გამახვილდა თანამედროვე მეფუტკრეობაში საფუტკრეების რეგისტრაციის აუცილებლობის მნიშვნელობის საკითხებზე.

2022 წელს გარემოსდაცვითი და აგრარული პროფესიების პოპულარიზაციის მიზნით შემუშავდა და განხორციელდა საგანმანათლებლო პროგრამები ახალგაზრდებისთვის - „ეკოლიდერთა სკოლა“, „აგროსკოლა“, „სატყეო სკოლა“, „მწვანე ბანაკი - კლიმატის ელჩები“, ახალგაზრდა მოხალისეები. 200-მდე IX-XII კლასის მოსწავლემ მონაწილეობა მიიღო თავისთვის საინტერესო გარემოსდაცვით და აგრარულ შემეცნებით პროგრამებში.

„აგროსკოლის“ სასწავლო კურსის მიზანია აგრარული საკითხებით დაინტერესებულმა მოსწავლეებმა სოფლის მეურნეობის დარგების შესახებ მიიღონ ინფორმაცია და აგრარული მიმართულებით არსებულ აქტივობებში ჩაერთონ. ახალგაზრდები გაეცნენ ისეთ საკითხებს, როგორცაა სოფლის მეურნეობის განვითარება, ფერმერთა შესაძლებლობები, სოფლის მეურნეობის მიმართულებით არსებული პროგრამები, ფერმერული მეურნეობის მართვა და მენეჯმენტი, ღვინის ისტორია და ღვინის დეგუსტაცია, ქართული ვაზის ჯიშები და ველური ვაზის მოძიებისა და დაცვის ისტორია საქართველოში, მეხილეობა, მებოსტნეობა, მებაღეობა, ქართული ტრადიციული მეფუტკრეობა, აკვაკულტურა და მეთევზეობა, ვეტერინარია და ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადებები, მეცხოველეობა და მეფრინველეობა, ნიადაგმცოდნეობა, გაუდაბნობა და გადაძოვება, სურსათის უვნებლობა, კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობა, განათლების როლი აგრარულ სექტორში და აგროტურიზმი.

„სატყეო სკოლის“ სასწავლო კურსის მიზანია ტყესთან დაკავშირებული საკითხებით დაინტერესებულ ახალგაზრდებს მისცეს სიღრმისეული ცოდნა, როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული ასპექტების გათვალისწინებით, აქტუალურ და საინტერესო თემებზე. მოსწავლეები გაეცნენ ისეთ საკითხებს, როგორცაა ტყის როლი მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში, ტყის ტიპები, ტყის შემქმნელი ძირითადი მერქნიანი სახეობები, მერქნული და არამერქნული რესურსები, მავნებლები, ტყის მდგრადი მართვის პრინციპები, ტყის ბიომრავალფეროვნება, კლიმატის ცვლილება და მისი გავლენა ტყეზე, ბუნებრივი საფრთხეები, ტყის ხანძრები, ენერგოეფექტურობა, ალტერნატიული საწვავი, როგორც ტყეზე ზეწოლის შემცირების შესაძლებლობა, დაცული ტერიტორიები, ეკოტურიზმი, ტყეზე მონიტორინგისა და კანონალსრულების მექანიზმები, მეტყევის პროფესია და სატყეო განათლება.

მწვანე ბანაკი - კლიმატის ელჩები

„მწვანე ბანაკი - კლიმატის ელჩები“ ახალგაზრდებს შესაძლებლობას აძლევს, აიმაღლონ ცნობიერება გარემოსდაცვით თემებზე და განახორციელონ პროექტები ადგილობრივ დონეზე. მონაწილეები 8 დღის განმავლობაში, დარგის სპეციალისტებთან ერთად მუშაობდნენ მათთვის საინტერესო გარემოსდაცვით თემებზე, მათ შორის, კლიმატის ცვლილების, ტყის რესურსების მართვის, ბიომრავალფეროვნების, თემზე დაფუძნებული კატასტროფის რისკის შემცირების შესახებ.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ერთ-ერთი გამორჩეული პროექტია **„ეკოლიდერთა სკოლა“**, რომელიც მიზნად ისახავს ახალგაზრდების დაინტერესებას გარემოსდაცვითი საკითხებით, საზოგადოებაში გარემოსდაცვითი ცნობიერების დონის ზრდასა და გარემოსდაცვითი ღირებულებების ჩამოყალიბებას. სასწავლო პროგრამა საინტერესოა იმით, რომ იძლევა შესაძლებლობას, მონაწილეებმა მიიღონ ინფორმაცია სხვადასხვა აქტუალურ და საინტერესო გარემოსდაცვით საკითხზე და მოისმინონ პროფესიონალი სტუმრების მოსაზრებები. ახალგაზრდები სასწავლო პროგრამის ფარგლებში გაეცნენ ინფორმაციას, სად და როდის ჩამოყალიბდა გარემოსდაცვითი მოძრაობა, რა არის ადამიანის ეკოლოგიურ უფლებები, ნარჩენების მართვის მნიშვნელობა და არსებულ საუკეთესო პრაქტიკა, ბიომრავალფეროვნებისა და დაცული ტერიტორიების მნიშვნელობა, კლიმატის ცვლილების გავლენა და გარემოსდაცვითი განათლებისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის როლი გარემოს დაცვაში.

მწვანე სტიპენდიები

დეფიციტური გარემოსდაცვითი პროფესიების ხელშეწყობის მიზნით დაინერგა **„მწვანე სტიპენდიების“** პროგრამა. 32 წარჩინებულ მაგისტრატურის სტუდენტს 1500-ლარიანი სტიპენდია გადაეცა.

სტიპენდიები ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის, საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებმა მიიღეს.

სტიპენდიები ვრცელდება შემდეგ სამაგისტრო პროგრამებზე: ფიზიკური გეოგრაფია და გარემოს

მწვანე სტიპენდიები

მდგრადი განვითარება, წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვა (ჰიდროლოგია), გეოლოგია, ენერგეტიკისა და მინერალური რესურსების მართვა და მდგრადი განვითარება, გარემოს დაცვა და საინჟინრო ეკოლოგია, ეკოლოგია, კონსტრუქციული (გამოყენებითი) გეოგრაფია და გარემოს დაცვა, გარემოსდაცვითი მენეჯმენტი და პოლიტიკა.

პროფესიული მომზადების/გადამზადების პროგრამები

2022 წელს ზრდასრულთათვის ცენტრმა პირველად შეიმუშავა და განხორციელების უფლება მოიპოვა პროფესიული მომზადების/გადამზადების სამი პროგრამისთვის: „**ტყის ინვენტარიზაცია და ტაქსაცია**“, „**გარემოსდაცვითი მმართველი**“ და „**სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის კლიმატგონივრული დაგეგმვა**“. პროგრამები ხელს შეუწყობს სამუშაო ადგილების შექმნას და მწვანე ბიზნესის განვითარებას. პროფესიული გადამზადების პროგრამის „**ტყის ინვენტარიზაცია და ტაქსაცია**“ მიზანია ტყის ტაქსაციის სპეციალისტების (მეტყევე-ტაქსატორი) მომზადება, რომლებიც შეძლებენ ტყის ინვენტარიზაციის სავლეთ სამუშაოების განხორციელებას. **გარემოსდაცვითი მმართველის** კურსის მიზანი ნარჩენების მართვის კოდექსით დაკისრებული მოთხოვნების შესაბამისად, გარემოსდაცვითი მმართველების კადრის მომზადებაა. პროგრამის „**სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის კლიმატგონივრული დაგეგმვა**“ მიზანია, მისი გავლის შემდეგ მონაწილემ შეძლოს აგრო-ეკოლოგიური ზონების ძირითადი მახასიათებლების განსაზღვრით, ნიადაგურ-კლიმატური პირობებისა და კლიმატის ცვლილების გათვალისწინებით, შერჩეული სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის პრიორიტეტული მიმართულებებისთვის კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობისა და მდგრადი სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობა. პროგრამების აკრედიტაცია გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მხარდაჭერით პროექტის „საქართველოს სოფლის მეურნეობაში პროფესიული განათლების და ტრენინგების სისტემის მოდერნიზაცია“ ფარგლებში განხორციელდა.

გარემოსდაცვითი და აკრარული ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა

ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული **EU4Environment** პროგრამის ფარგლებში, გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრთან და სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოსთან თანამშრომლობით 2022 წელს აქტიურად მუშაობდა **მდგრადი საჯარო შესყიდვების დანერგვისა და პოპულარიზაციის მიმართულებით**. სახელმწიფო შესყიდვების ახალ კანონპროექტში აისახა მდგრადი საჯარო შესყიდვების პრინციპები და შემუშავდა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტის პროექტი. აღნიშნული ღონისძიებები მოიცავს კანონმდებლობის გაუმჯობესებას მდგრადი საჯარო შესყიდვების დებულებების დასაწესებად. გათვალისწინებულია საჯარო უწყებების, აგრეთვე, ბიზნესსექტორის, მათ შორის, მცირე და საშუალო საწარმოების და ბიზნესასოციაციების ცნობიერების ამაღლება მდგრადი საჯარო შესყიდვების სარგებლის შესახებ. ამისათვის, ცენტრმა გაფართოებული შეხვედრები ჩაატარა, რომელიც მიზნად ისახავდა მდგრადი საჯარო შესყიდვებისა და ეკოეტიკეტირების მიმართულებით განხორციელებული აქტივობების მხარდაჭერას, აგრეთვე, მდგრადი საჯარო შესყიდვების სარგებლიანობისა და ეკოეტიკეტირების სისტემის მნიშვნელობის თაობაზე ცნობიერების ამაღლებას. ცენტრის ორგანიზებით, პრესტური გაიმართა იმ მცირე და საშუალო

სანარმოებში, სადაც ეკო-ინოვაციური მიდგომები გამოიყენება. მონაწილეებმა დაათვალიერეს სანარმოები, რომლებმაც უკვე გადადგეს გარკვეული ნაბიჯები თავიანთი ნარმოების პროცესის გამწვანებისკენ. მდგრადი საჯარო შესყიდვების შესახებ შეხვედრები გაიმართა სხვადასხვა სამიზნე აუდიტორიასთან, ასევე გამოცხადდა მწვანე ეკონომიკის ელექტრონული კურსი.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ორგანიზებით, **ტყის ახალი კოდექსით გათვალისწინებული ცვლილებების გაცნობისა და განხილვის მიზნით გურიის, კახეთისა და მცხეთა-მთიანეთის რეგიონებში საინფორმაციო შეხვედრები გაიმართა.** შეხვედრები ადგილობრივი თვითმმართველობების, სათემო/არასამთავრობო ორგანიზაციების, საგანმანათლებლო დაწესებულებების და კერძო სექტორის წარმომადგენლებთან ჩატარდა. საინფორმაციო შეხვედრების მიზანია ტყის მდგრადი მართვის პროცესში საზოგადოების შესაძლო სარგებლის გაცნობა და ამ პროცესში დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის საჭიროების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება. მონაწილეები გაეცნენ საქართველოს ტყის კოდექსს, გამონწვევებსა და ტყის მდგრადი მართვის პრინციპების გამოყენების შესაძლებლობას რეგიონში. მიიღეს ინფორმაცია **ენერგოეფექტური და ალტერნატიული სანავისა და ტყეზე სახელმწიფო კონტროლის გაუმჯობესების შესახებ.** შეხვედრები პროექტის - **ECO.Georgia**-ს ფარგლებში გაიმართა. ასევე, აღნიშნული პროექტის ფარგლებში ჩატარდა კონკურსი **„ტყის მდგრადი მართვა ჩემ გარშემო“.** კონკურსის მიზანი იყო მოსწავლეების ცნობიერების ამაღლება ტყის მდგრადი მართვის, ამ მიმართულებით არსებული გამონწვევებისა და მათი გადაჭრის გზების შესახებ.

გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით პროექტის „მმართველობის რეფორმის ფონდი“ (GRF) ფარგლებში ჩატარდა სტუდენტური კონფერენცია **„გარემოსდაცვითი განათლება და მდგრადი განვითარება“.** კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღეს გარემოსდაცვითი საკითხების შესწავლით დაინტერესებულმა მაგისტრატურის და ბაკალავრიატის საფეხურის სტუდენტებმა. მომხსენებლებმა მდგრადი განვითარების მიზნების განხორციელებაში გარემოსდაცვითი განათლების როლზე ისაუბრეს. ღონისძიების მიზანი იყო, ხელი შეუწყოს ახალგაზრდების ჩართულობას გარემოსდაცვით საკითხებში, ასევე, აღნიშნულ პროცესში გამონწვევების იდენტიფიცირებას და შესაძლებლობების წინ წამოწევას.

კლიმატის ცვლილებით გამომწვეული კატასტროფების რისკის შემცირების საკითხებზე ტრენინგები და სამუშაო შეხვედრები გაიმართა პროექტის - **„კლიმატის ცვლილებით გამომწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“** 10 სამიზნე მუნიციპალიტეტის (გორი, თელავი, ახმეტა, სიღნაღი, ლაგოდეხი, სამტრედიო, აბაშა, სენაკი, ხობი, ქობულეთი) წარმომადგენლებისთვის. პროგრამა დაფინანსებულია საქართველოს მთავრობის, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), შვეიცარიის და შვედეთის მთავრობის მიერ. მის განხორციელებას კი, გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) უზრუნველყოფს. ასევე, პროექტის ფარგლებში, საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტთან (GIPA) თანამშრომლობით, ჩატარდა სტუდენტური კონფერენცია **„კლიმატის გლობალური ცვლილება და საქართველო: რისკები და გამონწვევები“.** ჩატარდა კონკურსი სკოლებისთვის **„ისწავლე უსაფრთხო გარემოში“**, სათემო ორგანიზაციებისთვის - **„შექმენი უსაფრთხო თემი“** და კონკურსი რეგიონული მედიის წარმომადგენლებისთვის **კლიმატის ცვლილებით გამომწვეული კატასტროფების რისკის საკითხებზე.**

2022 წლის 5 ივნისს გარემოს დაცვის მსოფლიო დღის ფარგლებში, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის კონკურსის „მწვანე ჯიღო“ გამარჯვებულები გამოვლინდნენ. „**მწვანე ჯიღო - სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება 2022**“ ახმეტის მუნიციპალიტეტის სოფელ დუისის N1 საბავშვო ბაღის აღმზრდელმა, **ნონა მარგოშვილმა** მოიპოვა, ხოლო „**მწვანე ჯიღო - გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში 2022**“ - ქ. ზესტაფონის რევავ მუმლაძის სახელობის N7 საჯარო სკოლისა და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სოფელ კლდეეთის საჯარო სკოლის ინგლისური ენის მასწავლებელმა, **მარინე ფორჩხიძემ**.

კონკურსი „მწვანე ჯიღო“ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ 2018 წელს დაარსდა. კონკურსის მიზანია იმ პედაგოგებისა და აღმზრდელების გამოვლენა და წახალისება, რომლებიც სასწავლო პროცესში აქტიურად იყენებენ სახელმძღვანელოებს „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება“ და „გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში“ და ზრუნავენ ბავშვების გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობაზე.

გარემოსდაცვითი განათლების კოორდინაცია და დახმავა

2022 წელს პირველად ჩატარდა ეროვნულ დონეზე **გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების დონის კვლევა** შემდგომში მონაცემებზე დაფუძნებული გარემოსდაცვითი განათლების პოლიტიკის და პროგრამების დანერგვის მიზნით.

2022 წელს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრში **გარემოსდაცვითი განათლების საკოორდინაციო საბჭო** შეიქმნა, რომლის მიზანაც ქვეყნის მასშტაბით დაგეგმილი გარემოსდაცვითი განათლების ღონისძიებათა კოორდინაციის გაუმჯობესებაა. ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობისა და ერთმანეთთან დაკავშირებულ თემებზე ერთობლივი კამპანიების ჩატარების პრაქტიკის დანერგვა ორგანიზაციებს უფრო მეტი სამიზნე ჯგუფისა თუ არეალის დაფარვის საშუალებას მისცემს და, შესაბამისად, გაზრდის საინფორმაციო კამპანიებისთვის გამოყოფილი ფინანსური რესურსების ხარჯეფექტიანობას.

მწვანე ჯიღო

**საქართველოს
გარემოს დაცვისა და
სოფლის მეურნეობის
სამინისტრო**

ჰიდროელექტროსადგომებისა და მინის მართვის დეპარტამენტი

საერთაშორისო პროექტები ირიგაციის, სოფლის მეურნეობისა და მინის მართვის გასაძლიერებლად

- დასრულდა მოლაპარაკებები მსოფლიო ბანკთან პროექტზე „საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობა - ირიგაციისა და მინის ბაზრის განვითარება“ (GRAIL). პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია საირიგაციო და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია-მოდერნიზაცია 24 000 ჰექტარზე, ნარეკვავის წყალსაცავის რეაბილიტაცია, შპს „საქართველოს მელიორაციის“ ინსტიტუციური რეფორმა, სატარიფო პოლიტიკის განხორციელებაში მხარდაჭერა, ჰიდრო-აგრო საინფორმაციო სისტემის (HAIP) დანერგვა, საპროექტო არეალებში ღირებულებათა ჯაჭვის განვითარება, აგრობიზნესების კომერციალიზაცია, სოფლის განვითარების სააგენტოს (RDA) გაძლიერება, მრავალფუნქციური მინის საინფორმაციო სისტემის დანერგვა, ფერმერთა რეესტრის გაუმჯობესება, მინის კონსოლიდაციის საპილოტე პროექტის განხორციელება.
- დასრულდა მოლაპარაკებები ზემო სამგორის საირიგაციო ქსელის რეაბილიტაცია-მოდერნიზაციის პროექტზე ევროპის საინვესტიციო ბანკთან (EIB) და საფრანგეთის განვითარების სააგენტოსთან (AFD). პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია სარწყავი სისტემის სრულად აღდგენა-მოდერნიზაცია 19 000 ჰექტარზე. პროექტის მხარდასაჭერად ევროკავშირის დამატებით წარედგინა 10 მილიონი ევროს ღირებულების საგრანტო განაცხადი, რომელიც მიზნად ისახავს შპს „საქართველოს მელიორაციის“ გაძლიერებას, წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების შექმნაში მხარდაჭერას, საპროექტო არეალებში ღირებულებათა ჯაჭვის და ექსტენციის სერვისების განვითარებას, ბაზრებზე ხელმისაწვდომობის საინფორმაციო სისტემის ჩამოყალიბებას, ფერმერთა მხარდაჭერას სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დივერსიფიკაციაში, წვეთოვანი სარწყავი სისტემის თანადაფინანსებას, კოოპერაციის სტიმულირებას, მცირე მეურნეობების მხარდაჭერას, ფრაგმენტირებული მიწების კონსოლიდაციაში დახმარებას.
- დასრულდა მოლაპარაკებები ქვემო სამგორის მარცხენა მაგისტრალური არხის რეაბილიტაცია-მოდერნიზაციის პროექტზე აზიის განვითარების ბანკთან (ADB) და საფრანგეთის განვითარების სააგენტოსთან (AFD). პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია სარწყავი სისტემის სრულად აღდგენა-მოდერნიზაცია 7700 ჰექტარზე. პროექტის მხარდასაჭერად ევროკავშირის დამატებით წარედგინა 10 მილიონი ევროს ღირებულების საგრანტო განაცხადი, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყანაში სააუზო მართვის სისტემის დანერგვაში მხარდაჭერას, გარემოს ეროვნული სააგენტოს შესაძლებლობების გაძლიერებას, წყლის პროგნოზირების და მონაცემთა მართვისა სისტემის ჩამოყალიბებაში დახმარებას, ჰიდროლოგიური მონიტორინგის ქსელის გაფართოებას, შპს „საქართველოს მელიორაციის“ შესაძლებლობათა გაძლიერებას, ირიგაციის სტრატეგიის განახლებას, ირიგაციის სექტორის საინვესტიციო გეგმის შემუშავებას, ქარსაფარი ზოლების ინვენტარიზაციას, საძოვრების მართვის პოლიტიკის დოკუმენტის განხორციელების მხარდაჭერას.
- დასრულდა აღმოსავლეთ საქართველოში არსებული არაფუნქციონირებადი თუ ახლადმოსაწყობი საირიგაციო დანიშნულების 24 წყალსაცავის მიზანშეწონილობისა ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა. შეირჩა 10 წყალსაცავი (2 ახლად მოსაწყობი / 8 არსებული), რომელზეც გაგრძელდება კვლევები.

წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა

- მომზადდა „წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების შესახებ“ საქართველოს კანონში შესატანი ცვლილების პროექტი, რომლის მიხედვითაც გაფართოვდა სემეკის ფუნქციები და უფლებამოსილებები წყალსარგებლობის ტარიფის დადგენის მიმართულებით;
- პირველი წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების დაფუძნების მიზნით შერჩეულია საპილოტე არეალი - საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში (2,739 ჰა, 185 ფერმერი);
- მსოფლიო ბანკის „ირიგაციისა და მინის ბაზრის განვითარების პროექტის“ ფარგლებში მიმდინარეობს ქვემო სამგორის მარჯვენა მაგისტრალური არხის საირიგაციო სისტემების შიდა ქსელების სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

საძოვრების მდგრადი მართვა

- უწყებათშორისი სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში, ადგილობრივი და საერთაშორისო ექსპერტების კოორდინაციით, შემუშავდა საძოვრების მდგრადი მართვის ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტი, რომლის მიზანია საძოვრებით მდგრადი სარგებლობისა და საძოვრების დაცვის ერთიანი, თანმიმდევრული მიდგომის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს საძოვრებზე მინის დეგრადაციის პრევენციას და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას, ხელს შეუწყობს საძოვრების ნაყოფიერების გაუმჯობესებას, მეცხოველეობის დარგის მდგრად განვითარებას და პროდუქტიულობის გაზრდას. საძოვრების მდგრადი მართვის ეროვნული პოლიტიკის დოკუმენტი საფუძვლად დაედება შესაბამისი საკანონმდებლო პაკეტის მომზადებას საძოვრების მართვის სფეროში.
- მომზადდა საძოვრების ინვენტარიზაციისა და ძოვების ინტენსივობის მეთოდოლოგიის პროექტი და ორ საპილოტე მუნიციპალიტეტში (დმანისი და ყაზბეგი) განხორციელდა საძოვრების აღწერა საერთაშორისო მეთოდოლოგიით.
- მომზადდა 577 ჰა სოფლის საძოვრების აღდგენის გეგმები სამი მუნიციპალიტეტის სოფლებისთვის (დმანისი სოფ. განახლება, გურჯაანი სოფ. ნანიანი, ყაზბეგი სოფ. სნო).

მინის მართვა და ნიადაგის დაცვა

- მომზადდა მრავალფუნქციური მინის საინფორმაციო სისტემის კონცეფცია, რომელიც სრულად აღწერს საქართველოს მინის რესურსებს.
- მიღებულ იქნა „ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლის შესახებ საქართველოს კანონის“ კანონქვემდებარე აქტები.
- გრძელდება თესლობრუნვის პრაქტიკა 2020 წელს შემუშავებული 5 წლიანი გეგმის მიხედვით, რომელიც 84 ფერმერისთვის ინდივიდუალურად შემუშავდა და მოიცავდა 448 ჰა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწას. ფერმერებს უსასყიდლოდ გადაეცათ ხორბლის, ქერის, შვრიის, წინიბურას, ბარდის, ლობიოს, ესპარცეტის, იონჯისა და სიმინდის თესლი და ასევე ორგანული სასუქი.
- 196 ჰა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე დაითესა ხორბალი, ნიადაგის დაუმუშავებლად გორის და ქარელის მუნიციპალიტეტებში.

შედეგზე ორიენტირებული გარემოსდაცვითი პოლიტიკის შემუშავების, გადაწყვეტილების მიმღები პირებისა და ფართო საზოგადოების სათანადოდ ინფორმირების მიზნით მიმდინარეობს „გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენების“ (2018-2021 წწ) შემუშავება;

სამინისტრომ მონაწილეობა მიიღო გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის პან-ევროპული უნიკალური პლატფორმის - „გარემო ევროპისათვის“ მე-9 მინისტერიალის „ნიქონია 2022“ მაღალი რანგის სესიებისა და დისკუსიებში ქვეყნის მიერ გარემოსდაცვითი მიმართულებით მიღწეული პროგრესის, რეგიონში გარემოს დაცვისა და მდგრადი განვითარების კუთხით განხორციელებული ქმედებების შეფასებისა და თანამშრომლობის გაძლიერების მიზნით. მათ შორის, „ბათუმი 2016“ მე-8 მინისტერიალზე მიღებული სტრატეგიული მიმართულებების განხორციელების, მინისტერიალის ფარგლებში მწვანე ეკონომიკის განვითარების კუთხით ქვეყნის მიერ აღებული ინიციატივების შესრულების მიზნით;

ატმოსფერული ჰაერის დაცვა

რეგიონულ და ლოკალურ დონეზე ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებისა და ჰაერის დაბინძურების პრობლემის მოსაგვარებლად ევროპულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით დაიწყო ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის 3 გეგმის შემუშავება თბილისის აგლომერაციისთვის, ცენტრალური ზონისთვის (რომელიც მოიცავს ქ. რუსთავს) და შავი ზღვის ზონისთვის (რომელიც მოიცავს ქ. ბათუმს);

ბენზინის შენახვისა და ჩატვირთვა-გადმოტვირთვის ოპერაციებიდან და ლაქებისა და საღებავების მოხმარებიდან აქროლადი ორგანული ნაერთების გაფრქვევების შემცირების მიზნით შემუშავდა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტების პროექტები, რომელთაც ევროკავშირის დაფინანსებით ჩაუტარდათ რეგულირების ზეგავლენის შეფასება.

მაცივარაგენტების მართვის სისტემის სრულყოფის მიზნით შემუშავდა საკანონმდებლო ცვლილებათა პაკეტი და „ოზონის შრის დამშლელ ნივთიერებათა შესახებ“ მონრეალის ოქმის კიგალის ცვლილებასთან შეერთების პროექტი, რომელიც მოიწონა საქართველოს მთავრობამ და წარდგენილია საქართველოს პარლამენტისთვის დასამტკიცებლად;

წყლის რესურსების მართვა

წყლის რესურსების მართვის ეფექტური მექანიზმების დანერგვის მიზნით მიმდინარეობს მსოფლიოში აღიარებული წყლის რესურსების სააუზო მართვის სისტემაზე გადასვლა. „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ კანონპროექტი წარდგენილ იქნა საქართველოს პარლამენტში და მიმდინარეობს დარგობრივ კომიტეტებში განხილვები. კანონის მოთხოვნების სრულყოფილი აღსრულების უზრუნველყოფის მიზნით, აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროექტის - „წყლის რესურსების მართვის კანონპროექტის განხორციელების მხარდაჭერა“. დახმარებით მომზადებულია კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების სამუშაო ვერსიები:

- „სააუზო მართვის საკონსულტაციო-საკოორდინაციო საბჭოების შექმნისა და საქმიანობის წესის შესახებ“;
- „სააუზო მართვის გეგმების შემუშავების, განხილვისა და დამტკიცების პროცედურის შესახებ“;
- „ზედაპირული წყლის ობიექტებში ურბანული და სამრეწველო ჩამდინარე წყლების ჩაშვების პირობები“.

დაიწყო ევროკავშირის პროექტი “EU4Environment – Water resources and Environmental data”, რომლის მიზანია წყლის პოლიტიკისა და პრაქტიკის მხარდაჭერა, რომელიც ხელს უწყობს წყლის რესურსების უფრო მდგრად გამოყენებას და ადამიანის საქმიანობის უარყოფითი ზემოქმედების შემცირებას წყლის ხარისხსა და ეკოსისტემებზე.

კლიმატის ცვლილება

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის (UNFCCC) წინაშე კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ტენდენციებისა და მოვლენების შესახებ ანგარიშგებასთან დაკავშირებული ქვეყნის მიერ აღებული ვალდებულებების შესაბამისად, დაიწყო ორწლიური გამჭვირვალობის ანგარიშისა და მეხუთე ეროვნული შეტყობინების შემუშავება.

ემისიებით ვაჭრობის სისტემის შექმნისა და განვითარების კუთხით მიმდინარე წელს გაფორმდა “თანამშრომლობის მემორანდუმი ერთობლივი დაკრედიტების მექანიზმის თაობაზე საქართველოს მთავრობასა და იაპონიის მთავრობას შორის”.

სამინისტროს ხელშეწყობით, გერმანიის გარემოს დაცვის, ბუნების კონსერვაციის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და მომხმარებლის დაცვის ფედერალური სამინისტროს მიერ შექმნილ „აზოტმჟავას კლიმატის ცვლილების სამოქმედო ჯგუფსა“ (NACAG) და სს „რუსთავის აზოტს“ შორის გაფორმდა საგრანტო ხელშეკრულება, რომლითაც საწარმო აღიჭურვება კლიმატის ცვლილების გამომწვევი აზოტის ქვეჟანგის მშთანთქმელი ტექნოლოგიით. ეს მნიშვნელოვანი წინსვლაა, რადგან „რუსთავის აზოტის“ მიერ აზოტმჟავას წარმოების პროცესის დროს წარმოქმნილი სათბურის ეფექტის მქონე ემისიები ქვეყნის მთლიანი სათბურის ეფექტის მქონე ემისიების დაახლოებით 4-5 %-ს შეადგენს. ეს ინიციატივა ასევე შეამცირებს ატმოსფერული ჰაერის დამბინძურებელი ნივთიერებების გაფრქვევას, რაც რუსთავის სამრეწველო ზონის მიმდებარედ გააუმჯობესებს ჰაერის ხარისხს.

ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტი

- დაიწყო „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ პროექტი, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) მხარდაჭერით, პროექტის ჯამური ბიუჯეტი შეადგენს 5,2 მილიონ დოლარს. ეს არის პირველი შემთხვევა, როდესაც სამინისტროს მიერ პირდაპირ ხორციელდება ასეთი მასშტაბის პროექტი.
- შემუშავდა და დამტკიცდა გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამის ტყის, დაცული ტერიტორიებისა და ბიომრავალფეროვნების თავები - ეს არის ეროვნული მნიშვნელობის პოლიტიკის დოკუმენტი, რომელიც განსაზღვრავს გარემოს დაცვის სექტორულ პრიორიტეტებს.
- დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოების მიზნით: 1) დაარსდა მაჭახელას დაცული ლანდშაფტი, ტანისა და თეძმის დაცული ლანდშაფტი და ტანის აღკვეთილი; 2) პარლამენტშია წარდგენილი „ნუგზარ ზაზანაშვილის სახელობის სამუხის მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნისა და მართვის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი.
- UNESCO-ს „ადამიანი და ბიოსფეროს“ პროგრამის 34-ე სესიის ფარგლებში, საქართველოსა და სამხრეთ კავკასიაში პირველად დაარსდა სამი ალაზნის ბიოსფერული რეზერვატი და დედოფლისწყაროს ბიოსფერული რეზერვატი.

- 2022 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებული ასიგნებებიდან დაიწყო ფრინველთა სხვადასხვა ჯგუფისთვის კვლევები, მათი დაცვის ღონისძიებების დაგეგმვა-განხორციელების მიზნით.
- ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) მხარდაჭერით ხორციელდება ზუთხისებრთა მონიტორინგი მდინარე რიონსა და შავ ზღვაში. პროექტის ფარგლებში მომზადდა პირველადი რეკომენდაციები ზუთხისებრთა სატოფე და სამიგრაციო გზების დაცვასთან დაკავშირებით.
- დაიწყო „აგრობიომრავალფეროვნების მდგრადი მართვა სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის მონყვლად ეკოსისტემებსა და სოფლებში“ პროექტი, რომელიც ხელს შეუწყობს სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის აგრარული ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას და მდგრად მართვას;
- ქვეყანაში აკვაკულტურის სფეროს მოწესრიგებისა და განვითარებისთვის დაიწყო და უკვე შემუშავების ბოლო ფაზაშია მდგრადი აკვაკულტურის განვითარების სტრატეგია, რომელიც გაითვალისწინებს ზღვაში აკვაკულტურისათვის განკუთვნილი ზონების გამოყოფის ასპექტებს;
- საქართველოში (ზოგადად სამხრეთ კავკასიაში) პირველად ჩატარდა ტყის ეროვნული აღრიცხვა და მომზადდა ანგარიში. ანგარიში მოიცავს ინფორმაციას ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შესახებ, ასევე შეიქმნა მუდმივი მონიტორინგის ქსელი, რომლის საშუალებითაც შევძლებთ დავაკვირდეთ ტყეებში მიმდინარე ცვლილებებს.
- აქტიურად დაიწყო “საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა” - ECO.Georgia- პროექტი, რომლის ფარგლებშიც, ტყეზე კონტროლის გაუმჯობესების მიზნით, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს გადაეცა 10 მაღალი გამავლობის ავტომანქანა. ინყება ვაუჩერული პროგრამა ღუმელების რეალიზაციის მიზნით.
- იაპონიის მთავრობის მხარდაჭერით დაიწყო „საქართველოს ტყის მდგრადი მართვისა და კლიმატონივრული პრაქტიკის მხარდაჭერა“ - პროექტი, რომლის მიზანია მცხეთის მუნიციპალიტეტში საქმიანი ეზოების მოწყობა, საქმიანი ეზოების აღჭურვა, თანამედროვე სატყეო-სამეურნეო ტექნოლოგიის შეძენა, 50 სოციალურად დაუცველი მოსახლისთვის ენერგოეფექტური ღუმელების შესყიდვა.
- დამტკიცდა საქართველოს ტყის კოდექსის კანონქვემდებარე აქტები, საქართველოს ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმებისა და ინდიკატორების შესახებ დებულება და „ტყის შემქმნელ მერქნიან მცენარეთა სახეობების ნუსხის შესახებ“ მინისტრის ბრძანება.

ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის კომპეტენციას განეკუთვნება ნარჩენების მართვის ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, რაც ემსახურება ნარჩენების წარმოქმნის და მისი უარყოფითი ზეგავლენის პრევენციას და შემცირებას, ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნას, ნარჩენის, როგორც რესურსის ეფექტიანი გამოყენების ხელშეწყობას და ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოსთვის მათი უსაფრთხოდ განთავსების უზრუნველყოფას. დეპარტამენტი ასევე მონაწილეობს ქიმიური ნივთიერებების მართვის პოლიტიკის შემუშავებაში და წარმოადგენს ბაზელის, როტერდამის, სტოკჰოლმის და მინამატას კონვენციების მთავარ კომპეტენტურ ორგანოს.

2022 წლის განმავლობაში, დეპარტამენტის მიერ განხორციელებული იქნა შემდეგი ძირითადი ქმედებები:

- განახლდა ნარჩენების მართვის (2016-2030 წწ) ეროვნულ სტრატეგია და დამტკიცდა ახალი ხუთწლიანი (2022-2026 წწ) ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა საქართველოს მთავრობის დადგენილებით (#414 9.09.2022);
- 2022 წლის ივნისში ავტორიზაცია მიენიჭა მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების (მგვ) 3 ორგანიზაციას - ნარჩენი ზეთების, საბურავების, ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების, ბატარეებისა და აკუმულატორების ნარჩენების შესახებ შესაბამისი საკანონმდებლო ვალდებულებების განხორციელებისათვის;
- 2022 წლის 1 ივნისიდან ფუნქციონირებს მგვ-ის ელექტრონული რეესტრი და 8 ნოემბრის მდგომარეობით რეგისტრირებულია 6 536 მწარმოებელი;
- მომზადდა „ვერცხლისწყლის შესახებ“ მინამატას კონვენციის რატიფიცირებისათვის საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი და წარდგენილი იქნა შესაბამისი შიდა სახელმწიფოებრივი პროცედურების განსახორციელებლად;
- შემუშავდა „ქიმიური ნივთიერებებისა და ნარევების კოდექსის“ კანონპროექტის სამუშაო ვერსია „ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციის, შეფასების, ავტორიზაციისა და შეზღუდვების შესახებ“ (REACH) 1907/2006 და „ქიმიური ნივთიერებების და ნარევების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირებისა და შეფუთვის შესახებ“ (CLP) 1272/2008 ევროკავშირის რეგულაციების მოთხოვნების შესაბამისად, ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს (CzDA) მხარდაჭერით;
- გაფორმდა ხელშეკრულება აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტთან “ქიმიური უსაფრთხოების ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარების” პროექტის შესახებ, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო სამი წლის განმავლობაში უზრუნველყოფილი იქნება ქიმიური ნივთიერებების მართვისა და უსაფრთხოების სფეროში საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა თანამედროვე მოთხოვნებისა და სტანდარტების გათვალისწინებით; ინსტიტუციური მოწყობის გაძლიერება გამოცდილების გაზიარებისა და ცნობიერების ამაღლების საშუალებით და ასევე, განხორციელდება ქიმიური ნივთიერებების ლაბორატორიული მონიტორინგის შესაძლებლობების შეფასება ქვეყანაში;
- გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტის „პოლიქლორირებული ბიფენილებისგან თავისუფალი ელექტრომომარაგება საქართველოში“ ფარგლებში განხორციელდა ელექტრომომარაგების სექტორში არსებული მოწყობილობის ინვენტარიზაცია, შემუშავდა მონაცემთა ბაზა. შემუშავდა და დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 15 დეკემბრის N575 დადგენილება, რომლითაც განისაზღვრა პოლიქლორირებული ბიფენილების შემცველი მოწყობილობების და ზეთების მართვის წესები და უსაფრთხოების ნორმები.

- მომზადებული და საქართველოს მთავრობის დადგენილებით დამტკიცებული იქნა - ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამაში ცვლილებები.
- ჩატარებული მოკვლევებისა და ანალიზის საფუძველზე მომზადებული იქნა და განხილვის პროცესშია მთავრობის დადგენილებების პროექტების სამუშაო ვერსიები:
 - ხორბლის მოსავლიანობის ზრდის უზრუნველყოფის მიზნით;
 - სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, მოქმედ აგრონომიების ხელშეწყობის პროგრამაში „მარტივი ტიპის სასოფლო-სამეურნეო მანქანების და მარაგნაწილების მწარმოებელი საწარმოების შექმნის ხელშეწყობის კომპონენტის დამატების შესახებ“;
 - მესაქონლეობის განვითარების შესახებ.

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების - ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) მე-4 თავის - „სანიტარიული და ფიტოსანიტარიული ზომების“ ფარგლებში აღებული ვალდებულებების შესრულების მიზნით:

სურსათის უვნებლობის სფერო:

- დამტკიცებულია - 3 რეგლამენტი;
- მომზადებულია და ატვირთულია მთავრობაზე დასამტკიცებლად - 4 პროექტი;
- სურსათის უვნებლობის სფეროში დინამიურობის უზრუნველყოფისათვის, შევიდა ცვლილებები მთავრობის დადგენილებაში - 4.

სხვა აქტივობები სურსათის უვნებლობის სფეროში:

- მომზადდა კომენტარები და შენიშვნები საქართველოს კანონებში - „სურსათის დანაკარგებისა და ნარჩენების შემცირების და სურსათის შენარჩუნების შესახებ“, საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“;
- დამტკიცდა „ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების შერჩევის კრიტერიუმების განსაზღვრის შესახებ“;
- მომზადდა მთავრობის დადგენილების პროექტი „ორგანული წარმოების წესებისა და ორგანული პროდუქტის ეტიკეტირების შესახებ“;
- მომზადდა მთავრობის დადგენილების პროექტი „ტექნიკური რეგლამენტი მცენარეული ზეთების შესახებ“.

ვეტერინარიის სფერო:

- დამტკიცებულია - 2 რეგლამენტი;
- მომზადებულია და ატვირთულია დასამტკიცებლად და განხილვებზე - 6 პროექტი.

მცენარეთა დაცვის სფერო:

- დამტკიცებულია 1 რეგლამენტი;
 - ცვლილებები შეტანილია 3 დადგენილებაში;
 - მომზადებულია და გადაგზავნილია განახილველად 1 პროექტი.
- ✓ მიმდინარეობს მუშაობა პროექტით „მეფუტკრეობის განვითარების ძირითადი მიმართულებები“ განსაზღვრული რეკომენდაციების შესრულების მიმართულებით;
 - ✓ გეოგრაფიულ აღნიშვნად დარეგისტრირდა 3 პროდუქტი, მათ შორის, „ქართული დაფნა“, „აჯიკა“ და „ტყემალი“;
 - ✓ ხარისხის ნიშნის ლოგოს გამოყენების უფლება მიენიჭა 25 კომპანიას;
 - ✓ მიმდინარეობს მუშაობა მდგრადი აგროტურიზმის გზამკვლევის შემუშავებაზე;
 - ✓ მიმდინარეობს მუშაობა საქართველოს მთიანეთის ტრადიციული ლუდის სპეციფიკაციებზე და „ლუდის გზის“ კონცეფციაზე.
- ✓ დეპარტამენტის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლის დროულად აღების, დაბინავების და რეალიზაციის მიზნით შექმნილ საორგანიზაციო შტაბების (ატამი, „ალოობა 2022“) საქმიანობაში;
 - ✓ ჩაის მწარმოებელი ფერმერების მოთხოვნის საფუძველზე მომზადდა პროექტი ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამაში ცვლილების შეტანის მიზნით;
 - ✓ ქვეყანაში ხორბლის მოსავლიანობის გაზრდის მიზნით, ჩატარებული მოკვლევის და მისი ანალიზის საფუძველზე, მომზადდა პროექტის სამუშაო ვერსია, რომელიც განხილვის პროცესშია;
 - ✓ ქვეყანაში რძისა და ხორცის წარმოების გაზრდის მიზნით, ჩატარებული მოკვლევის და მისი ანალიზის საფუძველზე მომზადდა „მესაქონლეობის განვითარების“ პროექტის სამუშაო ვერსია, რომელიც განხილვის პროცესშია.
 - ✓ ჩატარდა კვლევა ქვეყანაში ტექნიკის რაოდენობის და აგროვადებში ფერმერთა ტექნიკის ხელმისაწვდომობის და მომსახურების არსებული მდგომარეობის შესახებ, რომლის ანალიზის საფუძველზე მომზადდა პროექტი: მოქმედ აგროწარმოების ხელშეწყობის პროგრამაში - „მარტივი ტიპის სასოფლო-სამეურნეო მანქანების და მარაგანაწილების მწარმოებელი წარმოების შექმნის ხელშეწყობის კომპონენტის დამატების შესახებ“, რომელიც განხილვის პროცესშია.

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების - ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) მე-4 თავის - „სანიტარიული და ფიტოსანიტარიული ზომების“ ფარგლებში აღებული ვალდებულებების შესრულების მიზნით,

სურსათის უვნებლობის სფეროში დამტკიცებული რეგლამენტები:

- საქართველოს მთავრობის დადგენილება N360; 2022 წლის 12 ივლისი, „ტექნიკური რეგლამენტის - სურსათის (სასურსათო) დანამატების შესახებ“ დამტკიცების თაობაზე;
- საქართველოს მთავრობის დადგენილება N360; 2022 წლის 20 ივნისი, „წარმოშობის ადგილისა და წარმოშობის ქვეყნის განსაზღვრის წესი ახალი, გაცივებული და გაყინული ღორის, ცხვრის, თხის ხორცისა და შინაური ფრინველის ხორცისათვის“;

- საქართველოს მთავრობის დადგენილება №304, 2022 წლის 8 ივნისი, „ტექნიკური რეგლამენტის – სურსათთან შეხებისათვის განკუთვნილი პლასტმასის მასალებისა და ნაკეთობების (საგნების) შესახებ დამტკიცების თაობაზე“.

სურსათის უვნებლობის სფეროში მომზადებული პროექტები და ატვირთულია მთავრობაზე დასამტკიცებლად:

- „ნატურალური მინერალური წყლების ექსპლუატაციისა და მარკეტინგის წესი“;
- „ნატურალური მინერალური წყლების შემადგენელი კომპონენტების ჩამონათვალი და დასაშვები კონცენტრაცია, ნატურალური მინერალური წყლის ეტიკეტირების და წყაროს წყლების და ნატურალური მინერალური წყლების დამუშავებისთვის ობონით გამდიდრებული ჰაერის გამოყენების წესი“;
- „ნატურალური მინერალური წყლებიდან და წყაროს წყლებიდან ფტორის მოსაცილებლად გააქტიურებული ალუმინის გამოყენების წესი“;
- „სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის სფეროში კრიზისული მდგომარეობის მართვის ზოგადი გეგმა“.

სურსათის უვნებლობის სფეროში დინამიურობის უზრუნველყოფისათვის, შევიდა ცვლილებები:

- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის დადგენილება N178, „ტექნიკური რეგლამენტის – ვიტამინების, მინერალების და ზოგიერთი სხვა ნივთიერების სურსათში დამატების შესახებ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 17 ნოემბრის N508 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“;
- საქართველოს მთავრობის დადგენილება №113, 2022 წლის 2 მარტი, „ტექნიკური რეგლამენტის – სურსათში მიკროელემენტებისა და დამაბინძურებლების (კონტამინანტები) რაოდენობის კონტროლისათვის ნიმუშის აღებისა და ანალიზის მეთოდების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 13 დეკემბრის N547 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე;
- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 25 მარტის N147 დადგენილება, „სურსათში ზოგიერთი დამაბინძურებლის (კონტამინანტის) მაქსიმალურად დასაშვები ზღვრის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 9 ნოემბრის N567 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ.

სხვა აქტივობები სურსათის უვნებლობის სფეროში:

- მომზადდა და დამტკიცდა ცვლილებები საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 9 იანვრის №14 დადგენილებაში „სურსათის/ცხოველის საკვების არაორგანიზებული წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“;
- მომზადდა კომენტარები და შენიშვნები „სურსათის დანაკარგებისა და ნარჩენების შემცირების და სურსათის შენარჩუნების შესახებ“ საქართველოს კანონთან დაკავშირებით;
- მომზადდა შენიშვნები და წინადადებები საქართველოს კანონის პროექტთან - „საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ დაკავშირებით;
- მომზადდა და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანება N2-380 -ით (31 მაისი 2022 წ.) დამტკიცდა „ეროვნული რეფერენსლაბორატორიების შექმნის კრიტერიუმების განსაზღვრის შესახებ“;

- REGULATION (EU) 2018/848 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007 ის მიხედვით მომზადდა მთავრობის დადგენილების პროექტი „ორგანული წარმოების წესებისა და ორგანული პროდუქტის ეტიკეტირების შესახებ“;
- მომზადდა მთავრობის დადგენილების პროექტი „ტექნიკური რეგლამენტი მცენარეული ზეთების შესახებ“;

ვეტერინარიის სფეროში დამტკიცებული რეგლამენტები

- „ხბოს დაცვის მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 29 აგვისტოს დადგენილება №443
- „ღორების დაცვის მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 31 აგვისტოს დადგენილება №445;

ვეტერინარიის სფეროში მომზადებული პროექტები

- „ფერმერული მიზნით შენახული ცხოველების დაცვის წესის დამტკიცების შესახებ“;
- „მოკვლისას ცხოველთა დაცვის წესი დამტკიცების შესახებ“;
- „მეკვერცხული მიმართულების საწარმოს რეგისტრაციის წესის დამტკიცების შესახებ“;
- „მეხორცული ქათმის მინიმალური დაცვის წესის დამტკიცების შესახებ“;
- „საკონტროლო პუნქტის კრიტერიუმების დამტკიცების შესახებ“;
- „ტრანსპორტირებისა და მასთან დაკავშირებული ოპერაციების დროს ცხოველთა დაცვის წესის დამტკიცების შესახებ“.

მცენარეთა დაცვის სფეროში დამტკიცებული რეგლამენტები

- საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 26 აპრილის №224 დადგენილება „ვაზის ჯიშობრივი მახასიათებლების შემოწმებისათვის მინიმალური პირობების განსაზღვრის წესის დამტკიცების შესახებ“ ;

ცვლილებები მცენარეთა დაცვის სფეროს მარეგულირებელ დადგენილებებში:

- „სავალდებულო სერტიფიცირებისადმი დაქვემდებარებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ჯიშების თესლისა და სარგავი მასალის ეტიკეტირების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 13 ივნისის №336 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ ;
- „ტექნიკური რეგლამენტის – ბოსტნეულისა და ბალჩეულის გასამრავლებელი (გარდა თესლისა) და სარგავი მასალის ბაზარზე განთავსების პროცედურების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 16 ნოემბრის №553 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ ;
- ცვლილება „ევროკავშირისა და ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის წევრ სახელმწიფოებში რეგისტრირებული პესტიციდების/აგროქიმიკატების საქართველოში რეგისტრაციისათვის დამატებითი მოთხოვნების შესახებ“;

მომზადებული პროექტი

- საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი ტექნიკური რეგლამენტი - ფიჭვის მერქნის ნემატოდის *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. ქვეყანაში გავრცელების პრევენციის მიზნით საგანგებო ზომების გატარების თაობაზე.
- მიმდინარეობს მუშაობა პროექტით - „მეფუტკრეობის განვითარების ძირითადი მიმართულებები“ განსაზღვრული რეკომენდაციების შესრულების მიმართულებით;

- სამმართველოს ჩართულობით, საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრის „საქპატენტი“-ს მიერ გეოგრაფიულ ადნიშვნად დარეგისტრირდა 3 პროდუქტი. მათ შორის „ქართული დაფნა“, „აჯიკა“ და „ტყემალი“;
- მუშაობა მიმდინარეობს კომპანიებისთვის ხარისხის ნიშნის გამოყენების უფლების მინიჭების თაობაზე. მიმდინარე წელს მარკეტინგული საბჭოს გადაწყვეტილებებით ხარისხის ნიშნის ლოგოს გამოყენების უფლება მიენიჭა 25 კომპანიას;
- მუშაობა მიმდინარეობს საქართველოში სურსათისა და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების მიზნით მდგრადი აგროტურიზმის გზამკვლევის შემუშავებაზე;
- მუშაობა მიმდინარეობს საქართველოს მთიანეთის ტრადიციული ლუდის სპეციფიკაციებზე და „ლუდის გზის“ კონცეფციაზე.

პოლიტიკის კოორდინაციისა და ანალიტიკის დეპარტამენტი

პოლიტიკის კოორდინაციისა და ანალიტიკის დეპარტამენტის კომპეტენციას განეკუთვნება სამინისტროს სისტემაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულების ან/და უწყებების მიერ წარდგენილი წინადადებების ანალიზის საფუძველზე, სოფლის მეურნეობის, სოფლის განვითარების სტრატეგიისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმების, ასევე გარემოსდაცვითი პოლიტიკის შემუშავების კოორდინაცია, სტრატეგიისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი, შეფასება და შესრულების თაობაზე ანგარიშის მომზადება. ასევე, დარგში არსებულ მონაცემებზე დაყრდნობით, ანალიტიკური საქმიანობის განხორციელება - ყოველთვიური, კვარტალური, წლიური ანგარიშების მომზადება. შესაბამისად, 2022 წელს პოლიტიკის კოორდინაციისა და ანალიტიკის დეპარტამენტის მიერ განხორციელდა შემდეგი აქტივობები:

მომზადდა საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027 წწ. სტრატეგიის 2021-2023 წწ. სამოქმედო გეგმის 2021 წლის შესრულების მონიტორინგის ანგარიში.

განახლდა ინფორმაცია სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027 წწ. სტრატეგიის და 2021-2023 წწ. სამოქმედო გეგმის 2022 წლის მაჩვენებლების (პროგრამების, ინდიკატორების, ბიუჯეტების) შესახებ.

- მომზადდა საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამის (2017-2021 წწ.) 2021 წლის შესრულების მონიტორინგის ანგარიში.
- შემუშავდა „2022-2026 წლებისთვის საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამა“ (NEAP 4) (დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 07.09.2022 წლის N1629 განკარგულებით).
- მომზადდა სამთავრობო პროგრამა „2021-2024 ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“ ფარგლებში სამინისტროს კომპეტენციას მიკუთვნებული საკითხები.
- შემუშავდა „ხედვა 2030 - საქართველოს განვითარების სტრატეგიის“ ფარგლებში სამინისტროს კომპეტენციას მიკუთვნებული სიტუაციის ანალიზი, ხედვა, მიზნები, ამოცანები და აქტივობები.
- მომზადდა ევროკომისიის კითხვარის მე-11 თავში (სოფლის მეურნეობა და სოფლის განვითარება) და მე-12 თავში (სასურსათო უსაფრთხოება, ვეტერინარია და ფიტოსანიტარიული პოლიტიკა) მოცემულ შეკითხვებზე პასუხები.
- მიმდინარეობს სოფლის განვითარების ეროვნული ქსელის (GRDN) ონლაინ პლატფორმის ადმინისტრირება.
- ყოველკვირეულად მუშავდებოდა აგროსასურსათო პროდუქციით საგარეო ვაჭრობის ამსახველი საინფორმაციო ხასიათის დოკუმენტი.

- სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ქვეყანაში არსებული სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე მომზადდა სამი ბროშურა - „სოფლის მეურნეობა რიცხვებში“, „საქართველოს მეცხოველეობა რიცხვებში“, „საქართველოს მემცენარეობა რიცხვებში“, რომელიც განთავსებულია სამინისტროს ვებგვერდზე.
- არსებული სტატისტიკური მაჩვენებლების საფუძველზე, შესაბამისი პერიოდულობით ხორციელდებოდა სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობების ან/და სასოფლო დასახლებებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობის ამსახველი ანგარიშების მომზადება;
- კომპეტენციის ფარგლებში, სხვადასხვა ქვეყნებთან თანამშრომლობისა და საერთაშორისო სავაჭრო/ეკონომიკური ხასიათის მთავრობათაშორისი ხელშეკრულებების პროექტების შემუშავებისთვის რეგულარულად მზადდებოდა ქვეყნებს შორის სავაჭრო ურთიერთობების ამსახველი შესაბამისი ანალიტიკური მასალა.

2022 წელს, აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტის ღირებულებამ 1 262 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 120 მლნ აშშ დოლარით (11%) აღემატება 2021 წლის და 751 მლნ აშშ დოლარით (147%) აღემატება 2012 წლის მაჩვენებლებს. უარყოფითმა სავაჭრო სალდომ 590 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 22%-ით ნაკლებია 2012 წლის მაჩვენებელზე (2012 წელს უარყოფითი სავაჭრო სალდო 753 მლნ აშშ დოლარს შეადგენდა).

2022 წელს აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს შემდეგ პროდუქციას:

- ✓ ღვინო - საქართველოდან ექსპორტირებულია 253 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო;
- ✓ სპირტიანი სასმელები - ექსპორტის ღირებულებამ შეადგინა 148 მლნ აშშ დოლარი;
- ✓ მინერალური და მტკნარი წყლები - ექსპორტის ღირებულებამ შეადგინა 113 მლნ აშშ დოლარი;
- ✓ უალკოჰოლო გაზიანი სასმელები - ექსპორტის ღირებულებამ შეადგინა 83 მლნ აშშ დოლარი;
- ✓ თხილი - ექსპორტის ღირებულებამ 97 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა;
- ✓ ატამი და ვაშლატამა - ექსპორტის ღირებულებამ შეადგინა 30 მლნ აშშ დოლარი;
- ✓ მოცვი - ექსპორტის ღირებულებამ შეადგინა 9 მლნ აშშ დოლარი;
- ✓ ბოსტნეული - ექსპორტის ღირებულებამ 14 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა;
- ✓ მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი - ექსპორტის ღირებულებამ 58 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა;
- ✓ ცხვარი და თხა - ექსპორტის ღირებულებამ 22 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა;
- ✓ ნატურალური თაფლი - ექსპორტის ღირებულებამ 1.2 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა.

2022 წელს, საქართველოდან ევროკავშირის ქვეყნებში ექსპორტირებულია 173 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია. 2022 წელს აგროსასურსათო პროდუქციის მთლიან ექსპორტში ევროკავშირის ქვეყნების წილი 14%-ს შეადგენს. ძირითადად ექსპორტირებულია: თხილი, პირველადი და გადამუშავებული სახით (45%), ღვინო (18%), სპირტიანი სასმელები (14%), მინერალური და მტკნარი წყლები (5%).

- 2022 წლის რთვლის ღონისძიებების ორგანიზებულად წარმართვის მიზნით, დაინერგა ყურძნის ჩაბარების აღრიცხვის ახალი სისტემა. დაინტეგრირდა განახლებული კადასტრის სისტემა, ანალიტიკისა და ანგარიშების მოდული. გაიმართა CCTV მონიტორინგის სისტემა;
- 2022 წლის ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის ღონისძიებების შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით, დაინერგა ვაშლის ჩაბარების აღრიცხვის ახალი სისტემა, ანალიტიკისა და ანგარიშების მოდული. გაიმართა CCTV მონიტორინგის სისტემა;
- 2022 წლის ციტრუსის სეზონის შეუფერხებლად განხორციელებისა და ციტრუსის რეალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით, დაინერგა ვაშლის ჩაბარების აღრიცხვის განახლებული სისტემა. გაიმართა CCTV მონიტორინგის სისტემა;
- სამინისტროსა და სისტემაში შემავალი უწყებებისათვის მომზადდა ინფორმაციული უსაფრთხოების პოლიტიკის დოკუმენტაცია და თვითშეფასების კითხვარი, დაინერგა თანამშრომელთა თვითშეფასების ტესტირების სისტემა, დაინერგა 2 ეტაპიანი აუტენტიფიკაციის სისტემა პრივილეგირებულ მომხმარებლებზე (PAM);
- სსიპ სატყეო ეროვნული სააგენტოს „საქმიანი ეზო“-ების (4 რაიონი), შპს საქართველოს მელიორაციის ინფრასტრუქტურის (3 თბილისის შენობა და 14 რაიონი), სსიპ მიწის მდგრადი მართვისა და მინათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოს ხელახალი დაქსელვა, ოპტიმიზაცია და სამინისტროს ცენტრალურ სისტემაში, CCTV მონიტორინგის სისტემის გამართვა.
- სამინისტროსა და სისტემაში შემავალი უწყებებისათვის 1000-ზე მეტ კომპიუტერზე ოპერაციული სისტემის windows 10-მდე განახლება და ინფორმაციული უსაფრთხოების დონის გაზრდა.

